

MANUÁL LOKÁLNÍ INTEGRACE

migrantů v České republice

PŘEDMLUVA

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

do rukou se vám dostává unikátní publikace, a sice **Manuál lokální integrace**. Je určen především zaměstnancům a zaměstnankyním úřadů místních samospráv – krajských či obecních, kteří v praxi řeší každodenní otázky vzájemného soužití migrantů/migrantek a většinové české společnosti. Informace a doporučení pro praxi jsou záměrně uzpůsobeny situaci v menších obcích nebo také pro další instituce, které dosud s migranty nemají rozsáhlejší zkušenosti. Doufáme nicméně, že se manuál stane zdrojem inspirace i pro všechny ostatní, kterým není dané téma lhostejné.

Manuál vznikl na základě přímé poptávky samosprávy a jako takový se snaží vyhovět jejím představám o komplexním a výstižném, ale zároveň stručném a jasném návodu, jak se s tématem integrace vypořádat co do požadavků daných platnými právními předpisy, ale zároveň s respektem k místním specifikám a ku prospěchu všech obyvatel ČR bez rozdílu. Jak zohlednit požadavky státu, obyvatel města/obce i migrantů a migrantek? Jak v ideálním případě vytěžit poznatky jiných samospráv s dřívějšími zkušenostmi v oblasti integrace a jak se poučit i z chyb, kterých se v minulosti nevyvarovaly? Tyto klíčové otázky nás při psaní manuálu provázely.

I přes další a možná aktuálně důležitější problémy současnosti, například v souvislosti s nepředvídatelným vývojem celosvětové koronavirové pandemie, představují migrace a integrace nepochybně velmi zásadní společenská témata, která by rozhodně neměla zapadnout ani v těchto nejistých dobách. A to se netýká pouze státu jako takového nebo velkých měst, pro něž se přítomnost cizinců a cizinek stala už každodenní skutečností a jež si za poslední roky také zvládla vytvořit alespoň částečně funkční nástroje pro relativně bezproblémovou integraci. **Migranti a migrantky se totiž stále častěji stěhují i do menších měst a obcí**, pro které je charakteristické to, že nemají potřebné zdroje, kapacity, znalosti a ani zkušenosti pro práci s touto skupinou osob. **Také většinou neznají potřebná, konkrétní a účinná doporučení, jak se zachovat a co dělat v první řadě a co v druhé, jak usnadnit vzájemné soužití, jak profitovat z přítomnosti cizích osob nebo jak starousedlým obyvatelům vysvětlit, že nové situace mohou představovat spíše pozitivní možnosti nežli bezpečnostní i jiná rizika.**

Mimo to pak obce a kraje mají z pohledu současné legislativy jen málo přímých povinností spojených s integrací migrantů a jejich role v integračním procesu nepochybně není snadná. Na jedné straně nemohou ovlivnit, kolik lidí a odkud se na jejich území přistěhuje, na straně druhé však na ně zvyšující se diverzita místní populace klade stále větší nároky a staví je před nové výzvy a rozhodnutí. Jsou to pak právě samosprávy, které mají k migrantům a migrantkám i většinové populaci nejbližší a **rozhodující měrou přispívají k tomu, zda se bude nově příchozím i původním obyvatelům v místě dobře žít a zda spolu budou vycházet.** Už

tak složitou situaci jim poměrně výrazně ztěžuje i fakt, že migrace se stala v posledních letech ožehavým politickým tématem a debata o případné integraci je vedena ve světle zkreslených argumentů či uměle vytvářených protiimigračních nálad a obav.

O co větší jsou však dnes výzvy kladené na samosprávy v otázkách integrace, o to důležitější je přijít s konkrétní odpovědí ve formě jednoduchých návodů, rad a doporučení založených na znalostním základu a výběru z toho, co se už jinde osvědčilo.

Proto se také informace obsažené v manuálu pokoušejí shrnout zkušenosti těch, kteří se s integrací v praktické rovině každodenně potýkají. Při jejich sběru jsme vycházeli z toho, co se v praxi na regionální či lokální úrovni povedlo, jinými slovy, co se dnes označuje slovy dobrá praxe. V konkrétní rovině jsou tak jeho obsahem **sebrané tipy i funkční návody na integrační opatření samospráv, které s vámi nyní rádi sdílíme.**

Tento manuál je pouze jedním z řady výstupů projektu **Města a inkluze strategie**, realizovaného z prostředků Evropského sociálního fondu – Operačního programu Zaměstnanost – v rámci výzvy zaměřené na podporu inovačního prostředí. Společný projekt Sdružení pro integraci a migraci (SIMI), Centra pro sociální a ekonomické strategie Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy (CESES, FSV UK) a Multikulturního centra Praha (MKC), do něhož byly zapojeny i další tři partnerské subjekty, konkrétně Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Jihomoravský a Liberecký kraj, se prostřednictvím do něj zapojených odborníků podílel na mapování a tvorbě integračních politik na národní i místní úrovni mezi lety 2017 a 2020.

Svou povahou je manuál velmi komplexním materiálem. Jednotlivé informace jsme se snažili podtrhnout i výstižnou a přehlednou grafikou tak, aby se ti, kdo ho budou používat, mohli snadno zorientovat v textu a nalézt rychle potřebné odpovědi na své otázky. Konkrétní návod na práci s manuálem najdete na následujících stránkách.

Je zároveň jasné, že některé zkušenosti a příklady dobré praxe samospráv, které v manuálu prezentujeme, jsou jen obtížně přenositelné a že velmi záleží na individuálních situacích v konkrétním městě nebo obci. Manuál je proto postaven tak, abyste si z něj mohli vzít pouze ty informace, které jsou pro vás relevantní, a případně je přizpůsobit vašim konkrétním podmínkám.

Jsme si současně vědomi toho, že ve snaze zachytit a popsat co nejširší spektrum možných situací jsme se i při sebevětší snaze o postihnoutí všech klíčových aspektů každé řešené situace nevyhnuli určitým zjednodušením, a spíše než

na všeobecné definice jsme se soustředili na jednoduchá, místy i jen schematická sdělení. I z tohoto důvodu nepoužíváme poznámky pod čarou ani citace autorů, přičemž k použitým zdrojům vás navedou přímé odkazy (hyperlinky) v elektronické verzi tohoto manuálu.

V textu cíleně používáme pojmy migrant/migrantka/migranti, jimž záměrně dáváme přednost před termíny cizinec/cizinka/cizinci, které evokují od prvopočátku nežádoucí jinakost – tyto výrazy používáme pouze tam, kde to odpovídá rétorice a citacím oficiálních dokumentů. Nicméně v kontextu předložené publikace lze chápat tyto pojmy jako synonyma. Stejně tak jsme až na výjimky nuceni ke zjednodušení ve formě použití generického maskulina, když by jiná varianta s ohledem na obsáhlost publikace omezila rozsah informací, které vám můžeme a chceme zprostředkovat. Ze stejného důvodu pak pojem migrant/migranti v naší publikaci často zahrnuje ženy i muže s migrační zkušeností.

Na tvorbě manuálu se podílela celá řada osob, ať už přímo jako autoři a autorky jednotlivých listů, či jejich editoři a editorky, odborní garanti/garantky nebo konzultanti/konzultantky. Byli mezi nimi zástupci a zástupkyně veřejné správy a samosprávy, neziskových organizací i akademické obce. Za jejich spolupráci, entuziasmus a odborný vhled jim proto děkujeme, protože bez jejich pomoci by tento manuál v podobě, kterou dnes vidíte, vznikl jen stěží. Stejně tak si ocenění zaslouží i samotné migrantky a migranti, kteří se s námi podělili o velmi cenné zkušenosti z praxe.

Zapojení tolika osob ze zcela odlišných oblastí nás ovšem postavilo před faktická úskalí, jak na malém prostoru zohlednit různé pohledy zúčastněných na zdánlivě stejné věci. Každý z listů i celý manuál v sobě obsahuje shrnutí různorodých poznatků, a zároveň s tím také vyvolává množství složitých otázek, na něž objektivně neexistují jednoduché odpovědi.

Proto si zde dovoluujeme stručné zastavení u pojetí integrace, tak jak ji ve výsledku v předkládaném manuálu chápeme a vnímáme. **Integrace pro nás představuje dynamický, více- směrný a vícestranný proces** začleňování migrantů, migrantek i dalších osob s migrační zkušeností do majoritní společnosti a jejího každodenního života, který vyžaduje **zapojení všech zúčastněných** – na straně jedné připravenost příchozích přizpůsobit se přijímající společnosti bez nutnosti opustit svou vlastní kulturní identitu, na straně druhé pak připravenost hostitelských komunit a veřejných institucí přijímat migranty a migrantky, poskytovat jim efektivní podporu v překonávání bariér v různých oblastech jejich života

a uspokojovat potřeby rozmanitého obyvatelstva. Předpokládá zohlednění práv a povinností všech, zajištění přístupu ke službám a trhu práce a identifikaci a respektování základního souboru hodnot, které spojují nově příchozí osoby a přijímající komunity společným cílem.

Dobře zvládnutá integrace může přinést místu nové příležitosti: podporuje ekonomický růst, inovace, napomáhá k rozvíjení mezinárodních kontaktů. Přináší také pocit bezpečí a větší důvěru v místní instituce. Nevládnutá integrace naopak často přispívá k šíření konfliktů, oslabení pocitu soudržnosti a bezpečí všech obyvatel. **Je proto v zájmu krajů i obcí hledat vlastní praktická řešení integrace migrantů a migrantek, která budou zohledňovat místní situaci a nabídnou všem smysluplné příležitosti k zapojení se do místního společenského i ekonomického života.**

Pravdou je, že úspěšná integrace představuje skutečně dlouhodobý a nejednoduchý proces. A je zřejmé, že konkrétně od samosprávy toho nevyžaduje málo. Očekává od ní nadšení, znalost terénu a kontakt s realitou, koncepční ukotvení, kvalitní projektové řízení, politickou podporu i systematickosti. Je proto naším přáním, aby vám tento manuál byl obzvláště v nelehkých začátcích praktickým průvodcem a zdrojem inspirace a přispěl tak k rozvoji sociální soudržnosti ve vaší obci, městě či kraji.

Ačkoliv je integrace **komplexní a průřezové téma**, bylo naší snahou **zpracovat ho jednoduše, přístupně a přehledně, a také každou řešenou oblast ilustrovat příklady z české praxe.** Jsme si vědomi toho, že informace prezentované v manuálu postupně zastarávají. Uváděné odkazy nemusejí být v blízké budoucnosti platné, budou vydány nové materiály koncepční povahy a nepochybně bude průběžně docházet i ke změně relevantní legislativy. I touto optikou prosíme vnímejte předkládaný manuál, který se pokusíme podle našich kapacit průběžně aktualizovat.

Manuál popisuje legislativu a praxi k červnu roku 2020, s vědomím, že celá oblast integrace a migrace podléhá častým změnám, stejně jako se mění i prioritní témata s ní související. S ohledem na tuto skutečnost si dovoluujeme oslovit i vás, čtenáře a čtenářky, s **prosbou o zpětné vazby.** Každá další sdílená zkušenost má totiž obrovský potenciál do budoucna manuál obohatit a posunout dále. Pokud vás naše podněty budou inspirovat při hledání co nejlepšího řešení a pokud je budete ochotni i sdílet i s ostatními, pak manuál, který nyní otvíráte, splní i vaší zásluhou svůj účel mnohanásobně.

Za autorský kolektiv
Simona Heriban Kalíková a Pavla Čerychová

Za spolupráci na publikaci děkujeme kolektivu autorů a komentátorů:

Ina Avramioti	Lenka Janošková	Jáchym Růžička
Matěj Bejček	Jan Janoušek	Markéta Seidlová
Tereza Cajthamlová	Justýna Janovská	Martina Seidlová
Anca Covrigová	Kateřina Jará	Anastasiia Shelevaia
Olga Čejková	Marie Jelínková	Halka Smolová
Pavla Čerychová	Michaela Jiroutová	Václav Strouhal
Anna Darashenka	Žaneta Kaprasová	Petr Syrový
Karolína Dobiášová	Alena Krejčí	Lenka Šafránková Pavlíčková
Anna Dumont	Petr Kučera	Jaromíra Šindelářová
Magda Faltová	Marie Leopoldová	Lucie Škrdllová
Helena Grundmanová	Michaela Límová	Hana Šnajdrová
Shumran Hafoudh	Barbora Loudová Stralczyńska	Tomáš Taich
Sylva Hampalová	Kateřina Macháčková	Kristýna Titěrová
Karolína Hanzelková	Vlada Makhinova	Blanka Tollarová
Simona Heriban Kalíková	Hana Marková	Lucie Trlifajová
Lenka Herčíková	Michala Musilová	Ondřej Valenta
Marie Heřmanová	Zuzana Ostřanská	Eva Valentová
Helena Hnilicová	Kateřina Ošancová	Jana Vávrová
Karin Hoření	Lenka Pavelková	Jiří Vesecký
Peter Chmeliar	Adéla Píchová	Kamil Vývoda
Barbora Chrudimská	Filip Pospíšil	Vojtěch Zemánek
Anna Chvátlová	Viktor Rumpík	

MANUÁL LOKÁLNÍ INTEGRACE MIGRANTŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ed. Simona Heriban Kalíková, Pavla Čerychová

Vydává Sdružení pro integraci a migraci, Baranova 33, Praha 3, 130 00, www.migrace.com

Jazyková korektura: Anna Grušová, Petra Coufalová, Stanislava Burešová

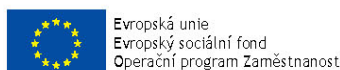
Grafická úprava: Blanka Klimešová

Tisk: Studio STKI, s. r. o.

On-line verze dostupná na www.migrace.com/cs/regularizace/mesta-a-inkluzivni-strategie/integracni-manual

© Sdružení pro integraci a migraci, 2020

ISBN 978-80-906488-2-1

Projekt *Města a inkluzivní strategie* č. CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_124/0006483 je spolufinancován Evropskou unií z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu Zaměstnanost.

JAK PRACOVAT S MANUÁLEM

Manuál lokální integrace, který právě držíte v rukou, není klasickou příručkou určenou k lineárnímu čtení. Naopak, díky své struktuře i svému provedení umožňuje rychle navigovat tam a zpátky mezi jednotlivými tématy podle zájmu či potřeby a propojovat tak dílčí oblasti, které s integrací migrantů souvisejí.

Manuál se skládá z vyjímatelných, očíslovaných infosheetů různého rozsahu. Dají se studovat jednotlivě či napříč kapitolami a zároveň mohou být použity jako samostatný podkladový materiál pro schůzky, jednání či prezentace. Většina z nich navíc obsahuje prostor pro případné poznámky či postřehy k danému tématu. Některé z infosheetů obsahují přílohu, která ve formě zjednodušené tabulky či schématu přehledně zpracovává vybrané informace z infosheetu.

Infosheety jsou rozděleny do 13 tematicky ucelených kapitol, které jsou pro snazší orientaci vyvedeny v různých barvách a odděleny předělovými listy. Některé z předělových listů na zadní straně obsahují přehled možných zdrojů financování integračních projektů a aktivit, které odpovídají tematickému zaměření dané kapitoly. První polovina manuálu (kapitoly 1–6) je věnována obecným principům integrace a společným oblastem a postupům, které samosprávy ve vztahu k integraci migrantů řeší (např. financování, strategické řízení či komunikace). Druhá polovina (kapitoly 7–12) je věnována dílčím tematickým oblastem integrace (např. školství, zaměstnanost, sociální služby či zdravotnictví). Kapitola 13 obsahuje souhrnný Slovník a přehlednou tabulku kontaktů na organizace pracující s migranty.

Každý infosheet je graficky rozdělen do sekcí označených ikonami, které vystihují jejich obsah:

	Legislativa	přehled nejdůležitějších zákonů a relevantních paragrafů pro dané téma, veškerá uvedená legislativa je v platném znění k červnu 2020
	Slovník	stručné vysvětlení klíčových pojmů
	Základní doporučení	přehled základních kroků, které může samospráva zvážit a snadno provést v praxi (ať už jednotlivě, v navrhovaném či jiném pořadí)
	Podrobněji jak na to	zjednodušené schéma/zjednodušená schémata či tabulky, které detailněji rozpracovávají některý z kroků popsaných v sekci Základní doporučení
	Pohled z praxe	souhrn informací a podnětů z integrační praxe vytipovaných organizací a institucí
	Příklady z praxe	příklady integračních projektů a opatření z českého prostředí
	Užitečné odkazy	tipy na další české a zahraniční zdroje, ze kterých se o tématu dozvíte více
	S tématem souvisí	odkazy na další infosheety, které jsou s řešenou problematikou úzce provázané
	Poznámky	prostor pro vlastní postřehy a doplnění
	Financování	odkaz na přehled vybraných dotačních titulů pro dané téma, umístěný na druhé straně předělového listu

Málokterý infosheet obsahuje všechny výše zmíněné sekce – infosheety obsahují pouze ty sekce, které jsou pro dané téma relevantní.

Kromě tištěné verze publikace je manuál zveřejněn i na internetových stránkách Sdružení pro integraci a migraci (www.migrace.com) v sekci *Integrace / Města a inkluzivní strategie / Manuál lokální integrace*, kde je k dispozici jeho rozšířená verze, která navíc obsahuje praktické tabulkové přehledy dotačních titulů na celonárodní a krajské úrovni.

SEZNAM ZKRATEK

AMIF	Azylový, migrační a integrační fond	MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
AP	asistent pedagoga	MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci	MŠ	mateřská škola
CIC	Centrum pro integraci cizinců	MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
CPIC	centra na podporu integrace cizinců	MV	Ministerstvo vnitra
ČCE	Českoobratská církev evangelická	MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
ČDJ	čeština jako druhý jazyk	NARIC	National Academic Recognition Information Centres in the European Union (Národní informační středisko pro ekvivalenci zahraničních dokladů o vzdělání a kvalifikacích)
ČJ	český jazyk	NNO	nestátní nezisková organizace
ČJL	český jazyk a literatura	NPI ČR	Národní pedagogický institut ČR
ČR	Česká republika	NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
ČSÚ	Český statistický úřad	OAMP	Odbor migrační a azylové politiky Ministerstva vnitra
DDM	Dům dětí a mládeže	OCP	odbor cizinecké policie
DP	dlouhodobý pobyt	OPU	Organizace pro pomoc uprchlíkům
DPP	dohoda o provedení práce	OMJ	odlišný mateřský jazyk
DVVP	další vzdělávání pedagogických pracovníků	OP JAK	Operační program Jan Amos Komenský
DZS	Dům zahraniční spolupráce	OPLZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
EET	elektronická evidence tržeb	OPVVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
EHP	Evropský hospodářský prostor	OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
ENIC	European Network of Information Centres in the European Region (Evropská síť národních informačních středisek zabývajících se akademickou mobilitou a uznáváním vysokoškolského vzdělání a kvalifikací)	PPP	pedagogicko-psychologická poradna
ESF	Evropský sociální fond	RP	rozvojový program
EU	Evropská unie	Sb. m. s.	Sbírka mezinárodních smluv
EWSI	European Web Site on Integration (Evropský web o integraci)	SIMI	Sdružení pro integraci a migraci
FB	Facebook	SIP	Státní integrační program
HMP	hlavní město Praha	SŠ	střední škola
IAS	integrační azylové středisko	SUIP	Státní úřad inspekce práce
IKP	interkulturní pracovník	SUZ	Správa uprchlických zařízení
IROP	Integrovaný regionální operační program	ŠPZ	školská poradenská zařízení
ISF	Internal Security Fund (Fond pro vnitřní bezpečnost)	ŠVP	školní vzdělávací program
JMK	Jihomoravský kraj	TPCA	Toyota Peugeot Citroën Automobile
KCPC	Koordinační centrum pro cizince	ÚJOP UK	Ústav jazykové a odborné přípravy, Univerzita Karlova
KIC	Koncepce integrace cizinců	UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
MAS	místní akční skupina	ÚP	Úřad práce ČR
MČ	městská část	USA	Spojené státy americké
MHMP	Magistrát hlavního města Prahy	ÚZIS ČR	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
MK	Ministerstvo kultury	ZŠ	základní škola
MKC	Multikulturní centrum Praha	ZSS	zákon o sociálních službách
MKV	multikulturní výchova		
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj		
MO	mezinárodní ochrana		

OBSAH

1 RÁMEC A AKTÉŘI INTEGRACE MIGRANTŮ V ČR

- 1.1 Integrační politika České republiky
- 1.2 Migranti podle právního statusu
- 1.3 Kdo co dělá – základní vztahy v oblasti integrace migrantů
- 1.4 Proč integrovat migranty

2 SAMOSPRÁVA JAKO POSKYTOVATEL A PŘÍJEMCE DOTACÍ

- 2.1 Samospráva jako poskytovatel dotací
- 2.2 Finanční zdroje pro samosprávy a školská zařízení
 - 2.2.1 Přehled dotačních titulů pro obce, kraje a školská zařízení na celonárodní úrovni (k dispozici v online verzi publikace)
 - 2.2.2 Přehled dotačních titulů pro obce a školská zařízení na krajské úrovni (k dispozici v online verzi publikace)
- 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni

3 STRATEGICKÉ ŘÍZENÍ INTEGRACE V SAMOSPRÁVĚ

- 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni
 - 3.1.1 Schéma lokálních aktérů integrace migrantů a jejich vztahů – Jihomoravský kraj
- 3.2 Mapování lokální situace
- 3.3 Zdroje dat o migrantech
- 3.4 Strategické plánování
- 3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit
- 3.6 Mezinárodní sítě inkluzivních měst
 - 3.6.1 Přehled hlavních mezinárodních sítí

4 INTEGRACE NA ÚROVNI OBCE

- 4.1 Služby obce pro migranty
- 4.2 Účast migrantů na společenském a politickém životě
- 4.3 Adaptačně-integrační a sociokulturní kurzy

5 KOMUNIKACE S VĚTŠINOVOU SPOLEČNOSTÍ

- 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci
- 5.2 Jak čelit panice a poplašným zprávám
- 5.3 Multikulturní výchova a migrace na školách

6 KOMUNIKACE S MIGRANTY

- 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty
- 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení
- 6.3 Jazykové vzdělávání dospělých migrantů

7 VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

- 7.1 Předškolní vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem**
- 7.2 Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na základních školách**
- 7.3 Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na středních školách**
- 7.4 Vzdělávání pedagogických pracovníků**
- 7.5 Uznávání zahraničního vzdělání a kvalifikace**

8 ZAMĚSTNANOST

- 8.1 Zaměstnávání migrantů**
 - 8.1.1 Přehled nejdůležitějších právních předpisů vztahujících se k zaměstnávání migrantů
 - 8.1.2 Přehled vztahu pobytového oprávnění a možnosti vstupu na trh práce
- 8.2 Oblasti s velkým počtem pracovních migrantů a průmyslové zóny**
 - 8.2.1 Případová studie: průmyslová zóna Kolín-Ovčáry
- 8.3 Nezaměstnaní migranti a pomoc s hledáním zaměstnání**
- 8.4 Migranti jako podnikatelé**

9 SOCIÁLNÍ OBLAST

- 9.1 Sociální služby a poradenství pro migranty**
 - 9.1.1 Nárok na sociální služby podle pobytového statusu migranta
- 9.2 Migranti a bydlení**
- 9.3 Rodiny s migračním prvkem**

10 ZDRAVOTNICTVÍ

- 10.1 Migranti, zdraví a zdravotní péče**
- 10.2 Migranti a zdravotní pojištění**
 - 10.2.1 Přehled rozdílů mezi veřejným a komerčním/smluvním zdravotním pojištěním

11 „UPRCHLÍCI“ – SPECIFICKÝ REŽIM MEZINÁRODNÍ OCHRANY

- 11.1 Žadatelé o mezinárodní ochranu**
- 11.2 Držitelé mezinárodní ochrany**
- 11.3 Shrnutí hlavních rozdílů mezi žadateli o mezinárodní ochranu, azylanty a osobami s udělenou doplňkovou ochranou**

12 BEZPEČNOST

- 12.1 Místní strategie a projekty prevence kriminality**
- 12.2 Spolupráce s policií při nenávislných akcích a vyhroceném napětí**

13 SLOVNÍK A ADRESÁŘ

- 13.1 Slovník**
- 13.2 Adresář organizací pracujících s migranty**

1 RÁMEC A AKTÉŘI INTEGRACE MIGRANTŮ V ČR

1.1 INTEGRAČNÍ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY

1.2 MIGRANTI PODLE PRÁVNÍHO STATUSU

1.3 KDO CO DĚLÁ – ZÁKLADNÍ VZTAHY V OBLASTI INTEGRACE MIGRANTŮ

1.4 PROČ INTEGROVAT MIGRANTY

1.1 INTEGRAČNÍ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY

Integrační politika České republiky je tvořena opatřeními, která ČR přijímá o své vlastní vůli, ale zároveň se pohybuje i v mantinelech daných EU. Je ovlivněna i dalšími faktory (globalizace, mezinárodněprávní standardy lidských práv, k jejichž dodržování se český stát zavázal, aj.).

Základní rámec pro integrační opatření krajů a obcí určuje stát prostřednictvím **Ministerstva vnitra (MV)**, které řídí

jak migrační, tak integrační politiku. Integrační politika je charakterizována **spoluprací mezi lokální, regionální, národní a mezinárodní úrovní**. Jejimi tvůrci jsou lokální samosprávy (tedy města a obce), státní správa, národní vlády a jejich zástupci, kteří se setkávají v rámci mezinárodních fór. Klíčovou roli také hrají zástupci neziskového sektoru, občanské společnosti a akademické obce.

INTEGRACE (V SOCIÁLNÍ OBLASTI) – proces postupného začleňování (příslušníka) minoritní skupiny do majoritní/většinové společnosti a jejího každodenního života, do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva. Tento proces je vícesměrný a vícestranný, dynamický a vyžaduje úsilí všech zúčastněných. V kontextu integrace migrantů do většinové společnosti vyžaduje na jedné straně jejich připravenost přizpůsobit se přijímací společnosti bez nutnosti opustit svou vlastní kulturní identitu, na druhé straně pak připravenost hostitelských komunit a veřejných institucí přijímat migranty, uspokojovat potřeby rozmanitého obyvatelstva a poskytovat migrantům efektivní podporu v překonávání bariér v různých oblastech jejich života. Předpokládá zohlednění práv a povinností všech, zajištění přístupu ke službám a trhu práce a identifikaci a respektování základního souboru hodnot, které spojují migranty a hostitelské komunity společným cílem. Integrační proces začíná ještě před příchodem nebo ihned po příchodu migrantů,

kdy se setkávají s novým prostředím, lidmi a kulturou, a často pokračuje po většinu jejich života.

INTEGRAČNÍ POLITIKA – politika, jejímž cílem je podpořit proces integrace migrantů do hostitelské společnosti. Vyjadřuje, jakým způsobem stát nahlíží na proces začleňování migrantů do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva se všemi jeho aspekty (politickými, právními, ekonomickými, sociálními, kulturními, psychologickými, náboženskými a dalšími). Dle řady autorů spadá integrační politika pod migrační politiky, může také ale být chápána jako samostatná, na ně navazující politika. Je tvořena integračním rámcem, na jehož základě je i vytvářena. Ten sestává ze souboru právních a politických dokumentů, politických postojů a stanovisek. Nástroji integrační politiky jsou finanční toky, legislativní dokumenty, projekty, strategie, akční plány a další inovativní opatření vyvíjená za účelem implementace cílů integrační politiky.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

Definice integrace není v současné době (2020) upravena žádným zákonem. Této oblasti se však dotýká řada právních předpisů (zejm. zákon o pobytu cizinců, zákon o azylu, zákon o státním občanství České republiky, zákon o zaměstnanosti aj.).

Kromě právních předpisů oblast integrace ovlivňují zejména **dva hlavní koncepční dokumenty**, přijaté ve formě usnesení vlády:

1

Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců 2016 – Ve vzájemném respektu (KIC)

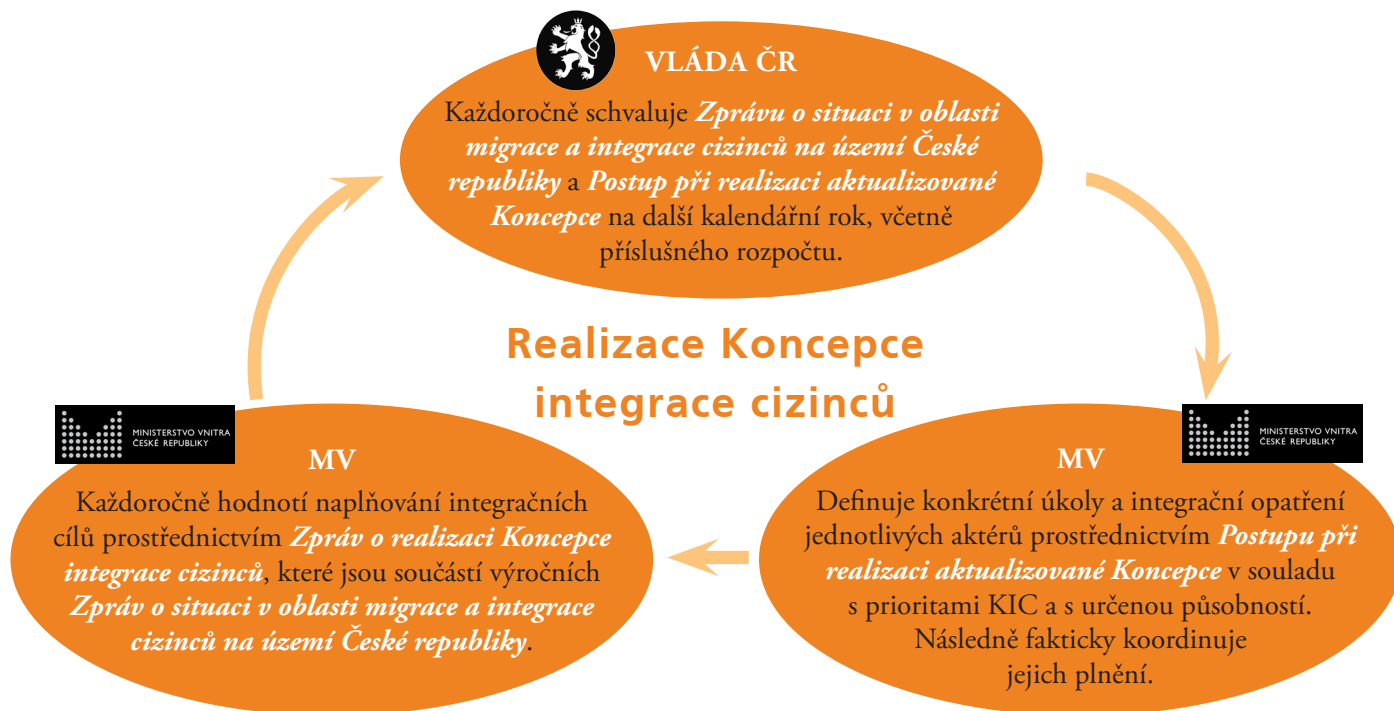
- » Týká se zejména migrantů v režimu **zákonu o pobytu cizinců**.
- » Určuje obecné priority i hlavní úkoly pro jednotlivé složky státní správy prostřednictvím oblastí, ve kterých má k integraci migrantů docházet primárně.
- » Staví integrační politiku **na podpoře samostatnosti migranta a na principu sdílené odpovědnosti za integraci** mezi migranty a většinovou společností.
- » Vychází z dokumentu **Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR** (1999). Zásada č. 11 deklaruje nezastupitelnou roli orgánů územní samosprávy.

2

Státní integrační program (SIP)

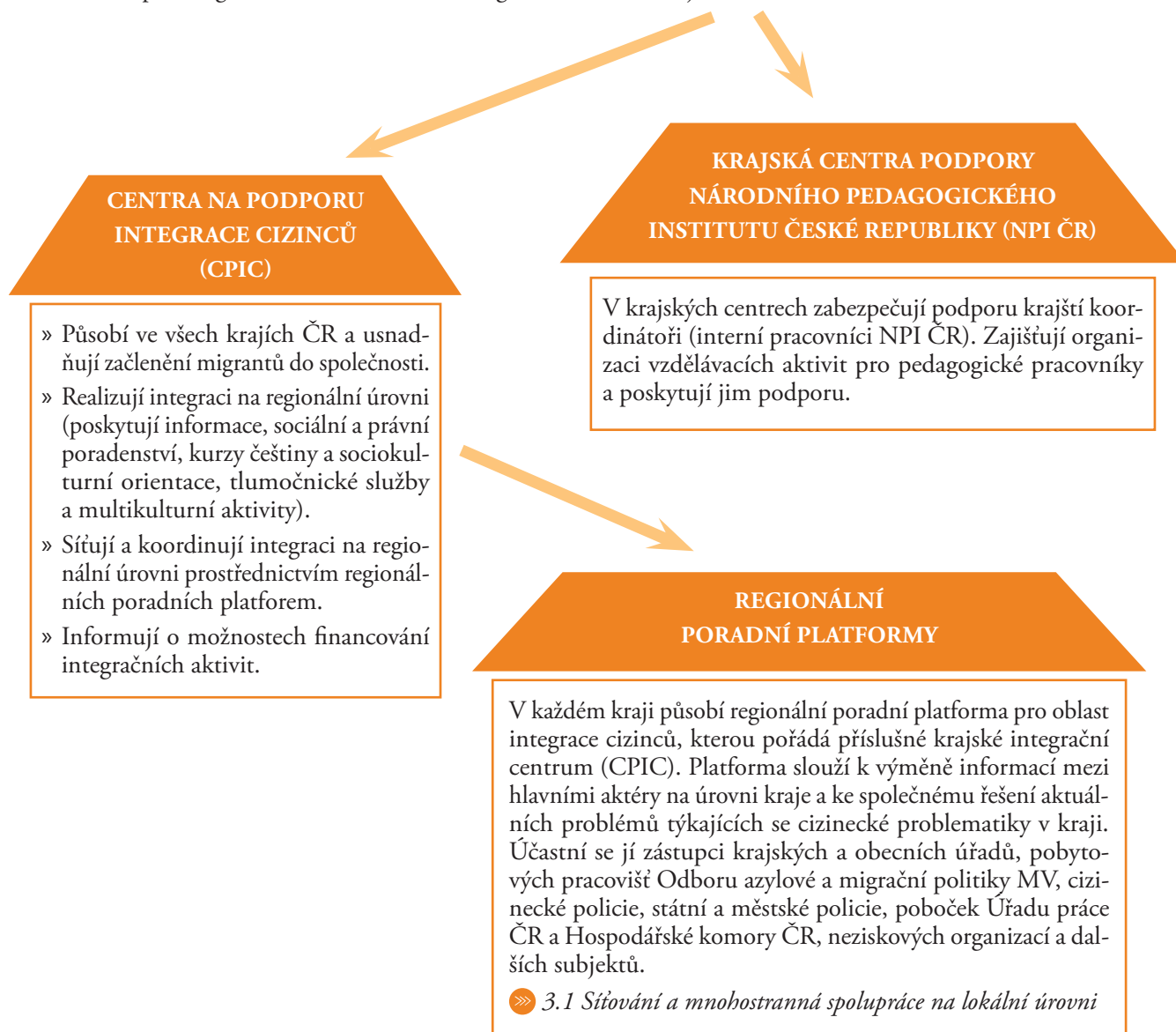
- » Je určen pro **osoby s udělenou mezinárodní ochranou**.
 - » Má, na rozdíl od jiných forem integrace, oporu v platné legislativě (**zákon o azylu**).
 - » Zahrnuje zejména vytvoření předpokladů pro osvojení si **českého jazyka a zajištění bydlení**, umožňuje také podporu držitele mezinárodní ochrany prostřednictvím sociální práce.
- » 11.2 Držitelé mezinárodní ochrany

Kromě nich existuje i **Strategie migrační politiky České republiky**, která sice integraci staví na přední místo, ale představuje ve vztahu k ní jen materiál velmi obecné povahy.

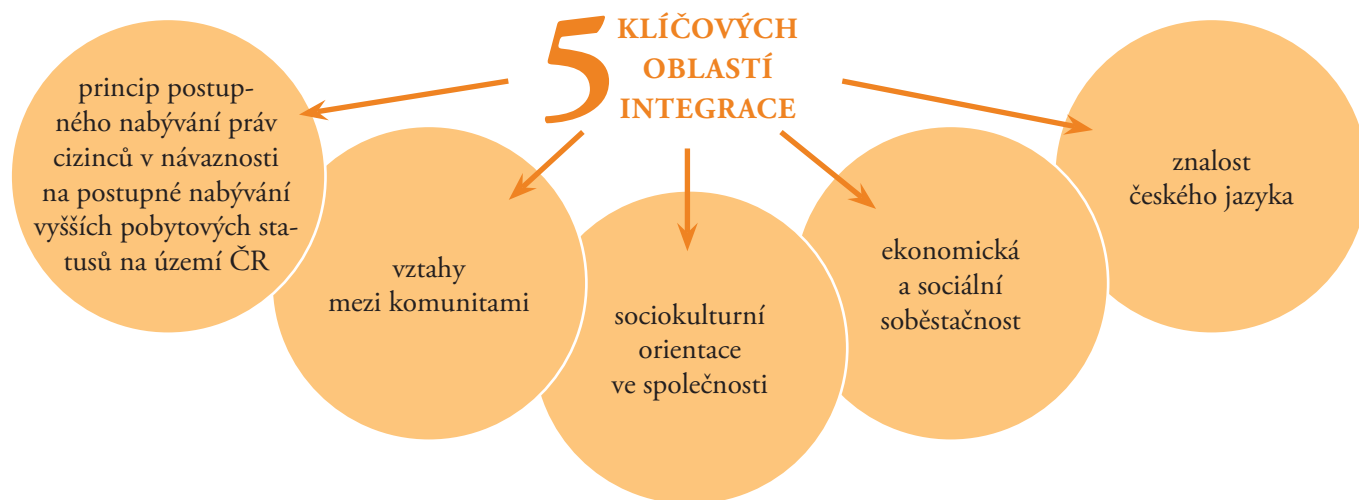

Koncepce počítá s tím, že do procesu integrace bude zapojena celá řada resortů (MV, MPSV, MŠMT, MPO, MZV, MMR a MK) a dalších subjektů (NNO a organizace migrantů, regionální a lokální správa, akademická sféra atd.).

Důležitou roli při integračních snahách státu na regionální úrovni hrají:

KIC je postavena na **pěti klíčových oblastech**, ve kterých má k integraci migrantů docházet primárně:

Jedním z důležitých prvků integrační politiky ČR je **zapojení lokální a regionální úrovně do realizace integrace** s důrazem na rozvoj CPIC, propojení všech aktérů, využití metody terénní práce či posílení informovanosti migrantů. **Stále důležitější roli v integračním procesu tedy získávají**

samosprávy prostřednictvím svých úřadů a institucí. Nemají však legislativně uloženou žádnou povinnost se na procesu integrace migrantů podílet a prozatím také měly pro tuto činnost jen velmi omezené kapacity. **Podpora krajů a obcí ze strany státu je proto klíčová.**

DŮLEŽITOST ROLE SAMOSPRÁV V INTEGRACI MIGRANTŮ

Samosprávy jsou **prvními příjemci migrantů** a s **výzvami integrace se setkávají každý den.**

Vztahy migrantů s tzv. většinovou společností **v místě bydliště**, práce, školy či komunitního života a každodenní interakce **se významně podepisují na úspěšnosti integrace jako celku.**

Samosprávy **lépe znají specifické potřeby migrantů** i tzv. většinové společnosti.

Samosprávy **mohou poskytovat žádanou zpětnou vazbu** ústředním orgánům státní správy o fungování integrační politiky, o místní situaci migrantů a o problémech, které vyžadují řešení.

Samosprávy **mohou formulovat konkrétní strategie a opatření**, které jsou flexibilnější i adresnější než oficiální národní politiky.

KIC vnímá aktivní působení územní samosprávy jako **klíčový předpoklad pro začlenění migrantů i bezkonfliktní soužití ve společnosti.**

Každoroční *Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace* vymezuje **integraci na lokální a regionální úrovni jako jednu z priorit integrační politiky ČR.**

Dopad nezvládnuté integrace by se nejvýrazněji projevil na úrovni samosprávy.

K financování integračních projektů samosprávami je určen **národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni.**

» 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni

Aktualizovaná Koncepce hl. m. Prahy pro oblast integrace cizinců (2018) je výsledkem efektivního zapojení regionálních a lokálních aktérů do integračního procesu.

CPIC pro Pardubický kraj realizuje pravidelná setkání regionální poradní platformy pro zainteresované instituce, účastníky z řad odborné veřejnosti, zástupce státní správy a samosprávy. Kromě této pravidelné platformy iniciovalo CPIC Pardubice vznik **užší pracovní skupiny pro integraci při Magistrátu města Pardubice**. Skupina řeší konkrétními kroky situaci, která nastala s přílivem migrantů a jejich dětí do města.

Jihomoravský kraj podporuje začlenění migrantů ze všech zemí prostřednictvím **Centra pro cizince JMK**, které je na rozdíl od většiny CPIC přímo součástí organizační struktury kraje. Jeho provoz je financován Evropskou unií, MV a z rozpočtu Jihomoravského kraje. **Institucionální ukotvení** centra pod Odbor regionálního rozvoje JMK mu poskytuje **potřebnou autoritu**, např. při jednání s obcemi či školami. Centrum se také může přímo **podílet na připomínkování strategických dokumentů, využívat krajské databáze či podávat podněty samosprávě**. Aktivně informuje zaměstnance krajského úřadu o své činnosti, čímž překonává administrativní bariéry a byrokratické postupy spojené s institucionálním ukotvením.

- **Základní dokumenty k integrační politice ČR** jsou k dispozici na **stránkách MV** v sekci *Dokumenty / Informace a publikace pro cizince o cizincích / Informace a publikace pro cizince o cizincích – dokumenty*.
- **Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty** samostatně rozvíjí představu o integrační politice v analýze ***Integrace cizinců v Česku z pohledu nevládních organizací***, která je k dispozici na stránkách **migracnikonsorcium.cz** v sekci *Naše výstupy / Analýzy a stanoviska*.

- 1.2 Migrantů podle právního statusu
- 1.3 Kdo co dělá – základní vztahy v oblasti integrace migrantů
- 1.4 Proč integrovat migranty
- 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni
- 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni
- 11.2 Držitelé mezinárodní ochrany

1.2 MIGRANTI PODLE PRÁVNÍHO STATUSU

Právní status migrantů ovlivňuje do značné míry to, jakým způsobem k nim budou samosprávy přistupovat. Migranti jsou nejčastěji kategorizováni jako např. občané EU a jejich rodinní příslušníci, občané třetích zemí, azylanti, migranti v rámci speciálních programů a další (viz zjednodušené schéma níže). Migranti zařazení do těchto kategorií se pak liší ve svých právech a povinnostech.

CIZINEC – status osoby ve vztahu ke státu, z něhož originálně nepochází. Na osobu jako na cizince je nahlíženo perspektivou státu, jehož občanství nemá. V evropském kontextu se jedná o osobu, která není státním příslušníkem členského státu EU. V České republice se cizincem podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (§ 1 odst. 2) rozumí „fyzická osoba, která není státním občanem ČR, včetně občana Evropské unie“. V důsledku toho lze z pohledu České republiky rozdělit cizince na dvě skupiny podle země jejich původu. Do první skupiny patří občané Evropské unie / Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci. Druhou skupinou jsou cizinci ze třetích zemí, kteří přicházejí z jiných nežli výše uvedených států.

MIGRANT – osoba, která se přesouvá z jednoho místa na druhé. Může tak být označována každá fyzická osoba, která se pohybuje nebo se přesunula přes mezinárodní hranici, příp. v rámci státu mimo obvyklé místo svého pobytu bez ohledu na (1) své právní postavení, (2) dobrovolnost či nedobrovolnost svého pohybu, (3) jeho důvody a (4) délku. Pokud tato osoba z daného území (zde bereme stát jako územní jednotku) odchází, je nazývána **emigrantem**. Naopak osoba, která na území přichází, je označována jako **imigrant**. Imigrant bývá definován jako osoba přicházející do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru.

Podobné rozdělení neodráží schopnosti, povahu, potřeby, vzdělání ani cíle jednotlivých migrantů. Pokud by byly integrační snahy zaměřeny jen na úzce právně definované kategorie migrantů, byly by z integračních politik vyloučeny tzv. **osoby s migrační zkušeností**, tedy například migranti, kteří již získali občanství, či také děti migrantů, které se již narodily v České republice.

Druhgeneračním migrantem je občan státu, do kterého jeho rodiče imigrovali. Od běžných turistů se dále odlišují tzv. **dočasní migranti**, kteří přijíždějí do země na krátkodobé pobyty či s plány na to, že ze země v krátkodobém či střednědobém horizontu zase odcestují, a často nemají zájem o intenzivní integrační opatření. Výjimkou však není, že v hostitelské zemi zůstávají déle, než zamýšleli, nebo i trvale. Pojem **neregulérní migrant** označuje cizince, který vstupuje či pobývá na území ČR bez platného oprávnění.

Pojmy cizinec a migrant jsou v tomto manuálu uváděny jako synonyma. I když je slovo cizinec zažitější a častěji používané, tak už od začátku poněkud zdůrazňuje jinakost, na rozdíl od slova migrant, které představuje v zásadě neutrální pojem, popisující pouze právní status dané osoby. **V publikaci je tedy záměrně dáвана přednost pojmu migrant.** Pojem cizinec je použit pouze tam, kde odpovídá oficiální rétorice dotčených subjektů.

Manuál se netýká migrantů, kteří na našem území pobývají jen krátkodobě jako turisté a o integraci v takovém případě nemá zájem ani jedna strana (stát, obce ani migranti), **ani národnostních menšin**, byť tato problematika zdánlivě vykazuje podobné znaky.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

Azylový zákon

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

Cizinecký zákon

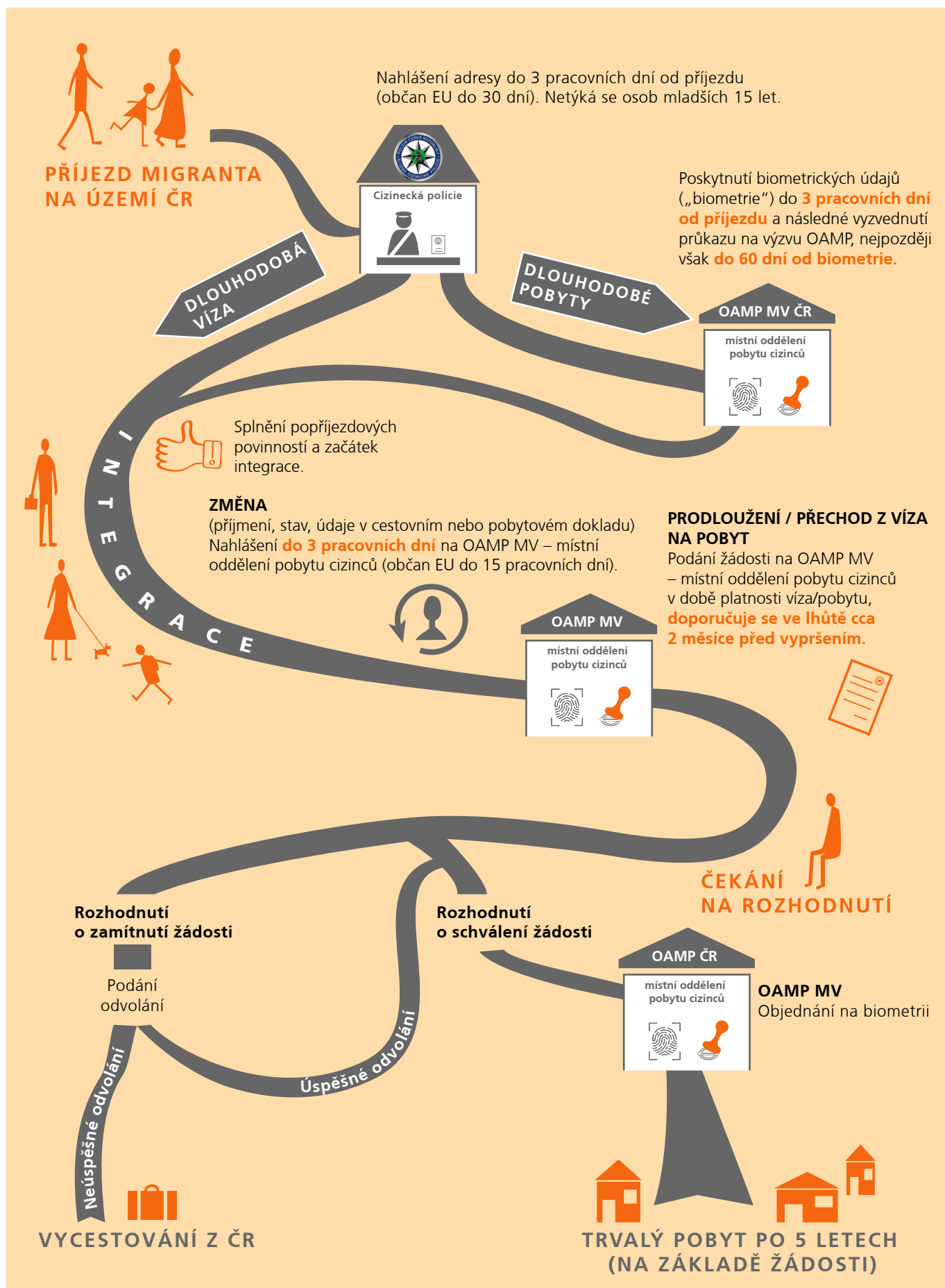
Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR

M I G R A N T I

<u>občané EU + rodinní příslušníci</u>		<u>občané ze zemí mimo EU</u>
občané EU	rodinní příslušníci občanů EU/ČR	krátkodobá víza (max. 90 dnů) » bez víza » tzv. turistické vízum do 90 dní » za účelem zaměstnání
krátkodobý pobyt max. 90 dní	krátkodobý pobyt max. 90 dní bez víza	dlouhodobá víza (víza nad 90 dní) » studium » rodina » podnikání » ostatní <i>Zvláštní typy pracovních víz (jsou jednorázová bez možnosti prodloužení nebo změny):</i> » sezónní zaměstnanci (max. 6 měsíců) » mimořádná pracovní víza (max. 1 rok)
přechodný pobyt s registrací pobytu (vydává se potvrzení o přechodném pobytu)	přechodný pobyt žádá se o povolení k přechodnému pobytu (vydává se průkaz)	dlouhodobý pobyt (DP) » zaměstnanecká karta » modrá karta » DP za účelem sloučení rodiny, podnikání, studia a výzkumu
trvalý pobyt po 5 letech	trvalý pobyt po 5 letech nebo dříve	trvalý pobyt (po 5 letech nebo dříve) » trvalý pobyt bez statusu rezidenta » dlouhodobě pobývajícím rezidentem

ZÁKLADNÍ REGISTRAČNÍ POVINNOST MIGRANTA

Řídí se zákonem o pobytu cizinců. Týká se občanů třetích zemí pobývajících na území ČR na základě dlouhodobého víza nebo dlouhodobého pobytu.

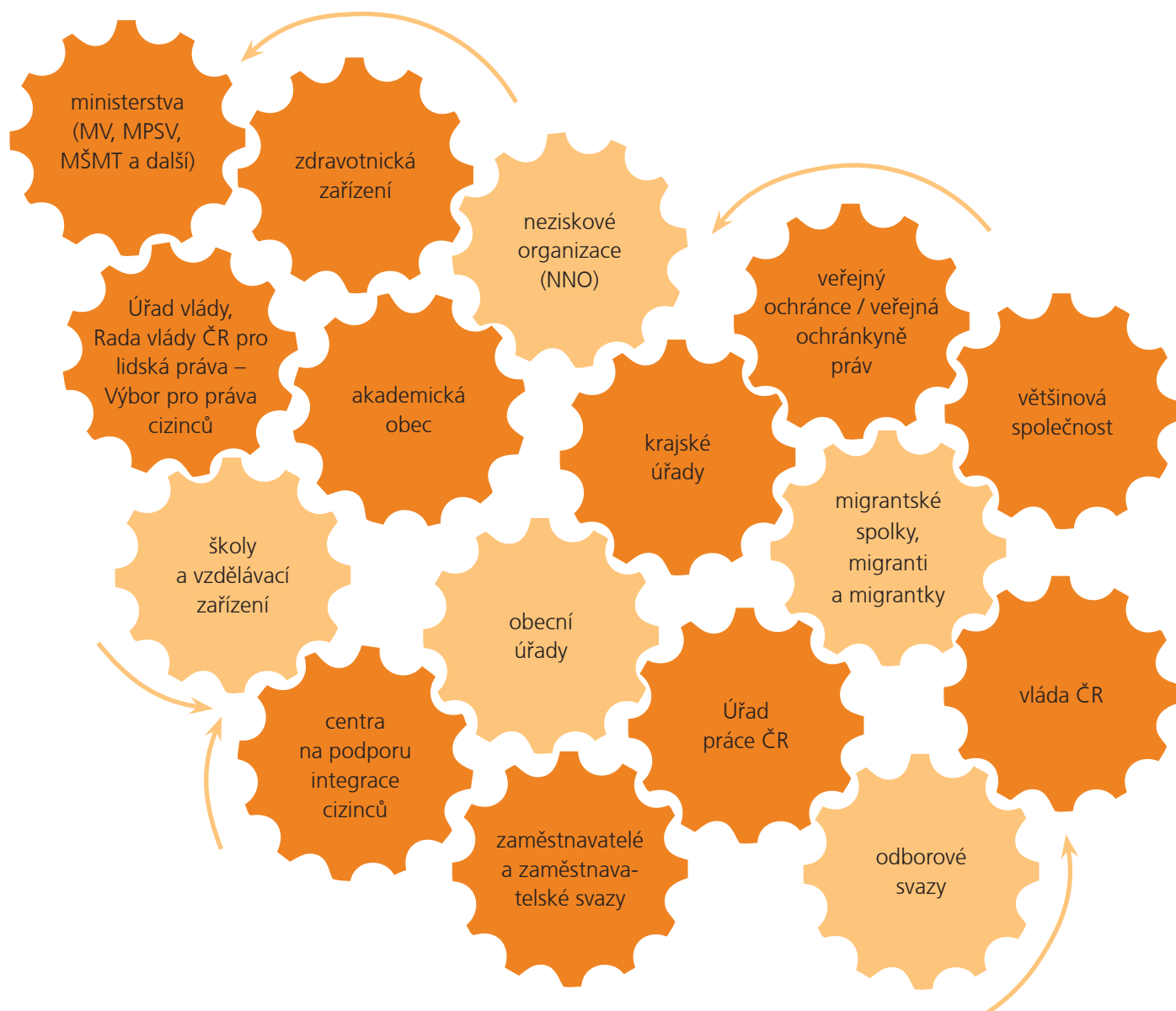
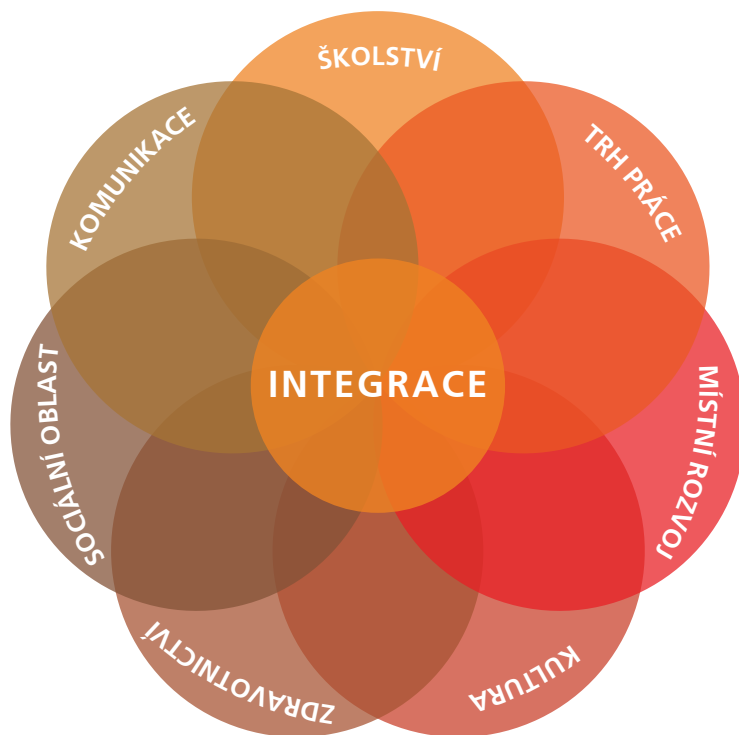

A series of horizontal dotted lines for writing, starting from the top right of the icon and extending across the page.

Integrace migrantů je průřezová a komplexní problematika dotýkající se mnoha oblastí. Tvorba integračních politik proto vyžaduje multisektorální, horizontální i vertikální přístup a spolupráci všech aktérů integračního procesu.

Integrační politika protíná v horizontální rovině řadu dalších oblastí a politik, včetně politiky zaměstnanosti a trhu práce, sociální soudržnosti, veřejného zdraví, vzdělávání, regionálního rozvoje, národní bezpečnosti, ochrany lidských práv a rovných příležitostí. V důsledku toho je klíčové, aby se na její tvorbě podíleli experti z těchto a dalších oblastí.

Ve vertikální rovině je integrační politika charakterizována spoluprací mezi lokální, regionální, národní a mezinárodní úrovní. Jejími tvůrci jsou lokální samosprávy (tedy města a obce), státní správa, národní vlády a jejich zástupci, kteří se setkávají v rámci mezinárodních fór. Klíčovou roli také hrají zástupci neziskového sektoru, občanské společnosti a akademické obce.

MINISTERSTVO VNITRA (MV)

- » Fakticky **koordinuje integrační politiky mezi jednotlivými resorty.**
- » **Vyhodnocuje situaci** a vzájemné vztahy mezi migranty a majoritní společností.
- » Administruje podporu z prostředků Azylového, migračního a integračního fondu.
- » **Vypisuje národní dotační titul *Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni.***

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

ODBOR VŠEOBECNÉ SPRÁVY

ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY (OAMP) centrální pracoviště

- **Vytváří a koordinuje** národní integrační politiky a jejich právní rámec.
- Každoročně vydává, za součinnosti ostatních resortů, ***Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace.***
- **Vytváří Státní integrační program** pro úspěšné žadatele o mezinárodní ochranu.
- **Financuje integraci** na lokální úrovni prostřednictvím dotačních řízení.
- **Realizuje** dílčí vzdělávací a informační integrační aktivity.
- **Rozhoduje o udělení dlouhodobých víz**, povolení k pobytu a správních deliktů souvisejících s pobytem migrantů.
- **Vede řízení o mezinárodní ochraně.**
- **Zveřejňuje informace o migrantech s povoleným pobytem dle jednotlivých okresů.**

SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ (SUZ)

- Provozuje **přijímací a pobytová střediska** pro žadatele o mezinárodní ochranu, ale i **integrační azylová střediska** pro držitele mezinárodní ochrany.
- Je **generálním poskytovatelem integračních služeb** zejména pro migranty podléhající režimu zákona o azylu (Státní integrační program).
- **Provozuje síť center na podporu integrace cizinců** v deseti krajích (centra v Ústeckém a Královéhradeckém kraji provozují nevládní organizace, centra v Jihomoravském kraji a v hl. m. Praze provozují samosprávy).

ODDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ A MATRIK

- Rozhoduje o udělení státního občanství migrantům, kteří splnili podmínky zákona 186/2013 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství.

ODDĚLENÍ INTEGRACE A INFORMACÍ centrální pracoviště

REGIONÁLNÍ ZASTOUPENÍ OAMP VE VŠECH 14 KRAJÍCH

VYBRANÁ CENTRA NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ (CPIC)

- **Realizují integraci na regionální úrovni** (poskytují informace, sociální a právní poradenství, kurzy češtiny a sociokulturní orientace, tlumočnické služby a multi-kulturní aktivity).
- **Sítují a koordinují integraci na regionální úrovni** prostřednictvím **regionálních poradních platform.**
- **Informují o možnostech financování integračních aktivit.**

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (MPSV)

- » **Stanoví kritéria** vstupu jednotlivých kategorií migrantů na trh práce.
- » **Přerozděluje prostředky** z Evropského sociálního fondu (ESF).
- » Z rozpočtu státu **rozděluje dotace na sociální služby**, z nichž část je věnována i na integraci.
- » Administruje systém sociálního zabezpečení.
- » Provádí inspekci poskytování sociálních služeb.
- » Jmenuje resortního koordinátora integrace.
- » Vede evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli pracovních povolení.

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY (ÚP) – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

- Vydává povolení ke zprostředkování zaměstnání, kontroluje činnost agentur práce.

KRAJSKÉ Pobočky ÚP A Pobočka pro hl. m. Prahu

- Mají na starosti agendu zahraniční zaměstnanosti (zaměstnávání a evidence zahraničních zaměstnanců v ČR).

KONTAKTNÍ PRACOVIŠTĚ

- Vede evidenci uchazečů o zaměstnání.
- Rozhodují o přiznání podpory v nezaměstnanosti.
- Poskytují vybraným skupinám migrantů poradenství a informace o zaměstnávání.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (MŠMT)

- » Společně s MV administruje zkoušky pro migranty z českého jazyka a realii, které jsou podmínkou získání trvalého pobytu a občanství.
- » Administruje rozvojové a dotační programy na podporu dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ).
- » Metodicky vede integraci dětí a žáků s OMJ ve vzdělávacích zařízeních.
- » Jmenuje resortního koordinátora integrace.

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY (NPI ČR)

- » Pořádá **vzdělávací programy a poskytuje online poradenství** zaměřené na problematiku vzdělávání žáků s OMJ.
- » Spravuje Portál podpory pedagogických pracovníků vzdělávajících děti/žáky-cizince (cizinci.npicr.cz).

KRAJSKÁ CENTRA PODPORY NPI ČR (CELKEM 13 V ČR)

- » **Poskytují** vzdělávacím zařízením **poradenství a metodickou podporu**.
- » **Pomáhají navazovat spolupráci** škol a školských zařízení s odborníky a partnery z veřejné správy i neziskového sektoru.
- » **Uskutečňují diskuzní setkání a workshopy**.
- » **Krajští koordinátoři podpory** poskytují centralizovanou podporu pedagogickým pracovníkům.
- » **Adaptační koordinátoři** pomáhají dětem/žákům cizincům po dobu prvních dvou týdnů od nástupu do školy s adaptací na nové kulturní i školní prostředí.

- » Mají dlouhodobé zkušenosti s integrací.
- » Poskytují služby migrantům (právní, sociální, vzdělávací aj.).
- » Mapují situaci migrantů a mají přehled o jejich potřebách.
- » Upozorňují na situaci migrantů a hájí jejich práva.
- » Zprostředkovávají samosprávě kontakt s migranty.
- » Organizují kulturní, vzdělávací či komunitní akce (debaty, diskuze).
- » Ušnadňují komunikaci s migranty (na školách, na úřadech).
- » Poskytují metodickou podporu (školám, samosprávám aj.).

Na rozdíl od ministerstev nemají orgány samosprávy legislativně uloženou žádnou povinnost se na procesu integrace migrantů podílet. Vůči osobám na svém území, mezi něž často spadají i migranti s trvalým či dlouhodobým pobytem, však mají mnoho zákonných povinností.

Povinnosti a oprávnění samospráv jsou ukotveny v následujících zákonech:

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 92, § 94 až 95 – upravuje povinnosti krajů, obcí a obcí s rozšířenou působností při plánování a poskytování sociálních služeb, včetně zjišťování potřeb obyvatel, jejich informovanosti, koordinace poskytování sociálních služeb a odborného sociálního poradenství a sociální práce v obcích.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 20 – upravuje povinnosti krajů zajišťovat bezplatnou přípravu žáků cizinců k začlenění do základního vzdělávání, včetně výuky českého jazyka a podpory výuky mateřského jazyka a kultury země původu žáka. Stanoví povinnost krajů zajistit odbornou přípravu pedagogických pracovníků, kteří s dětmi/žáky cizinci pracují. Stanoví povinnost krajů ve spolupráci s obcí a dalšími zřizovateli zajistit základní vzdělávání a podporu výuky českého jazyka všem žákům cizincům, předškolní vzdělávání a střední vzdělávání dětem/žákům cizincům s trvalým pobytem.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, § 35, § 36, § 67 – upravuje pravomoci krajů v oblasti zakládání a rušení příspěvkových organizací a organizačních složek kraje (školy, zdravotnická zařízení), rozhodování o poskytnutí dotací a provádění kontroly nad výkonem přenesené působnosti svěřené orgánům obcí, včetně jejich metodického vedení (může zahrnovat různá školení, přípravu metodických materiálů, konzultace a místní šetření). V rámci přenesené působnosti provádějí kraje inspekce kvality u poskytovatelů sociálních služeb.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, § 2, § 17, § 35 – upravuje povinnost obcí starat se o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, zejména v oblasti bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.

Z výše uvedených zákonů vyplývá i **povinnost samospráv připravovat strategické dokumenty** (plány, programy rozvoje kraje a strategie např. v oblasti rozvoje lidských zdrojů, zdravotnictví a vzdělávání), které by také měly **reflektovat potřeby migrantů na území kraje**.

- **MV a MPSV** spravují webové stránky www.cizinci.cz, které nabízejí informace o integraci migrantů v ČR a v zahraničí pro odborníky ze státní správy, samospráv, nestátních neziskových organizací, pro veřejnost a migranty samotné.
- **MV** zřídilo pro zvýšení informovanosti migrantů i široké veřejnosti **[imigrační portál](#)**.
- **Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty** vydalo publikaci s názvem ***Integrace cizinců v Česku z pohledu nevládních organizací***, která slouží jako zdroj informací i inspirace pro obce a její zastupitele. Jednotlivé kapitoly se věnují oprávnění k pobytu, vzdělávání, přístupu na trh práce, sociálním službám či komunikaci s úřady.

- 1.1 Integrovaná politika České republiky
- 1.2 Migranté podle právního statusu
- 1.4 Proč integrovat migranty
- 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni

1.4 PROČ INTEGROVAT MIGRANTY

I když počet migrantů v ČR zatím nedosahuje hodnot většiny evropských států, množství příchozích každoročně stoupá a řada z nich se na našem území usazuje trvale. **Lidé s migrační zkušeností jsou tak už stabilní součástí české společnosti i poměrně významnou sociální skupinou. Natolik významnou, aby s ní musel počítat nejen stát, ale i kraje, města a obce** při plánování svých strategií či komunitních plánů. Ty mohou být různé – od restriktivních přes přehlížející až po vyloženě podporující. Se zvyšujícími se počty migrantů zároveň přibývají otázky i případné problémy ve vzájemném soužití. Samospráva tak stojí před volbou, kterou z cest se vydat.

Studie **Migration Policy Group z roku 2018** ukazuje, že obyvatelé měst, v nichž jsou zaváděny interkulturně orientované

politiky na místní úrovni, se cítí bezpečněji, mají pocit, že město nabízí více ekonomických příležitostí, mají pozitivnější vztah k migrantům a větší důvěru k místním institucím. **Integrace je proto dnes považována za optimální a zároveň i jediný možný způsob soužití všech obyvatel v demokratickém státě.** Je podmínkou k udržení míru a blahobytu v prostředí etnicky různorodých evropských společností.

Páteř úspěšné integrace tvoří chápání a respektování socio-kulturní rozmanitosti, porozumění jinakostem a připravenost přijmout vzájemné rozdíly. Její nedílnou součástí je i zúročení znalostí a dovedností nově příchozích, které mohou přijímací společnost obohatit. To je zároveň i odpověď na otázku, proč je integrace tak důležitá.

Integrace jako aktuální společenské téma a výzva k pokojnému soužití

Integrace v sobě skrývá nemálo úskalí, spoustu námětů k diskuzím, řadu výzev a množství složitých otázek. O to důležitější je zaměřit se na jasný společný cíl – semknutou společnost, která obstojí tváří v tvář alespoň některým problémům, které nevyhnutelně se sociokulturní rozmanitostí přicházejí. Zkušenosti ukazují, že lepší je problémům ve vzájemném soužití předcházet než se potýkat s důsledky nezvládnuté integrace. Je tak ve vlastním zájmu státu, měst, obcí i společnosti hledat skutečně funkční integrační opatření.

Klíčová role lokální integrace

Integrace se uskutečňuje ve všech vrstvách a úrovních života, ale její hlavní část se odehrává v místě bydliště migrantů. Stát si pořád zachovává klíčovou roli – snaží se podporovat příchod některých vybraných osob, omezit naopak příchod jiných a celkově usilovat o to, aby soužití s migranty bylo pro naši společnost dlouhodobě přínosné. Ale jsou to hlavně lokální aktéři, kteří mohou významně ovlivnit úspěšnost začlenění migrantů do přijímající společnosti. Bez pomoci a aktivního zapojení samosprávy totiž cíle, které si stát vytyčil v oblasti integrace, zůstanou jen prázdnými proklamacemi, což by ve výsledku uškodilo všem. I proto také *Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu* uvádí jako jeden z důležitých cílů integrační politiky ČR přenesení integrace na regionální a lokální úroveň.

Nezvládnutá integrace by se nejvýrazněji projevila zejména v místních podmínkách

Na úspěšnosti integrace se významně podepisují na první pohled bezvýznamné každodenní interakce. Vztahy v místě bydliště, práce, školy nebo komunitního života jsou pro migranty zásadní. Lokální integrační politiky by proto měly v ideálním případě reflektovat jak reálné potřeby migrantů, tak i ostatních obyvatel. Pokud se soužití zkomplikuje, pocítí bezprostřední následky všichni obyvatelé obce. Je proto zásadní budovat a pěstovat vzájemné vztahy pokud možno už od příchodu migrantů.

Kraje, města a obce jsou zodpovědné za kvalitu života všech svých obyvatel, včetně migrantů

Kraje, města a obce jsou vesměs prvními příjemci migrantů. Ale navzdory své klíčové roli v procesu integrace mají často jen velmi omezené kapacity pro zajištění jejich přijetí a integrace. Mohou se tak nacházet v komplikované a nezaviděné situaci. Vůči osobám na svém území, mezi něž často spadají i migranti s trvalým či dlouhodobým pobytem, **mají relativně hodně zákonných povinností** (které vyplývají např. ze zákona o sociálních službách, školského zákona, zákona o krajích či zákona o obcích), **ale explicitně uložená povinnost podílet se na procesu integrace mezi nimi chybí. A s ní i potřebná metodika a finanční zajištění.**

Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců je sice oficiálně považuje za důležité hráče na poli integrace, ale naplňování této koncepce je pro ně pouze doporučeno, a je tedy de facto dobrovolné. O to větší a důležitější se nabízí prostor pro vlastní, samostatnou iniciativu samospráv, mají-li být integrační opatření na regionální a lokální úrovni skutečně efektivní.

Z úspěšného začlenění migrantů mohou profitovat všichni – přijímací stát, kraje, obce i migranti samotní

Úspěšná integrace s sebou přináší větší pocit bezpečí, sociální stabilitu, ekonomický růst, kulturní obohacení i větší důvěru občanů k místním a státním institucím.

Integrace do budoucna nemůže být otázkou volby žádného z integračních aktérů

Současné debaty vedou k závěru, že pokud chtějí migranti žít v přijímací společnosti, je nezbytné, aby se do ní integrovali. Zároveň je ale bezpodmínečně nutné, aby ostatní aktéři integračního procesu (stát, přijímací společnost, regionální a lokální samosprávy) tyto snahy migrantů maximálně podpořili. Transparentní, jasná, konkrétní a konzistentní integrační politika, která se odrazí i v platných právních předpisech, je totiž první a základní podmínkou úspěšnosti integrace.

Otázkou už není, proč integrovat, ale kam a jak integrovat

Zkušenosti jiných zemí ukazují, že neúspěšná nebo nedostatečná integrace přináší rizika uzavřených komunit, nechtěných paralelních společenských struktur, nárůst xenofobie a extremismu, netoleranci i fragmentaci společnosti a vzájemnou agresi. Žádný region, město nebo obec nepochybně nechce, aby k tomu došlo a aby se příchozí integrovali mezi ty nejméně úspěšné. Proto musí nastavit takové výchozí podmínky migrantům, aby i oni sami měli zájem se integrovat, dát jim alespoň základní jistoty a nezpochybňovat ani neměnit legitimní očekávání, která v této souvislosti mají.

Důležitá je správně zvolená strategie integrace

Mnohdy se stává, že města či obce se aktivizují až tehdy, když se objeví naléhavé důvody vyžadující reakci na změnu poměrů mezi majoritou a migranty. Je samozřejmě dobře, že mají možnost rychleji reagovat než ostatní. V praxi se však osvědčilo, když jsou integrační politiky a strategie vytvářeny ne jako přímá reakce na to, co už se stalo, ale na základě promyšlených a jasných vizí, čeho by bylo dobré dosáhnout. Nejlépe fungují tehdy, jsou-li vytvářeny s cílem sociální soudržnosti a zapojení všech osob ve společnosti.

ARGUMENTY PRO INTEGRACI

PRÁVNÍ

Závazky ČR v oblasti integrace migrantů jsou dané mezinárodním právem i národními právními normami.

MORÁLNÍ

Integrace napomáhá k zajišťování sociální stability prostřednictvím zapojení všech členů společnosti do jejího fungování a řízení.

KULTURNÍ

Integrační proces přispívá k obohacení národní kultury. Vzájemné interakce mezi migranty a různými skupinami většinové české společnosti také přispívají ke vzdělávání a šíření informací o kultuře, jazyce a podmínkách v zemích původu migrantů. V neposlední řadě usnadňují Čechům uplatnění v zahraničí a umožňují jim obstát v mezinárodní konkurenci v různých oblastech.

EKONOMICKÝ

V ČR bude vždy poptávka po cizí pracovní síle, protože domácí pracovní síla potřeby ekonomiky nepokryje. Včasná a komplexní integrace (např. ve formě výuky jazyka, kurzů na zvyšování kvalifikace aj.) usnadňuje pracovní integraci migrantů. Snižuje tak náklady, které mohou být spojené s jejich dlouhodobou nezaměstnaností a sociálním vyloučením. Lidské zdroje také tvoří zásadní potenciál rozvoje regionů. Pracující migranti se podílejí na sociálních a daňových odvodech do státního rozpočtu, na ekonomické produkci a spotřebě.

BEZPEČNOSTNÍ

Dobře zvládnutá integrace může omezit řadu rizik jak pro přijímací společnost, tak pro samotné migranty. Mezi tato rizika patří např. sociální vyloučení, které vede k osobní frustraci migrantů i ke vzniku konfliktů mezi nimi a většinou společností. To podporuje nárůst sociálních nepokojů a radikalizaci společnosti (xenofobie, rasismus či obecně netolerance k odlišnostem ve společnosti). Nelze pominout ani další související problémy spojené s vytvářením uzavřených cizineckých komunit.

ROZVOJOVÝ A DEMOGRAFICKÝ

Města a obce mohou chápat imigraci jako příležitost pro nastartování místního rozvoje. Je to jeden z poměrně fungujících způsobů, jak bojovat s odlivem obyvatel či negativními trendy demografického vývoje. Migranté také mohou přinášet nové znalosti a inovativnost.

CO OVLIVŇUJE ÚSPĚŠNOST INTEGRACE

1

Nastavení integrační politiky a míra její implementace

Politika státu vymezuje pravidla integrace, její cíle a zcela zásadní legislativní podmínky a institucionální zabezpečení této oblasti. Rozhodujícím způsobem tak ovlivňuje všechny segmenty života migrantů a s nimi i do určité míry jejich očekávání ohledně postupného nabývání práv. Nejasná nebo nedostatečně implementovaná integrační politika může být jedním z hlavních faktorů neúspěchu společného soužití.

2

Postoj většinové společnosti, míra ochoty i solidarity

Protiintegrační debaty vedené v nacionalistickém, rasistickém či xenofobním duchu polarizují společnost a potlačují rozvoj potřebných prointegračních opatření.

3

Charakteristiky, které je zapotřebí individuálně zvážit u každého migranta:

- » vůle k integraci a schopnost najít si svůj prostor a místo v přijímací společnosti,
- » země původu, resp. podobnost jazykového prostředí,
- » úroveň vzdělání a socioekonomický status,
- » náboženské či kulturní zázemí,
- » pohlaví, věk, genetické vybavení a případně i psychická odolnost,
- » důvody, které stály za rozhodnutím emigrovat,
- » osobní zkušenosti v přijímací zemi či dosavadní délka pobytu na území přijímací země.

všechny kapitoly tohoto manuálu

A series of horizontal dotted lines for writing, starting from the top right of the icon and extending across the page.

2 SAMOSPRÁVA JAKO POSKYTOVATEL A PŘÍJEMCE DOTACÍ

2.1 SAMOSPRÁVA JAKO POSKYTOVATEL DOTACÍ

2.2 FINANČNÍ ZDROJE PRO SAMOSPRÁVY A ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ

2.2.1 **PŘEHLED DOTAČNÍCH TITULŮ PRO OBCE, KRAJE A ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ NA CELONÁRODNÍ ÚROVNI** (k dispozici v online verzi publikace na internetových stránkách Sdružení pro integraci a migraci www.migrace.com)

2.2.2 **PŘEHLED DOTAČNÍCH TITULŮ PRO OBCE A ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ NA KRAJSKÉ ÚROVNI** (k dispozici v online verzi publikace na internetových stránkách Sdružení pro integraci a migraci www.migrace.com)

2.3 NÁRODNÍ DOTAČNÍ TITUL MV: PROJEKTY OBCÍ NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ NA LOKÁLNÍ ÚROVNI

2.1 SAMOSPRÁVA JAKO POSKYTOVATEL DOTACÍ

Jsou to právě místní samosprávy, které mívají přehled o situaci ve svých lokalitách a o potřebách svých obyvatel. Řadu těchto potřeb pokrývají existující politiky, speciální programy či dotační výzvy. V jiných případech (naplňování vize, reakce na vzniklou situaci, absence jiných zdrojů) je nezbytné podporovat integrační opatření z krajského nebo obecního rozpočtu. **Vypsání vlastního dotačního/grantového programu** umožňuje obci či kraji **pružněji reagovat na potřeby místní integrace migrantů**, zajistit financování

pro činnosti, které nelze hradit z jiných zdrojů či **spolufinancovat přínosné projekty**. Zároveň takovým krokem samospráva naplňuje a vytyčuje směr, jakým se má integrace ubírat, a v praxi rovněž často saturuje omezené zapojení různých aktérů s cílem uspokojit potřeby všech svých obyvatel. Poskytování dotací je úzce provázáno nejen s umožněním dotační podpory, ale i s výběrem a hodnocením projektů.

» 3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit

Pro vypsání vlastního dotačního řízení se v praxi osvědčily následující kroky:

1. Při vypisování podmínek a cílů dotačního programu vycházejte ze skutečných potřeb integrace v samosprávě i z dlouhodobých priorit

Mapování za účelem zjištění integračních potřeb migrantů i většinové společnosti může probíhat samostatně, ale i během už existujícího plánování sociálních služeb či plánování v rámci místních akčních skupin (MAS). Nastavení cílů/opatření dotačního programu by pak mělo mít přímý vztah ke zjištěným potřebám i respektovat cíle a priority samosprávy. » 3.2 Mapování lokální situace

2. Vycházejte z priorit obce a do dotačních titulů zahrnout i průřezová témata

Integrace migrantů představuje průřezové téma a týká se i zdravotnictví, školství či dalších oblastí. Ideálně by podporované projekty měly korespondovat s prioritami obce/kraje v těchto oblastech. Migranté stejně jako většinová populace navštěvují školy, chodí do práce, řeší své zdraví či vhodné bydlení. Je tak důležité myslet i na jejich potřeby při vypisování tematických dotačních programů. » 3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit

3. Konzultovat nastavení dotačních titulů s místními integračními aktéry

V průběhu plánování dotačního řízení je vhodné oslovit integrační aktéry (např. během pracovních skupin a komisí, na kterých se vypisování výzev plánuje) a konzultovat s nimi nastavení dotačního titulu (včetně např. partnerského zaměření projektů). Mohou tak uplatňovat své zkušenosti i formulovat doporučení. Vhodně nastavená dotační pravidla napomohou k lepšímu propojení a spolupráci aktérů z různých oblastí. » 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni

4. Vypsát grantový program srozumitelným a transparentním způsobem a zveřejnit jej s dostatečným předstihem

Při přípravě programu je důležité monitorovat, zda a jak podporované aktivity zapadají do cílů koncepce obce/kraje. Je dobré program zveřejnit alespoň 3–4 měsíce před uzavěrkou podání žádostí, aby měly všechny organizace stejnou šanci zúčastnit se dotačního řízení a připravit kvalitní návrhy. O vypsání programu je důležité včas informovat potenciální příjemce (e-mail, internetové stránky úřadu, sociální sítě). Transparentní program spíše získá podporu veřejnosti i potřebnou důvěryhodnost.

5. Zapojit migranty a organizace, které zastupují jejich zájmy, do výběru a hodnocení projektů

Zpětná vazba od těchto osob pomáhá identifikovat projekty, které vhodně reagují na situaci v místě. Jejich zapojení lze spojit s účastí v příslušných komisích či koordinačních platformách pro integraci. Často jsou to právě organizace migrantů, které mají k cílové skupině nejbližší. Je proto třeba pamatovat i na to, aby kvalitní, smysluplné projektové žádosti nebyly vyřazeny jen v důsledku případných snadno odstranitelných administrativních bariér (skrže nastavení, školení či metodickou podporu při psaní projektové žádosti). Je dobré znát i faktické možnosti potenciálních realizátorů (např. místních NNO). » 3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit

6. Průběžně monitorovat realizaci podpořených projektů a pravidelně komunikovat s příjemci

V průběhu realizačního období je důležité s příjemci udržovat pravidelný kontakt prostřednictvím e-mailové komunikace či osobních schůzek a metodicky je vést. Zároveň je důležité, aby byla nastavena povinnost průběžného poskytování informací příjemci o uskutečněných pokrocích při realizaci. » 3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit

7. Zahrnout evaluaci jako povinnou součást grantového řízení

Lze k ní využít jak závěrečných zpráv projektů se sebehodnocením příjemce o naplnění cílů projektu, tak nezávislé interní/externí zhodnocení (s ohledem na velikost programu). Do hodnocení by měla být zapojena i příslušná komise či koordinační platforma pro integraci. Poznatky z ukončených řízení je potřebné následně využít při vypisování dalších programů.

MAPOVÁNÍ A IDENTIFIKACE POTŘEB

- » zmapování situace migrantů i většinové společnosti, jejich potřeb, problémů a možných příčin

TVORBA DOTAČNÍHO PROGRAMU

- » přístup k integraci migrantů jako průřezové oblasti
- » návrh relevantních cílů/opatření, kterých má být dosaženo
- » identifikace typů podporovaných aktivit/nástrojů a cílových skupin
- » nastavení indikátorů pro evaluaci
- » komunikace s možnými příjemci

EVALUACE

- » průběžné vyhodnocení úspěšnosti realizovaných projektů
- » využití poznatků z ukončených grantových řízení při vypisování následných dotačních programů

MONITORING A KOMUNIKACE

- » průběžné monitorování realizace projektů
- » pravidelná komunikace s příjemci

DOTAČNÍ ŘÍZENÍ

- » vypsání dotačního řízení jasným a srozumitelným jazykem
- » zveřejnění informací o dotačním řízení s předstihem
- » transparentní postup
- » zapojení místních expertů do výběru a hodnocení podpořených projektů

Plzeňský kraj vypisuje každý rok program [Podpora sociálních služeb v Plzeňském kraji](#), zaměřený mimo jiné na podporu začleňování osob z cílových skupin do společnosti a jejich uplatnění na běžném trhu práce. Jednou z cílových skupin jsou i imigranti a azylanti. Žadatelé mohou být oprávnění poskytovatelé sociálních služeb na území kraje. Návrhy projektů musejí korespondovat s prioritami, opatřeními a aktivitami *Programu rozvoje Plzeňského kraje* a s dalšími schválenými programy. Návrhy projektů musejí být zároveň jasné, podrobné a s přiměřeným rozpočtem.

Statutární město Pardubice vypisuje řadu dotačních titulů. Jedním z nich je dotační program [Prevence kriminality a zvyšování bezpečnosti](#), určený pro spolky, nadace nebo obecně prospěšné společnosti působící v oblasti sociálních služeb nebo zaměřené na zvyšování bezpečnosti a prevenci kriminality na území Pardubic. Návrhy projektů jsou

hodnoceny podle stanovených kritérií, jako je např. zřetelnost záměru a popisu metod a cílů projektu, relevance vůči cílům *Koncepčního plánu prevence kriminality statutárního města Pardubice*, personální a odborné zajištění, jedinečnost služby, hospodárnost atd.

Městská část Praha 14 podporuje integrační aktivity na svém území prostřednictvím [vlastního dotačního řízení](#). V rámci dotačního programu [Příspěvek na zajištění služby](#) jsou podporovány osvětové aktivity a kluby nízkoprahového charakteru mj. i pro cizince, v rámci [Dotačního programu pro podporu sportu, kultury, volnočasových aktivit a MA 21](#) tvoří potom cizinci cílovou skupinu sportovních, tělovýchovných a volnočasových aktivit. Více informací o dotačním řízení naleznete na stránkách MČ Praha 14 (www.praha14.cz) v sekci *Samospráva / Důležité informace / Dotace*.

- ➔ Publikace [Správná radnice: Manuál transparentní samosprávy 2017](#) vydaná sdružením **Oživení** popisuje, jak vypsát jasné a otevřené grantové řízení.

2.2 Finanční zdroje pro samosprávu a školská zařízení

3.2 Mapování lokální situace

3.4 Strategické plánování

3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit

5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci

2.2 FINANČNÍ ZDROJE PRO SAMOSPRÁVY A ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ

Aby mohly samosprávy dle *Aktualizované Koncepce integrace cizinců 2016 – Ve vzájemném respektu* aktivně podporovat integraci migrantů na lokální úrovni, mají k dispozici určité finanční prostředky a mechanismy. Mnoho integračních opatření lze realizovat s minimálním rozpočtem, ale v případě realizace větších či dlouhodobějších projektů a aktivit bývá třeba mimo vlastní zdroje hledat i **externí financování**. Vzhledem k tomu, že integrace migrantů je průřezové téma, které zahrnuje oblasti infrastruktury, sociálních služeb, bydlení, kultury, přístupu ke zdravotní péči, bezpečnosti, plánování obce a mnohé další, lze nacházet finanční zdroje i v grantových výzvách, které se na integraci specificky nezaměřují.

Dotace lze zajistit ze zdrojů EU, státního rozpočtu, soukromých nadací s celorepublikovým pokrytím a dalších grantů s různým stupněm administrativní náročnosti.

Projekty lze zaměřit výhradně na migranty a jim určené integrační aktivity či lze migranty zahrnout do širěji vymezené cílové skupiny v rámci projektů/strategií zaměřených např. na vzdělávání, sociální inkluzi nebo prevenci kriminality (tzv. mainstreaming).

Největším poskytovatelem finanční podpory v oblasti integrace migrantů je EU. Trvání evropských programů se odvíjí od programových období. Rokem 2020 skončí programové období 2014–2020 a naváže na něj programové období 2021–2027. Z velké části se tak zajistí kontinuita financovaných tematických oblastí. Zatímco evropské projekty mohou být zpravidla víceleté, většina národních dotačních programů je vypisována na jeden rok, nehledě na výrazně nižší finanční limity pro žadatele. Pokud jde o národní zdroje, mezi jejich hlavní poskytovatele patří MV, u projektů zaměřených na vzdělávání pak MŠMT.

Mezi nejvýznamnější donory, které obce využívají v oblasti integrace cizinců, patří:

1. **Evropský sociální fond**, který zveřejňuje **výzvy** pokrývající témata zaměstnanosti, sociálního začleňování a mnohá další. Výzvy bývají zpravidla víceleté, některé jsou otevřené přímo pro obce, jiné se zaměřují na různá specifická témata. Administrátorem těchto výzev je MPSV.
2. **MV**, konkrétně dotační titul **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**, který umožňuje obcím financovat nejrůznější akce na podporu integrace cizinců, vytvářet informační materiály či prostor pro setkání a mnohé další.
3. **MŠMT**, skrze řadu svých dotačních programů, žadatelem bývají převážně školy.
4. **MK**, kde lze žádat o podporu kulturních akcí.
5. **Krajské samosprávy**, z nichž je nejvýznamnějším poskytovatelem **hlavní město Praha**, nicméně i některé další kraje disponují vlastními dotačními tituly.

Mezi další významné poskytovatele pro nejrůznější žadatele se řadí např. i MPSV, Evropská komise, Fondy EHP a Norska či Nadace Open Society Fund.

MAINSTREAMING – podpora průřezové/horizontální agendy (např. inkluze, vzdělávání, monitoring a evaluace nebo integrace migrantů) prostřednictvím

jejího systematického zahrnutí do stávajících systémů, struktur, strategií, akčních plánů a procesů.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

Při zajištění financování integračních aktivit se v praxi osvědčily následující kroky:

1. **Sledovat termíny vypisovaných výzev**
Ačkoliv neexistuje jednotný systém, který by umožňoval pohodlně sledovat, jaké výzvy jsou v oblasti integrace cizinců vyhlášovány, existuje řada zdrojů, jejichž používání umožňuje tyto výzvy zachytit. Otevřené výzvy lze sledovat jak na národním portálu cizinci.cz zřízeném MPSV v sekci *Integrace cizinců v ČR / Financování a podpora integrace / Možnosti financování*, tak na stránkách jednotlivých poskytovatelů. Evropské dotace lze sledovat na rozcestníku www.dotaceeu.cz. Zejména při spolupráci s občanským sektorem je možné využívat i mírně zpoplatněný **Grantový diář**, který sleduje aktuální granty a výzvy pro třetí sektor i v oblasti integrace cizinců.
2. **Při psaní návrhu projektu vycházet ze skutečných potřeb integrace zjištěných při mapování**
Situaci je vhodné zmapovat prostřednictvím dostupných statistických dat i zjištění od organizací pracujících s migranty. Získané informace poslouží k odhalení potenciálních rizik, ke stanovování cílů a opatření a umožní rychle a vhodně reagovat na situaci v obci. V případě potřeby detailnějšího mapování lze podat samostatný projekt na zpracování analýzy cizinců na území obce či městské části. » 3.2 Mapování lokální situace

3. Návrhy projektů vytvářet v úzké spolupráci s relevantními subjekty na území obce

Může se jednat o školská zařízení, důležité zaměstnavatele, neziskové organizace, nemocnice, církve i migranty samotné.

4. V průběhu procesu psaní projektové žádosti využít metodickou asistenci

Metodickou asistenci často poskytuje příslušný poskytovatel dotace i regionální centra na podporu integrace cizinců (CPIC).

5. Využit mainstreaming při integraci migrantů

Migranty jako cílovou skupinu lze zahrnout např. do projektů sociálních služeb nebo začleňování sociálně vyloučených obyvatel.

Havlíčkův Brod realizuje nepřetržitě od roku 2009 projekt **Sociální začleňování cizinců na území města Havlíčkův Brod**, který je

financován z Národního dotačního titulu MV **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**.

Motivací k projektu byl výrazný nárůst zahraničních pracovníků spojený s negativními reakcemi místních obyvatel. Projekt podporuje migranty (děti, mládež a dospělé) v osvojení si českého jazyka na komunikační úrovni a rozvoji sociálně-kulturních dovedností (např. kurz praktických dovedností pro migrantky na mateřské dovolené). Zároveň dochází ke vzdělávání pedagogů a zdravotnického personálu v oblasti komunikace. Část aktivit (podpora výuky českého jazyka jako cizího jazyka) byla v letech 2008 a 2011–2014 financována MŠMT (žadatelem byla **ZŠ Havlíčkův Brod, Nuselská 3240**).

Město Slaný realizovalo v roce 2017 ze zdrojů MK v rámci dotačního **programu Knihovna 21. století** projekt Živá knihovna. Živá knihovna je obdoba klasické knihovny jen s tím rozdílem, že místo knih tištěných si děti mohly „půjčit živou knihu“, se kterou si povídaly. Živými knihami byli zahraniční dobrovolníci, jejichž prostřednictvím se děti dozvěděly o životě v cizí zemi. Knihovna tak „ožila“ besedami,

přednáškami a jazykovými koutky. Ze stejného dotačního programu mělo v roce 2012 svůj projekt **Knihovna jako multikulturní centrum** i město **Kostelec nad Orlicí**.

ZŠ Mariánské náměstí v Uherském Brodě realizovala v roce 2009 projekt Multikulturní Evropa – vzdělávání pro 21. století, financovaný MŠMT z tehdejšího **Programu na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců**. Projekt reagoval na vzrůstající potřebu integrace dětí cizinců ze zemí mimo EU. Cílem projektu bylo **zajistit** díky vhodným pomůckám a vyškolené pedagožce individuální **výuku českého jazyka žáků cizinců v prvním půlroce docházky na základní školu**. Výuka se zaměřila na základní komunikační dovednosti potřebné k začleňování do třídního kolektivu a školní komunity. V rámci projektu byly také organizovány **krátkodobé seznamovací adaptační pobyty tříd**, které mají ve svém kolektivu žáky cizince, podpořena byla také **multikulturní výchova**. Do projektu byl zapojen školní metodik prevence a psycholog, který měl s touto sociální skupinou zkušenosti. Žáci cizinci snadněji pochopili realie a specifika české školy. Tyto integrační aktivity byly v letech 2015–2017 podpořeny z programu MŠMT **Podpora vzdělávání cizinců ve školách**, který pokryl zvýšené náklady související s poskytováním výuky českého jazyka žákům cizincům.

- Na oficiálních stránkách státní správy o integraci migrantů v ČR (cizinci.cz) je v sekci *Integrace cizinců v ČR / Financování a podpora integrace / Možnosti financování* k dispozici přehled otevřených dotačních výzev i aktualizovaný kalendář s nejdůležitějšími daty jednotlivých výzev.
- **Ministerstvo vnitra** zveřejňuje na [svých stránkách](#) v sekci *Úvodní strana / Nabídky a zakázky / Dotační tituly* přehled dotačních titulů MV zaměřených na migranty.
- Informace o jednotlivých regionálních centrech na podporu integrace cizinců naleznete na portálu integracnicentra.cz.
- Popisy inspirativních projektů z ČR i ze zahraničí, zpracované v rámci projektu Města a inkluzivní strategie, jsou k dispozici na [stránkách Multikulturního centra Praha](#) v sekci *Užitečné zdroje / Inspirativní projekty*.

2.1 **Samospráva jako poskytovatel dotací**

2.3 **Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**

3 **Strategické řízení integrace v samosprávě**

V online verzi publikace na internetových stránkách **Sdružení pro integraci a migraci** (www.migrace.com) jsou k dispozici tyto přehledy:

2.2.1 **Přehled dotačních titulů pro obce, kraje a školská zařízení na celonárodní úrovni**

2.2.2 **Přehled dotačních titulů pro obce a školská zařízení na krajské úrovni**

2.3 NÁRODNÍ DOTAČNÍ TITUL MV: PROJEKTY OBCÍ NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ NA LOKÁLNÍ ÚROVNI

Role měst a obcí je v oblasti integrace migrantů klíčová.

Mnohé místní integrační aktivity by bez jejich zájmu fakticky ani nemohly existovat. Je zřejmé, že vnitřní i vnější podmínky měst a obcí se různí (politicky, kulturně, sociálně, demograficky, mírou zapojování obyvatel či počtem NNO). Při realizaci integračních opatření proto **nelze postupovat podle jednoho společného návodu** pro všechny samosprávy.

Přesto se lze **inspirovat bohatými zkušenostmi měst a obcí s aktivitami a projekty na podporu integrace migrantů**. Tyto samosprávy doučují děti v MŠ a ZŠ, učí češtinu dospělé migranty, vzdělávají pedagogy, úředníky a policisty. Zapojují migranty do místního dění, společně pořádají sousedská setkání a různé kulturní akce.

Města i obce mají zároveň omezené rozpočty, ale přitom mnoho oblastí, do kterých je nutné investovat a o které je třeba se starat. Jen těžko je tak možné po vedení obce požadovat, aby se přednostně z vlastních zdrojů zaměřilo na otázku integrace

na úkor např. zajištění kanalizace nebo výstavby mateřské školy. Proto je dobré vědět, že na integraci cizinců lze získat finanční prostředky jak z evropských, tak i z národních dotačních titulů, případně i z jiných zdrojů, a to především na základě projektových žádostí, které si obec může podat.

Pro financování těchto a podobných projektů je možné využít **dotačního titulu MV [Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni](#)**, který je vypisován nepřetržitě od roku 2009 (dříve jako tzv. **emergentní projekty**). Podle MV se týká zejména obcí s významným počtem migrantů. Role tohoto dotačního titulu se v průběhu let přesunula od podpory krizových opatření k podpoře preventivní. Cílem podpořených projektů je tak **předcházet napětí mezi migranty a ostatními obyvateli**, nebo alespoň mírnit jeho projevy.

V roce 2019 své projekty realizovala města Havlíčkův Brod, Brno, Plzeň, Pardubice, Roudnice nad Labem a jedenáct městských částí v Praze.

ZÁKLADNÍ INFORMACE O DOTAČNÍM TITULU

délka projektů	Projekty trvají jeden kalendářní rok.
harmonogram	Dotační výzva je zveřejněna zpravidla koncem kalendářního roku, uzavírka podání žádostí je v lednu nebo v únoru nadcházejícího roku.
žadatel/příjemce dotace	Příjemcem může být obec, město nebo městská část. Mohou dále spolupracovat s jinými subjekty jakožto dodavatelé služeb v rámci projektu.
cílová skupina	Migranti ze třetích zemí dlouhodobě a legálně pobývajících na území ČR a majoritní společnost. Některé integrační nástroje mohou být zaměřeny i na občany Evropské unie a na držitele mezinárodní ochrany, a to nad rámec služeb poskytovaných v rámci Státního integračního programu (www.integracniprogram.cz). Tvoří tak doplňkovou skupinu – za podmínky, že jsou přidružení k hlavní cílové skupině.
financování	Z dotace MV, a to až do výše 90 procent nákladů na projekt. Obce, města, městské části se na kofinancování musejí podílet minimálně zbývajícími 10 procenty. Na spolufinancování se může podílet i jiný nestátní subjekt, např. spolurealizátoři projektu z řad neziskových organizací či školských zařízení. Podpora je přitom poskytována jen na neinvestiční projekty.
obsah	Po obsahové stránce musí žádost být v souladu s celorepublikovou Aktualizovanou Konceptí integrace cizinců 2016 – Ve vzájemném respektu a se zásadami dotačního programu. Projekt by neměl být obecný, nýbrž dostatečně konkrétní, aby bylo jasné, co a jak bude realizováno a za kolik.
podporované aktivity	Pořádání integračních akcí a aktivit, organizace příměstských táborů zaměřených na výuku ČJ, vzdělávání pedagogů, činnost asistentů pedagoga a překladatelů, analýza situace cizinců v obci, semináře sociokulturní orientace, sociální poradenství terénní i ambulantní, školení pedagogů, policie a úředníků samosprávy o cizinecké problematice, informační materiály pro cizince i veřejnost, výuka českého jazyka pro děti i dospělé, podpora integrace v základních a mateřských školách či v mateřských centrech. Na stránkách MV je k dispozici i seznam aktivit, na které nelze dotaci poskytnout .
forma	Z formálního hlediska musí žádost podepsat statutární zástupce obce.
doplňující informace	Pracovníci MV pořádají informační setkání pro žadatele, případně lze žádost individuálně konzultovat. Jelikož je dotační program vypisován na daný kalendářní rok, je vhodné při psaní žádosti uvažovat nad možnou kontinuální realizací aktivit. Vyhodnocení projektů zpravidla probíhá v lednu/únoru následujícího roku. Toto období je tedy obzvláště náročné, pokud obec plánuje zároveň podat žádost o návazný projekt v rámci tohoto dotačního titulu.
odkaz	Více informací o dotačním titulu naleznete na stránkách MV (www.mvcr.cz) v sekci <i>Nabídky a zakázky / Dotační tituly</i> .

Rozhodně není nutné hned přijít s velkým projektem či všeobsažnou strategií. Je lepší **postupovat krok za krokem a zaměřit se na návaznost a udržitelnost integračních aktivit v obci**. V praxi se osvědčilo:

1. Zjistit maximum informací o situaci v samosprávě a potřebách všech obyvatel obce

Prvním krokem nemusí být rozsáhlá integrační analýza. Zcela postačí zjistit si základní demografické údaje o migrantech v obci či kraji, např. ze stránek ČSÚ a MV či od jednotlivých odborů úřadu. Například odbory školství mají cenné údaje o počtech žáků s odlišným mateřským jazykem v MŠ a ZŠ zřizovaných obcí. Efektivní je také využít dosavadní místní zkušenosti s kontaktem s veřejností, znalost území a potřeb různých skupin obyvatel, činnost spolků a dalších NNO. V případě potřeby detailnějšího mapování, která může nastat u větších obcí či městských částí, lze podat samostatný projekt na zpracování analýzy cizinců na území obce či městské části.

» 3.2 Mapování lokální situace » 3.3 Zdroje dat o migrantech

2. Zmapovat kapacity a možnosti obce při realizaci integračních projektů

Pokud obci chybí potřebné zkušenosti, může je získat vyškolením vlastních lidí, nebo si tyto služby zajistit externě prostřednictvím NNO či specializovaných firem. Integraci migrantů také výrazně napomůže jmenování člověka, který ji bude koordinovat (i na část úvazku, popř. na DPP) a vytvoření pracovní skupiny, která bude téma integrace řešit.

3. Určit priority, na které bude projekt zaměřen

Projekt se může zaměřit na jednotlivé oblasti (např. vzdělávání, informovanost, rozvoj služeb pro migranty, vzájemné soužití či bezpečnost), nebo tak trochu na všechno – komplexněji. Důležité je položit si otázku: „Jaké aspekty vzájemného soužití jsou pro obyvatele obce i jejich úřady nejvíce naléhavé?“

4. Zajistit prostředky na povinné spolufinancování projektů

Výše povinného spolufinancování činí konkrétně u tohoto dotačního titulu 10 % z celkových nákladů projektu. Podpora je přitom poskytována pouze na neinvestiční projekty.

5. Vytipovat si partnery a vytvářet nová, dlouhodobá partnerství

Možnými partnery jsou NNO, příspěvkové organizace (např. MŠ, ZŠ apod.), centra na podporu integrace cizinců a další instituce pracující s migranty. Tyto organizace rády zprostředkují své zkušenosti a zároveň mohou být budoucími realizátory lokálních projektů (pokud jimi již nejsou).

6. Napsat projekt a předložit žádost MV

K napsání projektu napomůže přečíst si základní koncepční dokumenty zaměřené na integraci migrantů či se obrátit na kohokoliv z koordinátorů integračních projektů v ostatních obcích, kteří rádi předají své zkušenosti.

7. Realizovat projekt dle stanoveného harmonogramu

Důležité je průběžně sledovat plnění stanovených cílů a čerpání rozpočtu a pravidelně vyhodnocovat úspěšnost přijatých opatření a realizovaných aktivit.

» Kapitola 3 Strategické řízení integrace v samosprávě

8. Nezapomenout na průběžné vzdělávání a budování kapacit realizačního týmu a zapojených partnerů

Případná školení, např. v oblasti interkulturních, jazykových či počítačových kompetencí, mohou zajistit neziskové organizace, specializované firmy či některé odbory městského/obecního úřadu.

9. Komunikovat o projektu s MV, vedením samosprávy a úřadu i s obyvateli obce

Průběžné informování obyvatel obce o integračních aktivitách se z praxe ukazuje jako efektivnější než jednorázové „informační kampaně“.

10. Po ukončení realizace projektu slovně a finančně vyhodnotit projekt

Vyhodnocení projektů zpravidla probíhá v lednu/únoru následujícího roku. Toto období je tedy obzvláště náročné, pokud obec plánuje zároveň podat žádost o návazný projekt v rámci tohoto dotačního titulu. Dobře zpracovaná evaluace ale zároveň může přispět k napsání ještě lepšího, adresnějšího a aktuálnějšího projektu.

11. Inovovat projekty a strategie na základě vyhodnocování a získávání nových informací

K tomu dobře poslouží například terénní, interkulturní a komunitní pracovníci, kteří zprostředkují kontakt s migranty a jejich potřebami. Časem se také může podařit vytipovat z komunity migrantů spolupracovníky. Radnice pak může lépe reagovat na možné problémy ve vzájemném soužití.

12. Ukotvit integrační aktivity do organismu úřadu a regionu

Pro dlouhodobý úspěch integrace je zásadní vytvořit uvnitř úřadu mechanismy, jak administrovat projekty. Integrační aktivity lze také na zásadě průběžných zjištění profesionalizovat a rozšiřovat. Důležité je neuváznout na tom, co nefunguje – dochází tak nejen ke ztrátě energie, ale i možné podpory.

Zatímco některé obce, města či městské části realizují tyto projekty úspěšně a opakovaně, jiné se do nich nepouštějí. Mezi **důvody malého zájmu**

obcí může podle MV patřit:

- nízká informovanost samospráv o situaci migrantů,
- obavy zástupců samospráv z názorů občanů na politiku integrace či z odklonu voličů v případě vyjádřené podpory.

MČ Praha 13 realizuje od roku 2010 projekt Společná adresa – Praha 13, který je tvořen ze

17 podprojektů zaměřených převážně **na vzdělávání**. Projekt zahrnuje vzdělávání dětí a pedagogů v MŠ a ZŠ, výuku češtiny ve třech jazykových úrovních v kurzech pro dospělé, konverzační klub, výchovně-edukativní program pro školy, volnočasový klub pro děti Rozmanitý svět, kulturní program v MŠ, multikulturní program v DDM, lokální festival Nejsme si cizí..., informovanost obyvatel o projektu, regionální spolupráci prostřednictvím pracovní skupiny a práci komunitní pracovnice v terénu. Do projektu je zapojeno 7 MŠ, 4 ZŠ, DDM Stodůlky a 5 NNO.

Projekt **Podpora integrace cizinců v MČ Praha 14** realizuje tato městská část kontinuálně od roku 2009. Je tvořen z 11 podprojektů realizovaných **městskou částí, 4 MŠ, 4 ZŠ a 2 NNO**. Podprojekty se zaměřují na výuku českého jazyka a reálií pro děti a dospělé migranty, podporu multikulturní výchovy a aktivit cílených na vzájemné soužití, volný čas

Některé samosprávy stále bohužel nepovažují integraci migrantů za nezbytnou, přestože v některých městech může hrozit konflikt mezi jejich obyvateli.

a podporu informovanosti a soběstačnosti migrantů. **Městská část je přímým realizátorem** kampaně Setkání kultur, kurzů sociokulturní orientace, interkulturní a komunitní práce, správy komunikačních profilů na sociálních sítích, kreativních workshopů, komunitních akcí na školách a komunitních akcí pořádaných migranty. Ve spolupráci s Organizační pomoc uprchlíkům je realizován **terénní program**.

Obec Jesenice v roce 2012 realizovala projekt **Tolerance k odlišnosti**, zaměřený na budování kapacit majoritní společnosti a komunitní aktivity. Projekt reagoval na zvyšující se počet dětí cizinců v MŠ a hradila se z něj činnost dvou asistentů a tlumočnicka. Jejich práce se soustředila především na děti vietnamské národnosti, kde byla mezi nimi a pedagogy z MŠ a ZŠ zaznamenána komunikační bariéra z důvodů nedostatečné jazykové vybavenosti dětí. Projekt byl financován MV v rámci tzv. emergentních projektů (tj. dnešních **Projektů obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**).

Vybrané projekty obcí podpořené v roce 2019:

- ➔ Havlíčkův Brod – **Sociální začleňování cizinců na území města Havlíčkův Brod XI**
- ➔ Pardubice – **Podpora integrace cizinců – Pardubice 2019**
- ➔ Praha 4 – **Žijeme na čtyřce společně 2019**
- ➔ Praha 11 – **Integrace cizinců v MČ Praha 11**

- 1 **Rámec a aktéři integrace migrantů v ČR**
- 2.2 **Finanční zdroje pro samosprávy a školská zařízení**
- 3 **Strategické řízení integrace v samosprávě**
- 6 **Komunikace s migranty**
- 11.2 **Držitelé mezinárodní ochrany**

A series of horizontal dotted lines for writing, starting from the top right of the icon and extending across the page.

3 STRATEGICKÉ ŘÍZENÍ INTEGRACE V SAMOSPRÁVĚ

3.1 SÍŤOVÁNÍ A MNOHOSTRANNÁ SPOLUPRÁCE NA LOKÁLNÍ ÚROVNI

3.1.1 SCHÉMA LOKÁLNÍCH AKTÉRŮ INTEGRACE MIGRANTŮ A JEJICH VZTAHŮ – JIHOMORAVSKÝ KRAJ

3.2 MAPOVÁNÍ LOKÁLNÍ SITUACE

3.3 ZDROJE DAT O MIGRANTECH

3.4 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ

3.5 VÝBĚR, SLEDOVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ PROJEKTŮ A AKTIVIT

3.6 MEZINÁRODNÍ SÍŤ INKLUZIVNÍCH MĚST

3.6.1 PŘEHLED HLAVNÍCH MEZINÁRODNÍCH SÍTÍ

ZDROJE FINANCOVÁNÍ

Dílčí aktivity strategického řízení (obzvláště síťování, mapování a plánování) lze financovat z následujících dotačních titulů. Spadá sem např. organizace kulatých stolů, pracovních skupin a dalších síťovacích setkání, zpracování analýzy cizinců žijících na území obce/městské části či místní strategie integrace.

1. Dotační tituly (administrované) MV:

- [Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni](#)
- [Azylový a migrační fond \(AMIF\)](#), programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.mvcr.cz sekci *EU / Fondy EU v oblasti vnitřních věcí*.

2. Dotační tituly (administrované) MPSV:

- [Dotační řízení na poskytování sociálních služeb](#)
- [Evropský sociální fond plus \(ESF+\)](#), programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.esfcr.cz sekci *Programy / OPZ+ 2021–2027*. Zkušenosti z minulého období ukazují, že jde o jeden z nejdůležitějších zdrojů možné finanční podpory integračních aktivit.

3. Dotační tituly (administrované) MŠMT:

- [Nástupce programu Erasmus +, programové období 2021–2027](#) (bude upřesněno prostřednictvím [Domu zahraniční spolupráce/DZS](#))
- [Podpora vzdělávání v regionálním školství a podpora aktivit integrace cizinců na území ČR](#)

4. Ostatní:

- [TAČR](#) – Program na podporu aplikovaného společenskovedního a humanitního výzkumu, experimentálního vývoje a inovací Ěta (2018 - 2023)
- [Fondy EHP a Norska](#)
- [Česko-německý fond budoucnosti](#)
- [Nadace OSF](#)

Průřezový charakter integrace migrantů předpokládá, že **do tvorby a realizace integračních opatření se zapojí všichni členové společnosti** – od občanů po politickou sféru. Na lokální úrovni hrají mezi integračními aktéry ústřední roli **města a obce prostřednictvím svých úřadů a institucí**. V praxi je však nutné nejenom **aktivní zapojení a dobrá vůle ze strany samosprávy, ale také všech místních aktérů**.

Aby byla spolupráce mezi samosprávou a jejími partnery efektivní a přínosná, vyžaduje obsáhlou **kommunikaci všemi směry a nutnost nastavit si koordinované postupy pro akceschopnost**. Pro oblast integrace je tak příznáčná

mnohostranná spolupráce na horizontální i vertikální úrovni, v rámci které probíhají **všechny složky strategického plánování** (mapování, plánování, realizace, vyhodnocování). V horizontální rovině se jedná o spolupráci mezi odborníky na jednotlivé politiky, které integrační politika protíná (např. politika zaměstnanosti a trhu práce, sociální soudržnosti, veřejného zdraví, vzdělávání, regionálního rozvoje, národní bezpečnosti, ochrany lidských práv a rovných příležitostí atd.). Ve vertikální rovině probíhá spolupráce mezi lokální, regionální, národní a mezinárodní úrovní prostřednictvím setkávání zástupců samospráv, neziskového sektoru, občanské společnosti, akademické obce, státní správy či národních vlád.

Kroky na podporu síťování a mnohostranné spolupráce, které lze zvážit a snadno provést v praxi (ať už jednotlivě, či v navrhovaném pořadí):

1. Určit či vytvořit funkci koordinátora pro agendu integrace v rámci úřadu obce/kraje

Tento průřezový integrační pracovník má mít na starosti harmonizaci a efektivní provádění integračních aktivit či poskytování služeb migrantům v obci. Jeho úkolem je zajišťovat komunikaci a spolupráci relevantních odborů v rámci úřadu samosprávy, ale také směrem navenek – k dalším zainteresovaným aktérům. Nejvíce efektivní je zřídit tuto pozici přímo pod kanceláří starosty či v odboru tajemníka, ovšem na obecních úřadech bývá spíše běžnou praxí, že se agenda integrace kumuluje s dalšími agendami v rámci pracovní náplně některého pracovníka úřadu. Existence koordinátora neznamená, že by se ostatní odbory úřadu neměly integrační oblastí zabývat. V oblastech s vyšší populací migrantů je pak vhodné **vytvořit funkční poradní orgán** při některém z hlavních orgánů obce/kraje (jako např. **Komise Rady hl. m. Prahy pro oblast integrace cizinců**), který bude vytvářet funkční podmínky pro integraci migrantů.

2. Stanovit si cíle a priority, čeho má obec ve spolupráci s aktéry dosáhnout a jakým způsobem

Předtím než obec začne vyhledávat a oslovovat případné aktéry integrace, měla by si ujasnit, čeho chce v rámci navazované spolupráce dosáhnout. Může se jednat o pravidelnou výměnu informací a vzájemné učení se, nebo o zapojení aktérů do mapování místního integračního prostředí skrze různé participativní metody (např. rozhovory, kulaté stoly, SWOT analýzy aj.). Na základě sebraných dat a informací lze posléze přistoupit k realizaci společných integračních projektů či k přípravě lokální integrační strategie. Ve všech ohledech aktivní zapojení co nejširšího okruhu subjektů, ať již představitelů samosprávy, odborné, či široké veřejnosti, pomáhá k celkovému budování jejich povědomí o směřování obce v otázkách integrace a ke vzájemnému propojení těchto aktérů.

» 3.2 Mapování lokální situace » 3.4 Strategické plánování

3. Identifikovat, kdo jsou relevantní aktéři v obci a jak by měli být osloveni

Klíčovými lokálními aktéry integrace v českém prostředí nejčastěji bývají:

- místní samospráva (komunální politici, obecní úřad),
- centra na podporu integrace cizinců (CPIC),
- poskytovatelé sociálních služeb,
- instituce zřizované obcí (školy, knihovny, domy dětí a mládeže atd.),
- místní organizace občanské společnosti (nevládní organizace, církevní organizace, mateřská centra, migrant-ské spolky atd.),
- policie, zdravotnická zařízení a další služby veřejnosti,
- akademické a výzkumné instituce,
- místní zaměstnavatelé, popř. svazy zaměstnavatelů či odborů,
- dobrovolné svazky obcí (mikroregiony a sdružení obcí),
- Asociace krajů nebo Svaz měst a obcí,
- obyvatelé obce a samotní migranti.

Pro lepší pochopení vzájemných vztahů mezi aktéry může napomoci vytvoření názorného schématu lokálních aktérů či jiné obdobné mapy aktérů, nejlépe ve skupinové diskusi.

» 3.1.1 Schéma lokálních aktérů integrace migrantů a jejich vztahů – Jihomoravský kraj

4. Ujasnit si druh a rozsah předpokládané spolupráce

Při oslovování aktérů je vhodné s nimi prodiskutovat, zda půjde s ohledem na jejich kapacity a zkušenosti s problematikou jen o uspořádání ad hoc pracovního setkání, nebo naopak je zde vůle vytvořit pravidelně se scházející pracovní skupinu či poradní orgán s pravomocí podávat radě či zastupitelstvu obce podněty a připomínky. Je také důležité vyjasnit si vzájemné časové možnosti, aby se mohli zapojit všichni zainteresovaní aktéři (včetně např. pedagogických pracovníků, kteří se přes den mohou jen stěží uvolnit z výuky). Pracovní skupiny pro oblast integrace lze relativně snadno vytvářet i v rámci širších platforem (viz body 6 a 7).

5. Vytvořit procesy pro vzájemnou komunikaci a sdílení informací mezi zapojenými aktéry

Pro zajištění jisté kontinuity v komunikaci mezi aktéry je vhodné stanovit si hned ze začátku předběžný harmonogram pro setkávání nebo najít jiný mechanismus pro sdílení informací o aktuální činnosti aktérů. V dnešní době elektronické komunikace se standardně osvědčuje vytvořit společný mailing list, sdílet potřebné i vznikající dokumenty v některém freewarovém online úložišti (Dropbox, Google Drive aj.) či využít intranet, který již funguje v rámci úřadu. Informace lze také sdílet tištěnou formou, např. poskytnutím prostoru v budově úřadu pro umístění propagačních materiálů organizací, které se věnují místním migrantům, či distribucí těchto materiálů zaměstnancům úřadu. Dojde tak k propojení s různými poskytovateli služeb i bez jejich účasti na osobních setkáních.

6. Připojit se k existující síti lokálních aktérů integrace nebo vytvořit vlastní lokální síť

V každém kraji působí **regionální poradní platforma pro oblast integrace cizinců**, kterou pořádá příslušné krajské integrační centrum (CPIC). Platforma slouží k výměně informací mezi hlavními aktéry na úrovni kraje a ke společnému řešení aktuálních problémů týkajících se cizinecké problematiky v kraji. Účastní se jí zástupci krajských a obecních úřadů, pobytových pracovišť Odboru azylové a migrační politiky MV, cizinecké policie, státní a městské policie, poboček Úřadu práce ČR, Hospodářské komory ČR, neziskových organizací a dalších subjektů. Při některých integračních centrech vznikají za účelem propojování místních aktérů integrace napříč regionem i samostatné pozice tzv. **sítářů nebo komunitních pracovníků**, kteří mají navíc dosah i na místní migrantskou populaci. V některých samosprávách vznikly i **lokální sítě aktérů**, kteří se zaměřují na některé specifické aspekty integrace migrantů v dané lokalitě (např. síť koordinátorů pro vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na různých školách v dané obci/lokalitě či síť terénních pracovníků pro práci s migranty) nebo řeší problematiku integrace v celé šíři, ovšem pouze v rámci území dané obce (např. pracovní skupiny integrace na některých městských částech hl. m. Prahy).

» 13.2 Adresář organizací pracujících s migranty

7. Diskutovat vybraná témata z oblasti integrace v rámci již zavedených platforem v jiných oblastech veřejné správy

Pokud obce nemají kapacitu řešit integrační agendu samostatně, nabízí se tzv. **mainstreaming integrace do jiných veřejných politik**. V takovém případě jsou jednotlivé otázky týkající se migrantů zařazeny do diskuze v jiných zavedených formátech mnohostranné spolupráce v obci či regionu. Nejčastěji jsou k tomu vhodná setkání místních aktérů ke komunitnímu plánování, místní Agenda 21, poradní orgány rady či zastupitelstva obce (výbory, komise) a další.

8. Rozvíjet různé formy mnohostranné spolupráce

Obec může např. **podpořit integrační projekty jiných místních aktérů** sdílením informací o nich v rámci svých informačních kanálů, poskytnutím prostorů v majetku obce, poskytnutím záštity pro akce, propojením místních organizací s experty nebo vlastními dotačními tituly. Důležité je, aby obec komunikovala všemi směry, včetně veřejnosti, že se situací migrantů na svém území zabývá a jaké kroky k tomu podniká.

Další možností je **zahájit místní kampaň, iniciativu nebo projekt ve spolupráci s dalšími místními aktéry**. Obec může v rámci společné integrační aktivity působit jako poskytovatel služeb, jejich koordinátor, informační středisko či zaměstnavatel. Skvělým odrazovým můstkem může být realizace tzv. projektu obcí, na které MV poskytuje finanční a částečnou metodickou podporu.

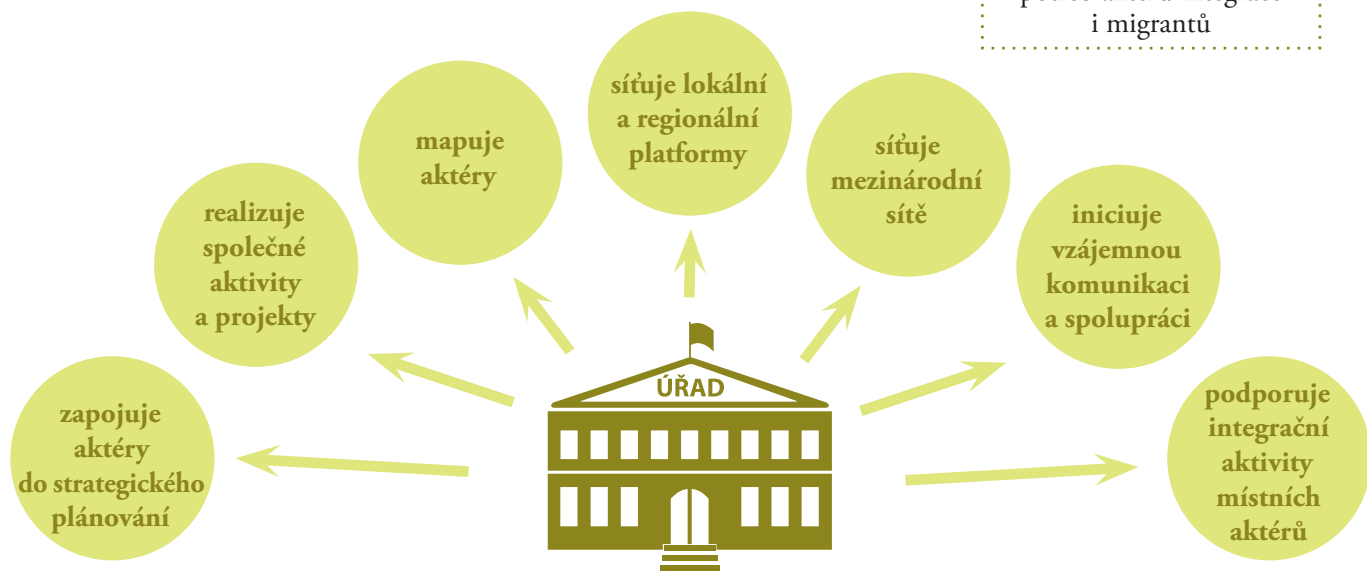
» 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni

» 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci

9. Připojit se k evropské nebo mezinárodní síti inkluzivních měst

Protože společné úsilí přináší větší změnu, sdružují se stovky větších či menších měst v některé z evropských či mezinárodních sítí. Tyto sítě umožňují svým členům nejenom osobní a virtuální sdílení informací a příkladů dobrých praxí, ale také účast na společných iniciativách k posílení integračních úsilí na místní úrovni nebo k řešení výzev, které integrace samosprávám přináší.

» 3.6 Mezinárodní síť inkluzivních měst

ÚŘAD SAMOSPRÁVY

hybatel rozvoje spolupráce s místními aktéry integrace

AKTÉR ČI STAKEHOLDER (slovo anglického původu: ten, kdo při sázkách „něco“ vsadil) – někdo, kdo „má něco ve hře“, tedy má nějaký zájem, resp. je na daném procesu/projektu či jeho výsledku jakkoliv zainteresován, má aktivní či pasivní vliv na rozhodování v rámci daných procesů.

MODEL MNOHOSTRANNÉ SPOLUPRÁCE (tzv. multistakeholder approach) – organizační rámec, který zavádí spolurozhodování zúčastněných stran v procesu tvorby a řízení politik. Cílem je spojit klíčové aktéry (jako jsou orgány veřejné správy, subjekty občanské společnosti a soukromé sféry, výzkumné instituce aj.), aby spolupracovali a účastnili se dialogu, rozhodování a implementace řešení ve vztahu ke společným problémům nebo cílům. V tomto modelu se spojují prvky průřezového charakteru integrace v horizontální rovině s prvky víceúrovňového vládnutí ve vertikální rovině.

PRACOVNÍ SKUPINA – metoda/forma diskuze, která se využívá v mnoha podobách a kombinacích. Jedná se o ustálenou skupinu osob, které se opakovaně setkávají za účelem sdílení informací, znalostí a dovedností nebo také za účelem řešení konkrétního problému (např. připomínkování dokumentu) či provádění analýz (např. metodou SWOT) apod. Nejdůležitějším prvkem pro fungování a výstupy pracovní skupiny je její složení, které by mělo odpovídat všem zájmovým skupinám, jichž se projednávané téma týká.

SÍŤOVÁNÍ (tzv. networking) – formální či neformální spojení lidí a organizací, které vzniká s cílem posílit výměnu osvědčených postupů. Umožňuje vzájemně provázat aktéry, kteří mají potřebné zkušenosti, kompetence a vůli se v oblasti integrace angažovat. Pro plánování a realizaci lokálních integračních opatření je pak záhodno vytvořit vlastní lokální síť aktérů integrace nebo začlenit tuto problematiku do jiné vhodné sítě místních aktérů.

Ostatní pojmy »» 13.1 Slovník

Centrum na podporu integrace cizinců pro Kraj Vysočina při svém vzniku iniciovalo pravidelná setkávání regionální poradní platformy.

Účastníci z řad odborné veřejnosti, zástupců státní správy a samosprávy se třikrát ročně scházejí a diskutují nad aktuální problematikou. Cílem je navázat spolupráci a řešit problémy na úrovni obce či kraje.

Organizace Centrum pro integraci cizinců (CIC) poskytuje v rámci projektu **Náš společný kraj** (2018–2020, ESF v rámci Operačního programu Zaměstnanost) **podporu obcím ve Středočeském kraji** (zejm. Kolín, Kutná Hora, Nymburk) v situacích spojených s příchodem či dlouhodobým pobytem jednotlivců i skupin migrantů. Pomáhá vytvořit fungující **sítě aktérů**, kteří společně řeší otázky integrace migrantů a zavádí do praxe **lokální integrační strategie**. Ve spolupráci s experty začala **tvorba lokální analýzy integrace cizinců** na Kolínsku a **servisu pro zaměstnavatele**.

Efektivním nástrojem pro předávání informací v Libereckém kraji se stal tzv. **externí portál úředníka Libereckého kraje**, na kterém byl vytvořen odkaz Integrace národnostních menšin a cizinců. Prostřednictvím tohoto portálu

se informace dostávají ke všem subjektům, které se zabývají touto oblastí – obce, nevládní organizace, členové pracovních skupin a komise Rady kraje, zástupci zainteresovaných státních institucí a jednotlivci z řad aktivistů. Na jednom místě tak lze dohledat související zákony, strategie a analýzy, dotační programy apod.

Během školního roku 2018–2019 byla v **Městské části Praha 12** ustanovena specializovaná **tematická platforma koordinátorů integrace cizinců na školách**, kteří se pravidelně scházejí a propojují aktivity svých škol navzájem. Koordinátoři integrace cizinců působí na všech základních školách MČ Praha 12.

Integrační centrum Praha spolupracuje se samosprávami městských částí hl. m. Prahy a dalšími institucemi (knihovny, školy, nemocnice, neziskové organizace). Pro tuto spolupráci vznikla **pozice specialistky integrace na městských částech**, která propojuje všechny aktéry integrace, účastní se pracovních skupin k integraci migrantů jednotlivých městských částí, předává know-how i příklady dobré praxe, provádí monitoring situace v Praze a podílí se na tvorbě lokálních strategických materiálů.

- Odkazy na **regionální platformy integrace koordinované CPIC**, která spadají pod Správu uprchlických zařízení, jsou k dispozici na stránkách www.integracnicentra.cz v sekci *Koordináční aktivity / Platformy integrace cizinců*.
- Informace o platformách integrace v Jihomoravském kraji jsou k dispozici na stránkách Centra pro cizince JMK (www.cizincijmk.cz) v sekci *Mimo EU / Služby / Platformy aktérů integrace cizinců v Jihomoravském kraji*.
- Na stránkách **Integračního centra Praha** lze v sekci *Co děláme / Síťování* dohledat informace ohledně jejich role v oblasti síťování aktérů integrace v hl. m. Praze.
- Organizaci **Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR**, která zastřešuje hlavní integrační aktéry z řad NNO, lze oslovit s poptávkou na uspořádání síťovacích setkání či poskytnutí kontaktů na členské organizace, které realizují integrační projekty na lokální úrovni.
- Organizace **Sdružení pro integraci a migraci** uspořádala prostřednictvím projektu **Města a inkluzivní strategie** řadu tematických kulatých stolů v partnerských krajích za účelem síťování místních aktérů pro specifická témata integrace.
- Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji vydalo metodiku **Držme se sítě – Metodika síťování odborníků, kteří se zabývají péčí o ohrožené rodiny a děti**, která obsahuje mnoho užitečných tipů aplikovatelných pro síťování v oblasti integrace migrantů.

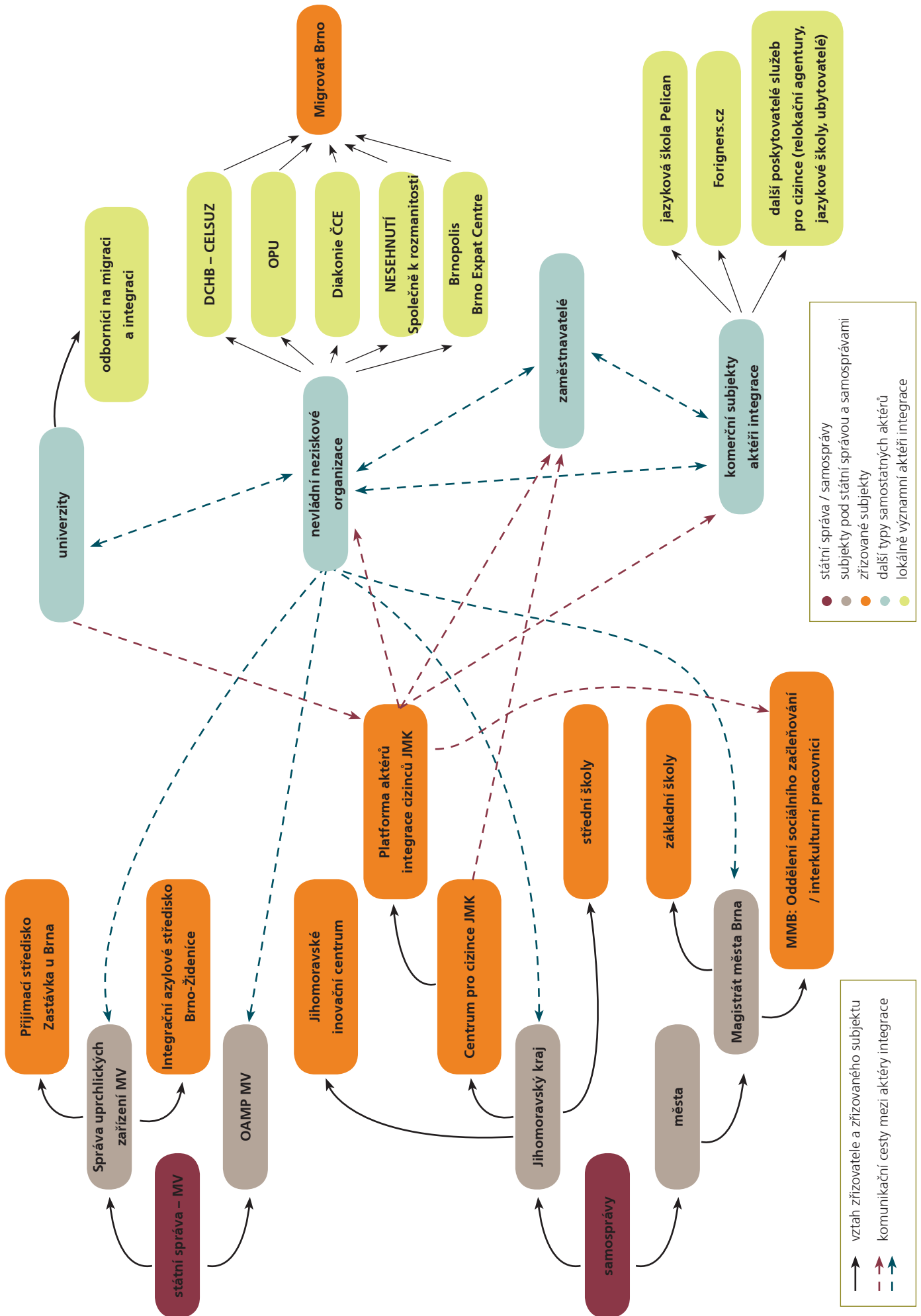

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 1.3 Kdo co dělá – základní vztahy v oblasti integrace migrantů
- 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni
- 3.1.1 Schéma lokálních aktérů integrace migrantů a jejich vztahů – Jihomoravský kraj
- 3.2 Mapování lokální situace
- 3.4 Strategické plánování
- 3.6 Mezinárodní síť inkluzivních měst
- 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci
- 13.2 Adresář organizací pracujících s migranty

3.1.1 SCHÉMA LOKÁLNÍCH AKTÉRŮ INTEGRACE MIGRANTŮ A JEJICH VZTAHŮ – JIHOMORAVSKÝ KRAJ

A series of horizontal dotted lines for writing, starting from the top right of the icon and extending across the page.

3.2 MAPOVÁNÍ LOKÁLNÍ SITUACE

S rostoucím počtem migrantů v ČR se česká města a některé obce čím dál častěji potýkají s otázkou správného přístupu k integraci této skupiny svých obyvatel. Mnohdy není jednoduché rozhodnout, kde začít a jaké první kroky je třeba podniknout. Existuje nesčetně množství nástrojů, jak integraci v praxi uchopit, ovšem základem je systematický přístup a finální řešení musí vždy nezbytně vycházet z konkrétní situace v dané obci či městě. Na prvním místě proto stojí dobrá znalost místního prostředí a orientace v daném tématu, která je výsledkem komplexního mapování situace.

Podklady a poznatky získané z mapování mohou přispět k rozhodování o tom, jaká integrační opatření přijmout a jak je správně nastavit, aby odpovídala zjištěným potřebám a aby jejich realizace byla efektivní. Oporu pro výběr řešení a jejich plánování lze pak hledat v jiných sférách veřejných politik a obecných principech strategického řízení.

» 3.4 Strategické plánování

» 3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit

Při sběru a analýze osobních údajů migrantů se obec musí řídit zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a [nařízením EU 2016/679 \(GDPR\)](#). **Zpracování dat musí mít jasně stanovený účel a být prováděno jen v nezbytném rozsahu.** Data musejí být řádně zabezpečena a při jejich sběru a zpracování **nesmí úřad nadměrně zasahovat do soukromí.** Při práci s již existujícími hromadně zpracovanými statistickými údaji se s osobními údaji většinou nenakládá. Při zpracování vlastních dat (například z registrů obce) pro účely vytvoření vlastních statistických přehledů je třeba data anonymizovat a dbát na etické aspekty.

MAPOVÁNÍ – proces získávání znalostí a komplexního přehledu o vybraném problému či tématu.

Cílem je získat přehled o situaci (zde v oblasti integrace), disponovat přesnými daty a informacemi, umět situace vyhodnocovat a správně identifikovat výzvy a témata, jimiž se bude obec spolu s místními aktéry dále zabývat v rámci plánování a realizace integračních opatření.

REŠERŠNÍ ČINNOST (DESK RESEARCH) – rešerše dostupných zdrojů (statistik, výzkumných zpráv a jiných veřejných zdrojů), nevyžaduje sbírání nových dat ani aktivity v terénu.

KVANTITATIVNÍ VÝZKUM – typ výzkumu, který využívá statistické metody a dokáže vyjádřit skutečnost v číselných údajích. Nejčastější metodou jsou dotazníky.

Nehodí se pro zkoumání malých skupin nebo složitých a citlivých témat.

KVALITATIVNÍ VÝZKUM – typ výzkumu, který se zaměřuje na hlubší zkoumání specifického kontextu jednotlivých případů. Výzkumnými metodami jsou např. rozhovory nebo pozorování dané skupiny.

POLITIKA ZALOŽENÁ NA DATECH (EVIDENCE-BASED POLICY) – přístup, při němž jsou politická rozhodnutí založena na využití ověřených faktů. Nejen že při něm nové politiky vycházejí ze zjištěných dat, ale navíc jsou sbírána data o výsledcích těchto nových politik, a je tak umožněno jejich vyhodnocování a změna/úprava.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

1. PŘÍPRAVA

• Identifikovat situaci vyžadující řešení

Aby mohla obec dobře nastavit integrační opatření, potřebuje **nejprve zjistit, jakou situaci** týkající se migrantů v obci je potřeba **řešit a s jakou naléhavostí**, a to současně s přihlédnutím k místním podmínkám a reálným možnostem řešení v prostředí dané obce či regionu.

• Určit předmět a účel mapování

Mapování může sloužit pro různé účely; od toho se odvíjí nejenom množství a typ získávaných informací, ale i způsob jejich sběru a míra jejich vyhodnocování:

- **zjištění základních informací o cizinecké komunitě pro lepší zacílení integračních opatření** – počty migrantů v obci dle státní příslušnosti, věku, pohlaví či jiných kritérií,
- **ověření nebo vyvrácení různých hypotéz a fám** – například zda migranti obsazují pracovní místa v regionu, o která mají zájem i Češi, nebo naopak obsazují dlouhodobě volné pozice,
- **zjišťování potřeb migrantů ve specifických situacích** – například migranti žijící izolovaně na ubytovnách, matky v domácnostech s malými dětmi apod.,
- **vytvoření konkrétního opatření** – například uspořádání jazykového kurzu bude vyžadovat znalost o tom, jaké skupiny migrantů a s jakými jazykovými znalostmi žijí v obci.

- **Vyhodnotit a efektivně využít kapacity a zdroje úřadu**

Rozsah a náročnost procesu mapování předně odvisí od personálních a finančních kapacit úřadu samosprávy, ale také od rozhodnutí, do jaké míry se místní samospráva hodlá integraci v budoucnu věnovat. Obce a kraje si **mohou řadu informací opatřit a vyhodnotit samy**, aniž by k tomu byly zapotřebí výrazné finanční zdroje nebo odborné znalosti (viz Sběr dat).

A naopak, pro komplexní zmapování prostředí nebo potřeb migrantů je mnohdy účelnější zadat **zpracování analýzy situace externím výzkumným týmům** na základě vypsání veřejné zakázky, k čemuž lze získat finance z dotací. Nejvhodnější bývá spolupráce s některou univerzitou (katedry sociální demografie, sociologie, sociální práce aj.), nebo si lze také domluvit spolupráci s výzkumnou agenturou. Doporučuje se nevybírat externího zpracovatele pouze na základě ceny či bez jasného plánu na pozdější využití sebraných dat. Externí výstup by pak ideálně měl být projednán se všemi relevantními aktéry.

Osvědčilo se i zvolit kombinaci interního a externího sběru dat, kdy externě je možné zajistit například dotazníkové šetření, avšak vyhodnocování a promítnutí dat do priorit obce či kraje by mělo už být na interním týmu samosprávy.

» 2.2 Finanční zdroje pro samosprávy a školská zařízení

- **Identifikovat a zapojit místní aktéry**

Pro potřeby mapování dílčích otázek integrace mohou být cenným zdrojem poznatků zkušenosti různých institucí v daném regionu či obci, zejména církevních a neziskových organizací, ale i dalších pracovníků veřejných institucí (školy, zdravotníci, policejní orgány) a zaměstnanců obecního úřadu. Proto je na místě zjistit, jakým způsobem se tyto aktéři zdejší situací migrantů zabývají, a zapojit je do tvorby integračních opatření už od fáze mapování lokální situace. Ke sdílení zkušeností a vzájemnému učení se pak může být nápomocna lokální síť aktérů integrace.

» 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni

- **Vyhledat vhodné nástroje a odbornou podporu pro další kroky mapování**

Existuje řada nástrojů a možností, jak mapování situace provádět. **Návodné postupy a vhodné nástroje ke sběru dat** obsahují různé veřejně dostupné metodiky, které jsou uváděné napříč tímto manuálem. Mezi těmito nástroji jsou dobře využitelné **seznamy základních otázek**, pomocí nichž lze snadno zjistit, které oblasti a témata týkající se integrace v obci je záhodno zmapovat.

» Sekce Užitečné zdroje

Pokud úřad samosprávy nemá dostatek zkušeností s problematikou integrace, může požádat o **odbornou podporu** (konzultace, facilitace setkání, organizace integračního workshopu, mentoring) integrační centrum ve svém kraji, některé neziskové organizace pracující s migranty nebo akademické a soukromé subjekty s potřebnou expertizou. V případě členství v některé mezinárodní síti pak existuje možnost **mentoringu** ze strany zkušenějších měst.

» 3.6 Mezinárodní sítě inkluzivních měst

2. SBĚR DAT

Po vyjasnění účelu a předmětu mapování lze lépe **určit rozsah a typ dat a informací**, které je nutné sbírat/získat, a zvolit k tomu vhodnou **metodu sběru dat**. Informace o migrantech žijících v dané obci je možné **získat z již existujících zdrojů** (například rešerší), nebo **provést vlastní šetření** (například kombinovaným použitím kvantitativního a kvalitativního výzkumu). U veškerého sběru je potřeba dbát na zajištění validity dat, tedy každá převzatá informace musí být **opatřena důvěryhodným a identifikovatelným zdrojem**, nicméně se zachováním anonymity (především u rozhovorů).

- **Sběr existujících dat**

Mnoho dat o migrantské populaci v ČR je **veřejně dostupných** v různých databázích státních institucí. POZOR! V mnohých statistikách **mohou chybět, zcela anebo částečně, informace o občanech EU**, kteří často svůj pobyt v ČR neregistrují. » 3.3 Zdroje dat o migrantech

Státní správa shromažďuje i množství dat, která **nejsou veřejná, ale obec si je může vyžádat**. Podle řešeného tématu je možné obrátit se na příslušné orgány státní správy a samosprávy (např. příslušný školský odbor obecního úřadu, Úřad práce ČR nebo sekce vzdělávání MŠMT). Na vyžádání lze získat např. data zachycující věkovou strukturu cizinců podle státního občanství (u Českého statistického úřadu) nebo data o občanství cizinců v obcích/městských částech (u Ministerstva vnitra – Odbor azylové a migrační politiky).

- **Sběr dat pomocí vlastního šetření**

Pokud si informace o specifické situaci v obci nebo kraji obstarává úřad samosprávy sám, obvykle půjde o **zpracování rešerše** za využití zkušeností z jiných oblastí (např. sociálních služeb).

Mnoho užitečných informací o migrantech a službách pro ně může samospráva často získat **od místních klíčových aktérů**: poskytovatelů sociálních služeb (například komunitní práce), veřejných institucí (školy), zaměstnavatelů, ale i od úředníků z různých odborů obecního úřadu (zejm. OSPOD, matrika).

Samostatně lze zvládnout i **některé kvalitativní metody mapování**, jako jsou terénní depistáže, rozhovory s aktéry apod. Přínosné je také využití **participativních metod** sběru dat, nejčastěji prostřednictvím ustavení místních pracovních skupin, diskuzních setkání různého typu (například fokusních skupin) nebo neformálních sousedských akcí a návštěv.

Při sběru informací o potřebách a situacích migrantů je důležité **zapojovat i migranty** samotné a neptat se pouze na názor osob z pomáhajících profesí a většinové společnosti. Snadné zapojení migrantů nabízí různé nástroje mapování, které umožňují anonymní nebo neverbální vyjádření názoru. Například **pocitové mapy**, což jsou online mapy obce s dotazníkem, pomocí nichž mohou obyvatelé vyznačovat, jaké místo se jim v obci líbí, či nelíbí, jaké místo potřebuje změnu apod. Nově se objevuje i metoda **fotovzkazů (PhotoVoice)**, kdy lidé zachycují své pocity z místních komunit a života v obci pomocí fotografie.

3. VYHODNOCENÍ DAT

Při práci s daty a při jejich vyhodnocování je důležitá **snaha o co největší nepředpojatost a objektivitu**. Důležité je proto informace ověřovat z více zdrojů (např. od poskytovatele služby, samotné cílové skupiny apod.).

Hodnověrnost zjišťování se zvyšuje jeho opakováním v (optimálně) pravidelných periodách. Tato opakovaná zjišťování pak mohou sloužit jako vstup pro vyhodnocování opatření, která byla mezitím přijata a realizována. Rovněž tak lze tímto způsobem podchytit změny, které mohou v průběhu času nastat bez vazby na prováděná opatření (např. změna legislativy, příchod velkého zaměstnavatele do regionu aj.).

» 3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit

SCHÉMA 1: PROCES MAPOVÁNÍ

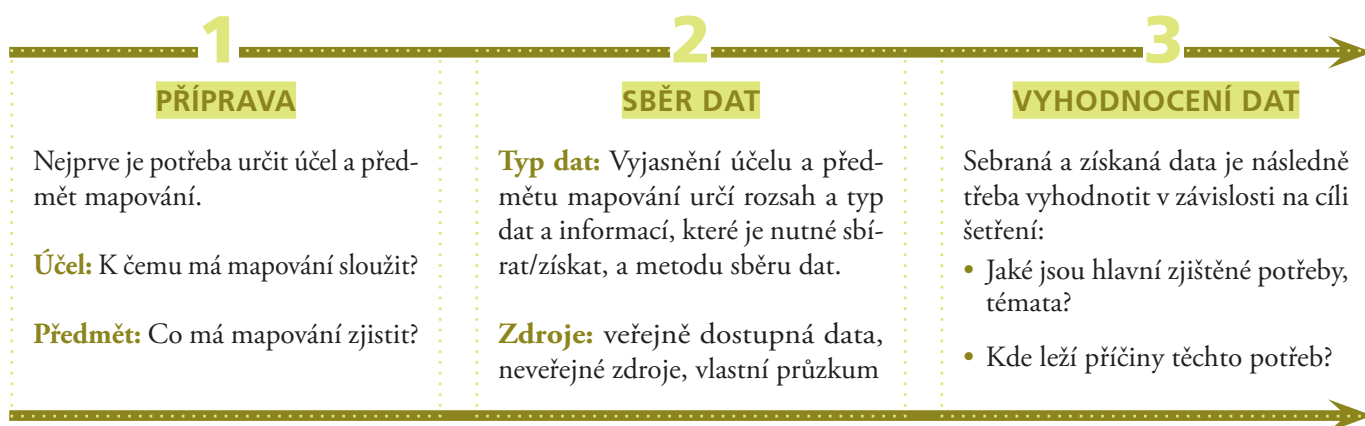
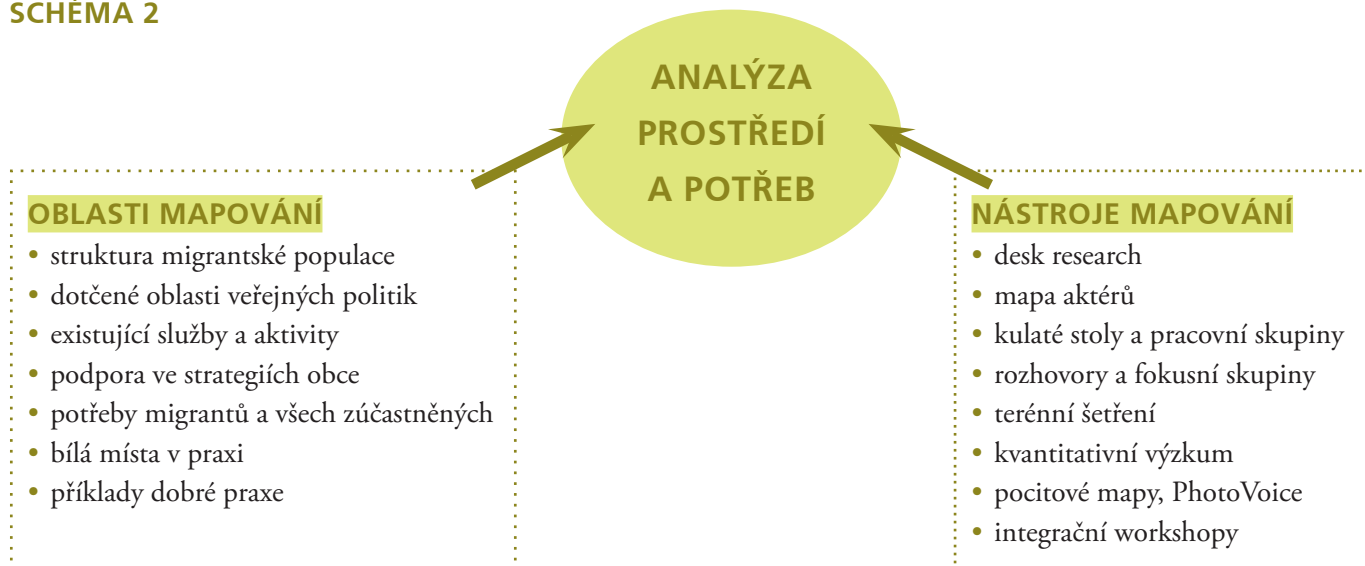

SCHÉMA 2

ANALÝZY PROSTŘEDÍ

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy a Multikulturní centrum Praha vypracovaly v letech 2014 a 2015 *Metodiku prevence segregace a podpory sociální integrace zahraničních zaměstnanců firem zpracovatelského průmyslu v místech jejich pracovišť a bydlišť*.

Metodika byla ověřena v lokalitě Hůrka v Pardubicích, kde výzkumníci využívali širokou škálu dat,

včetně informací z rozhovorů s místními obyvateli, institucemi či zaměstnanci firmy Foxconn a ze dvou veřejných setkání uskutečněných s vedením Městského obvodu Pardubice III. Sebraná data o migrantech, jejich sociálním postavení či problémech, o lokalitě jako takové i o kapacitách a názorech místních aktérů byla využita pro vytvoření **doporučení na zlepšení života obyvatel lokality Hůrka a sousedícího sídliště Dubina.**

Výzkumná agentura **Anthropictures** spolu se studenty **Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy** vytvořili projekt **Arrival City: Jihozápadní město**. Použitím různých metod (rozhovory, terénní výzkum, fotografie) zachytili, jak život a služby pražského sídliště na Praze 13 ovlivňují migranty. Vedle výzkumné zprávy vznikla také výstava jako podklad k dalším diskuzím o potřebách migrantů.

Některé městské části hl. m. Prahy si v počátcích své práce s integrací nechaly zpracovat vlastní analýzy situace cizinců v městské části, které nabízejí místním úřadům samosprávy i politické reprezentaci systematicky zpracovaný pohled na problematiku migrace v dané městské části. Analýzy zpracovávají různé výzkumné instituce na základě veřejných zakázek, obvykle se však shodně zaměřují na vstupní kvantitativní přehled počtu, struktury a rozmístění migrantů, vč. analýzy dětí ve školských zařízeních a dále na identifikaci rizik i pozitivních stránek soužití mezi majoritou a migranty. Tato data dále bývají doplněna o přehled hlavních lokálních aktérů, kteří se otázkám lokální integrace věnují.

Výzkumná agentura **SocioFactor** zpracovala v roce 2017 pro Magistrát města Brna **analýzu sociálních sítí cizinců ve městě Brně**, která zahrnovala data o cizincích ze tří vybraných komunit (ukrajinské, arabské a indické), jejich sociálních sítích a propojení s českou společností. Data z analýzy

byla posléze aktualizována ve zprávě *Data a fakta o cizincích v Brně*, která navíc obsahovala soubor námětů a doporučení pro proces integrace, které byly sebrány během tematických pracovních skupin uspořádaných za účelem příprav brněnské strategie integrace. Celá studie byla následně publikována pod názvem **Cizinci v Brně: Vztahy, vazby a sítě podpory**.

ANALÝZY POTŘEB

V rámci projektu **Města a inkluzivní strategie** uskutečnila terénní pracovnice sérii výjezdů v **Libereckém a Jihomoravském kraji**, v rámci Prahy pak v **městských částech Praha 13 a Praha 10**. Během těchto výjezdů provedla individuální rozhovory s místními obyvateli včetně migrantů za účelem zjištění jejich potřeb, jako jsou občanská vybavenost lokality, soužití se sousedy z jiných kultur, povědomí o službách a akcích obce aj. Výsledky šetření jsou sepsány v souhrnné zprávě pro každý sledovaný kraj a obsahují i doporučení pro příslušné samosprávné úřady k zavedení vhodných integračních opatření.

Sociologický ústav AV ČR zpracoval **Analýzu postavení migrantů a migrantek na území hl. m. Prahy**. Jedná se o ojedinělou kvantitativní analýzu, která zkoumá potřeby migrantů ze třetích zemí žijících v Praze, a to v různých oblastech života. Byl zde použit i referenční vzorek menšího počtu EU občanů a zprávu doprovázela řada prezentací, při nichž výzkumnice data důkladně interpretovaly.

- Multikulturní centrum Praha vydalo v roce 2016 publikaci **Cizinci ztraceni v počtech?**, která shrnuje metodiku práce s daty o cizincích ve veřejně dostupných databázích.
- Agentura pro sociální začleňování vydala v roce 2014 metodiku pro místní akční skupiny **Identifikace sociálního vyloučení v obcích a regionech**, která také obsahuje návod postupu sběru a vyhodnocování dat.
- MPSV vydalo v roce 2005 návod **Jak pokračovat v komunitním plánování sociálních služeb a na co se zvláště zaměřit**.
- Mezinárodní platforma Integrating Cities, která působí v rámci sítě měst EURO CITIES, vydala dokument **ImpleMentoring – basic tools**, ze kterého lze čerpat otázky pro tvorbu analýzy prostředí v oblasti integrace.
- Multikulturní centrum Praha vydalo **Manuál pro obce – Integrace migrantů jako strategická výzva pro obce**, který nabízí 7 otázek k určení prvních kroků. Vytvořilo také metodiku **Podpora strategického přístupu k integraci cizinců v obcích – Návod na přípravu a realizaci integračních workshopů**, přičemž tyto workshopy jsou určeny k ujasnění plánů a cílů v oblasti integrace.
- Útvar rozvoje a koncepce města Plzeň zpracoval v roce 2017 **Pocitovou mapu Plzně**, do jejíhož vyplnění se zapojili i migranti žijící ve městě.
- Integrační centrum Praha využilo metodu **PhotoVoice** (fotovzkazů) k tomu, aby obyvatelé Prahy z řad Čechů a migrantů pomocí fotek a doplňujících komentářů vyjádřili svůj osobní pohled na téma integrace v Praze.
- Nezisková organizace Centrum pro integraci cizinců vydala v roce 2019 **Analýzu integrace migrantů na Kolínsku**.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 1.3 Kdo co dělá – základní vztahy v oblasti integrace migrantů
- 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni
- 3 Strategické řízení integrace v samosprávě
- 4.2 Účast migrantů na společenském a politickém životě
- 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci
- 13.2 Adresář organizací pracujících s migranty

3.3 ZDROJE DAT O MIGRANTECH

Správné nastavení politik, opatření či projektů zaměřených na integraci migrantů se neobejde bez spolehlivých dat. Tabulka níže slouží jako **přehled základních institucionálních a veřejně dostupných zdrojů dat o migrantech**. Podle potřeby je vhodné data získaná z těchto zdrojů

doplňovat či ověřovat dotazováním jednotlivých aktérů či samotných migrantů. Při dalším vyhodnocování těchto dat je třeba **brát v úvahu, že uvedené zdroje odkazují k různým právním kategoriím při využívání pojmu „cizinec“**.

Uvedená data o migrantech poskytují odpovědi například na následující otázky:

- **Kolik žije v obci cizinců?**

V sekci *Pobyt cizinců* naleznete odkaz na stránky MV s počty cizinců s přechodným či trvalým pobytem na úrovni jednotlivých obcí.

- **Z jakých zemí pocházejí cizinci v okrese?**

V sekci *Pobyt cizinců* naleznete odkaz na měsíční statistiky MV o počtu cizinců s přechodným či trvalým pobytem na úrovni okresů.

- **Kolik cizinců je v okrese zaměstnaných?**

V sekci *Ekonomická aktivita* naleznete odkaz na data Úřadu práce ČR o zaměstnaných cizincích v jednotlivých okresech.

- **Jak velký podíl ze všech živnostníků v okrese tvoří cizinci? Jsou mezi nimi spíše muži, nebo ženy?**

V sekci *Ekonomická aktivita* naleznete odkaz na stránky ČSÚ s daty MPO o počtech podnikatelů cizinců na úrovni okresů.

- **Občané kterých zemí jsou v okrese nejvíce ohroženi nezaměstnaností?**

V sekci *Ekonomická aktivita* je k dispozici odkaz na data MPSV o počtech nezaměstnaných cizinců na úrovni okresů.

- **Kolik cizinců chodí do mateřských škol v celém kraji?**

V sekci *Vzdělávání* jsou na úrovni krajů dostupné odkazy na školní ročenky MŠMT s daty o počtech cizinců v jednotlivých stupních vzdělávání.

- **Jak vysoké byly náklady na zdravotní péči cizinců v kraji v minulých letech?**

V sekci *Zdravotní péče* naleznete kromě jiného také odkaz na stránky ČSÚ s daty ÚZIS ČR o čerpání zdravotní péče ze strany cizinců na úrovni krajů.

skupina	územní detail	za období	charakteristiky	limity dat	odkaz/umístění
Pobyt cizinců					
cizinci s přechodným či trvalým pobytem	okres	měsíčně 2007–2020	státní občanství typ pobytu	Nezachycuje občany EU bez přechodného pobytu.	Tabulky jsou k dispozici na stránkách MV v sekci <i>Informační servis / Statistiky / Cizinci s povoleným pobytem</i> .
	okres	2004–2019	státní občanství pohlaví věk (pětileté skupiny)	Nezachycuje občany EU bez přechodného pobytu. Jedná se o datové sady (ne již hotové tabulky), práce s daty je obtížnější.	Datové sady jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Vydáváme / Ověřené data / Ověřené data v Katalogu produktů ČSÚ / Smazat filtr „Datum vydání“, přidat filtr „Skupina – cizinci“ / Cizinci podle státního občanství, věku a pohlaví – 2004–2018</i> .
cizinci s krátkodobým pobytem	obec	2004–2020	pohlaví typ pobytu dělení do a nad 15 let věku	Nezachycuje občany EU bez přechodného pobytu.	Tabulky jsou k dispozici na stránkách MV v sekci <i>Informační servis / Statistiky / Informativní počty obyvatel v obcích</i> .
	ČR	2010–2019	země, ze které je žádané vízum stav žádosti	Nezachycuje cizince ze zemí bez vízové povinnosti. Data nejsou tříděná podle státního občanství.	Tabulky jsou dostupné na stránkách Evropské komise v sekci <i>Migration and Home Affairs / What we do / Policies / Schengen, Borders & Visas / Visa Policy / dole na stránce pod nadpisem Complete statistics on short-stay visas issued by the Schengen States</i> .
cizinci celkem (bez azylantů)	ČR	2008–2019	pohlaví a věk	Nezachycuje občany EU bez přechodného pobytu.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Data – počet cizinců / Cizinci v ČR – bez azylantů / Tabulky T06</i> .
	Kraj	2008–2019	10 nejčastějších státních občanství, pohlaví	Nezachycuje občany EU bez přechodného pobytu.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Data – počet cizinců / Cizinci v ČR – bez azylantů / Tabulky T04</i> .
osoby bez oprávnění k pobytu	Okres	2008–2019	5 nejčastějších státních občanství	Nezachycuje občany EU bez přechodného pobytu.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Data – počet cizinců / Cizinci v ČR – bez azylantů / Tabulky T05</i> .
	ČR	2000–2007 2008–2018	nelegální migrace na hranicích – letiště, pohlaví, směr migrace, státní občanství	Od roku 2008 je kontrola prováděna pouze na mezinárodních letištích – vnější schengenská hranice.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Nelegální migrace / Data – nelegální migrace cizinců / Tabulky R75a a R75b</i> .
	ČR	2000–2007 2008–2018	nelegální pobyt, státní občanství	Není možné mezi sebou srovnávat data z období před a po vstupu do Schengenského prostoru.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Nelegální migrace / Data – nelegální migrace cizinců / Tabulky R77a a R77b</i> .
	ČR	2012–2018	vyňoštění, 5 nejčastějších státních občanství		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Nelegální migrace / Data – nelegální migrace cizinců / Tabulka R79</i> .

skupina	územní detail	za období	charakteristiky	limity dat	odkaz/umístění
azylová řízení	ČR	2004–2018	řízení o mezinárodní ochraně podle stavu, státní občanství		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Mezinárodní ochrana / Data – mezinárodní ochrana / Mezinárodní ochrana – roční údaje / Tabulky T21</i> .
	ČR	2004–2018	žádosti o mezinárodní ochranu, pohlaví, věk, státní občanství		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Mezinárodní ochrana / Data – mezinárodní ochrana / Mezinárodní ochrana – roční údaje / Tabulky T26</i> .
	ČR	1993–2018	přistěhovalí a vystěhovalí, pohlaví, věková skupina, státní občanství		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Vydáváme / Ročenky / Demografická ročenka České republiky / oddíl H. Stěhování / Tabulky H.14 a H.15</i> .
	okres	čtvrtletně 2016–2019	počty přistěhovalých z ciziny a vystěhovalých do ciziny		Data jsou dostupná na stránkách ČSÚ v sekci <i>Databáze, registry / Věřejná databáze / Statistiky / Obyvatelstvo / Přistěhovalí (Vystěhovalí) podle regionu soudružnosti, krajů a okresů</i> .
Ekonomická aktivita					
zaměstnanci	ČR	měsíčně 2015–2020	typ registrace, pohlaví, státní občanství	Z technických důvodů nejsou dostupná data za starší období.	Tabulky jsou dostupné na stránkách Úřadu práce v sekci <i>Zaměstnanost / Statistiky / Statistiky o trhu práce / Zaměstnávání cizích státních příslušníků</i> .
	okres	měsíčně 2015–2020	typ registrace, pohlaví	Z technických důvodů nejsou dostupná data za starší období.	Tabulky jsou dostupné na stránkách Úřadu práce v sekci <i>Zaměstnanost / Statistiky / Statistiky o trhu práce / Zaměstnávání cizích státních příslušníků</i> .
	ČR	2004–2011, 2015–2020	typ registrace, pohlaví, státní občanství	Data za roky 2015–2017 představují pouze kvalifikované odhady.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Zaměstnanost / Data – zaměstnanost cizinců / Cizinci evidovaní úřady práce / Tabulky T322</i> .
	ČR	2018, 2019	poohlaví, státní občanství, klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)	Data jsou dostupná pouze za nejnovější roky.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Zaměstnanost / Data – zaměstnanost cizinců / Cizinci evidovaní úřady práce / Tabulky T323, T324 a T325</i> .
	ČR	2018, 2019	poohlaví, státní občanství, CZ-ISCO	Data jsou dostupná pouze za nejnovější roky.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Zaměstnanost / Data – zaměstnanost cizinců / Cizinci evidovaní úřady práce / Tabulky T326, T327 a T328</i> .
	kraj (jednotlivě)	různé	krajské ročenky s různorodými informacemi o počtech cizinců	Jednotlivé zprávy jsou obsahově různorodé, každá věnuje cizincům jiný prostor.	Ročenky jsou dostupné na stránkách Úřadu práce v sekci <i>Úřad práce ČR / Krajské pobočky / vybraný kraj / Statistiky</i> .

skupina	územní detail	za období	charakteristiky	limity dat	odkaz/umístění
nezaměstnaní	okres	měsíčně 2014–2020	uchazeči z EHP a uchazeči z EHP s podporou v nezaměstnanosti – ukazatele nezaměstnanosti, pohlaví	pouze občané EU/EHP	Tabulky jsou dostupné na stránkách Úřadu práce v sekci <i>Zaměstnanost / Statisticky / Statisticky o trhu práce / Uchazeči z EU, EHP a třetích zemí / Tabulky</i> , <i>Uchazeči z EU/EHP evidovaní v ČR – počty</i> “.
	okres	měsíčně 2014–2020	uchazeči z EHP a dosažitelní uchazeči z EHP – věk, vzdělání, klasifikace zaměstnání, délka evidence, pohlaví	pouze občané EU/EHP	Tabulky jsou dostupné na stránkách Úřadu práce v sekci <i>Zaměstnanost / Statisticky / Statisticky o trhu práce / Uchazeči z EU, EHP a třetích zemí / Tabulky</i> , <i>Uchazeči z EU/EHP evidovaní v ČR – struktura</i> “.
	okres	měsíčně 2014–2020	státní občanství, pohlaví, uchazeči s podporou v nezaměstnanosti		Tabulky jsou dostupné na stránkách Úřadu práce v sekci <i>Zaměstnanost / Statisticky / Statisticky o trhu práce / Uchazeči z EU, EHP a třetích zemí / Tabulky</i> , <i>Uchazeči z EU/EHP podle státního občanství“ a „Uchazeči ze třetích zemí podle státního občanství“</i> .
podnikatelé	ČR	čtvrtletně 2010–2020	státní občanství, pohlaví		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statisticky / Cizinci / Zaměstnanost / Data – zaměstnanost cizinců / Cizinci s žijícím státním občanstvím / Tabulky T312</i> .
	kraj	čtvrtletně 2016–2020	státní občanství		Tabulky jsou dostupné na stránkách MPO v sekci <i>Podnikání / Živnostenské podnikání / Statistické údaje o podnikatelích / Počty podnikatelů dle občanství podnikajících v České republice</i> .
	okres	čtvrtletně 2010–2020	poohlaví		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statisticky / Cizinci / Zaměstnanost / Data – zaměstnanost cizinců / Cizinci s žijícím státním občanstvím / Tabulky T311</i> .
Vzdělávání					
předškolní, základní, střední a vyšší odborné vzdělávání	ČR	2005/2006– 2019/2020	státní občanství, typ pobytu, pohlaví	Nezachycuje žáky s OMJ.	Informace jsou dostupné na stránkách UIV v sekci <i>Statistické ročenky školství – výkonové ukazatele (vč. 2018/19) / Tabulky B1.6, C1.10, D1.1.12 a DK12</i> .
	ČR	2005/2006– 2018/2019	30 nejčastějších státních občanství (přehledně)	Nezachycuje žáky s OMJ.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statisticky / Cizinci / Vzdělávání / Data – vzdělávání cizinců / Mateřské, základní, střední vyšší odborné školy a konzervatoře / Tabulky T41</i> .
	kraj	2005/2006– 2019/2020	státy dělené na Slovensko, státy EU, Evropa, ostatní státy	Nezachycuje žáky s OMJ.	Informace jsou dostupné na stránkách UIV v sekci <i>Statistické ročenky školství – výkonové ukazatele (vč. 2018/19) / Tabulky B1.5.1, C1.9.1, D1.11.1(a) a DK11.1</i> .
studenti středních škol	ČR	2011/2012– 2018/2019	skupiny oborů KKO, forma studia	Nezachycuje žáky s OMJ.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statisticky / Cizinci / Vzdělávání / Data – vzdělávání cizinců / Tabulka R43</i> .

skupina	územní detail	za období	charakteristiky	limity dat	odkaz/umístění
studenti vyšších odborných škol	ČR	2005/2006–2018/2019	skupiny oborů KKO, forma studia	Nezachycuje žáky s OMJ.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Vzdělávání / Data – vzdělávání cizinců / Tabulka R45</i> .
studenti vysokých škol	ČR	2003–2018	vybraná státní občanství, samoplátcí	Nezachycuje žáky s OMJ.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Vzdělávání / Data – vzdělávání cizinců / Tabulka R40</i> .
	ČR	2004/2005–2018/2019	město, kde studují; vysoká škola, kde studují	Nezachycuje žáky s OMJ.	Tabulky dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Vzdělávání / Data – vzdělávání cizinců / Vysoké školy / Tabulky T43 a T45</i> .
Zdravotní péče					
čerpání zdravotní péče	ČR	2006–2018	státní občanství, věková skupina, způsob uhrazení	Nejsou zahrnuti cizinci, kteří čerpají zdravotní péči z veřejného zdravotního pojištění.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Zdravotní péče / Data – zdravotní péče / Tabulky T62</i> .
	kraj	2006–2018	EU/3. země, věková skupina, způsob uhrazení	Nejsou zahrnuti cizinci, kteří čerpají zdravotní péči z veřejného zdravotního pojištění.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Zdravotní péče / Data – zdravotní péče / Tabulky T63</i> .
náklady na zdravotní péči	ČR	2006–2018	státní občanství, věková skupina, způsob uhrazení	Nejsou zahrnuti cizinci, kteří čerpají zdravotní péči z veřejného zdravotního pojištění.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Zdravotní péče / Data – zdravotní péče / Tabulky T64</i> .
	kraj	2006–2018	EU/3. země, věková skupina, způsob uhrazení	Nejsou zahrnuti cizinci, kteří čerpají zdravotní péči z veřejného zdravotního pojištění.	Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Zdravotní péče / Data – zdravotní péče / Tabulky T65</i> .
počty hospitalizovaných	ČR	2006–2015 2018	pohlaví, příčiny hospitalizace		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Zdravotní péče / Data – zdravotní péče / Tabulky T66</i> .
	kraj	2014–2017	příčiny hospitalizace, poskytovatel lůžkové péče		Informace jsou dostupné na stránkách Regionálního zpravodajství NZIS pro každý kraj zvlášť v sekci <i>Statistické výstupy / 8. Hospitalizace / 8.3 Hospitalizace – migrace pacientů / 8.3.5 případy hospitalizace cizinců a bezdomovců</i> .
pracovní úrazy	ČR	2012–2018	státní občanství, závažnost úrazu		Informace jsou dostupné na stránkách Státního úřadu inspekce práce v sekci <i>Roční zprávy / v dokumentu „Pracovní úrazovost v ČR“ / kapitola „Pracovní úrazovost občanů zemí EU a cizinců“</i> .

skupina	územní detail	za období	charakteristiky	limity dat	odkaz/umístění
onemocnění pohlavními nemocemi	ČR	2000–2012	věk, pohlaví, nemoci	Nurno od sebe odečíst tabulku osob včetně a bez cizinců.	Informace jsou dostupné na stránkách ÚZIS v sekci <i>Statistické výstupy / Knihozna a archiv – Zdravotnická statistika / Pohlavní nemoci / v dokumentu tabulky 4.5 a 4.6.</i>
HIV pozitivní případy	ČR	měsíčně 2003–2020	pohlaví, občanství		Informace jsou dostupné na stránkách Státního zdravotního ústavu v sekci <i>Témata zdravotí a bezpečnosti / Nemoci a jejich prevence / Infekční nemoci / HIV/AIDS / Roční zprávy o výskytu a šíření HIV/AIDS v ČR / jednotlivé údaje v různých tabulkách.</i>
hlášená onemocnění TBC	ČR	2000–2018	země narození	Data nejsou dělena podle státního občanství – mohou sem být zařazeni i občané ČR.	Informace jsou dostupné na stránkách ÚZIS v sekci <i>Publikujeme / Zdravotnická statistika / Tuberkulóza a respirační nemoci / v dokumentu tabulka „Hlášená onemocnění TBC u cizinců podle země narození“.</i>
pacienti přijatí do lázeňské péče	ČR	1991–2018	druh onemocnění, dělení dospělí – dorost – děti		Informace jsou dostupné na stránkách ÚZIS v sekci <i>Statistické výstupy / Zdravotnická ročenka České republiky / Tabulka „Pacienti přijatí do ústavní péče lázeňských léteben“.</i>
potraty	ČR	2016	druh potratu kombinovaný s jednou z kategorií: vzdělání, rodinný stav, zaměstnání nebo věk ženy		Informace jsou dostupné na stránkách ÚZIS v sekci <i>Statistické výstupy / Knihozna a archiv – Zdravotnická statistika / Potraty / Potraty cizích státních příslušnic s trvalým a dlouhodobým pobytem v ČR podle druhu a vzdělání ženy / rodinného stavu ženy/ zaměstnání ženy/ věku ženy.</i>
	kraj	2000–2016	druh potratu		Informace jsou dostupné na stránkách ÚZIS v sekci <i>Statistické výstupy / Knihozna a archiv – Zdravotnická statistika / Potraty / Potraty cizích státních příslušnic s trvalým a dlouhodobým pobytem v ČR podle druhu potratu a kraje zařízení.</i>
Další oblasti					
kriminálnita	ČR	2004–2018	sřihané, obžalované a odsouzené osoby, vybraná státní občanství		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Kriminálnita / Data – kriminálnita cizinců / Tabulky T51.</i>
	ČR	2004–2018	odsouzení, paragraf trestního práva		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Kriminálnita / Data – kriminálnita cizinců / Tabulka T53.</i>
demografické údaje	vazební věznice	2009–2018	obvinění a odsouzení, typ věznice		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Kriminálnita / Data – kriminálnita cizinců / Tabulky T55 a T56.</i>
	ČR	1995–2018	narození; sňatky; rozvody; zemřelí; pohlaví, vybraná státní občanství		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Demografické údaje / Tabulky R82–R85.</i>

skupina	územní detail	za období	charakteristiky	limity dat	odkaz/umístění
získání občanství	ČR	2001–2018	způsob získání, předchozí státní občanství		Tabulky jsou dostupné na stránkách ČSÚ v sekci <i>Statistiky / Cizinci / Nabyvání státního občanství ČR / Data – nabyvání státního občanství ČR / Tabulka R91</i> .
stovnění v rámci evropských států	státy EU/ EHP	2008–2019	osoby bez občanství země, ve které žijí		Tabulka je dostupná na stránkách Eurostatu v sekci <i>Data / Database / Table by themes / Population and social conditions / Demography and migration / Population / Population without the citizenship of reporting country</i> .
	státy EU/ EHP	2007–2018	imigrace – dlouhodobí imigranti, kteří přijeli do země v daném roce		Tabulka je dostupná na stránkách Eurostatu v sekci <i>Data / Database / Table by themes / Population and social conditions / Demography and migration / Immigration</i> .
	státy EU/ EHP	2009–2019	osoby narozené v zahraničí		Tabulka je dostupná na stránkách Eurostatu v sekci <i>Data / Database / Table by themes / Population and social conditions / Demography and migration / Population / Foreign-born population</i> .

Dále uvádíme přehled dat, která je podle dosavadních zkušeností možné od ústředních orgánů získat na vyžádání. Nejedná se přitom o úplný výčet všech dat, jež mají tyto orgány k dispozici.

skupina	územní detail	zdroj dat	charakteristiky
pobyt cizinců	obce a městské části	ředitelství služby cizinecké policie	počty cizinců podle státního občanství a pobytového statusu
zaměstnanci	okresy	MPSV	počty cizinců podle pohlaví, státního občanství, typu registrace, požadovaného vzdělání / kategorie zaměstnání / věku
zaměstnanci	ČR	MPSV	počty cizinců zaměstnanců, kteří v ČR vystudovali VŠ a nyní mají volný přístup na trh práce
žáci ZŠ	jednotlivé školy	MŠMT	počty cizinců podle státního občanství, pohlaví a věku

A series of horizontal dotted lines for writing, starting from the top right of the icon and extending across the page.

3.4 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ INTEGRAČNÍCH OPATŘENÍ

V zájmu funkčního řešení otázek migrace a integrace na místní úrovni je nejučinnější začlenit oblast integrace do veřejných politik samosprávy a potažmo vypracovat a implementovat tomu příslušnou strategii. Plánování veřejných politik totiž umožňuje **reálné zhodnocení situace a systematicky vede k navrhování konkrétních a funkčních řešení** pro aktuální výzvy a témata ve sledované oblasti. Díky němu jsou realizovány projekty či provozovány služby, které jsou efektivní a odpovídají skutečným potřebám samosprávy a jejího obyvatelstva. Klíčové je do procesu plánování zapojit co nejširší okruh aktérů a vyjednat s nimi společnou vizi, cíle a také výběr opatření, která povedou k naplnění těchto vizí a cílů v praxi.

Pro plánování integračních opatření na lokální úrovni lze využít **zkušenosti ze strategického řízení v jiných oblastech veřejné správy**, jako jsou programy rozvoje obce, komunitní plánování či příprava strategie lidských zdrojů nebo dlouhodobého záměru vzdělávání aj. Zároveň je potřeba mít na zřeteli **některá specifika oblasti integrace**, zejména její **průřezový charakter**, díky kterému přesahuje do celé řady dalších veřejných politik. To může nejednou ztížit rozhodování samosprávy, jakým způsobem tuto problematiku strategicky uchopit – zdali jako samostatnou veřejnou politiku, nebo naopak jako součást jiných dotčených politik a plánů. Politika integrace migrantů se v tomto smyslu nejvíce podobá koordinovanému přístupu k sociálnímu začleňování. Zároveň se jedná o téma citlivé, proto je důležité jej otevřeně komunikovat v rámci úřadu i s širší veřejností.

STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ – proces promyšleného, do budoucna hledícího a dlouhodobého usměrňování nějaké činnosti či oblasti; rozsáhlý proces rozhodování o tom, kam se chceme dostat a jakým způsobem, který zahrnuje různé aktéry a vede k tvorbě strategického plánu / veřejné strategie.

STRATEGICKÝ PLÁN – dlouhodobý plán směrem k definovanému problému. Zahrnuje ucelený soubor opatření směřujících k určenému cíli a stanovujících metody jeho dosažení a kontrolu jejich efektivitu. Používá se v soukromém i veřejném sektoru, je to nadřazený pojem veřejné strategii.

STRATEGICKÉ ŘÍZENÍ – oblast řízení zaměřující se na dlouhodobé plánování a směřování organizace (zde organizace veřejné správy) nebo oblasti (veřejné politiky),

k čemuž je nutné stanovení jasných cílů a způsobů vedoucích k jejich dosažení.

VEŘEJNÁ STRATEGIE – střednědobý až dlouhodobý strategický dokument veřejné správy tvořící ucelený soubor opatření směřujících k dosažení cílů ve stanovené oblasti, má dostatečnou míru podrobnosti a vzájemně vyvážené a propojené tři části – analytickou, strategickou a implementační.

KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ – metoda, která umožňuje zpracovávat rozvojové materiály pro různé oblasti veřejného života na úrovni obce i kraje a která klade důraz na zapojování všech, kterých se zpracovávaná oblast týká. Cílem je dosažení výsledku, který je přijat a podporován většinou účastníků. Výstupem tohoto procesu je pak **komunitní plán**.

Ostatní pojmy »» 13.1 Slovník

Možných přístupů, metod a postupů strategického plánování je celá řada, všechny však mají totožný cíl – implementovat strategii. Jelikož se jedná o proces ve všech ohledech značně komplexní a časově náročný, je záhodno řídit se v praxi ověřenými postupy:

1. Využívat dostupné metodiky strategického plánování a inspirovat se strategiemi jiných měst

Jako inspiraci lze při tvorbě strategického dokumentu do jisté míry využít [Metodiku přípravy veřejných strategií](#), jejíž aktualizovanou verzi zpracovalo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (Metodika MMR). Je určena všem zadatelům a tvůrcům strategií v rámci veřejné správy a je v zásadě (za podmínky jejího přizpůsobení míře komplexnosti a zadání vytvářené strategie) využitelná na všech úrovních veřejné správy, včetně územní samosprávy. Metodika stanovuje jednak základní principy tvorby strategie, jednak i detailní návody pro jednotlivé fáze a dílčí kroky přípravy a implementace strategií. Při použití této metodiky však může tvorba strategického dokumentu znamenat dlouhý a náročný proces, proto zejména menší obce by měly dobře zvážit jejich reálné kapacity tak, aby použité procesy byly pro ně přidanou hodnotou, nikoliv nadměrnou zátěží.

Při plánování integračních opatření lze využít i dalších dostupných metodik (např. komunitního plánování, integračních workshopů) nebo četných nástrojů pro strategické řízení z dílny mezinárodních sítí inkluzivních měst. Užitečné je i setkávání se s aktéry z jiných obcí, kteří podobným procesem prošli, a to ať již formou osobní návštěvy a rozhovorů, nebo formou tematického kulatého stolu či fokusní skupiny atp.

»» 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni »» 3.6 Mezinárodní síť inkluzivních měst

2. Určit koordinátora přípravy strategie

Samotné tvorbě strategie obvykle předchází politické rozhodnutí o potřebě zabývat se problematikou integrace migrantů a strategicky ji ukotvit v příslušném dokumentu či v rámci některé existující lokální strategie. Z pověření zadavatele strategie (politické reprezentace) pak úřad samosprávy jmenuje **koordinátora přípravy tvorby strategie**, který odpovídá za řízení přípravy tvorby strategie a kromě role projektového manažera má také za úkol zprostředkovávat názory zapojených aktérů (viz bod 5). Tuto roli obvykle zastává pracovník úřadu v pozici koordinátora pro oblast integrace cizinců nebo některý vedoucí pracovník úřadu. Vhodnější však je, když má koordinátor k dispozici **přípravný nebo koordinační tým**, kdy jednotlivým členům bude určena odpovědnost v rámci procesu tvorby strategie. To se rovněž týká případů, kdy tvorba strategie nebo její části bude zadána ve formě veřejné zakázky.

3. Nastavit procesy a vytvořit dokumentaci pro tvorbu strategie

Vytváření strategie je v zásadě samo o sobě projektem, proto se doporučuje na něj aplikovat **principy projektového řízení**. Cílem projektu tvorby strategie je vytvoření dané strategie v požadované kvalitě a rozsahu, v definovaném čase (termínu) a se stanoveným rozpočtem. Je ovšem dobré mít na paměti, že dokument samotný je pouze nástrojem pro jeho následnou implementaci. Proto přílišná orientace na kvalitu a rozsah dokumentu by neměla být na úkor kapacit na provádění změn (viz bod 9).

Důležitá je i efektivnost samotné přípravy strategie, kdy je vhodné nejprve sestavit **plán tvorby strategie**. Tento organizační dokument definuje nastavení všech základních procesů, jako jsou harmonogram a rozpočet tvorby strategie, požadavky na personální kapacity zapojených aktérů, odpovědnost za jednotlivé úkoly, celková struktura přípravného procesu vč. dílčích kroků tvorby strategie a jejich rozsahu. Od počátku je rovněž třeba nastavit způsob komunikace, zpětné vazby a sdílení dílčích výsledků v rámci koordinačního týmu i ve vztahu k zapojeným aktérům (např. v plánu spolupráce a komunikace), vytvořit plán řízení rizik tvorby strategie, vybrat vhodný typ výsledného strategického dokumentu a určit potřeby na sběr dat a realizaci analýz.

4. Realizovat přípravy strategie po etapách

Pro lepší orientaci v procesu tvorby strategie doporučuje Metodika MMR rozdělit jej do **sedmi základních fází**, které jsou dále členěny do dílčích aktivit a kroků. » *Schéma 1* Délka jednotlivých fází se může výrazně lišit a jejich realizace navzájem různě prolínat. Jednotlivé fáze by se měly využívat především s ohledem na to, do jaké míry přispějí k úspěšné implementaci dokumentu. Zdlouhavá tvorba strategie podle všech fází metodiky totiž může vést k tomu, že energie je vkládána primárně do přípravy strategie a méně pak do její implementace.

Pokud je proces tvorby strategie dlouhý a náročný, pak se vyplatí detailně plánovat nejbližší realizovanou fázi a na další fáze mít méně podrobný rámcový projektový plán. Rovněž tak se osvědčuje již v průběhu tvorby dokumentu testovat realizaci klíčových opatření. Průměrně je potřeba počítat s celkovou délkou přípravy od 4 do 12 měsíců pro méně náročné strategie, zatímco příprava náročnějších strategií běžně trvá minimálně 18 měsíců.

5. Zajistit participaci aktérů na tvorbě strategie

Aby byly strategie připravovány transparentně a objektivně, je třeba do jejich přípravy zahrnout široký okruh zainteresovaných stran. Těmi jsou jednak aktéři, kteří na základě strategie mají realizovat aktivity v praxi, a jednak aktéři, na které strategie cílí. Aktivní zapojení představitelů samosprávy, odborné i široké veřejnosti pomáhá nejen ke sběru informací a mapování potřeb obyvatel obce, ale také k budování povědomí o směřování obce mj. v otázkách integrace. Vytvoření vzájemně propojené sítě aktérů, jež přistupují k rozvoji obce aktivně, se může posléze stát klíčovým prvkem při budoucím naplňování společné vize, která má navíc podporu úřadu samosprávy i politického vedení obce.

Proto je na místě reflektovat perspektivy a zkušenosti různých aktérů při tvorbě scénářů, provádění SWOT analýz nebo jiných nástrojů k určení směřování a priorit strategie. Osvědčuje se zapojené aktéry rozdělit dle jejich odborného zaměření do pracovních skupin pro rozpracování jednotlivých tematických oblastí, které se později promítnou do příslušných priorit strategie nebo prováděcích opatření.

» 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni » 3.2 Mapování lokální situace

6. Vycházet z dostupných informací o migrantech a otázkách integrace v obci

Strategie mají být vytvářeny na základě identifikovaných a reálných potřeb těch, kterých se týkají. V případě strategie integrace tedy půjde o potřeby migrantů a jako podklad pro plánování poslouží výsledky mapování.

» 3.2 Mapování lokální situace » 3.3 Práce s daty

7. Zpracovat finální strategii integrace

Výsledné strategie mohou mít různou podobu (jejich typologii lze najít v Metodice MMR). Obdobně i integrační opatření mohou být předmětem **samostatného strategického dokumentu** nebo být začleněny do **jiných strategií** širšího nebo tematického zaměření. Volba správného typu strategie závisí i na celkové úrovni koncepční práce obce. Není tedy například vhodné vytvářet zvláštní dokument pro oblast integrace, pokud zatím v obci neexistuje dokument pro celou sociální oblast. Podstatné je, aby navrhované řešení nebylo v rozporu s plány v jiných dokumentech. Postupná revize stávajících strategií umožňuje tyto dokumenty o plány v oblasti integrace migrantů rozšířit, což zároveň bývá nejčastější praxe českých samospráv. » *Schéma 2*

Současným trendem je strategické materiály zkracovat a více se zaměřit na jejich **srozumitelnost a reálnou využitelnost** ve fázi implementace jednotlivých cílů a opatření. Zpracovatelé strategie pak obvykle volí takové typy

a názvy strategických a prováděcích dokumentů, které se v praxi ČR nejvíce vyskytují (tj. koncepce, strategie, akční plán, plán, politika, program a další) a které zároveň nejužitečněji odrážejí účel dokumentu a jeho obsah. Po obsahové stránce by však každá strategie měla obsahovat **strategickou, analytickou a implementační část**. » Schéma 3

8. Komunikovat klíčová témata ze strategie navenek

S připravovanou strategií, respektive jejím obsahem, by měli být dobře seznámeni všichni klíčoví aktéři integrace v obci či kraji, protože jejich každodenní rozhodování jak o koncepčních, tak i o provozních tématech by mělo být vždy v souladu s prioritami obce či kraje pro tuto oblast. Znalost celkové vize i jednotlivých opatření je považována za nezbytnou především pro politickou reprezentaci a veřejné instituce. S ohledem na citlivost tématu migrace je však také velice potřebné, aby i široká veřejnost byla včas seznámena s tím, jakým způsobem obec plánuje řešit přítomnost migrantů v místní společnosti.

» 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci

9. Implementovat strategii v praxi

Implementace vytvořené strategie je klíčovou fází celého procesu strategického řízení, tudíž strategie má být vytvářena za tímto stěžejním účelem. Pro implementaci strategií jako takovou se obvykle uplatňují obdobné postupy jako při jejich přípravě – např. příprava harmonogramu, řízení komunikace, nastavení spolupráce s partnery, sběr a zpracování dat, řízení rizik, způsob uspořádání cílů, priorit, opatření a aktivit apod. Díky pravidelnému monitoringu realizace jednotlivých opatření pak lze tato opatření dále zlepšovat a kultivovat, a tím zvyšovat nejen kvalitu strategie (formální hlediska), ale i zvyšovat její účinnost v průběhu implementační fáze.

» 3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit

10. Vyhodnocovat realizaci a dopady strategie

Tvorba i implementace strategie jsou vždy kontinuální (někdy cyklické) procesy, u kterých bývá v průběhu času třeba jejich korekce i vyhodnocování. Strategie by tak v sobě měla od samého počátku zahrnovat i způsob evaluace a rozhodnutí, jaká data bude k vyhodnocování strategie a jejích dopadů třeba sbírat. Doporučuje se předem si určit priority evaluace, tedy jaké aktivity a procesy bude potřeba primárně vyhodnotit a proč (např. nová opatření, nejnákladnější, nejméně komplexní). Díky prioritizaci lze lépe předejít pouhému povrchnímu vyhodnocení všech opatření (splnilo se – částečně se splnilo – nesplnilo se) a současně tak získat prostor pro hlubší evaluaci klíčových částí strategie i v rámci omezených kapacit. Mimo sledování vytyčených cílů je důležité neopomenout pohled migrantů samotných, stejně tak jako téma spolupráce zapojených aktérů.

» 3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit

SCHÉMA 1: FÁZE TVORBY STRATEGIE

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Metodika přípravy veřejných strategií

SCHÉMA 2: ÚROVNĚ STRATEGICKÉHO PLÁNOVÁNÍ

KONCEPČNÍ STRATEGICKÁ ÚROVEŇ	<ul style="list-style-type: none">• Slouží ke stanovení společné vize a hlavních priorit, které by měly být odolné, a obsahují obecnější opatření (služby, vzdělávání apod.).• Výsledná dlouhodobější strategie/koncepce (např. na 10 let) je posléze implementována prostřednictvím kratších akčních plánů (1 až 3leté).
AKČNÍ PLÁNOVACÍ ÚROVEŇ	<ul style="list-style-type: none">• Probíhá prostřednictvím akčních plánů a má umožnit krátkodobější plánování s možností flexibility a reflexe sebraných dat.• Procesy jsou podobné projektovému řízení.

VARIANTY VÝSLEDNÝCH STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ PRO OBLAST INTEGRACE

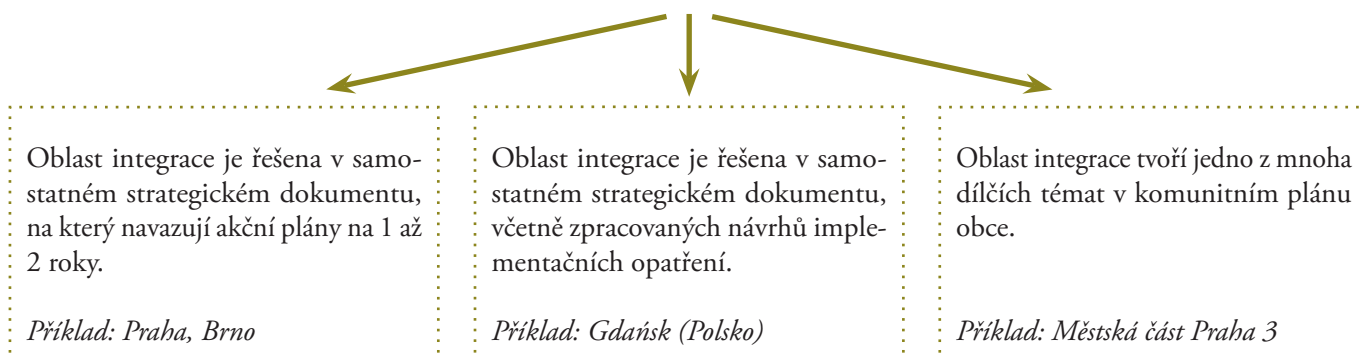
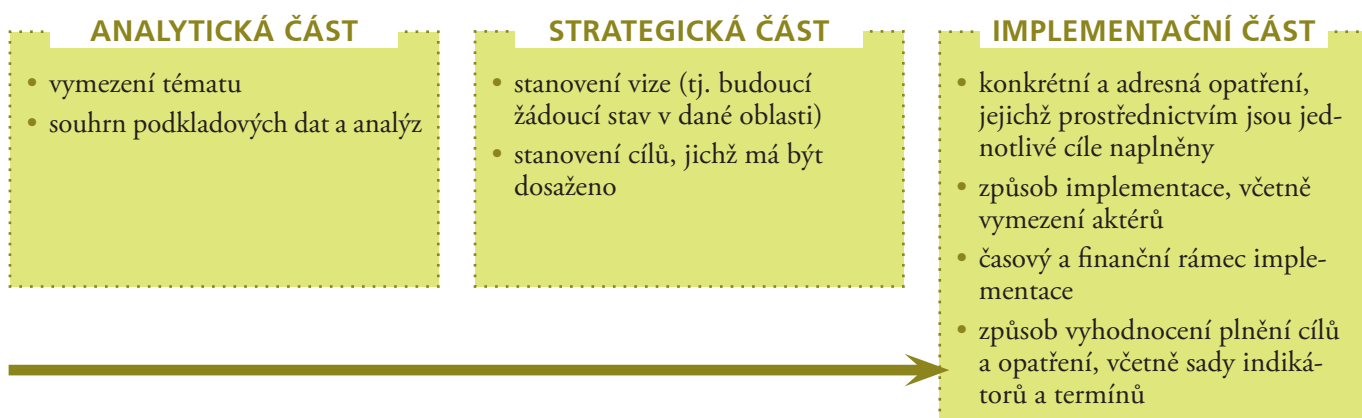

SCHÉMA 3: STRUKTURA A OBSAH STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

Magistrát města Brna téma integrace migrantů nejprve řešil v tematické kapitole [Strategie integrace cizinců ve městě Brně 2020–2026](#). Kromě toho byla zpracována samostatná *Strategie integrace cizinců ve městě Brně 2020–2026* (k datu vydání publikace byl materiál ve fázi schvalování), jíž předcházely tři roky intenzivních prací na analýze sociálních sítí cizinců ve městě a participativního procesu tvorby strategie skrze tematické skupiny a SWOT analýzu. Město Brno také při plánování sociálních služeb úzce spolupracuje s **Jihomoravským krajem**, díky čemuž komunitní plán města Brna přímo navazuje na střednědobý a akční plán kraje. Jihomoravský kraj navíc zahrnuje cílovou skupinu cizinců do krajského **koordinovaného přístupu k vyloučeným lokalitám**, kteří tak mají snazší přístup ke službám financovaným z rozpočtů kraje i města (například oddlužení, pomoc v bytové nouzi atd.).

Integrační strategie hl. m. Prahy vznikají za účasti široké škály aktérů, kteří jsou aktivní v rámci Regionální poradní platformy, pořádané Integračním centrem Praha. Základním dokumentem je [Koncepce hl. m. Prahy pro oblast integrace cizinců](#) s platností vždy na dobu čtyř let. Pro období 2018–2021 koncepce obsahuje čtyři tematické priority a obecný závazek ohledně zajištění systémového financování oblasti integrace ze strany města. Na koncepci navazují **akční plány**, které detailně popisují integrační aktivity určené k realizaci během následujícího dvouletého období, a jmenují aktéry, jimž je jejich implementace svěřena. Koncepce i akční plány jsou vytvářeny během tematických diskuzí členů regionální platformy a přizvaných expertů, dále jsou projednávány v Komisi Rady hl. m. Prahy pro oblast integrace cizinců. Míru naplňování jednotlivých opatření monitoruje příslušné oddělení Magistrátu hl. m. Prahy a nově i k tomu určená pracovní skupina expertů na integraci. Každý rok je

pak radě a zastupitelstvu města předkládána *Zpráva o naplnění pražské koncepce* za uplynulý rok.

Městská část Praha 3 již od roku 2010 zahrnuje aktivity na podporu integrace cizinců do svých komunitních plánů. V aktuálním *Komunitním plánu rozvoje sociálních*

a návazných služeb na městské části Praha 3 na období 2020–2024 jsou cizinci vymezeni jako samostatná cílová skupina, pro kterou je navržena sada specifických opatření, na jejichž implementaci se převážně podílejí místní neziskové organizace pracující s migranty.

- **MPSV** zveřejňuje na [svých stránkách](#) v sekci *Působnost / Sociální práce a sociální služby / Plánování sociálních služeb* užitečné informace a metodiky a průvodce plánováním sociálních služeb na krajské i obecní úrovni.
- **Fakulta stavební ČVUT** zpracovala na základě zakázky **Asociace krajů ČR** *Metodiku strategického řízení a plánování krajů ČR*, která se mj. detailně věnuje jednotlivým fázím tvorby strategických dokumentů.
- **Ministerstvo pro místní rozvoj** zpracovalo aktualizovanou *Metodiku přípravy veřejných strategií* (2019), která se věnuje principům a procesu tvorby strategických dokumentů v ČR. Jednou z příloh je i *Typologie strategických a prováděcích dokumentů*, podle které vzniklo schéma výše.
- **Ministerstvo pro místní rozvoj** dále vytvořilo [webovou aplikaci Obce PRO](#) k podpoře obcí při tvorbě jejich Programu rozvoje obce, seznamuje s jeho obsahem a strukturou a nabízí užitečné nástroje pro práci se statistickými daty, řízení a hodnocení vlastních rozvojových dokumentů, šablony a vzory podpůrných dokumentů či e-learning.
- **Magistrát hl. m. Praha** zveřejňuje na svém [integračním portálu Metropole všech](#) v sekci *O nás / Dokumenty a užitečné odkazy* aktuální i starší strategické dokumenty hl. m. Prahy vztahující se k integraci migrantů.
- **Polské město Gdaňsk** vydalo v roce 2016, za spolupráce s místními aktéry a za metodického vedení mezinárodní sítě Intercultural Cities, svoji integrační strategii *Immigrant Integration Model*, která obsahuje i podrobný výčet jednotlivých prováděcích opatření.
- **Databáze strategií** je celostátní registr strategických a koncepčních dokumentů od mezinárodní úrovně přes dokumenty ministerstev a státních institucí až po regionální a místní úroveň.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni
- 3.2 Mapování lokální situace
- 3.3 Zdroje dat o migrantech
- 3.5 Výběr, sledování a vyhodnocování projektů a aktivit
- 3.6 Mezinárodní sítě inkluzivních měst
- 5 Komunikace s většinou společnosti

A series of horizontal dotted lines for writing, starting from the top of the page and extending to the bottom.

Každá obec je v jiné situaci, má různé potřeby a možnosti. Ať už obec s integrací migrantů teprve začíná, nebo má již v této oblasti letitou praxi, vždy je důležité **o integračních projektech a aktivitách uvažovat koncepčně.** Užitečný nástroj systematického přístupu k integraci migrantů potom představuje jejich pečlivý výběr, plánování, sledování (monitoring) a vyhodnocování (evaluace).

Následující postřehy tvoří základní rámec, jak o plánovaných (či již probíhajících) projektech a aktivitách uvažovat a jak k nim přistupovat. Jsou postaveny na zjištěných,

ke kterým po desetiletí pokusů a omylů došly obce, povětšinou v západní Evropě, jež aktivity v oblasti integrace migrantů dlouhodobě úspěšně realizují. Zdrojem inspirace byl také dokument *ImpleMentoring Guidance for Action Planning* mezinárodní sítě Eurocities. **Formulovaná základní doporučení jsou užitečná jak pro situace, kdy obec dotace poskytuje** (obsahově tak kapitola doplňuje list 2.1 Samospráva jako poskytovatel dotací), **tak kdy obec aktivity/projekty sama či v partnerství realizuje.** Otázky ze sekce *Podrobněji jak na to* lze rovněž využít jako seznam hlavních kontrolních otázek pro zadavatele i realizátory projektů.

Pro plánování, výběr i vyhodnocení integračních projektů a aktivit se v praxi osvědčily následující kroky:

1. Vycházet z priorit, které obec má

Řada obcí disponuje nejrůznějšími strategickými dokumenty (např. programem rozvoje obcí, prioritami obce, vlastní koncepcí integrace, programovým prohlášením politických představitelů atp.). V menších obcích se pak nezřídká jedná spíše o hodnoty, ke kterým se obec hlásí. Jako klíčové při výběru i přijetí projektů (či aktivit obce) se ukazuje vycházet z těchto priorit – tedy ze základních cílů vytyčujících směr, kterým se chce obec ubírat. Například u obce, která si vytkla za svůj cíl být přátelská k rodině, se jako první krok nabízí podpora snadnějšího začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem a jejich volnočasových aktivit. U obce, jejíž prioritou je transparentnost a otevřenost úřadu, se zase osvědčuje zaměřit se na rovnou dostupnost služeb. I u obcí, kde již koncepce integrace existuje, se vyplácí integrační aktivity více navazovat na rámcové priority, bývají pak lépe přijímané.

2. Být koncepční, ne reaktivní

V praxi je řada opatření a projektů přijímána až reaktivně – tedy reagují na nějakou (většinou negativní) situaci a snaží se, aby se něco nedělo. Nejefektivnější a v důsledku také nejlevnější přitom bývá podpora vzájemného soužití tehdy, když je součástí vize, čeho chce v této oblasti obec dosáhnout, a když se případným problémům předchází. Nikoli překvapivě se tedy vyplácí plánovat a zabývat se různými oblastmi integrace proaktivně a touto optikou hodnotit i projektové žádosti. Jinými slovy, dát vyváženě prostor jak projektům, které řeší aktuální problémy, tak i těm, které jejich existenci předcházejí.

» 3.2 Mapování lokální situace » 3.4 Strategické plánování

3. Inspirovat se již existující dobrou praxí

Dalším krokem je mít základní přehled o tom, jak se s danou oblastí vyrovnaly jiné obce (v ČR i v zahraničí). Inspirace se vyplácí a většinou již v dané oblasti existuje. Zvážení postupů ostatních obcí pomůže zodpovědět na další otázky:

- Jaké aspekty dobré praxe by mohly fungovat?
- Čeho je záhodné se vyvarovat? Jakému případnému dopadu se chceme vyhnout?
- Jak nejlépe aktivitu realizovat? (Např. otestování v malém nebo nejprve získání podpory mezi těmi, kterých by se projekt či změna týkala.) Splňuje tyto předpoklady takto nastavená aktivita/projekt?

4. Zvolit reálné cíle a postupy

Stejně jako u jiných aktivit je třeba vést v patrnosti reálnost a dosažitelnost jejich cílů. V praxi to neznamená opouštět ideály, jako spíše uvažovat o tom, čeho je možné reálně dosáhnout, jak a v jakém horizontu. Jedná se tedy nejen o otázky, zda jsou plánované aktivity (teoreticky i v praxi) realizovatelné, ale také o to, zda k nim navrhované kroky skutečně v praxi povedou.

5. Konzultovat aktéry a vzít v potaz prostředí realizace aktivit/projektu

Při plánování aktivit a hodnocení možností je třeba zvažovat silné i slabé stránky prostředí, ve kterém bude projekt realizován. Jako zásadní se ukazuje výše zmíněné zarámování a zasazení projektů (aktivit obce) do kultury (hodnot, postojů) obce (např. v rámci stanovených priorit, cílových skupin, hlavních idejí), viz i bod 1. Naprosto klíčové je toto v případech, kdy jsou finanční nebo lidské zdroje omezené či kdy jsou postoje různých aktérů k integraci ambivalentní. Výrazně pomáhá oslovení aktérů (ideálně formou jejich zapojení nebo konzultací), kteří se

dostanou s projektem do styku v jeho rané fázi. Nepodcenění těchto konzultací výrazně zvyšuje šanci na dlouhodobý dopad projektu. V praxi se často jedná o proces schůzek, vysvětlování a vyjednávání, případně i o nastavení mediální strategie projektu.

6. Realizaci projektu/aktivit monitorovat a informovat o akcích

Ať již obec realizuje aktivity/projekty sama, nebo je zadává někomu dalšímu, osvědčilo se u každé aktivity sledovat minimálně následující parametry:

- **aktivita** (co se bude dělat),
- **výsledky** (k čemu aktivita povede),
- **termíny** (do kdy je co třeba udělat),
- **monitorování a hodnocení** (zda se děje ve správnou dobu to, co má, a zda dosahuje aktivita skutečně toho, co chceme),
- **vedoucí osoba** (kdo je za aktivitu zodpovědný).

Zejména u větších aktivit je důležité **nepodcenit evaluaci** (a to jak procesní, tak i dopadovou, ideální je pak přemýšlet o evaluaci již při plánování projektu, viz bod 9). Užitečné je následně pracovat s informacemi o tom, co se nepovedlo a proč. Naopak u úspěšných aktivit je dobré jejich ocenění a vyzdvihnutí, které nezřídka stojí za jejich pokračováním.

» Sekce Podrobněji jak na to

7. Sledovat a podporovat provázanost integračních aktivit v obci

V případě, že obec již disponuje konkrétní vizí či strategickým dokumentem v oblasti lokální integrace, bude pravděpodobně docházet k řadě aktivit i širší podpoře projektů. V těchto případech je dobré sledovat a z pohledu obsahu evidovat minimálně následující:

- **priority, ke kterým se aktivita/projekt vztahuje** (či obecněji účel projektu).
- **výstupy projektu** (co se skutečně zrealizovalo, další využitelnost).
- **výsledky** (k čemu projekt vedl, čeho bylo projektem dosaženo).

8. Využívat výstupy předchozích projektů

Nepřekvapivě je důležité využívat poznatky a výstupy z ukončených projektů v projektech následujících. Větší projekty či rozsáhlejší aktivity by pak pro úspěšnou realizaci měly odpovídat na mnohem podrobnější otázky.

» Sekce Podrobněji jak na to

9. Evaluovat

Zejména v případě rozsáhlejších aktivit a projektů je důležité pravidelně vyhodnocovat jejich přínos. V závislosti na cílech, nastavení a délce projektu je třeba zvolit, za jakým účelem, jak, jak často, kým a kdy bude evaluace provedena. Evaluace by se neměla stát jen další formální náležitostí, důležité je i zajistit, jak se bude s jejími závěry pracovat dále.

EVALUACE – proces založený na sběru dat a na jejich odborném vyhodnocení. Součástí evaluace je i formulace závěrů a doporučení ke zlepšení. Před evaluací je nutné stanovit jasný účel hodnocení a způsob poskytování zpětné vazby. Hodnocení přispívá mimo jiné k hospodárnosti při nakládání s veřejnými prostředky. Existují různé metody a přístupy k evaluaci. Pro hodnocení grantových programů samospráv je nejvhodnější využívat dopadové/výsledkové evaluace založené na posouzení, zda bylo skutečně dosaženo plánovaných výsledků. Při větších projektech je vhodné zajistit evaluaci prostřednictvím externích hodnotitelů.

INDIKÁTOR ČI UKAZATEL – druh informace, který slouží pro monitorování průběhu a vyhodnocení výsledku realizace projektu či programu. V případě jejich aplikace v grantovém řízení musí být indikátory kvantifikované, objektivní, snadno měřitelné/zjistitelné a musí mít vztah k cílům projektu/programu. Indikátory měří uskutečněný pokrok na různých úrovních (výstupy, výsledky, dopady). Zpravidla se u nich sledují následující parametry: výchozí hodnota, plánovaná hodnota, dosažená hodnota, datum dosažení cílové hodnoty.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

JAK NA PROJEKTY

Výše uvedená doporučení tvoří nezbytné minimum, které by měly integrační projekty a aktivity obce splňovat. Dlouhodobé zkušenosti nicméně ukazují, že naplánovaný projekt (aktivita) by měl ideálně odpovídat na detailnější otázky v níže uvedených klíčových oblastech. Položené otázky lze rovněž použít jako kontrolní seznam (checklist), který by měly plánované (větší) projekty splňovat. Využitelný přitom může být jak pro realizátory projektu, tak pro zadavatele s tím, že pro realizátora a zadavatele mohou být důležité jiné aspekty projektu.

Aktivity

- Je každá činnost specifická a je jasné, co se bude dělat v každé její fázi?
- Je zřejmé, jak všechny aktivity přispívají k celkovému cíli?
- Dosáhnou realizované aktivity společně skutečně změny, o kterou je usilováno?

Výsledky

- Je z projektu/každé aktivity jasné, co očekáváte, že se podaří udělat?
- Jaké důkazy (evidenci) budete mít, že každá činnost byla úspěšně dokončena?
- Přispějí výsledky k politickým nebo strategickým cílům obce?
- Dokážete identifikovat/zachytit nezamýšlené nebo neočekávané výsledky?
- Mohou se některé aktivity stát běžnou praxí? Pokud ano, jaké kroky jsou nezbytné k tomu, aby se tak stalo?

Komunikace

- Koho je třeba informovat, jak a kdy?
- Jaká jednání a jaká média je pro to možné a užitečné použít?
- Jak budete získávat průběžnou zpětnou vazbu od partnerů a dalších zúčastněných stran?
- Jaká jsou hlavní sdělení projektu, která chcete, aby ostatní lidé pochopili?

Zdroje (zejména pro aktivity obce, které mohou, ale nemusejí být na projektové bázi)

- Jaké finanční prostředky jsou pro projekt (aktivity) potřeba?
- Kde je možné prostředky získat a co je pro to nutné udělat?
- Jaké personální a jiné nefinanční prostředky (např. místa setkání) budou zapotřebí?
- Jaké další zdroje jsou dostupné pro podporu takovýchto akcí?

Termíny

- Jaké jsou klíčové etapy nebo cílové termíny pro dokončení aktivit podle plánu?
- Jaká příprava je nezbytná, než mohou aktivity začít? Je na tuto fázi dostatek času?
- Kdy (a jak!) budete hodnotit pokrok projektu?

Monitorování a hodnocení

- Co budete sledovat a dokumentovat během aktivit, aniž by to zabralo příliš času?
- Jaké zdroje informací budete používat? Budou zahrnovat zpětnou vazbu od uživatelů i realizátorů aktivit?
- Jak budete hodnotit úspěch projektu během jeho realizace a na jeho konci?
- Budete mít možnost část projektu měnit, pokud naleznete lepší cestu, jak dosáhnout požadovaných výsledků?

Vedení a participace

- Je zřejmé, kdo bude za projekt zodpovědný a kdo bude mít na starosti každou z aktivit?
- Jací další klíčoví lidé/aktéři budou do aktivit zapojeni?
- Kdo bude zodpovědný za sledování činností a hodnocení celkového výkonu?
- Jak budou zapojeny zainteresované strany (lidé, kteří mohou mít zájem na výsledku)?

Užitečné je také sepsat nebo alespoň promyslet možná rizika a problémy a odpovědět si, jaké by mohlo být jejich řešení.

Rizika

- Co by se mohlo pokazit v každé aktivitě?
- Jak hodnotíte stupeň rizik (pro každé zvlášť), která jste uvedli (vysoký, střední, nízký)?
- Jak přistoupíte k prevenci a řešení rizik, která jste identifikovali?
- Dovoluje projekt reagovat (i ve svém průběhu) na tato rizika?
- Kdo může s těmito riziky pomoci? (např. klíčoví aktéři, politici atp.)

Hl. m. Praha má od roku 2014 [Koncepti pro oblast integrace cizinců](#). Pravidelně také uděluje granty, které tuto oblast podporují. V roce 2020 Praha zavedla do svého grantového schématu mechanismus, který jí pomáhá lépe vyhodnocovat, jaké priority finančně podporuje, a který přehledně ukazuje, kde naopak k podpoře nedošlo. To umožňuje podporu nejen lépe

cílit, ale také otvírat a podporovat aktuální témata, na kterých městu záleží. V praxi to především znamená přiřazování podpořených projektů a jejich aktivit (včetně způsobu naplňování vytyčených cílů) k prioritám Koncepte již v žádosti o finanční podporu. Tento jednoduchý mechanismus zároveň umožňuje snadno monitorovat, které priority a v jakém rozsahu jsou Prahou podporovány.

- Na portálu [migraceonline.cz](#) jsou v sekci *Užitečné zdroje / Inspirativní projekty* zveřejňovány tzv. **inspirativní projekty v oblasti integrace migrantů**. Popsány jsou zde především projekty, které jsou: nové a/nebo potřebné, přenositelné a přínosné.
- Na stránkách [European web site on integration \(EWSI\)](#) jsou v sekci *Good practices* zveřejněny **příklady dobré praxe z různých evropských zemí**.
- Kanadská platforma [Cities of Migration](#) zveřejňuje na svých stránkách kromě **příkladů dobrých praxí** i řadu **webinářů** na témata spojená s integrací nově příchozích.
- Užitečné zdroje včetně **prakticky zaměřených toolkitů** jsou též k dohledání na stránkách sítě [Eurocities – Integrating Cities](#) v sekci *Documents*.
- [Metodický pokyn pro evaluace v programovém období 2014–2020](#) vydaný Ministerstvem pro místní rozvoj může sloužit jako inspirace **k nastavení kritérií procesu vyhodnocování úspěšnosti projektů**.
- Na stránkách [evaluuj.cz](#) lze nalézt **přiblížení základních evaluačních postupů**.

- 1.4 Proč integrovat migranty
 - 2.1 Samospráva jako poskytovatel dotací
 - 3.2 Mapování lokální situace
 - 3.4 Strategické plánování
 - 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci

V globálním světě stále více roste důležitost měst. Je to dáno množstvím příležitostí v oblasti vzdělávání, pracovního uplatnění i dostupnosti bydlení, kterými města přitahují jak obyvatelé venkovských oblastí, tak i migranty ze zahraničí. Jsou to právě **představitelé samospráv**, kteří jsou **zodpovědní za udržení sociální soudružnosti v jimi spravovaném území**. Znají nejlépe potřeby svého města/obce, cílové skupiny i priority v oblasti rozvoje a soužití. Zároveň jsou i těmi, kteří jako první neodkladně řeší výzvy a příležitosti spojené s nárůstem obyvatel.

Obce či regiony však na řešení obdobných otázek nemusejí být samy. **Podporu zvenčí mohou mj. získat v rámci mezinárodních sítí**, které sdružují samosprávy se zkušenostmi či aktivním zájmem zabývat se přítomností migrantů a jejich začleňováním do místních společností. Zapojení do sítě přináší jejím členům **příležitost sdílet zkušenosti** z oblasti integrace migrantů a **získávat cenné mezinárodní kontakty a finance** na specifické projekty. Členství v síti přináší také **zviditelnění v ostatních zemích a příležitost pro profesní rozvoj** zaměstnanců městských úřadů i lokálních politiků.

Pro zapojení se do mezinárodní sítě se v praxi osvědčuje podstoupit následující kroky:

1. Zmapovat si různé mezinárodní sítě a jejich nabídku

Mezinárodní sítě se liší svou velikostí, tematickým zaměřením i výší finančního příspěvku spojeného se zapojením v nich. Odlišují se také praktickými způsoby fungování, mírou a způsobem interakce mezi členy i škálou nabízených nástrojů.

» 3.6.1 Přehled hlavních mezinárodních sítí

2. Zvolit mezinárodní síť dle priorit a možností samosprávy

Při rozhodování, do jaké sítě se zapojit, je třeba vzít v úvahu především tyto aspekty:

- celkové zkušenosti samosprávy a sítě s integrací migrantů,
- tematické zaměření sítě (mnohé sítě nabízejí účast v menších tematických skupinách zaměřených např. na potírání hate speech či vzdělávání migrantů),
- kolik času a energie můžete jako členové sítě věnovat (tj. zjistit, v jaké frekvenci probíhají setkávání členů, jaké další činnosti a úkony jsou spojeny s účastí),
- jak náročné je podání přihlášky,
- jak je členství zpoplatněno.

3. Určit odpovědnou osobu, která bude s představiteli sítě komunikovat

Může se jednat např. o koordinátora integrace, který má o integraci migrantů v samosprávě dobrý přehled, v menších obcích i o samotného starostu či pracovníka odboru nejvíce exponovaného problematikou integrace.

» 3.1 Sítování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni

4. Spojit se se zástupci dané sítě a položit jim případné dotazy

Některé sítě nabízejí svým potenciálním členům účast na mezinárodních konferencích, kde se mohou seznámit s ostatními členy, nebo lze využít individuální konzultace s kontaktní osobou sítě.

Mezinárodní sítě svým účastníkům přinášejí

EXPERTNÍ ZNALOSTI A ZKUŠENOSTI

Města jsou katalyzátory změn a inovací. Sítě proto představují skvělou **možnost učit se od měst, která mají s integrací migrantů zkušenosti**, nevymýšlet již vymyšlená a ozkoušená řešení a zároveň se vyhnout mnoha (začátečnickým) chybám. Široká škála měst různých velikostí s různorodou populací migrantů v jednotlivých sítích umožňuje najít partnera zkušeného v integraci migrantů i ve velmi specifické oblasti.

SPOLUPRÁCI V MEZINÁRODNÍCH PROJEKTECH

Města často spolupracují na mezinárodních projektech. V rámci sítě se tedy otevírá další cesta, jak se do takového projektu zapojit a jak získat **prostor k implementaci či testování řešení**, na která by samotná města jinak finance sháněla jen s velkými obtížemi.

FINANČNÍ PROSTŘEDKY

Účast na mezinárodních projektech přináší i **finanční prostředky na řešení konkrétních výzev**.

PROPAGACI MĚSTA

Aktivní členství v mezinárodních sítích je **pozitivním marketingem pro samosprávu** a zvyšuje její viditelnost na mezinárodní úrovni.

Město Brno bylo aktivním členem sítě evropských měst **EUROCITIES**. Ta disponuje několika **tematickými fóry** (např. kultura, ekonomický rozvoj, mobilita, životní prostředí či sociální témata), která se dále štěpí na **pracovní skupiny**. V rámci pracovní skupiny **Migration and Integration** se Brno zapojilo do mezinárodního **projektu VALUES**, který podporuje příležitosti využívání dobrovolnictví při integraci migrantů. Díky možnosti poznat integrační praxi v jiných evropských městech mohlo také Brno využít některé podněty při tvorbě vlastní lokální integrační strategie.

REÁLNÉ A PŘÍMÉ ZKUŠENOSTI

Návštěva konkrétního města v zahraničí či **možnost setkat se s úředníky a politiky z jiných měst** je jedinečnou příležitostí načerpat praktické zkušenosti a dobré praxe.

INFORMOVANOST

Sítě své členy často **informují o nejnovějším dění na evropské a globální úrovni**. Umožňují také **připomínkovat** evropské směrnice a další politické dokumenty. Zároveň vydávají vlastní příručky s přehledem dobrých praxí v různých oblastech.

Integrační centrum Praha bylo společně s partnery z dalších čtyř zemí EU součástí dvouletého mezinárodního **projektu INTEGRA** financovaného Azylovým, migračním a integračním fondem. Projekt měl za cíl **zlepšit dlouhodobou integraci migrantů z třetích zemí prostřednictvím sdílení zkušeností**. Napříč zapojenými městy vznikla **mezinárodní síť expertů a dalších integračních aktérů za účelem výměny know-how a dobré praxe i po skončení projektu**. Projekt dále představil užitečné nástroje mapování a hodnocení integrační politiky a praxe na lokální úrovni a přispěl k prohloubení porozumění mezi migranty a majoritní společností skrze realizaci osvětových aktivit s důrazem na aktivní zapojení samotných migrantů.

- **Evropský web o integraci / [European Web Site on Integration \(EWSI\)](#)** provozovaný Evropskou komisí zveřejňuje aktuální informace o grantových výzvách nebo příklady dobré praxe z evropských zemí.
- **Výzkumná digitální platforma [RESOMA](#) mapuje potřeby obcí a tvůrců politik v oblasti migrace a integrace migrantů.** Na evropské úrovni propojuje lokální organizace, obce, úřady, akademiky a experty **s cílem přinášet klíčová data a fakta pro tvorbu lokálních politik.**
- **Brožura evropské sítě ALDA [Good practices guide to Local Authorities engaging with migration and development](#) nabízí široký přehled mezinárodních a národních sítí a iniciativ** zaměřených buď obecně na integraci migrantů, nebo na některé specifické aspekty této oblasti. Publikace je dostupná pouze v angličtině.

- 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni
- 3.2 Mapování lokální situace
- 3.4 Strategické plánování
- 3.6.1 Přehled hlavních mezinárodních sítí

3.6.1 PŘEHLED HLAVNÍCH MEZINÁRODNÍCH SÍTÍ

název	zastřešující subjekt	podmínky účasti v síti	klíčové aktivity	postup zapojení do sítě	povinnosti spojené s účastí	kontakt
<p>EUROCITIES</p> 		<ul style="list-style-type: none"> město s více než 250 000 obyvateli Roční poplatek – navržená výše poplatku je vždy schvalována na výročním zasedání, nepřekročí však 50 000 EUR. 	<ul style="list-style-type: none"> posilování pozice měst při všech relevantních jednáních v EU a zlepšení jejich financování urvážení názorů zájmových skupin a ovlivňování evropské legislativy tak, aby městům umožnila řešit strategické problémy na místní úrovni výměna zkušeností, pomoc při budování kapacit široký záběr témat, nejen migrace 	<ul style="list-style-type: none"> pro aktuální podmínky zapojení do sítě kontaktujte kontaktní osobu nebo napište na info@eurocities.eu 	<ul style="list-style-type: none"> účastnit se fór, pracovních skupin a výročního zasedání EURO CITIES 	<p>www.eurocities.eu info@eurocities.eu</p> <p>Marta Marcuzzi koordinátorka členství & výkonná asistentka generální tajemnice marta.marcuzzi@eurocities.eu +32 2 552 08 85</p>
<p>INTEGRATING CITIES</p> 	<p>EUROCITIES, Evropská komise</p>	<ul style="list-style-type: none"> přijetí <i>Charter Integrating Cities</i>, která je zveřejněna na portálu integratingcities.eu v sekci <i>Charter</i> 	<ul style="list-style-type: none"> prosazování Společných základních principů politiky integrace přistěhovalců v Evropské unii (<i>Common Basic Principles on Integration</i>) na lokální úrovni snaha o podporu rovnocenného přístupu migrantů ke službám, na které mají nárok, včetně výuky jazyka, ubytování, zaměstnání, zdravotní péče, sociálních služeb a vzdělávání prosazování principů definovaných <i>Chartou</i>, primární témata: veřejná politika, kvalitní poskytování služeb, politika zaměstnanosti a integrační politika. 	<ul style="list-style-type: none"> předložit <i>Chartu</i> ke schválení městské radě zaslat do sítě naskevovanou <i>Chartu</i>, opatřenou podpisem (zástupce) a datem podpisu po přijetí <i>Charter</i> městskou radou informovat kontaktní osobu sítě Slavnostní podpis <i>Charter</i> probíhá v rámci konference Integrating Cities, případně v nově přijatém městě, má-li o to zájem. 	<ul style="list-style-type: none"> dodržovat a prosazovat postupy <i>Charter Integrating Cities</i> jednou za dva roky vyplnit sebehodnotící monitorovací zprávu ohledně naplňování <i>Charter</i> 	<p>www.integratingcities.eu</p> <p>Katharina Bamberg odborná poradkyně katharina.bamberg@eurocities.eu +32 2 552 08 29</p> <p>Feyrouz Lajili-Djalai projektová administrátorka feyrouz.lajili@eurocities.eu +32 2 552 08 40</p>

název	zastřešující subjekt	podmínky účasti v síti	klíčové aktivity	postup zapojení do sítě	povinnosti spojené s účastí	kontakt
<p>SOLIDARITY CITIES</p> <p>SOLIDARITY CITIES</p>	EUROCITIES	<ul style="list-style-type: none"> • zavázat se k řešení uprchlické krize na bázi solidarity 	<ul style="list-style-type: none"> • lobbying a advokační činnost ve prospěch zodpovědnosti, lepšího přímého financování a principu solidarity při řešení uprchlické krize, • výměna zkušeností a pomoc mezi městy • technická a finanční podpora městům, která přijala uprchlíky 	<ul style="list-style-type: none"> • oslovit síť přes kontaktní osobu 	<ul style="list-style-type: none"> • zavázat se k přijímání přesídlených žadatelů o azyl • spolupracovat a pomáhat ostatním městům v programu při budování kapacit 	<p>www.solidaritycities.eu</p> <p>Silvia Ganzerla programová ředitelka silvia.ganzerla@eurocities.eu +32 2 552 08 61</p> <p>Katharina Bamberg odborná poradkyně katharina.bamberg@eurocities.eu +32 2 552 08 29</p>
<p>INTER-CULTURAL CITIES</p> 	Rada Evropy	<ul style="list-style-type: none"> • města s více než 30 000 obyvateli a vysokou mírou diverzity • poplatek 5 000 EUR ročně 	<ul style="list-style-type: none"> • podpora pozitivního řízení diverzity, interkulturního přístupu a vytvoření lokální interkulturní strategie • zhodnocení situace analytickým nástrojem a odborníky • sdílení zkušeností mezi členy sítě 	<ul style="list-style-type: none"> • vyplnit dokument ICC Index dostupný na stránkách www.coe.int/en/web/interculturalcities v sekci ICC index • Město následně obdrží analýzu výsledků a doporučení na základě návštěvy odborníka, který zhodnotí situaci na místě. • Následuje podpis prohlášení o záměru zapojit se do programu a dohody o financování. 	<ul style="list-style-type: none"> • aktivně přistupovat k řešení tématu a věnovat mu dostatek kapacit • spolupracovat s odborníky a zástupci Rady Evropy jak při jejich návštěvách města, tak při následné fázi implementace doporučení 	<p>www.coe.int/en/web/interculturalcities</p> <p>Dotazy lze zaslat přes kontaktní formulář na webových stránkách.</p>

název	zastřešující subjekt	podmínky účasti v síti	klíčové aktivity	postup zapojení do sítě	povinnosti spojené s účastí	kontakt
<p>CITIES OF MIGRATION</p> 			<ul style="list-style-type: none"> • databáze dobrých praxí, informační zdroje, webináře • výměna poznatků a zkušeností • online nástroj (<i>My City of Migration diagnostic tool</i>) na zhodnocení situace v daném městě 	<ul style="list-style-type: none"> • Formální přístup není potřeba. • Věškerá podpora pro města je obsažena v nástrojích na webové stránce projektu. Přes stránku se lze přihlásit k účasti na bezplatných webinářích či zhlédnout proběhlé webináře. 		<p>www.citiesofmigration.ca citiesofmigration@ryerson.ca</p> <p>Kim Turner vedoucí projektu kim.turner@ryerson.ca</p>
<p>CITIES AND REGIONS FOR INTEGRATION OF MIGRANTS</p> <p>European Committee of the Regions</p>	Evropský výbor regionů	<ul style="list-style-type: none"> • Účast je otevřena malým a středním evropským městům, městským částem a NUT II regionům. • Oficiální souhlas politického vedení s účastí v síti není podmínkou. 	<ul style="list-style-type: none"> • organizace kulatých stolů a konferencí • rozvoj a podpora integračních politik EU • sběr a usnadnění výměny dobrých zkušeností a postupů • poskytování a šíření informací o integraci (možnosti financování, události, osvědčené postupy atd.) • monitorování, hodnocení a průzkumy v zájmu efektivního koncipování politik EU 	<ul style="list-style-type: none"> • vyplnit krátký dotazník (<i>Call for expression of interest to join the Cities and regions for integration initiative questionnaire</i>) 		<p>www.cor.europa.eu/en/our-work/Pages/cities-and-regions-for-integration.aspx</p> <p>integration@cor.europa.eu</p>

název	zastřešující subjekt	podmínky účasti v síti	klíčové aktivity	postup zapojení do sítě	povinnosti spojené s účastí	kontakt
 <p>ALDA European Association for Local Democracy</p>	<p>Evropská komise</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vstupní poplatek je kalkulován na základě rozpočtu organizace/města. • Členem se může stát orgán místní či regionální správy, nestátní nezisková organizace, vysoká škola či další instituce. 	<ul style="list-style-type: none"> • realizace a koordinace evropských projektů • implementace místních participativních procesů • webináře, toolkity • networkingové příležitosti pro města • technická podpora členům prostřednictvím extra place-ného programu Alda+ • poradenství a budování kapacit 	<ul style="list-style-type: none"> • vyplnit žádost o členství dostupnou v sekci <i>Members / Become a member</i> • poslat žádost spolu s motivačním dopisem na uvedenou e-mailovou adresu 		<p>www.alda-europe.eu alda@aldaintranet.org</p> <p>Eva Trentin koordinátorka členství membership@aldaintranet.org net.org +39 0444 540 146</p>

4 INTEGRACE NA ÚROVNI OBCE

4.1 SLUŽBY OBCE PRO MIGRANTY

4.2 ÚČAST MIGRANTŮ NA SPOLEČENSKÉM A POLITICKÉM ŽIVOTĚ

4.3 ADAPTAČNĚ-INTEGRAČNÍ A SOCIOKULTURNÍ KURZY

ZDROJE FINANCOVÁNÍ

Integrační aktivity na úrovni obce lze financovat z následujících dotačních titulů. Spadají sem např. komunikační aktivity směřem k migrantům, široké veřejnosti i zaměstnancům úřadu, adaptačně-integrační kurzy pro migranty, školení pro zaměstnance úřadu či akce na podporu soužití.

1. Dotační tituly (administrované) MV:

- **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**
- **Azylový a migrační fond (AMIF)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.mvcr.cz sekci *EU / Fondy EU v oblasti vnitřních věcí*.

2. Dotační tituly (administrované) MPSV:

- **Evropský sociální fond plus (ESF+)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.esfcr.cz sekci *Programy / OPŽ+ 2021–2027*. Zkušenosti z minulého období ukazují, že jde o jeden z nejdůležitějších zdrojů možné finanční podpory integračních aktivit.

3. Dotační tituly (administrované) ostatními resorty:

- **Knihovna 21. století** (administruje MK)
- **Integrovaný regionální operační program** (IROP, administruje MMR)

4. Ostatní:

- **Fondy EHP a Norska**
- **Nadace ČEZ**
- **Nadace Via – Program Místo, kde žijeme**

Migranti přicházejí do kontaktu se státní správou i samosprávou v závislosti na typu svého pobytu. Na úřady se obracejí například kvůli povinnosti školní docházky dětí trávících v ČR více než tři měsíce, parkovacím kartám, živnostenskému oprávnění a další agendě. **Samosprávy tedy musí své služby zajistit i migrantům, kteří se dosud v českém prostředí neorientují nebo neumějí jazyk.**

Podle velikosti obce či komunity migrantů **může každá obec zvolit menší či větší kroky**, které usnadní fungování veřejných institucí ve vztahu k migrantům a **napomohou tak k bezproblémovému soužití**. Tyto vstřícné kroky vycházejí i z **odpovědnosti samospráv za správu území a jeho rozvoj**, která souvisí se zajištěním kvality života, včetně kvality služeb či komunitního bezpečí.

Zákonná opatření nevytvářejí a nevyžadují zvláštní podmínky pro jednání s migranty. Lze se však opřít o následující ustanovení:

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, § 4

Veřejná správa je službou veřejnosti. Její vykonavatelé mají povinnost chovat se k dotčeným osobám zdvořile a podle možností jim vycházet vstříc.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, § 16

Právo na jednání v jazyce uznané národnostní menšiny má pouze příslušník této menšiny s českým státním občanstvím. V ostatních případech probíhá komunikace s úřady pouze v českém či ve slovenském jazyce. Komunikace v ostatních cizích jazycích se tedy odvíjí od schopností a ochoty úředníka.

V praxi se osvědčilo zpřístupnit služby migrantům následujícím způsobem:

1. Sdílet důležité informace v nejčastějších jazycích migrantů

Patří sem oznámení o akcích (zápis do školy, kulturní akce) či vysvětlení agendy a služeb poskytovaných na jednotlivých odborech.

2. Využít různé informační kanály pro šíření informací v cizích jazycích

Vhodné jsou informační letáky, obecní věstník, webové stránky a sociální sítě či informační a orientační tabule na úřadu. Při distribuci informačních materiálů je vhodné zapojit nejen úřady, ale i další integrační aktéry.

» 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty

3. Uspořádat tlumočené informativní schůzky pro migranty na různá témata

Toto je obzvláště účinné, žije-li v obci velká migrantská komunita. Možnými tématy jsou: vyplnění daňového přiznání, očkování, školský systém, EET či péče o seniory.

4. Zajistit tlumočení pro jednání s migranty

Přínosní mohou být tzv. interkulturní pracovníci. Interkulturní pracovníky může zajistit přímo úřad. Zaměstnanci mohou také předat migrantům kontakt na organizace, které interkulturní služby poskytují. Seznam interkulturních pracovníků by neměl chybět na žádném úřadu. » 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

5. Vytvořit komplexní rámec spolupráce s ostatními aktéry integrace

Místní neziskové organizace a migrantské spolky mohou pomoci s komunikací s migranty, překladem i tvorbou informativních letáků a v případě potřeby zajistit tlumočnicka či interkulturního pracovníka. Společné plánování s krajským CPIC, relevantními odbory městského a krajského úřadu, místní pobočkou Úřadu práce ČR, neziskovými a dalšími organizacemi pomůže zajistit potřeby migrantů, dobré využití služeb a zamezí duplikaci aktivit.

» 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni

6. Určit zodpovědnou osobu na městském či obecním úřadu, která zajistí koordinaci opatření týkajících se migrantů

Určená osoba by měla mít zájem o téma integrace a alespoň základní přehled v této oblasti.

7. Pravidelně vzdělávat zaměstnance formou krátkých přednášek a školení

Možnými tématy přednášek jsou: základní informace o migrantech v ČR a v kraji/okrese, interkulturní kompetence, koncepční a legislativní uchopení integrace či příklady dobré praxe.

8. Hledat inspiraci u jiných městských částí či obcí

Pro doporučení a tipy je možné kontaktovat koordinátora pro záležitosti cizinců na příslušném krajském úřadu, krajské CPIC, popř. Odbor azylové a migrační politiky MV – oddělení integrace a informací.

9. Zapojit se do existujících sítí či iniciativ

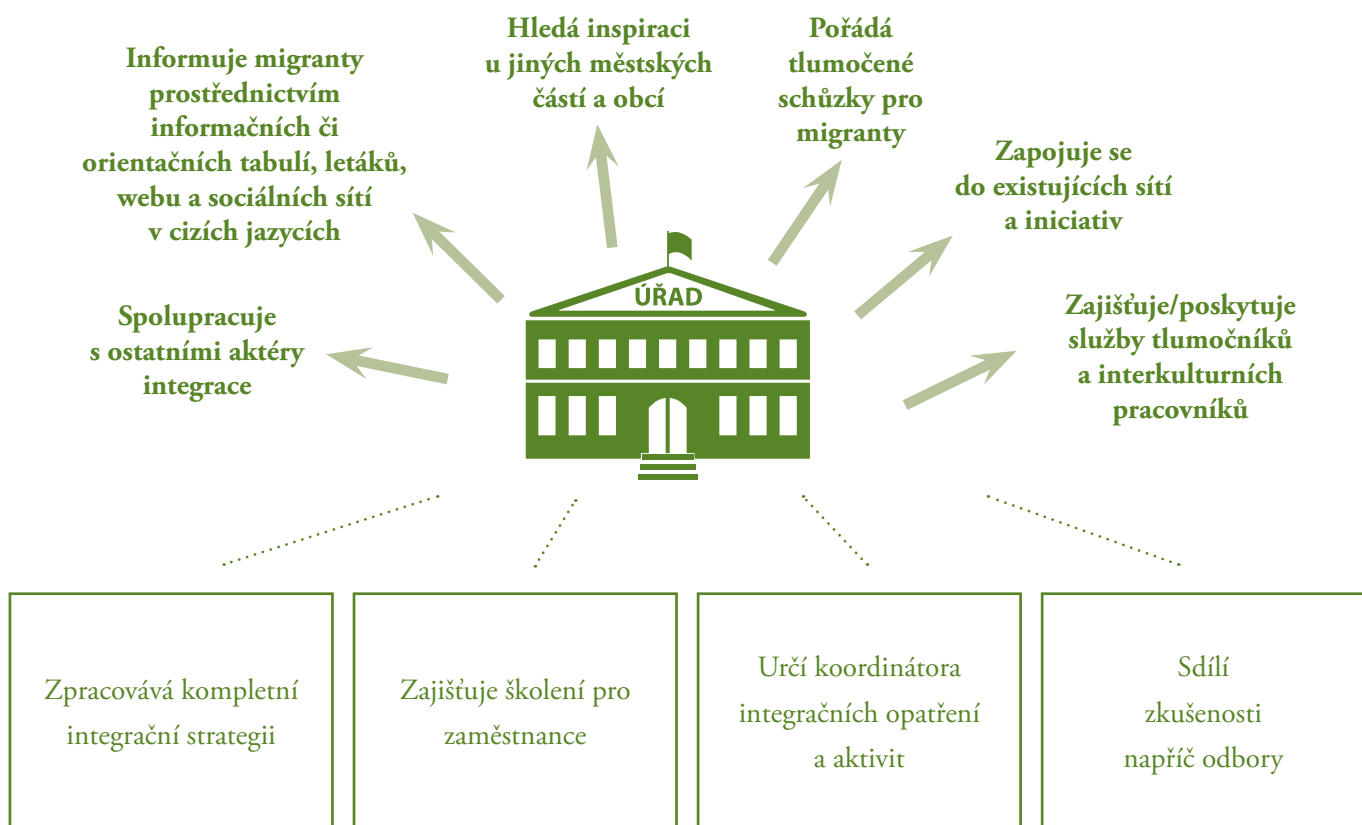
Integrační sítě a platformy existují na regionální, národní i mezinárodní úrovni.

» 3.6 Mezinárodní síť inkluzivních měst

10. Vytvořit dlouhodobou strategii integrace

Integrační strategie řeší situaci migrantů komplexně a v dlouhodobé spolupráci s dalšími subjekty.

» 3.4 Strategické plánování

ODBOR KOMUNIKACE

- » Zaměstnává jazykově vybavené zaměstnance.
- » Sdílí důležité zprávy či kulturní tipy v cizích jazycích **na sociálních sítích a webových stránkách.**
- » Vydává **radniční noviny** s okénkem pro migranty s nejdůležitějším obsahem v cizích jazycích.

ODBOR ŠKOLSTVÍ

- » **Podporuje MŠ a ZŠ** v komunikaci s žáky s odlišným mateřským jazykem (OMJ) a jejich rodiči.
- » **Zajistí** na setkání s rodiči žáků s OMJ interkulturní pracovníky.
- » **Vytvoří soupis základních informací pro rodiče žáků s OMJ** v jejich rodném jazyce či v jednoduché češtině.
- » **Organizuje doučovací kurzy** (český jazyk a další předměty).

ODBOR SOCIÁLNÍCH VĚCÍ A ZDRAVOTNICTVÍ

- » **Informuje migranty o dávkách, sociálním a zdravotním systému v ČR.**
- » Je dobře **proškolen v cizinecké legislativě** a kulturních specifikách jednotlivých komunit.
- » Určuje, na jaké **dávky** mají migranti nárok.
- » Realizuje **terénní šetření (depistáž).**
- » Poskytuje **informační servis.**
- » Řeší problémy s domácím násilím, závislostmi, psychickými potížemi, stárnutím a péčí o nemocné.

ODBOR KULTURY

- » **Pořádá festivaly, vycházky či gastro setkání** za účelem seznámení majority s migranty.
- » **Zve migranty na pořádané akce.**

Na **Magistrátu města Brna**, MČ Praha 7 a MČ Praha 14 jsou zaměstnáni **interkulturní pracovníci**, jejichž působení je hrazeno z národního dotačního titulu MV Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni. Interkulturní pracovníci brněnského magistrátu pokrývají pět jazykových skupin, interkulturní pracovnice MČ Praha 7 se zaměřuje na vietnamskou menšinu. Pochází přímo z komunity holešovických Vietnamců a zprostředkovává informace z komunity i do ní. Asistuje např. ve školách a na úřadech, monitoruje potřeby komunity a jsou s ní konzultovány jednotlivé kroky integrace vietnamské komunity. Spravuje i facebookovou stránku úřadu MČ ve vietnamštině. Z dosavadní praxe MČ vyplynulo, že pro uzavřenou a specifickou komunitu, jako jsou Vietnamci, je komunikace skrze terénní pracovníci velmi účinná. Ze spolupráce vzniklo i několik společných aktivit se Svazem Vietnamců Prahy 7. Praha 14 prostřednictvím **různých projektů** inspirativně **páruje interkulturní práci v terénu přímo se sociální prací**.

Radnice MČ Praha 12 má na svém webu popsánu **agendu všech oddělení v několika jazycích**, a to nejen v sekci pro migranty, ale i v sekci jednotlivých odborů. Obsah webu je propojen i s radničními novinami a speciálními brožurami. **MČ Praha Libuš** zase přeložila celé své stránky do pěti jazyků.

INTERKULTURNÍ PRÁCE – pomáhající profese čerpající z mnoha oblastí – od etiky po psychologii. Jejím cílem je poskytnout podporu migrantům, majoritní společnosti a veřejným institucím při vzájemné komunikaci. Interkulturní pracovníci mohou migranty doprovodit např. na úřady či k lékaři. Kromě tlumočení vysvětlí oběma stranám i kulturní kontext nutný ke vzájemnému pochopení. Interkulturní práce je často bezplatně poskytovaná centry na podporu integrace cizinců (CPIC) a neziskovými organizacemi.

MÍSTNÍ AGENDA 21 – agenda, která cílí na zefektivňování a otevřenější chod úřadu také prostřednictvím setkávání představitelů obce s občany. Přátelským znamením,

Havlíčkův Brod nabízí **jazykové kurzy** pro děti i dospělé migranty.

Klub Plechárna, podporovaný MČ Praha 14, funguje jako **místo setkávání migrantů a etnických Čechů**. Podobně, i když jednorázově, sdružují obyvatelstvo i nejrozličnější **festivally či komunitní akce**, jako například **Barevná devítka** Prahy 9, **Kaleidoskop** na Praze 4 nebo **Nejsme si cizí** Prahy 13.

MČ Praha 7 v radničním tiskovém periodiku **Hobuleť** vydává **výtah z nejzajímavějších zpráv v angličtině a ukrajinštině**. Vietnamský text lze najít na **vietnamské FB stránce MČ**.

Magistrát hl. m. Prahy ve spolupráci s Integračním centrem Praha vytvořily v roce 2017 publikaci **V Praze jsme doma! Průvodce pro migranty žijící v Praze**. Publikace dostupná v šesti jazykových mutacích poskytuje základní informace o službách státních, městských i nevládních organizací určených migrantům. Integrační centrum Praha dále vytvořilo mobilní aplikaci **Praguer**, která nabízí mapu důležitých institucí s kontakty a základní informace o životě v Praze v několika jazykových mutacích.

ale i dobrým zdrojem informací pro migranty může být vyhledání je k účasti na setkávání. Za asistence interkulturních pracovníků lze např. uspořádat kulatý stůl na téma dle přání migrantů, kde obec může čerpat inspiraci k doplnění svých služeb.

REGIONÁLNÍ PLATFORMY – pracovní skupiny pravidelně organizované ve všech krajích CPIC. Slouží k výměně informací mezi integračními aktéry v regionu. Účastní se jich zástupci krajských a obecních úřadů, místních oddělení odboru azylové a migrační politiky, cizinecké policie, místní pobočky Úřadu práce ČR, neziskových organizací atd. Je možné kontaktovat místní CPIC a platformou se účastnit.

Ostatní pojmy »»» 13.1 Slovník

- **Metropolevsech.eu** je webový portál Magistrátu hlavního města Prahy určený migrantům, úředníkům i široké veřejnosti. V sekci O nás / Dokumenty a užitečné odkazy jsou uloženy např. výzkumy jednotlivých městských částí či **Manuál pro obce** od Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty.
- **Sdružení pro integraci a migraci** nabízí na svých stránkách širokou škálu materiálů pro migranty. V sekci *Ke stažení / Informace pro cizince* jsou k dispozici např. poradenské letáky pro migranty.
- **Centra na podporu integrace cizinců**, která jsou zastoupena ve většině krajů ČR, nabízejí jak sociální či právní poradenství, tak i kurzy českého jazyka a kulturní akce pro migranty a etnické Čechy.
- MV zpracovalo **informační materiály pro migranty**, které jsou dostupné na stránkách ministerstva v sekci *Služby pro veřejnost / Informace pro cizince / Informační publikace pro cizince*.
- **Poradna pro integraci**, s pobočkami v Praze a Ústí nad Labem, již několik let pořádá **školení pro nejruznější instituce a jejich pracovníky**, kteří přicházejí do styku s migranty. Více informací na stránkách PPI v sekci *Služby / Služby pro instituce*.
- **Portál Jihomoravského kraje cizincijmk.cz** poskytuje řadu důležitých informací a odkazů. Centrum pro cizince JMK také poskytuje poradenství a kurzy českého jazyka.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni
- 3.4 Strategické plánování
- 3.6 Mezinárodní síť inkluzivních měst
- 4.3 Adaptačně-integrační a sociokulturní kurzy
- 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty
- 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení
- 7 Vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem
- 9 Sociální oblast

4.2 ÚČAST MIGRANTŮ NA SPOLEČENSKÉM A POLITICKÉM ŽIVOTĚ

Aby migranti nežili v nežádoucí izolaci, je potřeba je **plně zapojit do života v místě bydliště**, čemuž mohou obce a kraje napomoci. Vytváření sousedských vztahů a plnohodnotné zapojení do lokální komunity je předpokladem úspěšné integrace, dává migrantům pocit sounáležitosti a posiluje sociální soudržnost. Zároveň poskytuje obcím **lepší přehled o potřebách a situaci migrantů** na jejich území, umožňuje **využít jejich kulturní a sociální potenciál** a přispívá ke **zlepšení života všech obyvatel obce**.

Usnadnění účasti migrantů na společenském a politickém životě obce vyžaduje **rozsáhlou spolupráci a partnerství mnoha aktérů napříč sektory** (veřejný, soukromý, nevládní) a **tematickými oblastmi** (sport, vzdělávání, kultura, komunitní život aj.). Migrantů představují různorodou cílovou skupinu, a proto je potřeba rozlišit metody a způsob komunikace/propagace aktivit, do kterých se mohou zapojit.

V praxi se osvědčilo podpořit účast migrantů na životě v obci následujícím způsobem:

1. Podporovat zapojení migrantů do spolkové a dobrovolnické činnosti

Jejím prostřednictvím migranti sdílejí společné zájmy a zkušenosti s ostatními obyvateli. Možné je zapojit migranty do místního sportovního klubu, sboru dobrovolných hasičů, mateřského klubu či rodičovských spolků. Migrantům napomůže, když se obecní úřad aktivně zajímá o jejich potřeby a starosti, například telefonátem, svoláním setkání nebo dotazníkovým šetřením.

2. Informovat migranty o kulturních a společenských akcích a možnostech zapojení

Migranty lze informovat pomocí webových stránek, sociálních sítí, regionálních či radničních novin a informačních letáků. » 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty

3. Navázat spolupráci s influencery pro usnadnění šíření informací směrem k migrantům

Influenceri mnohdy také poskytují migrantům sociálně-právní poradenství, zprostředkovávají kontakt a komunikaci s úředníky či jinak usnadňují jejich sociokulturní orientaci.

4. Organizovat akce, které řeší společné problémy všech obyvatel obce či čtvrti, včetně migrantů

Jedná se například o informační schůzky pro rodiče předškolních dětí, veřejná projednávání nové výstavby v obci aj.

5. Finančně podporovat dobrovolnické aktivity migrantů

Aktivity je možno financovat z národního dotačního titulu MV: **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**.

6. Povzbudit migranty s volebním právem k účasti ve volbách a volebních komisích

» Sekce Legislativa

7. Vytvořit tematickou pracovní skupinu klíčových aktérů na úrovni obce, která se bude participací migrantů zabývat.

Možné je také zapojit již existující platformy se zaměřením na otázku integrace či migrace.

» 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni

8. Přizvat zástupce neziskových organizací zaměřených na migrantské komunity, migrantské spolky a migranty do poradních orgánů obce a k participačnímu plánování

Migrantů mohou být přizváni i k přípravě místních kulturních a vzdělávacích aktivit.

Městská část Praha 7 usiluje o zapojení migrantů do veřejného života několika způsoby:

- » Pořádá pro ně dvakrát ročně **pravidelná setkání** pod názvem ***Voice of Foreigners***. Po prvním setkání v roce 2015 vytvořili migranti se zástupci radnice a pracovníky úřadu **neformální poradní sbor**, který se zabýval životem zahraničních obyvatel Prahy 7.
- » Poskytuje pro migranty **vícejazyčný informační servis** na svých webových stránkách a Facebooku a v radničním časopisu ***Hobuleť***.
- » Nabízí migrantům **kurzy českého jazyka a služby interkulturní pracovníce** pro vietnamskou komunitu.

Centrum na podporu integrace cizinců (CPIC) v Pardubicích umožňuje migrantům prezentaci jejich práce na akcích pořádaných Centrem. Tímto způsobem navázala úzkou pracovní spolupráci s dalšími institucemi včetně Magistrátu města Pardubice chilská umělkyně – p. Macarena Barra. **Dvě komunity s podporou CPIC také založily vlastní sdružení**, která se nyní aktivně podílejí na řadě společenských akcí nejen v Pardubicích.

INFLUENCER – člověk či organizace, která má určitý vliv a dokáže tak působit na své okolí. Integrovaní influencer má síť kontaktů a propojení s migrantskou komunitou. Může působit jako zprostředkovatel informací na neformálních sociálních sítích (např. facebookové skupiny), pomoci s networkingem či osobním zapojením migrantů do akcí obce. Mezi nejdůležitější influencery patří migrantská sdružení, zaměstnanci CPIC,

zaměstnanci lokálních neziskových organizací, terénní a sociální pracovníci nebo aktivní migranti a migrantky.

PARTICIPAČNÍ PLÁNOVÁNÍ – příprava strategických dokumentů obce za účasti různých skupin obyvatel. Účastí na plánování města lidé získávají nové dovednosti a budují mezi sebou vztahy, které jim umožní lépe se spolupodílet na rozvoji a správě míst, kde žijí.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

- **Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy** vydal v roce 2017 ***Manuál participace: Jak zapojit veřejnost do plánování města***.
- **Spolek Viet Up** pořádá aktivity zaměřené na zlepšování soužití a vzájemné pochopení mezi českou společností a vietnamskou diasporou v ČR (např. festival Banán Fest, oslavy Mikuláše a Mezinárodního dne žen pro pracovníky večerek, výlety, aj.) a šíří myšlenky občanské společnosti ve vietnamské diaspoře.
- Neziskové organizace **Amiga**, **Viet Up** a **SyreCzech** nabízejí programy integrace migrantů různých národností do české společnosti mimo jiné skrze jejich zapojení do dobrovolnické činnosti.
- **Asociace pro interkulturní práci** vydala ***Praktická doporučení pro občanskou participaci migrantů v ČR***.
- Sekce **Integrating Cities** v rámci sítě Eurocities vytvořila integrační nástroj ***Integrating Cities Toolkit: Engagement of migrant communities in local policy making processes and political participation***.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni
- 4.1 Služby obce pro migranty
- 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci
- 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty
- 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení
- 13.2 Adresář organizací pracujících s migranty

4.3 ADAPTAČNĚ-INTEGRAČNÍ A SOCIOKULTURNÍ KURZY

Jednou z priorit integrační politiky ČR je posílit informovanost migrantů, seznámit je s českými realitami a nasměrovat je na organizace, které jim mohou poskytnout podporu a pomoc. I krátký **kurz** zaměřený na praktické znalosti a dovednosti spojené s pobytem v ČR **ušetří úřadům práci** a pomůže **předejít problémům s neznalostí či ve vzájemné komunikaci. Samosprávy mohou takovýto kurz zorganizovat ve spolupráci s místními integračními aktéry či zajistit jeho financování.**

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, účinný ode dne 1. 1. 2021, § 155b

Migranti, kterým bylo vydáno povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu podle § 66 nebo § 67 (netýká se trvalého pobytu po pěti letech), mají povinnost do jednoho roku absolvovat adaptačně-integrační kurz organizovaný centrem na podporu integrace cizinců (CPIC). Cena, rozsah a obsah kurzů budou upřesněny prováděcím předpisem.

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. Zmapovat potřeby migrantů žijících v obci/kraji, pro které bude kurz určen

Jaká je situace migrantů v obci? Odkud pocházejí? Jaké mají vzdělání? Jak dlouho žijí v ČR? Kde pracují? Jaké jsou jejich potřeby? Informace lze získat z dostupných statistik, od lokálních organizací pracujících s migranty nebo od klíčových osob v migrantské komunitě. » 3.2 Mapování lokální situace » 3.3 Zdroje dat o migrantech

2. Nastavit parametry kurzu podle situace a potřeb migrantů

K základní orientaci slouží adaptačně-integrační kurz, k pokročilejší potom sociokulturní kurz. Obsah kurzu může být přizpůsoben na míru situaci v konkrétní obci či kraji.

3. Zajistit financování kurzu z rozpočtu obce, kraje, z dotačních programů či ze soukromého sektoru

Pokud v obci či kraji sídlí firma zaměstnávající migranty, je důležité vyjednat její co největší zapojení.

4. Navázat spolupráci s organizacemi, které mohou kurzy zorganizovat či spoluorganizovat

Kurz může být uspořádán v součinnosti s neziskovými organizacemi, regionálním CPIC nebo s velkým zaměstnavatelem (pokud v lokalitě působí).

5. Přizpůsobit rozvrh kurzu možnostem jeho předpokládaných účastníků

Pracující uvítají výuku večer či o víkendech. Pro ženy s malými dětmi je vhodné zajistit v době kurzu hlídání dětí.

6. Propagovat kurzy mezi potenciálními účastníky

Vhodné k tomu jsou např. letáčky na ubytovnách či distribuované během terénních šetření.

1

PŘEDODJEZDOVÉ KURZY

Cílová skupina: migranti, kteří se na pobyt v ČR teprve chystají

Obsah: základní informace o podmínkách pobytu v ČR s upozorněním na případná rizika spojená s nedodržením zákonů

Jazyk: mateřský jazyk migrantů, popř. angličtina

Formát: online či tištěné materiály, popř. jednorázové školení

Realizátor: zaměstnavatel nebo ambasáda

2

ADAPTAČNĚ-INTEGRAČNÍ KURZY

Cílová skupina: migranti, kteří plánují pobývat v ČR dlouhodobě. Kurz ale může být uspořádán i pro zahraniční studenty nebo krátkodobé pracovní migranty

Formát: jednorázový kurz

Obsah: informace o právech a povinnostech migrantů, místních poměrech, zvyklostech a základních hodnotách ČR i EU (důraz je kladen na témata: vzdělávání, zaměstnání, podnikání, zdravotní péče, sociální zabezpečení, bydlení, systém institucí a úřadů, kulturní odlišnosti, řešení aktuálních problémů a potřeb migrantů)

Realizátor: zaměstnavatel, obec či kraj, CPIC, nezisková organizace, škola

Adaptačně-integrační kurzy by měli migranti absolvovat co nejdříve po příjezdu do ČR!

PŘÍJEZD DO ČR

DLOUHODOBÝ/TRVALÝ POBYT

3

SOCIOKULTURNÍ KURZY A KURZY SOCIOKULTURNÍ ORIENTACE

Cílová skupina: migranti, kteří žijí v ČR několik let

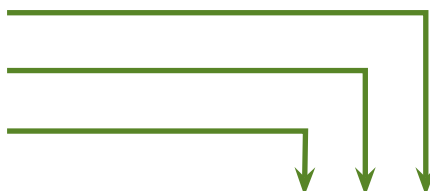
Obsah: informace z různých oblastí života pro dlouhodobé rezidenty: české realie, finanční gramotnost, získávání státního občanství ČR, legální zaměstnávání, důchody a sociální pojištění, zdravotní pojištění, zkoušky z českého jazyka atd

Formát: obvykle jednorázové kurzy různé délky

Jazyk: český jazyk, případně tlumočení do jazyka účastníků kurzu

Realizátor: zaměstnavatel, obec či kraj, CPIC, nezisková organizace

Vládní *Koncepce integrace cizinců* doporučuje **propojovat sociokulturní kurzy s výukou českého jazyka a tematickými semináři**. Napomáhá to snižování izolace zejména u migrantek.

4

DLOUHODOBÁ PRÁCE S MIGRANTY

Absolvování kurzů nedostačuje k plné orientaci migrantů, jejichž životní situace, právní status, potřeby i schopnosti se postupně vyvíjejí. Na kurzy by proto měla navazovat **dlouhodobá práce s migranty včetně rozvoje sociálních služeb, podpory vzdělávání a další komunikace**.

CPIC v Ostravě pořádá adaptačně-integrační kurzy ve spolupráci se zaměstnavateli. Krátce po příjezdu migrantů, nejlépe v rámci vstupního školení v zaměstnání, proběhne vstupní informační blok, v němž jsou migrantům zdůrazněna nejdůležitější práva a povinnosti a představena místní specifika (bydlení, veřejná doprava, stravování, možnosti a způsoby využití volného času, zdravotnická zařízení apod.).

Centrum pro cizince JMK realizovalo v roce 2018 kurzy sociokulturní orientace pro arabsky mluvící matky. Tyto kurzy byly **doplněny o hlídání dětí**. Tematicky se zaměřovaly na oblasti vytipované danou cílovou skupinou (očkování, bydlení či školský vzdělávací systém v ČR).

- **MV** vytvořilo předodjezdový informační balíček **Příští zastávka Česká republika**, který je určen migrantům ze třetích zemí. Skládá se z brožury a dokumentárního filmu v devíti jazykových mutacích.
- **Organizace Slovo 21 a CPIC** organizují adaptačně-integrační kurzy s názvem **Vítejte v České republice**. Objednat si je může také zaměstnavatel, univerzita, obec či kraj. Kurzy jsou poskytovány v českém jazyce a jsou rovněž překládány vyškolenými tlumočníky do osmi jazyků. Seznam aktuálně vypsanych veřejných kurzů je k dispozici na webových stránkách www.vitejtevcr.cz.
- **Organizace Slovo 21** připravila instruktážní film **Jak na to**, který se dotýká různých modelových situací, s nimiž se migranti mohou v ČR setkat. Film je ke zhlédnutí na pobočkách MV pro pobyt a online dostupný na stránkách organizace v sekci *Všechny projekty pro cizince*.
- **Sekce Integrating Cities v rámci sítě Eurocities** vytvořila **Sadu nástrojů: Úvodní a jazykové kurzy**. Jedná se o prakticky vyzkoušený návod na úvodní a jazykové kurzy, obohacený mnoha příklady z evropské praxe.
- Kapitola 2 publikace **Integrace cizinců v Česku z pohledu nevládních organizací** vydané **Konsorciem nevládních organizací pracujících s migranty**, obsahuje další příklady k možným formátům sociokulturních kurzů. Publikace je k dispozici na stránkách migracnikonsorciem.cz.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

3.2 Mapování lokální situace

3.3 Zdroje dat o migrantech

4.2 Účast migrantů na společenském a politickém životě

6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

6.3 Jazykové vzdělávání dospělých migrantů

9 Sociální oblast

5 KOMUNIKACE S VĚTŠINOVOU SPOLEČNOSTÍ

5.1 JAK KOMUNIKOVAT S VĚTŠINOVOU SPOLEČNOSTÍ O INTEGRACI

5.2 JAK ČELIT PANICE A POPLAŠNÝM ZPRÁVÁM

5.3 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA A MIGRACE NA ŠKOLÁCH

ZDROJE FINANCOVÁNÍ

Komunikační aktivity směrem k většinové společnosti lze financovat z následujících dotačních titulů. Spadají sem např. kampaně na podporu vzájemného soužití, rozvoj komunikačních strategií či multikulturní aktivity a akce nejen na školách.

1. Dotační tituly (administrované) MV:

- **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**
- **Azylový a migrační fond (AMIF)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.mvcr.cz, sekci *EU / Fondy EU v oblasti vnitřních věcí*.
- **Integrace cizinců** pro daný kalendářní rok (např. **2021**)

2. Dotační tituly (administrované) MŠMT:

- **Operační program Jan Amos Komenský (OP JAK)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky opvvv.msmt.cz/2021-plus, případně dotaceeu.cz/cs/uvod.
- **Nástupce programu Erasmus +, programové období 2021–2027** (bude upřesněno prostřednictvím **Domu zahraniční spolupráce/DZS**)
- Aktuálně vyhlášené **dotační nebo rozvojové programy MŠMT na podporu multikulturní výchovy, specifického vzdělávání či integrace**, nutno sledovat aktuální výzvy zveřejněné na stránkách www.msmt.cz/dotacni-programy.

3. Dotační tituly (administrované) ostatními resorty:

- **Evropský sociální fond plus (ESF+)**, programové období 2021–2027 (administruje MPSV). Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.esfcr.cz, sekci *Programy / OPZ+ 2021–2027*. Zkušenosti z minulého období ukazují, že jde o jeden z nejdůležitějších zdrojů možné finanční podpory integračních aktivit.
- **Knihovna 21. století** (administruje MK)

4. Ostatní:

- **Fondy EHP a Norska**
- **Nadace ČEZ**
- **Nadace Via – Program Místo, kde žijeme**

5.1 JAK KOMUNIKOVAT S VĚTŠINOVOU SPOLEČNOSTÍ O INTEGRACI

Migrace a integrace migrantů do české společnosti je téma, které veřejnost často vnímá negativně. K tomu přispívá obecný strach z neznámého. Ačkoliv se k tématu pravidelně vyjadřují jak politici, tak média, ve společnosti pořád **chybí základní informovanost**. Většina veřejnosti také nemá s migranty žádnou osobní zkušenost. Diskuze se navíc vede téměř výhradně o potenciální migraci (tedy o tom, zda by Česko mělo, či nemělo být otevřenější vůči migrantům). **Samotné téma integrace** (proč je integrace důležitá a může být přínosná pro místní společnost) **zatím mimo odbornou veřejnost dál neproniklo**.

Tato situace má svá úskalí. **Otevírá se velký prostor pro šíření poplašných zpráv**, neboť téma je snadno zneužitelné populisty a extremisty ze všech stran politického spektra. To následně přispívá k vytváření konfliktů a napětí v obci a ohrožuje tak její soudržnost. Zároveň se ve společnosti objevuje zájem o autority, které se mohou k tématu fundovaně vyjádřit a jsou v očích veřejnosti důvěryhodné. **Místní samosprávy, které jsou vnímány jako důvěryhodnější než instituce na úrovni státu, proto mohou a měly by hrát v debatě o integraci důležitou roli**. Na komunikaci s veřejností je ovšem potřeba se **důkladně připravit a vyvarovat se chyb**.

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. Mluvit o konkrétních věcech, které se obyvatel obce týkají či budou týkat

Úlohou samosprávy není pouštět se do teoretické diskuze o tom, proč integrace funguje, nebo ne, či otevřeně se hlásit k určitému názorovému stanovisku. Než se pouštět na tenký led, je vhodnější odkázat na jinou autoritu, která je povolanější se k situaci vyjádřit (ať už je to například MV, nebo někdo z akademické či neziskové sféry).

2. Nenechat se ovládnout emocemi

Diskuze k tématu migrace a integrace je málokdy faktická a věcná. I na emocionální a nepodložené argumenty či stížnosti však lze reagovat věcně, klidně a konkrétně.

3. Nemlčet

Mlčení vyvolává pouze další strach a prohlubuje prostor pro extrémní názory. Mnohem lepší je mluvit, vysvětlit, nic nezamlčet, být otevřený, za každých okolností věcný a nebát se negativních emocí.

4. Nepřeceňovat fakta a čísla a raději se zaměřit na příběhy

Pokud se lidé bojí, neuklidní se tím, když uvidí tabulky a čísla. V komunikaci je proto vhodné zaměřit se především na příběhy, čísla a statistiky dodávat jako kontext.

5. Neopakovat a neprohlubovat kulturní, rasové či náboženské předsudky

Nenechat se vyprovokovat k hodnocení skupin migrantů a jejich chování.

1

ZNÁT POSTOJE OBYVATEL

Co si vlastně lidé myslí? Na jakém základě? Co je na tématu zajímavé?

Možnosti:

- » průzkum veřejného mínění zpracovaný profesionální agenturou
- » anketa na webových stránkách či v radničních novinách
- » sběr odpovědí na dané otázky za pomoci dobrovolníků (například na uspořádané veřejné akci),
- » sledování místních online médií a sociálních sítí, včetně komentářů obyvatel pod články

2

VYTVOŘIT KOMUNIKAČNÍ STRATEGII

Komunikační strategie vychází ze soupisu odpovědí na základní otázky a možné stížnosti:

- Kolik je v obci migrantů?
- Odkud pocházejí?
- Co dělají?
- Jak se podílejí na životě obce?
- Jaká integrační opatření obec dělá?
- Proč o integraci mluvit?
- Co sdělit, komu a jakým způsobem?

Důležité je ujistit se, že mezi vedením obce na odpovědích panuje shoda.

3

VYTVOŘIT BEZPEČNÝ PROSTOR

Aby strach z neznámého nezkreslil v očích obyvatel předávané informace.

Možnosti:

- » Pokud v obci žádní migranti dosud nejsou, může být užitečné naplánovat veřejnou akci, na kterou budou pozváni migranti z blízké obce i zástupci tamní samosprávy, kteří budou sdílet své zkušenosti. Lidé tak uvidí, že jinde to jde, a jejich obavy se tím mohou zmírnit.

4

VYUŽIT VŠECHNY KOMUNIKAČNÍ KANÁLY

- » **využít vlastní komunikační kanály obce** (webové stránky, radniční noviny, nástěnky), jejichž obsah má obec pod kontrolou
- » **budovat systematickou spolupráci s novináři** (většina lidí si názor na migranty vytváří právě prostřednictvím médií)

Možnosti:

- » Vytipovat si zajímavého reportéra místního tisku. Když se na téma integrace zaměří a zpracuje poctivě situaci v obci, je možné mu za odměnu poskytnout exkluzivní informace či nabídnout dlouhodobější spolupráci.
- » **V komunikaci s médii mají samosprávy důležitou výhodu** – téma integrace je pro média atraktivní, slibuje dobrou čtenost a obec má informace, které jiní aktéři nemají.

5

POŽÁDAT O SPOLUPRÁCI DALŠÍ AKTÉRY

Institute, které mohou obec podpořit osobně či poskytnout zdroje informací:

- » nestátní organizace,
- » krajská centra na podporu integrace cizinců (CPIC),
- » MV,
- » akademická sféra.

SIMI Foodblog – recepty s lidským příběhem,

kteří společně s migranty píše organizace Sdružení pro integraci a migraci, je příkladem komunikační aktivity zaměřené na zcela konkrétní věc, která navíc nabízí příběhy a pozitivní emoce. Podobným projektem je tištěný **Multikulturní kalendář 2019** s recepty z různých koutů světa, který je dílem Centra pro cizince JMK (Jihomoravský kraj) a jeho klientů. Detailní recepty byly v roce 2019 každý měsíc publikovány na stránkách Centra v sekci **Aktuality**.

Projekt Crossings, který společně realizovaly Český rozhlas Radio Wave a organizace Člověk v tísni, je příkladem zajímavé komunikační aktivity a efektivní spolupráce s médii. Jednalo se o pravidelný rozhlasový pořad připravovaný pod supervizí redaktorů samotnými migranty. Jeho cílem bylo ukázat mladým lidem život migrantů v České republice a vyvrátit stereotypy, které se na jednotlivé komunity vztahují. Pořad je k dispozici na stránkách Radia Wave.

- ➔ Pro lepší orientaci v migrační terminologii je k dispozici **Slovníček pojmů** na stránkách MV, **Abeceda migrace** na stránkách migraceonline.cz či **Výkladový slovník migrační terminologie** na stránkách Mezinárodní organizace pro migraci.
- ➔ **Program Migrace v souvislostech** organizace Člověk v tísni se dlouhodobě věnuje osvětě v oblasti migrace, nabízí servis pro média, konzultace a také přehledně zpracovává informace o migraci a integraci.
- ➔ **Integrační centrum Praha** vytvořilo v rámci projektu INTEGRA **infografiky o integračních aktivitách a situaci migrantů v hlavním městě**. Infografiky v českém jazyce jsou k dispozici na stránkách ICP (**icpraha.com**) v sekci *Ke stažení / Integra / Infographic posters*.
- ➔ Informační a osvětová kampaň Diakonie ČCE **Tváře migrace** má za cíl podpořit větší porozumění a empatii k migraci u široké veřejnosti.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 1.3 Kdo co dělá – základní vztahy v oblasti integrace migrantů
- 1.4 Proč integrovat migranty
- 5.2 Jak čelit panice a poplašným zprávám
- 12.2 Spolupráce s policií při nenávisných akcích a eskalujícím napětí

Pocit strachu z neznámého může snadno přerůst v paniku v důsledku různých, často nepodložených informací. Ať už se jedná o situaci spojenou s migrační či integrační tematikou (např. vznik ubytovny pro migranty v katastru obce, úmysl místního zaměstnavatele navýšit počet zahraničních pracovníků, kriminalita páchaná migranty), či krizovou situaci obecného charakteru (např. povodně, požár, epidemie), je důležité, aby **místní samospráva aktivně předcházela panice a poplašným zprávám**. Aby se předešlo eskalaci napětí a zároveň se zachovala důvěra v místní instituce, je potřeba **včasné a jasně komunikovat směrem ke všem obyvatelům samosprávy**.

Nejlepší přípravou na krizové situace je **budovat funkční komunikační kanály směrem k migrantům i většinové společnosti a posilovat dlouhodobě dobré vztahy mezi všemi obyvateli obce**. Na celostátní úrovni existuje množství projektů a aktivit, které dnes bojují s dezinformacemi a vytvářejí prostředí důvěry. I na úrovni obce je možné tyto projekty realizovat či alespoň převzít z nich vyplývající **zásady krizové komunikace**.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 356

Přehled trestů za podněcování k nenávisti (rasové, etnické, třídní, náboženské aj.) vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.

DEZINFORMACE – fáma, mystifikace, poplašná a klamavá zpráva, která má za cíl ovlivnit úsudek a názor jedince či celé společnosti tak, aby vyvolala zdání důvěryhodnosti a pravdivosti.

HOAX – klamná zpráva, jejímž cílem je uvést v omyl co největší počet lidí. Obsah hoaxy často varuje před nějakým virem, prosí o pomoc, informuje o nebezpečí apod. Hoax většinou obsahuje i výzvu žádající o jeho další rozeslání na co největší množství adres. Proto se někdy označuje také jako **řetězový e-mail**.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

V praxi se osvědčilo postupovat v případě šířících se poplašných zpráv následujícím způsobem:

- 1. Zjistit, jakým způsobem se poplašné zprávy šíří a jaký okruh obyvatel byl zasažen**
Co vyvolalo paniku? Kdo a jak zprávy sdílí? Jakými kanály se dezinformace šíří? Odpovědi na tyto otázky napomohou k posouzení závažnosti situace. Potřebné informace na vyžádání poskytnou zaměstnavatelé, ubytovatelé, Policie ČR či další subjekty.
- 2. Uspořádat interní setkání všech důležitých institucí a vytvořit společnou komunikační strategii specifickou pro krizovou situaci**
Podle typu problému by neměli na setkání chybět zástupci státní či městské policie, škol, Správy uprchlických zařízení, zaměstnavatelů a neziskových organizací pracujících s migranty.
» 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci
- 3. Zveřejnit tiskovou zprávu, ve které budou nepravdivé informace uvedeny na pravou míru**
Měla by být krátká (max. jedna A4), obsahovat na začátku nejdůležitější sdělení a vždy by v ní měl být uveden kontakt na osobu, která v případě zájmu novinářů či veřejnosti poskytne další informace.
- 4. Při spolupráci s médii zachovat otevřenost i obezřetnost**
Některá média mohou mít zájem spíše na dramatizaci situace než na jejím uklidnění. Je důležité se médiím nevyhýbat a spolupracovat s těmi, s nimiž má vedení obce dobrou zkušenost.
- 5. Naplánovat veřejné setkání s občany, na kterém budou seznámeni se stávající situací a postojem obce**
Důležité je poskytovat pouze konkrétní a ověřené informace a zdůraznit, že pro všechny platí stejná pravidla a zákony. Dobrou praxí je také pozvat někoho z obcí s podobnou zkušeností, aby vyvrátil mýty a předkládal praktická fakta. Vedle veřejného setkání se všemi občany se osvědčuje také zorganizovat menší setkání cílené na skupinu obyvatel bezprostředně ohrožených poplašnou zprávou za účelem jejich uklidnění. Setkání by mělo proběhnout za účasti zástupců relevantních institucí a pokud možno také odborníka na dané téma a konkrétní oblast.
- 6. Udržovat koordinaci s dalšími zaangażovanými institucemi po celou dobu trvání krizové situace**
Veřejnou akci se mohou pokusit zneužít pravicoví extremisté. V případě podezření na možné zneužití je klíčové spolupracovat s Policií ČR.
- 7. Využít mediátorů či interkulturních pracovníků, pokud již v obci vzniklo mezi obyvateli napětí**
» 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

KLÍČOVÉ OBDOBÍ

1

PREVENCE

» Budovat otevřenou informační politiku

V minulých letech se celá řada samospráv v České republice zapojila do iniciativ **Otevřená města** a Otevřená radnice, které zlepšují informovanost občanů o dění v obci a umožňují jim více se podílet na rozhodování o životě v obci.

» **Nezatajovat informace ani v případě rizika negativní zpětné vazby**
Pokud jde například o příchod zahraničních pracovníků do obce, je důležité, aby představitelé obce o tom zveřejnili **faktickou zprávu** v obecních novinách, ve které popíší postoj obce, důležitost integrace a konkrétní příklady toho, jak obec migranty integruje či bude integrovat (např. sociokulturní kurz, spolupráce s centrem na podporu integrace cizinců aj.).

» **Nastavit a budovat informační a komunikační kanály směrem k migrantům (např. sociální sítě, zapojení interkulturních pracovníků aj.), které následně usnadní krizovou komunikaci**

2

PŘÍPRAVA

» **Přípravit aktuální podklady** (kolik je v obci migrantů, co obec dlouhodobě dělá pro integraci atp.)

» **Předem určit, kdo bude mít jaké úkony na starosti v případě, že nastane krizová situace**
Vypracovat **krizový manuál**, který bude obsahovat seznam rizik, rozdělení kompetencí při krizové situaci, kontakty na představitele místních médií, hlavní komunikační kanály a konkrétní řešení pro vybrané, nejpravděpodobnější krize.

3

AKUTNÍ FÁZE: ŠÍŘENÍ PANIKY A POPLAŠNÝCH ZPRÁV

Pokud došlo ze strany obce k pochybení, je zásadní:

- **přiznat selhání,**
- **vyjmenovat důvody selhání,**
- **předložit konkrétní kroky k nápravě a jejich harmonogram,**
- **tyto kroky ve stanoveném čase uskutečnit.**

» Sekce Základní doporučení

V Plzni v červenci 2018 část veřejnosti špatně interpretovala reportáž České televize o potenciálu českých měst přijímat uprchlíky. Nezávislý zpravodajský web Krimi-Plzeň druhý den přišel s reportáží, která poskytla podrobné informace. Zároveň novináři natočili **krátký rozhovor** s primátorem, který v něm občany města uklidnil.

Po eskalaci napětí mezi arabskými lázeňskými hosty a některými obyvateli **Teplíc** v roce 2015 město překročilo k realizaci projektu **Integrace cizinců na území Statutárního města Teplice**. V jeho průběhu a v návazných projektech byli **proškoleni pracovníci městské policie a úředníci samosprávy pro jednání s migranty**. Pro lázeňskou sezónu 2016 si město zajistilo služby **interkulturního asistenta** znalého arabštiny, arabské komunity a jejích kulturních návyků. Ten ve spolupráci s městskou policií předcházel konfliktům a vysvětloval arabským návštěvníkům místní pravidla využívání parku, koupaliště a jiných veřejných prostorů. Město také vytisklo a distribuovalo **informační letáky a brožury pro migranty z arabských zemí**. Ty pak umístilo do míst, kde se návštěvníci ze zahraničí nejvíce pohybují a distribuovalo je i do cestovních kanceláří, které lázeňské hosty do Teplíc vozí.

Dobře nastavené komunikační kanály k migrantům se při komunikaci ohledně opatření v souvislosti s šířením viru COVID 19 v březnu 2020 osvědčily **Magistrátu města Brna**. Anglické stránky Magistrátu odkazovaly na speciálně vytvořenou stránku **Coronavirus in Brno**, kde byly veškeré důležité informace přeloženy do pěti jazykových mutací. **Překlady informací i jejich šíření směrem k migrantům měli na starosti interkulturní pracovníci, které zaměstnává přímo samospráva.**

Městská část Praha 3 během pandemie zase úzce **spolupracovala se Sdružením pro integraci a migraci (SIMI), které přeložilo dopis starosty rezidentům MČ do vietnamštiny**. Pracovníci a dobrovolníci MČ následně dopis distribuovali ve vietnamských večerkách. Dopis obsahoval i výzvu k dobrovolnictví a šití roušek, do které se vietnamská komunita na Praze 3 intenzivně zapojila (např. Sdružení vietnamských žen darovalo MČ 145 šitých roušek, které využili především zaměstnanci úřadu). SIMI také ve spolupráci s MČ vytvořilo **vícejazyčné informace pro migranty na webové stránky MČ.**

- **Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám** MV (www.mvcr.cz/cthh) upozorňuje na svých stránkách na závažné dezinformace a poskytuje odborná stanoviska veřejnosti i státním institucím.
- Multikulturní centrum Praha ve spolupráci s Andreou Svobodovou připravilo publikaci *Nenávistné projevy v online prostředí internetové diskuze v Česku*, která obsahuje praktické návody, jak postupovat v případě nenávistných projevů.
- Odhalování a vysvětlování hoaxů se věnují servery hoax.cz a manipulatori.cz. Server hatefree.cz vyvrací fámy a nenávistné předsudky. Ověřování výroků politických elit se věnuje server demagog.cz.
- Organizace Zvolisi.info.cz pořádá po celé ČR workshopy o mediální gramotnosti pro školy i širokou veřejnost.
- Analýza organizace Člověk v tísni *Projevy nenávisti v online prostoru a na sociálních sítích* sleduje proces šíření hate speech na internetu a identifikuje nejčastější nenávistné narativy o migraci a migrantech.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci
- 5.3 Multikulturní výchova a migrace na školách
- 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení
- 12 Bezpečnost

5.3 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA A MIGRACE NA ŠKOLÁCH

Podle **Statistické ročenky školství** (vydané MŠMT) ve školním roce 2019/2020 průměrně na každou školu (mateřskou, základní i střední) připadalo 4,5 dítěte/žáka zahraničního původu. **Velká část českých žáků tedy přichází již v raném věku do styku s lidmi jiné národnosti, vyznání**

a kultury. Aby soužití v obci probíhalo bez zbytečných konfliktů a násilí, je důležité o rozdílech ve společnosti s dětmi hovořit již ve školním věku. Děti a žáci by proto měli prostřednictvím multikulturní výchovy (MKV) poznat různé kultury a naučit se respektovat jejich příslušníky.

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. Vytvořit informačně-vzdělávací portál na krajské úrovni

Na tomto online nástroji, jehož zřizovatelem může být příslušný krajský úřad, je možné sdílet metodické materiály pro školy, nabídky multikulturních programů neziskových organizací či vzdělávacích programů pro pedagogy. Příkladem může být portál Zkola.cz Zlínského kraje nebo Edulk.cz Libereckého kraje, užitečné informace a vzdělávací programy pro pedagogy jsou také k dispozici na portálu [NPI ČR](http://NPI.CZ).

2. Vzdělávat pedagogy a zvat odborníky do škol

Aby byla MKV ve výuce aplikována správně, je důležité, aby pedagogové navštěvovali vzdělávací semináře, pracovali s metodikami nebo si do výuky zvali experty ze vzdělávacích organizací. Ředitelé škol by proto měli vzdělávání pedagogů aktivně podporovat (např. uvolňování na semináře a školení či vyhledávání možností financování MKV na škole). » 7.4 Vzdělávání pedagogických pracovníků

3. Zařadit MKV do strategických materiálů kraje i obce

Podpora MKV by neměla chybět v krajské *Koncepci inkluzivního vzdělávání*, ve které by mělo být jasně stanoveno, jakým způsobem je MKV na školách zajišťována a kým je financována. Také se velmi osvědčuje, když samospráva aktivně koordinuje a dotuje vzdělávání pedagogů, ať už z obecních financí, či z dotačních programů.

» 2.2 Finanční zdroje pro samosprávy a školská zařízení

4. Zařazovat MKV na mimoškolní události

MKV neprobíhá pouze ve škole, ale i mimo ni – například na dnech dětí organizovaných samosprávou či na dalších kulturních a sportovních aktivitách pro mládež. I při těchto akcích je však důležitá vzájemná spolupráce mezi samosprávou, pedagogy, experty z neziskových organizací a rodiči.

Czechkid je projekt, který vznikl na základě spolupráce mezi Katedrou studií občanské společnosti (Fakulta humanitních studií UK) a odborníků z akademického světa i neziskového sektoru. Jde především o komplexní nástroj pro zavedení MKV do škol. Webová stránka [Czechkid](http://Czechkid.cz) je určena především pro pedagogy jako nástroj pro výuku MKV a k vytváření rámcových vzdělávacích programů.

Sdružení pro integraci a migraci realizuje v projekty se záměrem zvýšit povědomí žáků ZŠ, SŠ i pedagogů o migraci a zapojit je do procesu integrace na místní úrovni, za přímého kontaktu s migranty. V projektu **Crossing borders** se tak ve spolupráci se **ZŠ Kladská** a s **Gymnáziem Evolution Jižní město** uskutečnila školení pro pedagogy a besedy pro žáky, jichž se jako hosté zúčastnili migranti, kteří žákům vyprávěli své příběhy a zkušenosti s cestou do ČR a životem v naší zemi. Součástí byly i workshopy (vaření s hostem migrantem, mediální nebo výtvarný workshop). Ukázky akcí lze nalézt v *Ročence ZŠ Kladská* a *Ročence Gymnázia Evolution Jižní město*. Obdobného projektu **Mluvme spolu (o migraci)** se zase zúčastnilo **Pražské humanitní gymnázium** a **Gymnázium Jana Keplera**. Jejich pedagogové se i podíleli na vzniku příručky *Příklady dobrých praxí z práce s pedagogy*. K volnému užití ze všech projektů je [řada dalších materiálů](#) (metodiky multikulturní výchovy, metodické listy pro pedagogy či pracovní listy pro žáky).

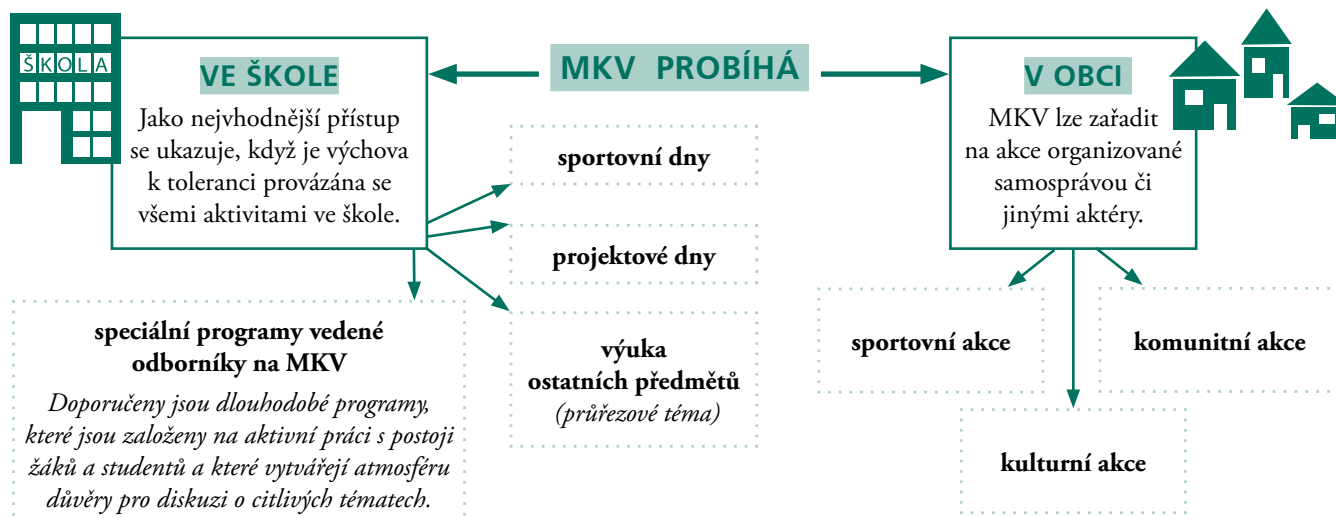
ZŠ Fryčovice je zapojena do dvou projektů: **Edison**, který realizuje AIESEC Česká republika, a **Světová škola**, který koordinují organizace Člověk v tísni – program Varianty, ARPOK, MKC Praha a ADRA. V projektech se žáci seznamují s jinými kulturami prostřednictvím setkávání se s cizími studenty a realizují akce pro místní občany, kde na několika stanovištích představují život v zemích, z nichž jednotliví studenti pocházejí.

CPIC Karlovy Vary zapojilo mongolského a vietnamského interkulturního pracovníka do přednášek na školách, aby žáci měli konkrétní představu o kulturách těchto zemí (oděvy, tance, zpěv a ochutnávka tradičních mongolských pokrmů). **CPIC Olomouc** či **CPIC Liberec** zase realizovala besedy zaměřené na zprostředkování tématu současné integrační politiky a prezentace jiných kultur žákům základních škol (*Cesta kolem světa Vietnam/Ukrajina/Mongolsko; Keňa = můj domov; Po stopách Vietnamu* aj.).

Dle MŠMT je multikulturní výchova **povinnou součástí učiva na všech úrovních vzdělávání.**

Školy mají povinnost tato témata ve svých školních vzdělávacích programech (ŠVP) rozpracovat, a to dle vlastního uvážení (např. organizací projektového dne či zařazením témat průběžně do výuky).

NA ŠÍŘENÍ MKV SE PODÍLEJÍ

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA – soubor praktických aktivit, který seznamuje žáky s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami a vytváří tak příznivý postoj k migrantům, příslušníkům jiných národů a menšin. Žáci si jejím prostřednictvím lépe uvědomují svou vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty a zároveň se učí porozumět odlišným kulturám. Dalším přínosem MKV je rozvoj smyslu pro spravedlnost, solidaritu a toleranci a formování respektu vůči sociokulturní rozmanitosti.

Ostatní pojmy »» 13.1 Slovník

- **Rozcestník metodik k tématu migrace a integrace cizinců** je k dispozici na stránkách Sdružení pro integraci a migraci v sekci *Integrace | Migrace na školách | Školení pro metodiky a pedagogy*.
- Metoda **Persona Dolls** (Panenky s osobností) pomáhá učitelkám a učitelům mluvit s dětmi o citlivých tématech. Je popsána na internetových stránkách Programu Varianty (Člověk v tísni), který k ní poskytuje i školení.
- Publikace **Než začneme s multikulturální výchovou – Od skupinových konceptů k osobnímu přístupu** (Dana Moree a kolektiv autorů Varianty) nabízí pedagogům konkrétní didaktické techniky při realizaci MKV.
- Projekt **Žijeme spolu, mluvíme spolu – výukou k toleranci a kultuře dialogu**, který realizovala Charita Česká republika, nabízí učitelům podporu při rozvíjení schopnosti žáků respektovat duchovní hodnoty jiných lidí. Zároveň žáky vedl ke kritickému myšlení a zkoumání vlastních hodnot a postojů.
- Obrazové a textové materiály a pracovní listy jsou také k dispozici na stránkách Asociace učitelů občanské výchovy a společenských věd **Občankáři.cz**.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 4.2 Účast migrantů na společenském a politickém životě
- 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci
- 7.4 Vzdělávání pedagogických pracovníků

6 KOMUNIKACE S MIGRANTY

6.1 ZÁSADY PÍSEMNÉ A ÚSTNÍ KOMUNIKACE S MIGRANTY

6.2 INTERKULTURNÍ PRÁCE A KOMUNITNÍ TLUMOČENÍ

6.3 JAZYKOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH MIGRANTŮ

ZDROJE FINANCOVÁNÍ

Komunikační aktivity směrem k migrantům lze financovat z následujících dotačních titulů. Spadají sem např. služby komunitních tlumočnicků a interkulturních pracovníků, výroba informačních letáků v různých jazykových mutacích, školení zaměstnanců úřadu v interkulturní komunikaci či kurzy českého jazyka pro migranty.

1. Dotační tituly (administrované) MV:

- **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**
- **Azylový a migrační fond (AMIF)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.mvcr.cz, sekci *EU / Fondy EU v oblasti vnitřních věcí*.

2. Dotační tituly (administrované) ostatními resorty:

- **Evropský sociální fond plus (ESF+)**, programové období 2021–2027 (administruje MPSV). Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.esfcr.cz, sekci *Programy / OPZ+ 2021–2027*. Zkušenosti z minulého období ukazují, že jde o jeden z nejdůležitějších zdrojů možné finanční podpory integračních aktivit.
- **Nástupce programu Erasmus +, programové období 2021–2027** (bude upřesněno prostřednictvím **Domu zahraniční spolupráce/DZS**)

3. Ostatní:

- NPI ČR: **Tlumočnické a překladatelské služby pro školy**
- **Fondy EHP a Norska**
- **Nadace ČEZ**
- **Nadace Via – Program Místo, kde žijeme**

6.1 ZÁSADY PÍSEMNÉ A ÚSTNÍ KOMUNIKACE S MIGRANTY

Zaměstnanci úřadu se při komunikaci s migranty často setkávají s **jazykovou bariérou**. Ta může být **zdrojem mnoha nedorozumění, která zatěžují práci zaměstnanců úřadu a stojí je čas a energii**. I drobný detail může způsobit velké nedorozumění, které ani nemusí vyplývat z neznalosti jazyka,

jako spíš ze způsobu komunikace. Protože společným cílem je vzájemně se dorozumět a vyřídit veškeré administrativní náležitosti v co nejkratším čase, je pro zaměstnance úřadu užitečné osvojit si **pravidla efektivní písemné i ústní komunikace s migranty**.

Při **písemné i ústní komunikaci** s migranty se v praxi osvědčily následující kroky:

1. Používat jednoduchou, spisovnou a srozumitelnou češtinu

Migranti mnohdy nerozumějí slangovým výrazům či zkratkám. Vhodné je proto používat krátké věty (každá věta by měla obsahovat pouze jednu informaci), základní slovní zásobu a frekventovaná slova denní potřeby.

2. Podávat informace postupně, logicky a dle jasného klíče

Informace lze strukturovat např. chronologicky pomocí slov *nejdříve, potom, nakonec*.

3. Komunikovat s migranty slušně

Neznámým migrantům je, tak jako rodilým mluvčím, slušně vykat. Složitě zdvořilostní fráze lze vynechat, postačí místo nich použít slovo *prosím*. Pro vyjádření povinnosti je užitečné spojení *musíte + infinitiv*.

4. Důležité údaje (data, časy, názvy míst a jména) uvádět celé a přesně

Namísto věty *Zastavte se u nás zítřka odpoledne*, je vhodné říct či napsat *Přijďte znovu 14. června 2019 v 15 hodin. Naše adresa je J. Masaryka 6, místnost 234*. Při ústní komunikaci je vhodné čísla diktovat vždy po jednotlivých číslicích.

Při **ústní komunikaci** s migranty je navíc důležité:

1. Mluvit pomalu, zřetelně, nezvyšovat hlas a být trpělivý

Pokud migranti nerozumí, nebývá to tím, že neslyší. Většinou mají obtíže při orientaci v našem jazyku a systému (pravidla, zákony, způsob komunikace apod.). Je proto důležité zásadní informace vícekrát zopakovat a v případě potřeby migrantům aktivně pomoci se vyjádřit.

2. Komunikovat názorně a používat pomůcky

Lepšímu pochopení napomůže psaní, ukazování na prstech, kreslení, používání piktogramů či použití pomůcek jako např. kalendáře či zvýrazňovače. Je možné také použít slovník (online i offline) či aplikaci Google Translate.

3. Průběžně ověřovat vzájemné porozumění

Pokud migrant přikyvuje či se usmívá, ne vždy to znamená, že skutečně rozumí. Když si migrant informace zapisuje sám, překontrolujte, že vše napsal správně. Na konci konverzace si nechte nejdůležitější body sdělení migrantem zopakovat. Pokud se migrant na něco ptá, ujistěte se, že jste dotaz pochopili správně.

4. Nejdůležitější informace napsat tiskacím písmem na papír, který si migrant odnese s sebou

Psací písmo může být pro migranty ze zemí, ve kterých se nepoužívá latinka, nesrozumitelné. Optimální je napsat text na počítači a vytisknout ho. Zaměstnanci úřadu mohou také migrantům vytisknout informace z internetových stránek neziskových organizací obsahující popis poskytovaných služeb a kontakty, či jim rozdat vlastní informační materiály se základními informacemi v příslušných jazykových mutacích.

5. Netelefonovat, ale raději psát SMS

SMS může migrantům kdokoli přeložit a text navíc zůstává v telefonu zachován.

6. Věnovat pozornost neverbální komunikaci

Některé projevy neverbální komunikace jsou univerzální (strach, zlost, pláč, smích), ale jiné mohou být specifické. V západních kulturách např. úsměv vyjadřuje sympatie a vřelost, ale ve východních kulturách může vyjadřovat nejistotu, omluvu a zmatek. Rozdílné kultury se také liší např. v míře očního kontaktu či dodržování osobní zóny.

7. Pro případ potřeby mít k dispozici kontakt na organizace, které bezplatně nabízejí služby tlumočnicků či interkulturních pracovníků » 13.2 Adresář organizací pracujících s migranty

Městský úřad Havlíčkův Brod při příchodu větší skupiny Mongolů vydal příručku *Jak se „neztratit“ v Havlíčkově Brodě*. Příručka obsahuje česko-mongolský slovník, který je rozčleněn dle jednotlivých odborů úřadu a obsahuje slovní zásobu potřebnou pro komunikaci na jednotlivých odborech.

Na MČ Praha 5 funguje zápis do MŠ prostřednictvím webové aplikace zapisdoms.praha5.cz, která zprostředkovává transparentnější, efektivnější a rychlejší proces přijímacího řízení. MČ také vytvořila pro rodiče migrantů přehledný **piktogramový leták v různých jazykových mutacích** za účelem lepší orientace v aplikaci.

1 OBSAH

Materiály pro migranty by měly obsahovat:

- základní informace o obci/organizaci a poskytovaných službách,
- stručné informace o zásadních oblastech života a životních situacích,
- důležité kontakty (např. na interkulturní pracovníky, neziskové organizace, centra na podporu integrace cizinců či relevantní odbory krajského či obecního úřadu).

2 FORMA

Text v jednoduché češtině migranty motivuje k užívání českého jazyka.

Měl by obsahovat:

- jednoduché věty,
- odrážky,
- základní slovní zásobu,
- frekventovaná slova denní potřeby,
- slova v 1. nebo ve 4. pádu, která si migrant v případě potřeby dohledá ve slovníku.

Dvojjazyčný text je srozumitelný pro migranty i rodilé mluvčí. Zamezí šíření paniky a poplašných zpráv mezi tzv. většinovou populací (obzvláště pokud se jedná např. o leták v arabštině).

Měl by obsahovat:

- jednoduché věty,
- odrážky.

3 DISTRIBUCE

Informační materiály je vhodné distribuovat online pomocí:

- webových stránek obce/kraje,
- sociálních sítí obce/kraje,
- sociálních sítí, které používají migranti. Ke zjištění této informace je vhodná např. terénní práce.

Paralelně je důležité vytištěné informační materiály šířit:

- v prostorech úřadu,
- na veřejně dostupných místech (městský mobiliář, veřejné knihovny),
- v přirozeném prostředí migrantů (ambasády, modlitebny, školy, etnické obchody, restaurace, nemocnice, tržnice, večerky, továrny, ubytovny). Šíření mohou pomoci neziskové organizace a centra na podporu integrace cizinců.

- ➔ Centrum pro integraci cizinců vydalo ***Příručku pro snadnější porozumění – my a cizinci***, která přináší zásady jak efektivně komunikovat s osobami se slabou znalostí češtiny. Vznikla v rámci kampaně ***Češi a cizinci – mluvmě spolu!***
- ➔ MV vydalo metodiku ***Easy to read***, jejímž cílem je představit úředníkům postup, jak psát jazykem lehce pochopitelným a srozumitelným všem skupinám společnosti. Text psaný jednoduchou češtinou dle metodiky lze využít místo překladů do cizích jazyků.
- ➔ Integrované centrum Praha vydalo ***informační leták pro odbornou veřejnost*** obsahující desatero pro komunikaci s cizincem a instrukce, jak postupovat za přítomnosti tlumočnicka. Leták je k dispozici na stránkách ***icpraha.com*** v sekci *Ke stažení / Leták pro odbornou veřejnost*.
- ➔ Charita Česká republika nabízí ***telefonickou linku v mongolském, vietnamském a ukrajinském jazyce***, kterou je možno využít k telefonickému tlumočení např. přímo na přepážce.
- ➔ Národní ústav pro vzdělávání (dnes Národní pedagogický institut ČR) vydal publikaci ***Jazyková integrace a komunikace s cizinci (úroveň A2)***, která je určena každému, kdo se potřebuje dorozumět s migranty. Na ***Portálu podpory pedagogických pracovníků vzdělávajících děti/žáky cizince (cizinci.npicr.cz)*** také nabízí bezplatné tlumočnické a překladatelské služby pro školy.
- ➔ Organizace ***Člověk v tísni*** vydala příručku ***Efektivní komunikace v interkulturním prostředí***, která obsahuje užitečné informace o komunikaci s Ukrajinci, Romy a Vietnamci.

4.1 Služby obce pro migranty

5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci

6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

Při jednání mezi úřady a migranty je třeba překonávat kromě jazykových bariér také mnohé **kulturní bariéry**. Migranti nemusejí znát různé typy služeb, mohou mít jiné představy o tom, jak se chovat ke státním úřadům či jiné normy chování pro muže a ženy. **Dle principů řádné správy by měl úřad zajistit, aby všichni uživatelé měli k jeho službám stejný přístup**, a snažit se možné bariéry odbourávat.

Fungující komunikaci mezi úřady a různými skupinami klientů pomáhá nastavit **interkulturní práce a komunitní tlumočení**. Jejich cílem je **překonávání jazykových a sociokulturních bariér a stereotypů** při jednání mezi majoritou a migranty, a to převážně v komunikaci mezi jednotlivci a institucemi.

INTERKULTURNÍ PRACOVNÍK – profesionál, který podporuje migranty, majoritní společnost a veřejné instituce při vzájemné komunikaci a při posilování přátelského soužití v interkulturní společnosti. Jeho vzdělání i působnost jsou širší než v případě komunitního tlumočnicka. Vzhledem k nedostatku profesionálů v praxi působí jako interkulturní pracovníci nejčastěji integrovaní migranti, kteří se v průběhu zaměstnání doškolují.

KOMUNITNÍ TLUMOČNÍK – tlumočnick se základní orientací v cizinecké problematice. Umožňuje efektivní oboustrannou komunikaci mezi jedincem, který není

schopen se dorozumět v českém jazyce, a zástupcem instituce (škola, úřady, nemocnice apod.). Předchází tak vzniku konfliktů vyvolaných neznalostí kulturních rozdílů.

TERÉNNÍ ŠETŘENÍ (DEPISTÁŽ) – aktivita, jejímž cílem je mj. také mapovat přirozené prostředí, kde se vyskytují migranti (např. ambasády, modlitebny, školy, etnické obchody, restaurace, nemocnice, tržnice, večerky, továrny, ubytovny), a zvyšovat informovanost migrantů o službách neziskových organizací (NNO) v jejich okolí.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

Pro usnadnění komunikace mezi zaměstnanci úřadu a migranty se osvědčily následující kroky:

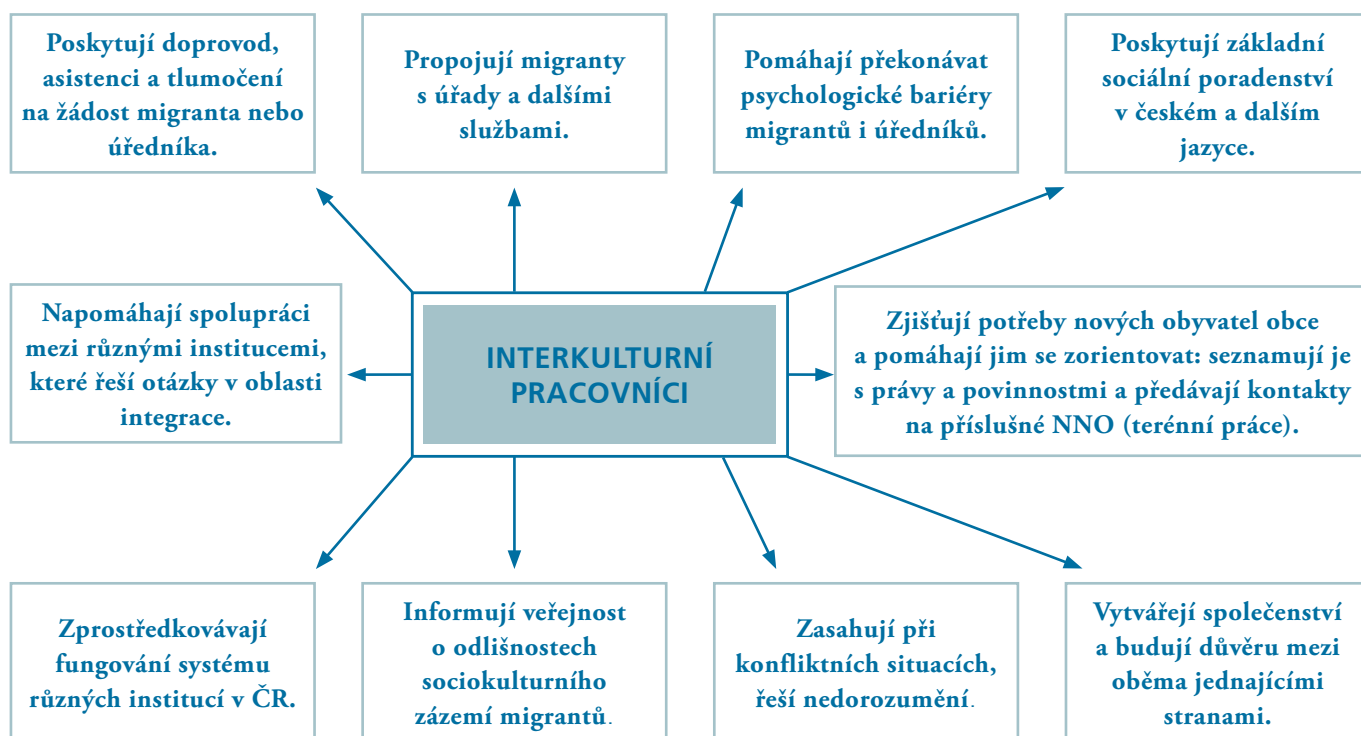
- 1. Zajistit spolupráci s organizacemi, ve kterých interkulturní pracovníci / komunitní tlumočníci působí**
Doprovody na úřady běžně poskytují svým klientům regionální centra na podporu integrace cizinců (CPIC) a NNO. V případě objednání služby je důležité jednat s předstihem s poskytující organizací. Interkulturní pracovník / komunitní tlumočnick se následně dostaví přímo na domluvené místo nebo poskytne tlumočení a asistenci po telefonu.
- 2. Vytvořit pozice interkulturních pracovníků v rámci samosprávy**
Finance lze získat například z prostředků MV. Interkulturní pracovník může být dostupný na úřadu třeba jen několik hodin týdně. Nabízí se zaměstnat schopného migranta, který se umí v českém prostředí orientovat, a vyškolit ho v základních odborných dovednostech.
- 3. Informovat migranty a úředníky o možnostech využití služeb interkulturních pracovníků / komunitních tlumočnicků**
Spolupráce usnadňuje komunikaci s migranty a předchází konfliktům pramenícím z neznalosti kulturních odlišností, což zjednodušuje práci úředníků. K informování lze využít komunikační kanály úřadu i komunikační prostředky, které využívají migranti (sociální sítě, náboženská setkání atp.).
» 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty
- 4. Informovat veřejnost o potřebnosti a účelnosti interkulturních aktivit úřadu**
Je možné využít webové stránky úřadu, sociální sítě, letákové kampaně či veřejné debaty pořádané v knihovnách či ve společenských místnostech úřadů.
» 5.1 Jak komunikovat s většinou společností o integraci

Rozdíly mezi komunitním tlumočnickem a interkulturním pracovníkem:

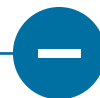
	KOMUNITNÍ TLUMOČNÍK	INTERKULTURNÍ PRACOVNÍK
také znám jako	sociální/kontaktní/doprovodný/kulturní tlumočnick	sociokulturní mediátor (dříve), interkulturní asistent (dříve)
charakteristika	<ul style="list-style-type: none"> • Je jazykově vybaven a ovládá tlumočení. • Je nestranný a tlumočí pouze vyřčené. • Zachovává mlčenlivost. • Tlumočenou konverzaci komentuje pouze, pokud na to obě strany upozorní. • Zná výborně české prostředí, administrativu a instituce. • Zná výborně původní prostředí migranta. • Zná zákon o pobytu cizinců a ovládá první jazyk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Má dovednosti komunitního tlumočnicka. • Je interkulturně vyškolen. • Má interkulturní citlivost (často osobní zkušenost s migrací). • Je vyškolen v oblasti řešení sporů (zná metody vyjednávání, mediace a facilitace). • Zná základy práva, sociální práce, sociologie, psychologie a krizové intervence. • V praxi nejčastěji působí jako pracovník v sociálních službách.
vzdělání	Ústav translatologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy kurzy <u>Jednoty tlumočnicků a překladatelů</u>	kurzy nebo studijní obory se zaměřením na dílčí kompetence (poradenství a asistence migrantům, komunitní práce, mediace či interkulturní kompetence)
klíčové dokumenty	<u>Etický kodex komunitního tlumočnicka</u> (META)	<u>Kvalifikační standard profese interkulturní pracovník</u> (Národní soustava kvalifikací MŠMT)

Zatímco komunitní tlumočníci působí převážně v běžných, každodenních situacích vyžadujících tlumočení, působnost interkulturních pracovníků je mnohem širší:

- Je nestranný.
- Nevnučuje řešení.
- Pomáhá překonávat překážky.

- Není tlumočník, právník, daňový ani finanční poradce.
- Není migrantův zmocněnec.
- Nepřebírá za migranta odpovědnost.

Interkulturní pracovníci / komunitní tlumočníci mohou usnadnit komunikaci v následujících oblastech:

sociální oblast	asistence orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), asistence u případových konferencí, usnadnění agendy sociálních kurátorů, práce s rodinou, sociální prevence a prevence kriminality, sociální služby
vzdělávání	usnadnění komunikace mezi dětmi/žáky/studenty/rodiči a školami/univerzitami, podpora školy v rámci agendy týkající se migrantů
dopravně-správní činnosti	registrace vozidel, vyřízení řidičských průkazů, asistence při přestupkových řízeních
matrika	vyřízení rodných a oddacích listů
bydlení	spolupráce s pronajímateli, vyřízení žádosti o byt
pobytová agenda	komunikace s Odborem azylové a migrační politiky MV a cizineckou policií (výjimečně)
zdravotnictví	registrace u lékařů, komunikace s lékařem, zdravotní prevence, zdravotní pojištění, pobyt v nemocnici
bezpečnost	komunikace s policií (výjimečně)
ekonomická činnost	komunikace se zaměstnavateli, Úřadem práce ČR, finančním úřadem a živnostenským úřadem (vyřízení živnostenského listu)

Magistrát města Brna ve spolupráci s výzkumnou společností Sociofaktor realizoval od září 2017 do září 2019 sociálně-inovační projekt

Zvyšování interkulturní prostupnosti veřejných institucí ve městě Brně. Město Brno v rámci projektu vytvořilo čtyři pozice interkulturních pracovníků v rámci samosprávy, jejichž hlavním cílem bylo odstraňovat bariéry mezi migranty a zaměstnanci veřejných institucí. Jazykové specializace pracovníků (ruština, ukrajinština, rumunština, vietnamština a arabština) byly vybrány s ohledem na počty migrantů na území města a na míru ohrožení sociálním vyloučením. Interkulturní pracovníci poskytovali tlumočení, doprovody a základní poradenství. Věnovali se také systematické terénní práci a mapování daných komunit, propojovali migranty se službami na území města a navrhovali a testovali systémová řešení pro migranty i veřejné instituce.

Klíčovou roli v nastavení systematické spolupráce mezi veřejnými institucemi a interkulturními pracovníky měla role **metodického koordinátora interkulturní práce**. Koordi-

nátor vedl tým pracovníků a také podporoval implementaci přístupu řízení diversity ve veřejných institucích. Interkulturní pracovníci disponovali identifikační kartou zaměstnanců magistrátu, což výrazně podpořilo jejich důvěryhodnost a usnadnilo vzájemnou spolupráci.

V rámci projektu vznikly **vícejazyčné mutace některých formulářů, překlady informací od úřadů, informační videa** orientovaná na konkrétní problematické oblasti, **průvodce pro nově příchozí migranty** zaměřený na problematické situace a jejich řešení, dále **integrační kurzy** vytvořené na míru potřebám konkrétních veřejných institucí a migrantů. Součástí projektu byly také **vzdělávací aktivity** o integraci migrantů pro zaměstnance samosprávy, které byly nastaveny na základě analýzy jejich potřeb.

Aktivity interkulturních pracovníků jsou od roku 2020 financovány z projektu **SKILL centrum pro cizince v JMK** z něž jsou také rozšiřovány do regionu.

CPIC v Pardubicích zorganizovalo první setkání **tlumočnicků / interkulturních pracovníků pro mongolskou komunitu** působících pod různými organizacemi ve městě. Cílem setkání bylo jejich vzájemné seznámení a snížení rizika šíření zpráv o působení zprostředkovatelů. Setkání vedlo k prohloubení důvěry mezi tlumočnickými / interkulturními pracovníky a jejich lepší koordinaci. Zároveň došlo u organizací ke **sjednocení pravidel těchto profesí** tak, aby nedocházelo k duplikaci jejich práce.

CPIC v Olomouci za podpory **interkulturních pracovníků hovořících vietnamsky** opakovaně realizovalo **asistence při komunikaci s pedagogicko-psychologickou poradnou** (Olomouc, Prostějov, Přerov) a OSPOD (Olomouc).

CPIC v **Libereckém kraji**, ale i v dalších regionech, rekrutuje interkulturní pracovníky **z bývalých klientů, kteří již umí česky a mají sami znalosti a zkušenosti s různými aspekty života v ČR**. Kromě doprovodu na úřady se věnují i terénní práci – oslovují jinak izolované skupiny migrantů například na ubytovnách.

- **Seznam interkulturních pracovníků** působících v Praze je k dispozici na portálu metropolevsech.eu v sekci *Pro migranty / Interkulturní pracovníci a komunitní tlumočníci*.
- Kontakty na proškolené komunitní tlumočnický a základní informace o komunitním tlumočení jsou k dispozici na stránkách organizace META (www.meta-ops.cz).
- **Asociace pro interkulturní práci** zveřejňuje na svých stránkách interkulturniprace.cz publikace o interkulturní práci a **slovník pro interkulturní práci** v 7 jazykových verzích. Mezi vybrané publikace patří:
 - **Workshopy o interkulturní práci**,
 - **Doporučení pro rozvoj interkulturní práce v ČR**,
 - **Formování profese interkulturní pracovník/pracovnice: Zabranění zkušenosti, praxe a vzdělávání v ČR**.
- Publikace **Komunitní tlumočníci ve víru integrace**, vydaná organizací META, vysvětluje principy a zásady komunitního tlumočení.
- Na portálu cizinci.cz je v sekci *Knihovna / Informační materiály pro cizince / Tlumočení pro cizince na úřadech* k dispozici brožura **Tlumočení pro cizince na úřadech**, která vysvětluje roli a přínos využívání komunitních tlumočnicků a interkulturních pracovníků pro komunikaci s klienty z řad migrantů.
- **Centra na podporu integrace cizinců**, která jsou zastoupena ve většině krajů ČR, nabízejí také služby komunitních tlumočnicků.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 4.1 Služby obce pro migranty
- 4.2 Účast migrantů na společenském a politickém životě
- 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci
- 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty
- 7 Vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem
- 8 Zaměstnanost

Znalost českého jazyka je **klíčová pro integraci migrantů** do všech oblastí života v České republice. Umožňuje větší samostatnost v jednání s úřady, lékaři či školami a zlepšuje šance pracovního uplatnění. Znalost jazyka migrantům pomáhá také navazovat vztahy s Čechy, účastnit se neformálních aktivit a pochopit základy české kultury.

Jakkoliv se v posledních letech **nabídka kurzů češtiny** pro dospělé rozšiřuje, ve většině případů **nedostačuje rostoucímu počtu migrantů** a jejich odlišným nárokům. Část migrantů také nemá prostředky na komerční kurzy pořádané jazykovými školami. Zároveň chybí kurzy pro pokročilé nebo kurzy zaměřené na uplatnění na trhu práce (např. čeština pro technické obory či zdravotníky). **Proto je důležité zprostředkovat migrantům informace o existujících kurzech či jazykový kurz uspořádat.**

Nariadení vlády č. 31/2016 Sb., o prokazování znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu

K získání trvalého pobytu v České republice se požaduje znalost jazyka alespoň na úrovni A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Vyhláška č. 433/2013 Sb., o prokazování znalosti českého jazyka a českých reálií pro účely udělování státního občanství České republiky

Požadovaná znalost jazyka pro získání státního občanství je alespoň na úrovni B1 podle **Společného evropského referenčního rámce pro jazyky**.

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. Zmapovat jazykové potřeby migrantů žijících v obci/kraji, pro které bude kurz určen

Jaká je situace migrantů v obci? Odkud pocházejí? Jaké mají vzdělání? Jak dlouho žijí v ČR? Kde pracují? Jaké jsou jejich jazykové znalosti a potřeby? Informace lze získat z dostupných statistik, od lokálních organizací pracujících s migranty nebo od klíčových osob v migrantské komunitě. » 3.2 Mapování lokální situace » 3.3 Zdroje dat o migrantech

2. Nastavit úroveň kurzu podle situace a potřeb migrantů

Kurz může být základní, pokročilý, specifický či zaměřený na zkoušku pro trvalý pobyt. Nově příchozí migranti budou potřebovat kurz češtiny zaměřený na jednoduché každodenní situace. Dlouhodobě usídlení ocení naopak pokročilý kurz psaní nebo přípravný kurz na zkoušku pro trvalý pobyt.

3. Zajistit financování kurzu z rozpočtu obce, kraje, z dotačních programů či ze soukromého sektoru

Pokud v obci či kraji sídlí firma zaměstnávající migranty, je důležité vyjednat její co největší zapojení (finanční na lektoře, zajištění učebnic, poskytnutí prostoru, uspořádání předávání diplomů). Lepší jazykové znalosti zaměstnanců pomohou i chodu firmy. » 2.2 Finanční zdroje pro samosprávu a školská zařízení

4. Navázat spolupráci s organizacemi, které mohou jazykový kurz zorganizovat či spoluorganizovat a které mají s výukou češtiny pro migranty zkušenosti

Kurz může být uspořádán v součinnosti s neziskovými organizacemi, centrem na podporu integrace cizinců s působností v příslušném kraji, velkým zaměstnavatelem (pokud v lokalitě působí), univerzitami, jazykovými agenturami.

5. Propagovat kurzy mezi potenciálními účastníky

Vhodné k tomu jsou např. letáčky na ubytovnách či distribuované během terénní práce ve spolupráci s CPIC či NNO. Zaměstnanec, který registruje zájemce o jazykové kurzy, by měl být dobře jazykově vybaven, aby mohl pomoci i zájemcům s minimální znalostí českého jazyka. » 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty

6. Vytvořit co nejvyrovnanější skupiny účastníků z hlediska znalosti jazyka i regionu původu

Rychlost osvojení si českého jazyka se odvíjí od mnoha faktorů (dosažené vzdělání, další jazykové vzdělání, rodný jazyk a další).

7. Přizpůsobit rozvrh kurzu možnostem jeho předpokládaných účastníků

Pracující uvítají výuku večer či o víkendech. Pro ženy s malými dětmi je vhodné zajistit v době kurzu hlídání dětí.

8. Motivovat účastníky k docházce a dokončení kurzu – například vratnou kaucí, kterou dostanou zpět po úspěšném absolvování kurzu

Možností je i symbolický poplatek za kurz.

Checklist pro výběr/organizaci správného kurzu:

(Do tabulky níže zaškrtněte informace, které o potenciálních účastnících máte. S tímto zadáním můžete následně oslovit pořadatele či spoluorganizátora kurzu.)

Pro koho je kurz určen?	Jaká je převažující jazyková úroveň?	Jaké jsou jazykové potřeby účastníků?	Jsou nějaké speciální potřeby účastníků?
☐ etnický homogenní skupina: ☐ migranti z různých zemí	☐ úplní začátečníci (A1) ☐ „falešní“ začátečníci (A1–A2) ☐ středně pokročilí (B1)	☐ základní dorozumění ☐ příprava na zkoušku pro trvalý pobyt ☐ čeština pro specifickou oblast pracovního trhu:	☐ večer po hodině ☐ o víkendu ☐ hlídání dětí

Centrum pro integraci cizinců (CIC) se dlouhodobě věnuje organizaci jazykových kurzů. Ukázky z jednotlivých lekcí najdete **ve video-materiálech pro lektory**, které jsou spolu s dalšími materiály ke stažení na stránkách kurzcestinyprocizince.cz.

Organizace pro pomoc uprchlíkům realizovala v roce 2017 **Kurz českého jazyka pro cizince v Plzni**, financovaný ze zdrojů města. Kurz vznikl na základě velké poptávky po kurzu českého jazyka, který by byl variabilní, bezplatný, nízkoprahový a běžel od července do prosince. Kvůli ome-

zenému prostoru se počítalo s menším počtem účastníků. Do kurzu se nakonec zapojilo 9 osob.

Centra na podporu integrace cizinců pořádají různé typy kurzů českého jazyka. Základní kurzy jsou zaměřeny na zvládnutí komunikace v běžných životních situacích (návštěva lékaře, nákup, objednávka v restauraci). Intenzivní kurz je zaměřen na zvládnutí jazyka dle evropského referenčního rámce od úrovně úplných začátečníků do úrovně B1.3. Dle poptávky je možné zorganizovat např. kurzy specializované na písemný projev či kurzy pro rodiče s dětmi s hlídáním dětí.

SPOLEČNÝ EVROPSKÝ RÁMEC PRO JAZYKY

– dokument Rady Evropy poskytující obecný základ pro vypracovávání jazykových sylabů, směrnic pro vývoj kurikul, zkoušek a učebnic v celé Evropě. K dispozici je **na stránkách MŠMT** v sekci *EU a zahraničí / Jazykové vzdělávání / Mezinárodní projekty*.

ÚROVEŇ A1 – nejnižší úroveň užívání cizího jazyka. Mluvčí na úrovni A1 se dokážou jednoduchým způsobem zapojit do rozhovoru, umějí klást otázky týkající se jich samotných, jejich zážitků a známých a odpovídat na ně.

ÚROVEŇ B1 – úroveň cizího jazyka, která umožňuje uživatelům rozumět běžným tématům z oblasti práce, školy či volného času. **Ostatní pojmy** ➤ 13.1 **Slovník**

- Portál **Čeština pro cizince**, který je k dispozici v devíti jazykových mutacích, poskytuje kompletní informace pro migranty o povinných jazykových zkouškách. V sekci *Pro učitele / Materiály ke stažení* nabízí také **řadu metodických a jiných materiálů** ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1).
- **Organizace META** nabízí na svých stránkách **inkluзивniskola.cz** v sekci *Čeština jako druhý jazyk / Učebnice a online odkazy* přehled učebnic a učebních materiálů češtiny pro dospělé migranty.

- 3.2 Mapování lokální situace
- 3.3 Zdroje dat o migrantech
- 4.2 Participace na společenském a politickém životě
- 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty
- 7.4 Vzdělávání pedagogických pracovníků

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

7 VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

- 7.1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM**
- 7.2 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH**
- 7.3 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH**
- 7.4 VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ**
- 7.5 UZNÁVÁNÍ ZAHRANIČNÍHO VZDĚLÁNÍ A KVALIFIKACE**

ZDROJE FINANCOVÁNÍ

Vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem lze financovat z následujících dotačních titulů. Spadají sem např. platy lektorů a asistentů pedagogů, tlumočnické služby, zvýšené náklady na školní pomůcky a další.

1. Dotační tituly (administrované) MV:

- **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**
- **Azylový a migrační fond (AMIF)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.mvcr.cz, sekci *EU / Fondy EU v oblasti vnitřních věcí*.
- Integrace cizinců pro daný kalendářní rok (např. **2021**) – v rámci dotačního titulu mohou školy žádat o prostředky např. na informační materiály pro cílovou skupinu, tlumočnické služby či platy lektorů.

2. Dotační tituly (administrované) MŠMT:

- **Operační program Jan Amos Komenský (OP JAK), programové období 2021–2027**. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky opvvv.msmt.cz/2021-plus, případně dotaceeu.cz/cs/uvod.
- Rozvojový program **Podpora vzdělávání cizinců ve školách** pro daný rok
Krajský odbor školství **koordinuje žádosti škol v kraji** (kromě škol církevních) **v rámci žádostí o financování z RP**. Hrazeny jsou především mzdy lektorů vyučujících český jazyk ve třídách pověřených jazykovou přípravou žáků cizinců, zvýšené náklady na poskytování doučování a zvýšené náklady na školní pomůcky. Souhrnnou žádost o finanční podporu zasílá kraj za školy MŠMT. Žádosti se podávají jen jednou ročně na podzim.
- **Podpora vzdělávání v regionálním školství a podpora aktivit integrace cizinců na území ČR** pro daný rok
- **Nástupce programu Erasmus +, programové období 2021–2027** (bude upřesněno prostřednictvím **Domu zahraniční spolupráce/DZS**)

3. **Podpůrná opatření na základě tzv. „inkluzivní vyhlášky“**

(vyhláška č. 248/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů)

4. **Ostatní:**

- **The Velux Foundations** (zejména přechod mezi ZŠ a SŠ, kariérové poradenství)
- **Integrovaný regionální operační program** (IROP, administruje MMR) (zejména vzdělávání pedagogických pracovníků)
- **Fondy EHP a Norska**

7.1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Za posledních deset let se počet dětí cizinců v českých mateřských školách (MŠ) téměř ztrojnásobil – ve školním roce 2019/2020 jich dle statistické ročenky školství do MŠ docházelo celkem 11 942 (3,3 % všech dětí). Celkový počet dětí s odlišným mateřským jazykem (OMJ) v MŠ je však ještě vyšší, neboť uvedená statistika nezohledňuje děti s českým občanstvím, které mají z různých důvodů nedostatečnou znalost českého jazyka.

Docházka dětí s OMJ do MŠ je zásadním prvkem jejich integrace do společnosti. **Pobyt v MŠ často bývá pro dítě s OMJ jeho prvním setkáním s čistě českým prostředím**, které však výrazně usnadňuje jeho nástup do školy a **celkově pozitivně ovlivňuje i jeho budoucí školní úspěšnost**. Děti se v tomto věku teprve **učí vytvářet sociální vazby** mimo rodinu, a proto je obzvláště důležité u nich citlivě, **cíleně a systematicky rozvíjet český jazyk**, podporovat rozvoj jejich sociálních vazeb a integrovat je do českého prostředí.

Samospráva může předškolní vzdělávání dětí s OMJ podpořit následujícími kroky:

- 1. Poskytnout MŠ s dostatečným předstihem před termínem zápisu seznam dětí, které mají na předškolní vzdělávání ze zákona nárok (děti starší tří let věku), a dětí, pro které je vzdělávání povinné (děti, které dosáhly do 31. 8. pěti let věku)**
- 2. Informovat ředitele MŠ o možnostech podpory dětí s OMJ a o aktuálních grantových možnostech a výzvách**
Samospráva by si proto měla vytvořit informační a síťovací strategie, jak informace do MŠ předávat. Může MŠ informovat nejenom e-mailem nebo prostřednictvím měsíčních zpravodajů, ale například i pomocí vytvoření koordinační platformy k podpoře a vzdělávání dětí a žáků s OMJ.
- 3. Spolufinancovat výuku ČDJ a integrační aktivity v MŠ nad rámec podpůrných opatření daných zákonem a prostřednictvím grantových možností**
» 2.2 Finanční zdroje pro samosprávy a školská zařízení
- 4. Ve spolupráci se vzdělávacími institucemi nabídnout pedagogům další vzdělávání (sebevzdělávání) v oblasti práce s dětmi a žáky s OMJ (semináře, workshopy)**
V praxi se osvědčila spolupráce s **krajskými centry podpory NPI ČR**.
» 7.4 Vzdělávání pedagogických pracovníků
- 5. Informovat rodiče dětí s OMJ o procesu a povinnostech spojených s předškolním vzděláváním**

Zásadní je informovat rodiče o:

- datu, kdy probíhá zápis do MŠ,
- kritériích pro přijetí do MŠ,
- nutnosti podat **Zádot o přijetí** a vysvětlit jim, jaké má náležitosti,
- systému spádovosti a poskytnout jim seznam spádových MŠ,
- postupu v případě přijetí a nepřijetí do MŠ,
- možnosti odkladu školní docházky,
- alternativních možnostech pro splnění předškolní docházky (přípravné třídy, přípravný stupeň speciálních škol, zahraniční škola na území ČR či individuální vzdělávání),
- možnosti přijetí do MŠ i v průběhu školního roku.

Tyto informace je vhodné podat rodičům ústně i písemnou formou v jejich jazyce. Při zpracování materiálů lze např. použít cizojazyčné informace dostupné na portálech www.inkluzivniskola.cz a cizinci.npicr.cz.

6. Komunikovat s rodiči migranty srozumitelně a jednoduše

Je důležité informace rodičům migrantům sdělovat postupně, v krátkých větách nebo heslech, uvádět přesná data, adresy, časy, názvy a jména v prvním pádě. Vhodnější než telefonát je SMS, ke které se později mohou vrátit se slovníkem. Všechny důležité informace je vhodné poskytnout i v písemné podobě (používat malé tiskací písmo, hesla a slovesa v infinitivu). Porozumění si lze ověřit tím, že si od migranta necháte vše zopakovat.

» 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty

7. Spolupracovat s ostatními aktéry integrace migrantů

V oblasti školství hrají důležitou roli některé neziskové organizace (např. Centrum pro integraci cizinců, META či Charita Česká republika), krajské pobočky Národního pedagogického institutu České republiky (NPI ČR) nebo krajská centra na podporu integrace cizinců (CPIC)). Nabízejí bezplatné služby, mezi něž patří např. různě zaměřené kurzy češtiny, vzdělávání pedagogů, metodická podpora pro MŠ, tlumočnictví, překlady a individuální podpora dětí a žáků s OMJ.

- § 16 školského zákona definuje podpůrná opatření pro děti a žáky znevýhodněné nedostatečnou znalostí českého jazyka. Mezi podpůrná opatření patří např. využívání speciálních pomůcek a metod, které odpovídají vzdělávacím potřebám dětí a žáků, úprava organizace, obsahu, hodnocení, individuální vzdělávací plán nebo služby asistenta pedagoga.

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, stanovuje, jak realizovat § 16 školského zákona. Na základě doporučení školského poradenského zařízení je možné v MŠ získat finanční prostředky na 4x 15 minut výuky týdně českého jazyka jako jazyka druhého. Pokud je dítě zařazeno do 2. stupně podpůrných opatření, má nárok nejvýše na 80 hod./rok, při zařazení dítěte do 3. stupně podpůrných opatření má nárok na max. 110 hod./rok.

- § 20 (2) d) školského zákona definuje přístup k předškolnímu vzdělání v závislosti na pobytovém statusu.
- § 34 a) školského zákona definuje povinné předškolní vzdělávání, které začíná školním rokem po dosažení pěti let věku dítěte. Povinné předškolní vzdělávání se vztahuje na všechny děti, které na území ČR pobývají legálně déle než 90 dní, nevztahuje se na děti s hlubokým mentálním postižením.

ASISTENT PEDAGOGA (AP) – pozice, vytvořená v rámci podpůrného opatření, které slouží k narovnání podmínek dětí a žáků v oblasti jejich speciálních vzdělávacích potřeb a umožňuje jim tak vzdělávání na běžných mateřských a základních školách. Asistuje učitelům přímo při výuce, individuálně se věnuje dětem a žákům, kteří mají speciální vzdělávací potřeby, může také přebírat některé povinnosti učitele. Obzvláště efektivní podporu pro děti a žáky s OMJ, kteří mají velmi omezenou znalost českého jazyka, představují dvojjazyční AP, kteří ovládají další jazyk – v ideálním případě stejný jako děti a žáci s OMJ ve třídě. Zapojení dvojjazyčných asistentů se osvědčilo nejen při samotné pedagogické činnosti, ale i při podpoře dětí a žáků (a potažmo i jejich rodičů) v integračním procesu.

ČEŠTINA JAKO DRUHÝ JAZYK (ČDJ) – jazyk, kterým se dítě či žák s odlišným mateřským jazykem vzdělává v prostředí české školy. Výuka ČDJ probíhá naprosto odlišně od běžných hodin češtiny. Vyučuje se jako cizí jazyk a výuku si organizuje každá MŠ či ZŠ sama.

DĚTI A ŽÁCI S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM – děti a žáci s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka. Mohou přicházet ze zahraničí či vyrůstat v ČR, ale s rodiči hovoří jiným jazykem než češtinou. V některých případech do této skupiny řadíme i děti a žáky s českým občanstvím, kteří sice doma česky hovoří, ale studovali v zahraničí a česky se ve škole neučili.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

MŠ K Lukám měla ve školním roce 2017/2018 43 % dětí s OMJ, což je dvakrát více, než je jejich maximální doporučený počet. Ve třídách proto pracují **asistenti pedagoga pro děti s OMJ, logoped, používají se speciální pomůcky a děti mají 4x 15 min týdně ČDJ.** Asistenti pedagoga i ČDJ jsou díky spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou financováni z podpůrných opatření dle § 16 školského zákona. Služby logopeda jsou financovány z projektu MČ Praha-Libuš Podpora multikulturního soužití. Někteří **pedagogové a asistenti pedagoga absolvovali seminář** Jazyková podpora dětí s OMJ v MŠ pořádaný organizací META, kde získali informace o možnostech a způsobu efektivní podpory dětí s OMJ. MŠ také velmi dobře spolupracuje s rodiči, kteří jsou **zapojeni do různých aktivit** (výlety či komunitní akce) a pro které jsou organizovány **tlumočené vstupní informační schůzky. Písemné informace jsou předávány v jazyce rodičů. MŠ také organizuje na konci srpna přípravný kurz pro přijaté děti.** MŠ spolupracuje s Magistrátem hl. m. Prahy (MHMP), Městskou částí Praha-Libuš, nevládními organizacemi Klub Hanoi / South East Asia – liaison či META. Realizuje projekt **Škola pro všechny** a je zapojena do projektů MČ Praha-Libuš (*Zdravá Libuš a Písničky; Léto je tu... aj.*).

Na Městské části Praha 5 funguje **zápis do MŠ prostřednictvím webové aplikace** dostupné na adrese zapisdoms.praha5.cz,

která zprostředkovává transparentnější, efektivnější a rychlejší proces přijímacího řízení. Za účelem lepší orientace v aplikaci pro rodiče migranty vytvořila MČ přehledný **piktogramový leták v různých jazykových mutacích.** MČ Praha 5 také realizovala v roce 2017 projekt **Podpora vzdělávacích aktivit k integraci cizinců na území MČ Prahy 5,** podpořený z národního dotačního titulu MV Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni. Projekt byl rozdělen na dva dílčí projekty. V prvním bylo snahou **podpořit integraci dětí a žáků s OMJ ze ZŠ a MŠ Grafická 13 a vzájemné seznámení s jejich vrstevníky.** Byly proto zorganizovány prázdninové aktivity dětí, žáků a rodičů, v jejichž rámci navštívili kulturní a vzdělávací akce pořádané na území hl. m. Prahy. Uspořádány byly rovněž akce s názvem „rodičovské kavárny“, které sloužily jako místo vzájemného setkávání rodičů migrantů s dětmi a jejich rodinami z majoritní společnosti. Druhý dílčí projekt byl zaměřen na **doučování češtiny pro děti a žáky s OMJ.**

Centrum na podporu integrace cizinců v Pardubicích iniciovalo a realizovalo kurz českého jazyka pro děti ve vybrané MŠ v Pardubicích. Na základě úspěšné realizace kurzu byla tato mateřská škola následně zapojena do Projektu obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni pro rok 2018 a v následujícím roce byl projekt rozšířen na další mateřské školy ve městě.

Integraci dětí s OMJ obecně velmi napomáhá, když:

Děti zpravidla docházejí do MŠ nejméně po dobu 3 let. Praxe v ČR i v Evropě ukazuje, že jeden nebo dva roky docházky do MŠ u většiny dětí nestačí pro dosažení minimální potřebné úrovně jazyka pro následné úspěšné zařazení do povinného základního vzdělávání.

Ve třídě je maximálně 20 % dětí s OMJ, ideálně však do 10 %. Pokud je v městské části/obci lokalita s vyšší koncentrací dětí s OMJ, která spadá do obvodu jedné mateřské školy (škola je spádová pro tuto oblast), **může se obec zasadit o úpravu spádovosti.**

MŠ a samospráva proaktivně informují rodiče dětí a žáků s OMJ. Informace lze poskytovat **formou letáčků, webových stránek nebo brožurek** dostupných na obecním/městském/krajském úřadu. Osvědčilo se **podávat informace dvojjazyčně** (viz materiály dostupné na portálu inkluzivniskola.cz), anebo **jednoduchou češtinou**, která migranty motivuje učit se česky. V některých MŠ v Praze a Brně se také osvědčila **instruktážní videa** pro rodiče migranty. Informační materiály lze financovat např. z výše zmíněného dotačního titulu **Projekty obcí na podporu integrace cizinců**. Školy mohou také požádat o překlady materiálů **Národní pedagogický institut České republiky**, který tuto službu poskytuje bezplatně pro děti a žáky s OMJ v povinném předškolním a školním vzdělávání, či příslušné **centrum na podporu integrace cizinců**.

» 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni

MŠ zajistí výuku ČDJ pro děti s OMJ, ideálně již od 3 let a po celou dobu jejich docházky do MŠ. S financováním výuky může pomoci zřizovatel, např. prostřednictvím Národního dotačního titulu **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni** či z evropských fondů.

» Sekce Financování

Samospráva proaktivně informuje ředitele MŠ. Kromě klasické e-mailové komunikace lze MŠ předávat informace na k tomu určených **platformách** (funkční je například platforma zástupců odborů školství městských částí při Magistrátu hl. m. Prahy), **online informačního a vzdělávacího portálu** (zkola.cz, edulck.cz aj.) nebo přes „**lídrovské**“ **školy** (tj. školy, které jsou v integraci žáků s OMJ aktivní a nebojí se předávat své zkušenosti i ostatním školám).

MŠ zapojí rodiny dětí s OMJ a širší komunitu (např. migrantské a další spolky) **do pořádaných akcí a vytvoří prostředí vhodné ke sdílení.** V některých MŠ si například mohou rodiče dětí s OMJ připravit povídání o své zemi a tradiční jídlo pro ostatní. Pomoci mohou také **již integrovaní rodiče migranti, kteří hovoří česky a kteří mohou předat ostatním rodičům informace ohledně třídních aktivit a vysvětlit jejich kulturní kontext** (např. mikulášská besídka). Zlepšit komunikaci mezi MŠ a rodiči dětí s OMJ mohou i **interkulturní pracovníci**. V zahraniční praxi se také osvědčilo zřízení místnosti v MŠ, kde si rodiče mohou uvařit kávu či čaj a společně se setkávat, např. při vyzvedávání dětí.

» 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

- **Portál NPI ČR** poskytuje informace z oblasti podpory pedagogů pracujících s dětmi a žáky s OMJ (služby adaptačních koordinátorů pro začleňování do povinného předškolního vzdělávání, překladatelské a tlumočnické služby, výukové materiály apod.).
- **Organizace META** se věnuje především výukové, pedagogické a sociální práci s dětmi a žáky s OMJ. Na internetových stránkách meta-ops.eu v sekci *Praktický rádce* tak lze nalézt informace o českém školství v několika jazykových mutacích. V sekci *Publikace a produkty* jsou k dispozici učebnice, pracovní sešity a další materiály pro pedagogy.
- Portál inkluzivniskola.cz, realizovaný organizací META, nabízí informace z oblasti legislativy, integrace dětí s OMJ na MŠ, metodického vedení a dobré praxe. V sekci *Domů / Podpora ve škole / Předškolní vzdělávání / Podpůrná opatření v MŠ* jsou k dispozici **informace o postupu při poskytování podpůrných opatření**.
- Portál rizeniskoly.cz obsahuje rady pro ředitele i zřizovatele, **jak provádět systémové a organizační změny související s inkluzí dětí a žáků s OMJ na MŠ a ZŠ**.
- MŠMT vydalo dokument ***Informace ke vzdělávání dětí a žáků – cizinců a osob, které pobývaly dlouhodobě v zahraničí***, jež mimo jiné odkazuje na metodiky a možnosti financování podpory dětí a žáků s OMJ.
- **Centrum pro integraci cizinců** pořádá **rodinný kurz češtiny** pro děti a rodiče jako přípravu na českou školu. Tento kurz je jedinečný tím, že se v něm učí děti spolu se svými rodiči. Děti se učí komunikaci ve škole (trénink komunikace o školních tématech, praktická slovní zásoba, gramatika, konverzace), rodiče se učí komunikaci se školou. Během lekcí je zajištěno hlídání pro děti starší dvou let.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni

- 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty
- 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení
- 7.2 Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na základních školách
- 7.4 Vzdělávání pedagogických pracovníků

7.2 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Skoro do každé základní školy (ZŠ) dnes přicházejí žáci z odlišných kultur. Dle MŠMT bylo v České republice k 30. 9. 2019 zapsáno na všech ZŠ v ČR 26 527 žáků cizinců (2,8 % všech žáků). Nejvíce byli zastoupeni žáci z Ukrajiny (28,5 %), Slovenska (20,4 %), Vietnamu (19,3 %) a Ruska (6,4 %). Celkový počet žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ) na ZŠ je však ještě vyšší, neboť uvedená statistika nezohledňuje žáky s českým občanstvím, kteří mají z různých důvodů nedostatečnou znalost českého jazyka.

Pro úspěšnou integraci těchto žáků a prevenci jejich předčasného opuštění vzdělávacího systému je důležitá hlavně

dostupnost jazykové přípravy, která jim umožní zvládnout adaptaci na nové prostředí a osvojení si školní látky. **Jedná se především o výuku češtiny jako druhého jazyka (ČDJ)**, ať již formou bezplatných jazykových kurzů či individuální výuky. Dále je potřebné vzdělávání pedagogů, informovanost škol o práci s žáky s OMJ a možnostech jejich podpory či začlenění interkulturní výchovy do Školního vzdělávacího programu (ŠVP). **Aby ZŠ mohly pracovat s žáky s OMJ, potřebují podporu samosprávy**, především v oblasti sdílení informací, pomoci s financováním i poskytování metodické podpory.

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. Zmapovat situaci v samosprávě

Rozhodování o potřebných opatřeních pro žáky s OMJ na tamních školách vyžaduje dobrá vstupní data. Vyplatí se proto **analyzovat data o státní příslušnosti žáků-cizinců** a sledovat jejich vývoj. Tato data lze získat z databáze odboru školství příslušného úřadu samosprávy, případně z MŠMT. V těchto statistikách však nejsou informace o žácích s OMJ a o úrovni znalosti vyučovacího jazyka, která je klíčová pro promyšlení podpory. Pro sběr doplňujících potřebných informací lze doporučit uspořádat individuální rozhovory s řediteli či výchovnými poradci ve školách nebo zaslat ředitelům škol dotazník.

Před zahájením plánování integračních opatření může být v případě větších obcí / městských částí také vhodné zpracovat **analýzu situace žáků s OMJ** v oblasti a vytipovat aktéry, kteří by se mohli na integračních opatřeních podílet (příslušné odbory krajských či obecních úřadů, centra na podporu integrace cizinců a neziskové organizace). Na základě dat z analýzy je možné integrační opatření zpracovat do vzdělávacích plánů obce. Data z analýzy navíc pomohou vysvětlit důležitost integračních opatření veřejnosti i politické reprezentaci. Mapování situace žáků s OMJ v samosprávě lze realizovat i v rámci přípravy **místních akčních plánů vzdělávání** (pro oblast mateřského a základního školství) a **krajských akčních plánů vzdělávání** (pro oblast středního a vyššího odborného školství).

»» 3.2 Mapování lokální situace

2. Informovat školy a poskytovat jim metodickou podporu

Ředitelé škol potřebují hlavně informace ohledně jazykového vzdělávání žáků s OMJ, dostupné podpory a financování. Je proto důležité informovat školy o tom, co vše potřebují před příchodem žáka s OMJ zařídit. Zřizovatel může za tímto účelem například rozeslat **Check list** od organizace META, **Metodické doporučení ředitelům škol** k výuce žáků s OMJ zpracované MŠMT ve spolupráci s NÚV či materiál s názvem **Desatero pro pedagogy** a **Desatero pro ředitele** (vypracovala META ve spolupráci s Magistrátem hl. m. Prahy). Důležité je také poskytnout ředitelům seznam škol poskytujících jazykovou přípravu k začlenění do základního vzdělávání a informovat je o službách neziskových organizací či místních poboček Národního pedagogického institutu České republiky (NPI ČR) (bod 4). Větší obce či městské části mohou také pravidelně rozesílat vlastní newsletter s možnostmi podpory a financování integrace žáků s OMJ.

3. Dbát na rovnoměrné rozprostření žáků s OMJ na místních školách a v případě potřeby se zasadit o úpravu spádovosti, aby jejich koncentrace na jedné škole nepřesáhla 20 %

V případě příliš vysoké koncentrace žáků s OMJ dochází k opuštění integračních principů a škole naopak hrozí riziko izolace a segregace. Pokud je v městské části / obci lokalita s vyšší koncentrací migrantů, která spadá do obvodu jedné školy (škola je spádová pro tuto oblast), může se obec zasadit o úpravu spádovosti.

4. Koordinovat jazykovou podporu žáků s OMJ

Zřizovatel může domluvit intenzivní výuku ČDJ na určité ZŠ, kterou za tímto účelem navštěvují i žáci s OMJ z okolních škol. Koordinaci jazykové podpory zajišťuje např. MČ Praha 3 či Praha 13.

5. Komunikovat s rodiči-migranty srozumitelně a jednoduše

Je důležité informace rodičům-migrantům sdělovat postupně, v krátkých větách nebo heslech, uvádět přesná data, adresy, časy, názvy a jména v prvním pádě. Vhodnější než telefonát je SMS, ke které se později mohou vrátit se

slovníkem. Všechny důležité informace je vhodné poskytnout i v písemné podobě (používat malé tiskací písmo, hesla a slovesa v infinitivu). Porozumění si lze ověřit tím, že si od migranta necháte vše zopakovat.

» 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty

6. Využívat bezplatné služby neziskových organizací či dobrovolnických center a informovat o nich zákonné zástupce žáků i pedagogické pracovníky

V procesu integrace žáka s OMJ mohou být velkou oporou služby interkulturních pracovníků, které nejčastěji bezplatně nabízejí neziskové organizace či centra na podporu integrace cizinců. Ve spolupráci s krajskou pobočkou NPI ČR a v koordinaci s obcí může škola zajistit další integrační nástroje jako například adaptačního koordinátora či tlumočníka, kurzy českého jazyka či vzdělávací kurzy pro pedagogy. Tyto integrační nástroje lze taktéž hradit z národního dotačního programu MV **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**.

» 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

7. Podporovat vzdělávání pedagogických pracovníků ve výuce češtiny jako druhého jazyka prostřednictvím (spolu)financování či organizování vzdělávacích kurzů

Vzhledem k tomu, že výuka českého jazyka jako mateřského jazyka a jako druhého jazyka je odlišná, je žádoucí zajistit pro pedagogy vzdělávání v oblasti výuky ČDJ, např. prostřednictvím NPI ČR. Je také doporučeno začlenit multikulturní výchovu do **Školního vzdělávacího programu (dále ŠVP)**.

8. Plánovat a koordinovat integrační opatření pro žáky s OMJ

Se zvyšujícím se počtem žáků s OMJ v obci je potřeba služby pro tyto žáky plánovat, koordinovat a na jejich rozvoji společně pracovat v rámci komunitního plánování dané oblasti. Ve větších obcích / městských částech může být přínosné vytvoření koordinační platformy k podpoře vzdělávání dětí a žáků s OMJ. Platforma napomůže spolupráci a výměně informací mezi poskytovateli vzdělávacích služeb. Například Magistrát hl. m. Prahy ustanovil **Platformu zástupců odborů školství ze všech MČ** (nominováni zástupci odborů školství jednotlivých MČ jako zástupci zřizovatelů ZŠ a MŠ). Platforma je zejména komunikační, koordinační a síťovací nástroj. Propojuje jednotlivé obce / městské části, slouží k předávání informací mezi nimi a sdílení dobré praxe či potřeb.

9. Ukotvit jazykovou podporu žáků s OMJ ve strategických materiálech vč. hlavního strategického materiálu pro školství

Pro systémovou podporu integrace žáků s OMJ se ukazuje být nezbytné koncepční ukotvení jejich integrace a jazykové podpory ve strategických dokumentech kraje. Například hl. m. Praha má již několik let **aktualizovanou Konceptci hl. m. Prahy pro oblast integrace cizinců**, přičemž vzdělávání je jednou z hlavních priorit (především je klíčová znalost češtiny). Ke koncepci je vytvořen i Akční plán. Koncepce je tak strategický dokument, který udává směr a určuje dané aktivity v kraji v rámci vzdělávání žáků s OMJ.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále školský zákon)

- § 16 školského zákona definuje **podpůrná opatření pro žáky znevýhodněné nedostatečnou znalostí českého jazyka**. Mezi podpůrná opatření patří např. využívání speciálních pomůcek a metod, které odpovídají vzdělávacím potřebám žáků, úprava organizace či obsahu vzdělávání, hodnocení, individuální vzdělávací plán nebo služby asistenta pedagoga.

Vyhláška č. 27/2016 Sb. stanovuje, jak realizovat § 16 školského zákona, a definuje jednotlivé stupně podpůrných opatření. Na základě doporučení školského poradenského zařízení je možné v ZŠ získat finanční prostředky na 3 hodiny výuky ČDJ týdně. Pokud je dítě zařazeno do 2. stupně podpůrných opatření, má nárok nejvýše na 120 hod./rok, při zařazení dítěte do 3. stupně podpůrných opatření má nárok na max. 200 hod./rok. Při zařazení do 3. stupně podpůrných opatření lze v případě potřeby umožnit prodloužení délky základního vzdělávání o 1 rok.

- § 20 školského zákona definuje **vzdělávání cizinců a osob pobývajících dlouhodobě v zahraničí**.
- § 20 (5) a), (6) ukládá **krajskému úřadu povinnost zajistit bezplatnou přípravu žáků cizinců k jejich začlenění do základního vzdělávání**, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků. Tato příprava se koná v kraji určených školách. Celkovou délku jazykové přípravy žáka určuje vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. Náklady související s poskytováním jazykové přípravy mohou být financovány z Rozvojového programu MŠMT Podpora vzdělávání cizinců ve školách nebo např. z finanční rezervy příslušného kraje.
- § 36 školského zákona stanovuje, že povinná školní docházka se vztahuje na všechny děti, které na území ČR pobývají legálně déle než 90 dní.
- § 50 (2) školského zákona stanovuje možnost **uvolnění žáka s OMJ na základě žádosti zákonných zástupců z vybraných hodin**. V těchto hodinách je možné naplánovat hodiny ČDJ. Jedná se o přechodné opatření. Dlouhodobé uvolňování žáka může být komplikací při hodnocení na vysvědčení a postupu do dalšího ročníku.

Pro zajištění integrace žáků s OMJ v základních školách je zásadní **informovanost ředitelů škol**. Samospráva by si proto měla **vytvořit informační a síťovací strategie**, jak informace školám předat. Samospráva může školy informovat nejenom e-mailem nebo prostřednictvím měsíčních zpravodajů, ale například i pomocí vytvoření **koordinační platformy k podpoře a vzdělávání dětí a žáků s OMJ**. Další možností je informovanost přes **online informační a vzdělávací portály** (např. zkola.cz, edulk.cz aj.) nebo přes „**lidrovské**“ školy (tj. školy, které jsou v integraci žáků s OMJ aktivní a nebojí se předávat své zkušenosti i ostatním školám).

Poskytované služby pro žáky s OMJ může koordinovat a monitorovat koordinátor pro integraci cizinců. Z praxe se však lépe osvědčilo zřídit na odboru školství krajského úřadu zvláštní

ADAPTAČNÍ KOORDINÁTOR – pozice, vytvořená za účelem podpory pro žáky cizince po jejich nástupu do základního vzdělávání v ČR financovaná Národním pedagogickým institutem ČR (NPI ČR). Adaptační koordinátor působí přímo ve škole a poskytuje žákům cizincům podporu při adaptaci na nové kulturní prostředí po dobu prvních týdnů po nástupu do školy (pomoc při začleňování do třídního kolektivu, seznámení se školními právy a povinnostmi, s režimem vyučovacího dne aj). Koordinátor je také nápomocen při zajišťování a realizaci kurzu českého jazyka a následné jazykové podpory žáka cizince. Adaptačním koordinátorem je přednostně pedagogický pracovník dané školy, v případě potřeby může škola zaměstnat

pozici krajského koordinátora vzdělávání žáků s OMJ. Koordinátor zajišťuje návaznost jednotlivých fází integračního procesu, průběžně monitoruje a evaluuje poskytované služby a koordinuje vznik **regionální koncepce vzdělávání žáků s OMJ**, která pomáhá stanovit odpovědnost za jednotlivé integrační nástroje a politiky a strategie jejich naplňování.

Integraci žáků s OMJ mohou napomoci též místní knihovny. Ty mají často bohatý knižní fond (i vícejazyčný) a fungují i jako komunitní centra. Mohou žákům pomoci nejenom s výukou jazyka, ale i při navazování kontaktů. Například v rámci projektu **Společně v knihovně** organizace Nová škola jsou v knihovně v pravidelný čas po celý školní rok připraveni dobrovolníci, kteří doučují žáky v tom, co potřebují při školní přípravě. **Důležitým integračním nástrojem jsou i domy dětí a mládeže (DDM)**.

externího pedagogického pracovníka s ukončeným středoškolským vzděláním. Zájemci o adaptačního koordinátora mohou kontaktovat příslušného krajského koordinátora NPI ČR.

INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ / INKLUZE – proces, jehož snahou je nastavení takového systému vzdělávání, který umožňuje všem dětem bez rozdílu plnit povinnou školní docházku, resp. navštěvovat školu, ideálně v místě jejich bydliště. Cílem inkluze je podporovat rovné šance dětí na vzdělávání. Proces je chápán ku prospěchu jak znevýhodněným žákům (např. žákům s OMJ), tak i většinovému kolektivu, který se učí např. sociálním kompetencím.

Ostatní pojmy »»» 13.1 Slovník

V městské části Praha 12 probíhá komplexní spolupráce při vzdělávání žáků s OMJ od roku 2013. MČ dlouhodobě spolupracuje s organizacemi META, Proxima Sociale, Integrační centrum Praha a dalšími neziskovými organizacemi. V roce 2018 se již devátým rokem zapojila do Projektů obcí na podporu integrace cizinců podporovaných MV. V rámci projektu **Podpora integrace cizinců MČ Praha 12** zapojené školy realizovaly své dílčí projekty a MČ aktivity zastřešovala a propojovala. Školy se většinou zaměřily na **jazykové vzdělávání, doučování žáků, asistentství, pořádaly výlety, projektové dny a různé multikulturní aktivity**. Samotná městská část se zaměřila na **komunitní poradenství** ve vzdělávání žáků s OMJ, které bylo poskytováno na ZŠ profesora Švejcara. Dále se podílela na programu Spolu v komunitě, koordinovala kurzy českého jazyka a pořádala další integrační aktivity. Na všech školách v MČ byla také zřízena funkce **koordinátora integrace cizinců, přičemž zde funguje i platforma těchto koordinátorů**.

ZŠ Marjánka v Praze 6 realizuje od roku 2018/2019 **intenzivní kurz pro žáky s OMJ s nulovou znalostí českého jazyka**. Žáci se v rámci kurzu učí po dobu 3–5 měsíců pouze český jazyk. Kurz je otevřen jak kmenovým žákům školy (2 třídy), tak žákům s OMJ z území hl. m. Prahy (1 třída). Kurz

je postaven na spolupráci speciálního pedagoga, logopeda, učitele českého jazyka / bohemisty (pracovník z FF UK) a učitele českého jazyka s aprobací ČDJ. Kmenoví žáci ZŠ Marjánka na tento intenzivní kurz dále navazují tzv. „pět měsíců integrace“, kdy se postupně začleňují do své kmenové třídy, ale stále mají individuální výuku českého jazyka formou uvolňování z výuky některých předmětů. Následuje tzv. „pět měsíců inkluze“, kdy jsou zařazeni do kmenové třídy a dochází již jen na doučování z českého jazyka v rozsahu 3 hodiny týdně.

Magistrát hlavního města Prahy usnadnil sdílení zkušeností mezi školami prostřednictvím **předplacených voucherů u tzv. lidrovských škol** (škol s dobrou integrační praxí). Ostatní školy se tak mohly bezplatně inspirovat u škol, které mají zkušenosti s integrací migrantů.

CPIC v Libereckém kraji hraje nezastupitelnou koordinační roli při zápisech do 1. tříd v oblastech s vysokým počtem dětí a žáků s OMJ. Centrum zajišťuje tlumočení při zápisech, plánuje termíny zápisů na jednotlivých školách tak, aby byla možnost zajistit dostatečný počet tlumočnicků, dále zajišťuje překlady informačních materiálů k zápisu do 1. tříd a jejich včasnou distribuci mezi migranty. Organizuje také **tlumočené přednášky**, na kterých sdílí zásadní informace

a pravidla týkající se zápisů do 1. tříd a koordinuje sdílení informací mezi MŠ, ZŠ, SŠ, středními odbornými učiteli a pedagogicko-psychologickými poradnami. Pravidelně také pořádá **krajskou poradní platformu zaměřenou na vzdělávání dětí žáků s OMJ**, kterých se účastní zástupci odboru školství Krajského úřadu Libereckého kraje, vybraných MŠ a ZŠ, NPI ČR a krajský koordinátor pro záležitosti národnostních menšin a cizinců.

EDULK.cz je informační a vzdělávací portál Libereckého kraje. Je určen školám, školským zařízením, jejich managementu a pracovníkům, žákům, jejich rodičům a odborné

veřejnosti. Cílem portálu je **zvýšení dostupnosti informací, posílení řízení školství, metodická podpora školám a posílení využívání informačních a komunikačních technologií**. Portál obsahuje aktuální informace týkající se školství a vzdělávání v Libereckém kraji, přehled akcí, seminářů a konferencí, přehled právních předpisů a metodické návody, informace o školách a modul věnovaný přijímacímu řízení. Nabízí také prostor pro sdílení výukových objektů a prostředí pro řízení výuky (e-learning). **Prostřednictvím krajského koordinátora pro záležitosti národnostních menšin a cizinců jsou zde zveřejňovány informace zaměřené na vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem.**

- **Základní informace ke vzdělávání žáků cizinců** (možnosti podpory pedagogů, rozvojové programy apod.) **jsou k dispozici na stránkách MŠMT** v sekci *Vzdělávání / Společné vzdělávání / 15. Informace ke vzdělávání žáků cizinců*.
- **Organizace META** se věnuje především výukové, pedagogické a sociální práci s dětmi a žáky s OMJ. Na internetových stránkách meta-ops.eu v sekci *Praktický rádce* tak lze nalézt informace o českém školství v několika jazykových mutacích. V sekci *Publikace a produkty* jsou k dispozici učebnice, pracovní sešity a další materiály pro pedagogy.
- Portál inkluzivniskola.cz, realizovaný organizací META, nabízí informace z oblasti legislativy, integrace žáků s OMJ na ZŠ, metodického vedení pro školy, **financování** a dobré praxe. Většina informací je k dispozici v sekcích *Domů / Podpora ve škole / Základní škola a Domů / Zdroje a inspirace / Ke stažení*. Na portálu je také k dispozici **Checklist – audit pro školy**, který shrnuje předpoklady a jednotlivé kroky v procesu začleňování žáků s OMJ a komplexní **Průvodce začleňováním žáků s odlišným mateřským jazykem** pro základní školy.
- **NPI ČR** bezplatně poskytuje služby adaptačního koordinátora, tlumočnicků a překladatelů. Dále nabízí další vzdělávání pedagogických pracovníků na téma český jazyk jako druhý jazyk.
- Metodika **Kombinovaná sociálně-pedagogická intervence** vydaná **Agenturou pro sociální začleňování** nabízí informace o kombinované podpoře v sociální a pedagogické oblasti, roli obce i možných způsobech financování.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni
- 3.2 Mapování lokální situace
- 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení
- 7.1 Předškolní vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem
- 7.3 Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na středních školách

7.3 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Studium na středních školách (SŠ) je pro žáky s odlišným mateřským jazykem (OMJ) **klíčové pro vstup na pracovní trh**. Pokračování ve studiu na SŠ je pro mladé lidi důležitým integračním nástrojem, díky němuž se mohou stát samostatnou a přínosnou součástí celé společnosti. **Situace žáků s OMJ na SŠ v ČR je však kritická. Podle Českého statistického úřadu a Statistické ročenky školství MŠMT bylo ve školním roce 2018/2019 přibližně 9 000 mladých migrantů, kteří by mohli studovat SŠ, mimo vzdělávací systém** (kvalifikovaný odhad META; jedná se o rozdíl mezi počtem migrantů ve věku 15–19 let a počtem migrantů studujících na SŠ, od kterého byl ještě odečten počet migrantů ve věku 15 let navštěvujících ZŠ). ČR tímto přichází o budoucí kvalifikované pracovníky.

Žáci s OMJ mají kvůli nižší úrovni češtiny **menší příležitost ke studiu na SŠ** a i po zahájení docházky na SŠ jsou pravděpodobně **více ohroženi předčasným odchodem ze vzdělávacího systému**, protože kromě běžných problémů na SŠ řeší také jazykovou bariéru. Důvodem tohoto stavu je v první řadě **jednotná forma přijímacích** (maturitní obory) **a závěrečných zkoušek na SŠ znevýhodňující žáky s nižší úrovní českého jazyka**. Dále tento stav zapříčiňují **omezené možnosti přijetí žáků s OMJ na SŠ v průběhu školního roku po jejich příjezdu do ČR**, neschopnost některých žáků doložit potřebné dokumenty při nástupu ke studiu, nedostatečná inkluzivní podpora během studia, neexistence dostupné a bezplatné jazykové přípravy před vstupem na SŠ a další individuální faktory.

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. **Aktivně získávat informace o žácích s OMJ na SŠ a ve středoškolském věku a jejich potřebách v rámci samosprávy**

Informace o žácích cizincích lze získávat z matrik či ze statistických ročenek Českého statistického úřadu. Informace o žácích s OMJ zde nejsou bohužel dostupné. Lze si je však vyžádat u škol na území samosprávy, např. prostřednictvím dotazníkového šetření.

» 3.2 Mapování lokální situace

2. **Informovat ředitele SŠ o možnostech podpory žáků s OMJ a o aktuálních grantových možnostech a výzvách** Žáky s OMJ lze podpořit prostřednictvím např.:

- podpůrných opatření » *Sekce Legislativa* (§ 16 školského zákona a vyhláška č. 27/2016 Sb.),
- aktivit Národního pedagogického institutu České republiky (NPI ČR, dříve NIDV): podpora pedagogických pracovníků,
- programu OP JAK, který navazuje v programovém období 2021–2027 na OP VVV – tj. na tzv. šablony, ze kterých bylo možno financovat např. personální podporu školního asistenta či doučování pro žáky ohrožené školním neúspěchem.

» 2.2 Finanční zdroje pro samosprávy a školská zařízení

3. **Spolufinancovat výuku ČDJ nad rámec podpůrných opatření daných zákonem a integrační aktivity na SŠ prostřednictvím grantových možností**

Krajské úřady mohou SŠ ulehčit organizací odpoledních kurzů češtiny pro žáky s OMJ s různými jazykovými úrovněmi na vybrané SŠ z regionu. Financovat lze z rozpočtu krajů/obcí nebo prostřednictvím tzv. „projektů obcí“.

» 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni

4. **Organizovat a financovat bezplatné přípravné ročníky s intenzivní výukou češtiny jako druhého jazyka**

Samotní pedagogové postrádají v českém systému přípravné ročníky s intenzivní výukou češtiny jako druhého jazyka, které by žáky s OMJ připravily na následné studium na SŠ. Přípravný kurz tohoto typu však realizuje např. organizace META. Zavedení takového kurzu kraje mohou iniciovat v rámci svých možností (i bez zákonné povinnosti takové kurzy zřizovat).

5. **Informovat žáky a jejich rodiče o dostupných možnostech úlev u přijímacích zkoušek/maturity a možnostech podpory**

Informovat lze například prostřednictvím webových stránek střední školy, odboru školství obce či kraje v relevantních jazykových mutacích. Společnost META nabízí například **praktické informace pro rodiče migranty**, kterými je mohou školy informovat o českém školství. Momentálně jsou dostupné ve dvanácti jazykových mutacích. Obsahují mj. také popis **postupu pro získání podpůrných opatření včetně návštěvy pedagogicko-psychologického poradny**.

6. Komunikovat s rodiči migrantů srozumitelně a jednoduše

Je důležité informace rodičům migrantům sdělovat postupně, v krátkých větách nebo heslech, uvádět přesná data, adresy, časy, názvy a jména v prvním pádě. Vhodnější než telefonát je SMS, ke které se později mohou vrátit se slovníkem. Všechny důležité informace je vhodné poskytnout i v písemné podobě (používat malé tiskací písmo, hesla a slovesa v infinitivu). Porozumění si lze ověřit tím, že si od migranta necháte vše zopakovat.

» 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty

7. Spolupracovat s ostatními aktéry integrace migrantů

V oblasti školství hrají důležitou roli některé neziskové organizace (např. Centrum pro integraci cizinců, META či Charita Česká republika), krajské pobočky NPI ČR nebo krajská centra na podporu integrace cizinců (CPIC). Nabízejí bezplatné služby, mezi které patří např. kurzy češtiny, vzdělávání pedagogů, metodická podpora pro školy, tlumočnictví, překlady a individuální podpora žáků s OMJ.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále školský zákon)

- § 16 školského zákona definuje **podpurná opatření pro žáky znevýhodněné nedostatečnou znalostí českého jazyka**. Patří mezi ně např. využívání speciálních pomůcek a metod, které odpovídají vzdělávacím potřebám žáků, úprava organizace či obsahu vzdělávání, hodnocení, individuální vzdělávací plán nebo služby asistenta pedagoga.

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, stanovuje, jak realizovat § 16 školského zákona, a definuje jednotlivé stupně podpurných opatření.

- § 20 školského zákona definuje mj. **přístup ke vzdělání v závislosti na pobytovém statusu a možné úpravy podmínek při přijímacích zkouškách na SŠ a maturitních zkouškách**.

§ 20 (4) definuje možnosti úpravy podmínek zkoušky z předmětu český jazyk a literatura u společné části maturitní zkoušky a přijímacího řízení na SŠ pro žáky, kteří se vzdělávali v zahraničí.

Vyhláška č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání, příl. 1, kategorie uzpůsobení „O“, definuje možnosti úpravy podmínek přijímacího řízení na SŠ pro žáky s OMJ, kteří již studovali na škole v ČR, ale kterým chybí dostatečná jazyková vybava. Tuto úpravu musí doporučit školské poradenské zařízení na základě vyšetření.

Vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, § 5 definuje možnosti úpravy podmínek a způsobu konání zkoušky z předmětu Český jazyk a literatura u společné části maturitní zkoušky. Žáci, kteří se vzdělávali alespoň 4 roky v přecházejících 8 letech před maturitní zkouškou ve škole mimo území České republiky, mají nárok na prodloužení doby konání didaktického testu z českého jazyka a literatury o 30 minut a písemné práce z českého jazyka a literatury o 45 minut. Při konání didaktického testu mají možnost použít překladový slovník, při konání písemné práce překladový slovník a Slovník spisovné češtiny.

- § 82 školského zákona definuje právo každého, kdo konal závěrečnou nebo maturitní zkoušku, na **přezkoumání průběhu a výsledků zkoušky**.

PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA (PPP) – školské poradenské zařízení zřizované ve většině případů krajem. Podle vyhlášky č. 72/2005 Sb. poskytují PPP speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické poradenství při výchově a vzdělávání žáků. Provádí komplexní psychologickou, speciálně-pedagogickou a sociální diagnostiku zaměřenou na zjištění specifických poruch učení a chování, zjištění problémů ve vývoji osobnosti, případně jiných problémů ve výchově a vzdělávání. Poskytují také poradenství, konzultace a preventivní programy. Tyto služby poskytují osobám ve věku 3 až 19 let, dále i jejich rodičům a učitelům. Služby poraden jsou bezplatné.

SCHOOL DROP-OUT – předčasný odchod ze vzdělávacího systému školy před dosažením minimální kvalifikace nebo před dokončením střední školy z různých důvodů. V českém prostředí nejsou relevantní data o drop-outu žáků s OMJ na SŠ dostupná.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

V rámci přijímacího řízení na SŠ se často řeší **uznávání zahraničního vzdělání, které spadá do kompetence krajských úřadů.**

Toto se však **týká pouze uchazečů** o přijetí ke střednímu vzdělávání do čtyřletých oborů, kteří úspěšně **ukončili základní vzdělávání před splněním povinné školní docházky (9 let)** např. kvůli odlišnému systému školství nebo v případě nadaných žáků. Uznání **rovnocennosti nebo uznání platnosti takového zahraničního vysvědčení v ČR (nostrifikace)** musí uchazeč doložit **nejpozději v den, kdy se stane žákem střední školy** (§ 1 odst. 4 **vyhlášky č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání**).

Uchazeči o studium na střední škole, kteří **úspěšně ukončili základní vzdělávání v rozsahu 9 let**, musí doložit splnění povinné školní docházky **předložením dvou posledních vysvědčení**.

- Z praxe jsou však známy případy, kdy ředitelé SŠ neoprávněně vyžadují nostrifikaci nebo uznání rovnocennosti zahraničního vysvědčení s přihláškou na SŠ v případech, kdy žák ještě nedokončil ve své zemi základní vzdělání nebo v případě, kdy by měl postačovat doklad o splnění povinné školní docházky (vysvědčení z devátého ročníku) apod.
- **Zřizovatel by měl informovat školy o tom, že nemají uznání zahraničního vzdělání vyžadovat od uchazečů, kteří ukončili 9 let povinné školní docházky, a že uznání by nemělo být vyžadováno jako součást přihlášky ke studiu na SŠ, pokud uchazeč ještě neukončil základní vzdělání v zahraniční škole!**

» 7.5 Uznávání zahraničního vzdělání a kvalifikace

Pro žáky s OMJ je často **obtížné projít v 1. kole jednotnými přijímacími zkouškami na SŠ**. Nedostatečná znalost češtiny ovlivňuje jejich výsledky testu z českého jazyka a literatury, ale i matematiky.

Může jim pomoci **vyšetření a doporučení školských poradenských zařízení**, na které mají nárok všichni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, mezi něž mohou patřit i žáci s OMJ nedostatečně ovládající český jazyk. Na základě doporučení školských poradenských zařízení pak u přijímacích zkoušek mohou získat více času a možnost použití slovníku.

Žáci přicházející přímo ze zahraničí mohou zažádat o prominutí přijímací zkoušky z českého jazyka, která se nahrazuje pohovorem. Přesto skládají zkoušku z matematiky, kde je zadání v českém jazyce (§ 20 odst. 4 **školského zákona**).

Mnoho žáků s OMJ je přijato na SŠ **až ve druhém nebo dalším kole přijímacího řízení**. To už ředitelé v kritériích přijetí nemusí (ale mohou) zohledňovat výsledky jednotných přijímacích zkoušek. Žáci a jejich rodiče pak na stránkách krajských úřadů hledají **seznamy středních škol, které vypisují další kola**.

Z důvodu jejich jazykové bariéry je dobré, aby byly tyto seznamy **snadno dohledatelné**.

Další bariéru úspěšného dokončení studia představuje pro žáky s OMJ **státní maturitní zkouška z českého jazyka a literatury (ČJL)**, která je koncipována pro rodilé mluvčí. V roce 2019 bylo úspěšných jen **71,8 %** žáků s úlevami dle § 20 odst. 4 školského zákona, z celkového počtu maturujících však bylo úspěšných celých **94,3 %** (čísla získaná od CER-MAT prostřednictvím organizace META). Úlevy, které jim zákon dovoluje, tak ani zdaleka nedostačují. Ani více času mnohým nepomáhá u složitého zadání, slovník ani nestíhají použít, aby zbytečně neztratili čas.

Přesto je důležité **informovat školy a žáky o možnosti podpory na základě § 20 školského zákona a § 5 vyhlášky č. 177/2009 Sb.**

Některé aktivní kraje realizují **bezplatné kurzy českého jazyka pro žáky s OMJ na středních školách** s cílem podpořit nově příchozí, stávající i připravující se žáky k maturitě z ČJL. Mezi tyto aktivní kraje patří například **hlavní město Praha**, které realizuje kurzy ve spolupráci s Jazykovou školou s právem státní jazykové zkoušky hlavního města Prahy. V nabídce jsou dva čtyřleté kurzy, dva dvouleté kurzy pro žáky s nižší jazykovou úrovní a jeden pololetní kurz pro přípravu k maturitě. Podobný kurz pro středoškoláky s OMJ pořádá i **Moravskoslezský kraj**. **Středočeský kraj** zase plánuje realizovat kurzy češtiny jako druhého jazyka **před nástupem žáků na střední školy i v průběhu studia**.

Organizace META společně s Centrem pro integraci cizinců organizuje v rámci projektu **Don't give up roční přípravný kurz ke studiu na SŠ pro mladé migranty**. Hlavním cílem projektu je podpořit ohroženou skupinu 15+ před vstupem na SŠ, a to především intenzivní **výukou češtiny jako druhého jazyka** do úrovně B1/B2, rozvojem znalostí českých reálií a znalostí obsahu předmětů ZŠ. V projektu jsou také zapojeni sociální pracovníci, kteří žáky připravují na volbu povolání, poskytují jim kariérové poradenství a pracují s jejich motivací. Tento kurz je

úspěšně realizován od roku 2016/17 (v rámci projektu Click with school). Pro potřeby kurzu vznikla učebnice **Levou zadní I.** společně s pracovním sešitem a **mobilní aplikací Click4Czech**. Poznatky **z organizace kurzu** i souhrnný dokument **Jak jsme organizovali přípravný kurz** lze využít pro začlenění kurzu do českého vzdělávacího systému (k 1. 4. 2020 jednání probíhají).

Střední zdravotnická škola v Turnově se dlouhodobě věnuje začleňování žáků s OMJ. Žáci s OMJ tvoří asi 8 % všech žáků. Mezi hlavní aktivity při práci s žáky s OMJ patří **vzdělávání pedagogů, práce s individuálními vzdělávacími plány, kontakt s rodiči, spolupráce s pedagogicko-psychologickými poradnami**, ale především aktivní **zapojování žáků s OMJ do života školy**. Žáci jsou hlavně z Ukrajiny, Moldavska, Slovenska, Filipín, Ruska, Indie a Mongolska.

CPIC v Olomouckém kraji zajišťuje skupinový specializovaný kurz českého jazyka pro žáky s OMJ na středních školách v Uničově. Kurz je zaměřen na přípravu k maturitní zkoušce a jeho cílem je umožnit žákům maturitního ročníku posílit znalost českého jazyka na úroveň potřebnou pro úspěšné absolvování maturitní zkoušky.

- **Internetový portál inkluzivniskola.cz**, vytvořený organizací META, obsahuje v sekci *Domů / Podpora ve škole / Střední škola / Možnosti podpory na SŠ* informace o možnostech podpory žáků s OMJ na SŠ. V sekci *Domů / Zdroje a inspirace / Ke stažení* jsou také k dispozici **praktické informace pro rodiče** ve 12 jazykových mutacích.
- MŠMT vydalo souhrnný dokument ***Informace k přijímací zkoušce z českého jazyka a literatury osob pobývajících dlouhodobě v zahraničí při přijímání ke střednímu vzdělávání***, který se detailně věnuje problematice uznání zahraničního vzdělání při přijímacích zkouškách na SŠ.
- Organizace META vytvořila přehledný infoshet ***Žáci s odlišným mateřským jazykem na SŠ***, který obsahuje kvantitativní přehled i návrhy řešení.
- **Data o dětech a žácích cizincích** jsou k dispozici na **stránkách MŠMT** ve statistických ročenkách školství MŠMT.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni
- 3.2 Mapování lokální situace
- 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty
- 7.2 Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na základních školách
- 7.5 Uznávání zahraničního vzdělání a kvalifikace

S narůstajícím počtem dětí a žáků cizinců ve školách je zapotřebí věnovat zvýšenou pozornost také vzdělávání pedagogických pracovníků, kteří se na jejich integraci velkou měrou podílejí. Jak ale dokládá **šetření MŠMT z roku 2019**, české školství se stále častěji potýká s **nedostatkem kvalifikovaných učitelů a dalších pedagogických pracovníků**, přičemž nejhorší situace je v Praze, ve Středočeském, Karlovarském a Ústeckém kraji. **Mladí absolventi učitelských**

oborů chybějí také v menších městech a obcích, neboť většinou zůstávají pracovat a žít ve větších městech, v nichž např. studovali. Pedagogové všech věkových kategorií často nejsou připraveni na výuku ve třídách, ve kterých jsou děti a žáci z různých jazykových prostředí. **Je proto důležité, aby se nejen školy, ale i samosprávy aktivně zapojily do vzdělávání pedagogických pracovníků a jejich náboru.**

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. Zmapovat potřeby škol se zvýšeným počtem dětí a žáků s OMJ a navázat s nimi spolupráci

Vedle počtu dětí a žáků s OMJ a jejich národnostního složení je potřeba také zjistit potřeby škol v oblasti:

- výuky češtiny jako druhého/cizího jazyka,
- multikulturní výchovy,
- rozvoje učitelů a pedagogických pracovníků v práci s dětmi a žáky s odlišným mateřským jazykem (OMJ),
- kapacitního a materiálního zajištění výuky těchto žáků.

» 3.2 Mapování lokální situace

2. Sledovat aktuální dotační programy a výzvy zaměřené na vzdělávání pedagogických pracovníků při začleňování a vzdělávání dětí a žáků s OMJ a informovat o nich školy

Vhodným dotačním programem je např. národní dotační titul MV: **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**.

3. Z pestré nabídky existujících vzdělávacích programů pro učitele a pedagogické pracovníky vždy vybírat z akreditovaných seminářů MŠMT jen ty nejkvalitnější

Semináře lze vybírat např. na základě získaných referencí. Po domluvě s příslušnou vzdělávací institucí lze realizovat i semináře či programy „ušité přímo na míru“ konkrétní škole.

4. Zapojit do DVPP s ohledem na požadavky konkrétních škol a školských zařízení v regionu další zasíťované organizace

Do realizace projektů je vhodné zapojit i další vzdělávací instituce, neziskové organizace pracující s migranty, krajská centra na podporu integrace cizinců, krajská pracoviště NPI ČR a příslušná krajská vzdělávací centra. Platforma všech těchto organizací by se pak měla podílet i na vytvoření komplexní koncepce integrace cizinců v daném kraji.

5. Za účelem získání mladých a kvalifikovaných pedagogických pracovníků je vhodné, aby zřizovatel navázal kontakt s vysokoškolskými institucemi, které nabízejí programy ve výuce češtiny jako druhého/cizího jazyka

Vhodné je oslovit přímo vedoucí pedagogických praxí na pedagogických či filozofických fakultách za účelem realizace povinné pedagogické praxe studentů na konkrétních školách v regionu. V současné době lze však příslušné vzdělání v daném oboru získat pouze na několika vysokoškolských pracovištích v ČR.

» Sekce Užitečné odkazy

DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

– dodatečné zvyšování kvalifikace pedagogických pracovníků nejen v oboru, ale i v metodice, didaktice, pedagogice, psychologii a dalších oblastech. Trvá po celou dobu profesní dráhy pedagogického

pracovníka, který má současně právo i povinnost se ho účastnit. DVPP tak zajišťuje udržení kvality a úrovně vzdělávacího systému a zároveň slouží jako nástroj, jenž podporuje jeho rozvoj a inovace.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

Zákon nevyžaduje od pedagogických pracovníků speciální způsobilost či kvalifikaci pro práci s žáky s odlišným mateřským jazykem. Zainteresovaní pedagogové se mohou v této oblasti vzdělávat v režimu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP). To je realizováno prostřednictvím akreditovaných vzdělávacích programů MŠMT v akreditovaných vzdělávacích institucích.

»» *Sekce Užitečné odkazy*

Obecně oblast DVPP upravuje:

- **Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**
§ 7, § 115, § 160, § 164, § 169 (druh školského zařízení pro DVPP, financování DVPP, povinnost ředitele vyvářet podmínky pro DVPP)
- **Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů**
Hlava IV, § 24 až 29 (povinnost ředitele školy organizovat DVPP podle plánu, který stanoví po předchozím projednání s příslušným odborovým orgánem; povinnost pedagogických pracovníků účastnit se dalšího vzdělávání; 12 pracovních dnů volna k samostudiu s náhradou platu ve výši ušlého platu)
- **Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků**
Vymezuje a definuje jednotlivé druhy dalšího vzdělávání.

Stejně tak neexistuje žádná oficiální směrnice či vyhláška, která by specifikovala, jaké vzdělání by měl mít lektor češtiny jako druhého jazyka. Vždy záleží na tom, kde a jak se chce uplatnit, případně na požadavcích jeho zaměstnavatele. Zájemce o tuto práci má ale několik možností, jak žádoucí vzdělání nabýt.

»» *Sekce Užitečné odkazy*

Městské části Praha 2, Praha 3, Praha 12, Praha 13, Praha 14 a Praha-Libuš navázaly v posledních letech komplexní spolupráci s organizací META, která jim umožnila lépe identifikovat potřeby místních škol a učitelů při práci s žáky s OMJ. Na základě této spolupráce některé MČ žádaly v rámci projektů obcí o finanční prostředky na vzdělávání pedagogů, tlumočnické či asistentké služby aj. ve svých školách. Obzvláště zdařile probíhala spolupráce s MČ Praha 12, která byla zahájena v roce 2013 realizací workshopů pro pedagogy. V následujících letech poskytovala META mimo jiné podporu asistentům pedagoga a komunitním tlumočnickům pro překonání jazykové bariéry. Důležitým výstupem spolupráce

bylo vytvoření centra podpory vzdělávání žáků s OMJ na ZŠ Smolkova (nyní sídlí na ZŠ profesora Švejcara), kde je kromě výše uvedených služeb poskytována komplexní podpora a realizována práce s celými rodinami.

Centrum na podporu integrace cizinců ve Zlíně koordinuje od roku 2015 ve spolupráci s Národním pedagogickým institutem České republiky (dříve NIDV) kulaté stoly určené pro pedagogy základních a středních škol. Společně představují pedagogům dobré příklady z praxe v kontextu začlenění dětí a žáků s OMJ do školského systému. Ve spolupráci s krajským úřadem, odborem školství, také představují dotační programy pro školy.

Doporučené programy k prohloubení kvalifikace pedagogických pracovníků:

- **Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka organizuje např. Cyklus školení pro začínající učitele češtiny jako cizího jazyka, určený učitelům ZŠ a SŠ. Tento cyklus si klade za cíl komplexně připravit začínající učitele nebo učitele, kteří dosud neprošli teoretickou přípravou. Absolventi cyklu získají důležité informace o odlišnostech mezi výukou českého jazyka a češtiny pro cizince. Naučí se připravovat a realizovat efektivní lekce zahrnující nácvik všech řečových dovedností. Cyklus školení pro začínající učitele češtiny jako cizího jazyka se skládá ze čtyř na sobě nezávislých školení, která se konají v průběhu jednoho školního roku. Každé školení zahrnuje tři devadesátiminutové semináře a po jeho absolvování získají studenti certifikát. Je možné absolvovat celý cyklus, nebo jen vybraná školení.**
- **META – Společnost pro příležitosti mladých migrantů nabízí mimo jiné také různé formy seminářů pro učitele a další pedagogické pracovníky orientované na začleňování a vzdělávání dětí a žáků s OMJ v MŠ, ZŠ a SŠ. Aktuální nabídku vypsaných seminářů naleznete na portálu inkluzivniskola.cz.**
- **Metodické a odborné centrum Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze (ÚJOP UK) každoročně pořádá Dvouseměstrální zdokonalovací kurz k výuce češtiny jako cizího jazyka, a to ve formě**

kombinovaného studia, přičemž prezenční setkání probíhají jednou za dva týdny v pátek (celkem 128 hodin výuky). Po úspěšné obhajobě závěrečné práce pak získává účastník osvědčení o absolvování kurzu.

- ➔ **Centrum pro integraci cizinců v Praze (CIC)** pořádá různé kurzy a workshopy, např. Metody práce v heterogenních skupinách (16 hodin) či Kurz lektorských dovedností (100 hodin).
- ➔ **Západočeská univerzita v Plzni** realizuje krátkodobý program s názvem Čeština jako cizí jazyk (30 hodin), který lze studovat formou kombinovaného studia.
- ➔ Národní pedagogický institut České republiky organizuje řadu **vzdělávacích programů k problematice začleňování a vzdělávání dětí a žáků cizinců, včetně e-learningového kurzu pro pedagogické pracovníky**.
- ➔ Soukromá vysoká škola **Akcent College** nabízí vzdělávací program s názvem **Didaktika češtiny jako cizího jazyka** (35 vyučovacích hodin rozložených v průběhu školního roku do pěti výukových dnů).

Specializovaná pracoviště zaměřená na učitelství češtiny jako cizího jazyka

- ➔ Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity – navazující magisterský obor **Učitelství českého jazyka a literatury pro základní školy a se specializací na žáky s odlišným mateřským jazykem**
- ➔ Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav českého jazyka a teorie komunikace – navazující magisterský obor **Učitelství češtiny jako cizího jazyka**
- ➔ Soukromá vysoká škola **Akcent College** nabízí **bakalářské studium** oboru Čeština jako cizí jazyk, a to ve formě prezenční nebo kombinované
- ➔ Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni nabízí **učitelství češtiny jako cizího jazyka v režimu celoživotního vzdělávání**

2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni

3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni

3.2 Mapování lokální situace

3.4 Strategické plánování

6.3 Jazykové vzdělávání dospělých migrantů

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pro řadu migrantů je doklad o uznání zahraničního vzdělání a kvalifikace nutným předpokladem, aby našli odpovídající **uplatnění na českém trhu práce či ve školském systému**. Pro migranty, kteří chtějí studovat v ČR, je nostrifikace zahraničního vzdělání často podmínkou k přijetí k navazujícímu studiu. Nostrifikaci mnohdy potřebují i migranti, kteří se hlásí na rekvalifikační kurz, chtějí vykonávat státem regulované povolání, působit ve státní správě, registrovat se na Úřadu práce ČR anebo podnikat jako živnostníci.

Mezi migranty, ale i zástupci institucí, kteří s nimi přicházejí do kontaktu, však **přetrvává nejistota, jak v jednotlivých případech postupovat**. Konkrétně v případě samosprávy jde o školské odbory krajských úřadů provádějící nostrifikaci dokladů o vzdělání nižšího než vysokoškolského stupně, dále se může jednat o situace, kdy samospráva například realizuje projekty na podporu podnikání, integrace migrantů či zaměstnanosti, kdy se migranti účastní veřejných zakázek či jiných výběrových řízení.

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. Při komunikaci s žadatelem o uznání vzdělání s nedostatečnou znalostí češtiny využívat služeb interkulturních pracovníků či komunitních tlumočnicků

Mnozí migranti, kteří žádají o nostrifikaci, neumějí dobře česky. Interkulturní pracovníci, jejichž služby jsou bezplatně poskytovány některými neziskovými organizacemi (NNO) či **centry na podporu integrace cizinců** (CPIC), jim pomohou s vyplněním dokumentů a zajistí plynulou komunikaci se zaměstnanci úřadů. Migranti také mají právo skládat nostrifikační zkoušku v jiném jazyce než v češtině. Služby soudního tlumočnicka si pak hradí sami.

» 6.2 *Interkulturní práce a komunitní tlumočení*

2. Poskytnout migrantům základní informace o nostrifikačním procesu v jazyce, kterému rozumějí

Zaměstnanci úřadů mohou migrantům předat vytištěné informace o nostrifikačním procesu z internetových stránek státní správy či neziskových organizací či např. pražského magistrátu. » *Sekce Užitečné odkazy*

3. Informovat migranty o rizicích spojených se zajištěním nostrifikace prostřednictvím zprostředkovatelské služby
Mezi hlavní rizika tohoto zpoplatněného postupu patří falešná nostrifikace, předražené služby či chybně vyplněné formuláře.

4. Odkazovat migranty na NNO a CPIC poskytující služby sociálního a pracovního poradenství

Tyto organizace mohou migrantům bezplatně pomoci s procesem nostrifikace či uznávání kvalifikace. I v tomto případě je ale proces pro migranta spojen s určitými náklady, například za překlady dokladů, ověřené kopie a správné poplatky za podání žádosti. » 13.2 *Adresář organizací pracujících s migranty*

5. V případě školských odborů krajských úřadů zvážit přiměřenost požadovaného rozsahu překladů dokumentů o dosaženém vzdělání, zvláště například u seznamu absolvovaných předmětů

6. Upozornit migranta při podání žádosti na termín jejího vyřízení i na možná zdržení v souvislosti s dovolenou, letními prázdninami či z jiných důvodů

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Prováděcí vyhláška č. 12/2005 Sb., MŠMT, o podmínkách uznání rovnocennosti a nostrifikace vysvědčení vydaných zahraničními školami
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)
- Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace)
- Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování)
- Příslušné **smlouvy o uznávání dokladů o vzdělání včetně smluv o uznávání rovnocennosti dokladů, tzv. ekvivalenční smlouvy**
- Příslušné **dvoustranné smlouvy o mezinárodní právní pomoci v oblasti trestní a civilní a dokumentů souvisejících**
- Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin (tzv. **Haagská úmluva**)

Uznávání zahraniční kvalifikace a vzdělání dle dosažené úrovně

úroveň absolvovaného zahraničního vzdělání	akreditující instituce	výjimky
základní vzdělání střední vzdělání vyšší odborné vzdělání	<p>Školský odbor místně příslušného krajského úřadu posoudí obsah a rozsah vzdělání absolvovaného v zahraničí v porovnání se vzdělávacím podle obdobného rámcového vzdělávacího programu v ČR.</p> <p>Je nutné, aby bylo určitým způsobem prokázáno místo pobytu migranta na území ČR. Bez tohoto místa nelze určit příslušný krajský úřad a vést řízení o žádosti.</p>	<p>Nostrifikace základního vzdělání a přijímací zkoušky na SŠ:</p> <p>Uchazeči o studium na střední škole musí doložit splnění povinné školní docházky (9 let školy) předložením dvou posledních vysvědčení.</p> <p>Nostrifikace se týká pouze uchazečů o přijetí ke střednímu vzdělávání do čtyřletých oborů, kteří úspěšně ukončili základní vzdělání před splněním povinné školní docházky (9 let) např. kvůli odlišnému systému školství nebo v případě nadaných žáků. V případě nástavbového studia je také nutná nostrifikace, ale zde se nejedná o uznání základního vzdělání, ale předchozího středoškolského.</p> <p>Uznání rovnocennosti nebo uznání platnosti takového zahraničního vysvědčení v ČR (nostrifikace) musí uchazeč doložit nejpozději v den, kdy se stane žákem střední školy (§ 1 odst. 4 vyhlášky č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání).</p> <p>Výjimka pro žáky z EU: K odlišnostem v obsahu a rozsahu vzdělávání se nepřihlíží, pokud bylo zahraniční vysvědčení vydané podle právního řádu členského státu Evropské unie a pokud jsou výstupy absolvovaného vzdělání srovnatelné s výstupy vzdělávání podle školského zákona na základě standardů používaných v Evropské unii. V takovém případě se žádosti o nostrifikaci vyhovějí.</p> <p>Žádosti se vyhovějí také tehdy, pokud zahraniční vysvědčení vydané podle právního řádu členského státu Evropské unie je v příslušném členském státu považováno za doklad opravňující žadatele/žadatelku k přístupu k vysokoškolskému studiu.</p>
vysokoškolské vzdělání	<p>Veřejné vysoké školy uznávají programy, jejichž ekvivalent je v ČR akreditován.</p> <p>MŠMT, rozhoduje o schválení programů, jejichž ekvivalent v ČR není akreditován. MŠMT je také odvolacím orgánem, pokud vysoká škola zamítne žádost o uznání vysokoškolského vzdělání.</p> <p>MV ověřuje diplomy z oblasti bezpečnostních sil.</p> <p>Ministerstvo obrany ověřuje diplomy z oblasti vojenství.</p>	<p>Držitelé německých, slovenských, maďarských, polských nebo slovinských dokladů o vysokoškolském vzdělání je mohou používat přímo, aniž by bylo nutné jejich zvláštní uznávání (tzv. ekvivalenční bilaterální dohody).</p> <p>Pokud je žadatelem azylant nebo osoba požívající doplňkové ochrany, zákon připouští nahrazení chybějících dokumentů čestným prohlášením.</p>

Uznávání zahraniční kvalifikace a vzdělání dle dosažené úrovně

úroveň absolvovaného zahraničního vzdělání	akreditující instituce	výjimky
profesní zkoušky a certifikace regulovaných povolání	Orgány, do jejichž kompetence daná povolání spadají (např. profesní komory, ministerstva).	<p>Zda je, či není dané povolání regulované, lze zjistit v data-bázi regulovaných povolání MŠMT.</p> <p>Osoby, které získaly kvalifikaci v lékařských a nelékařských zdravotnických povoláních mimo členské státy EU, nemohou vykonávat v ČR svou profesi bez složení aprobační zkoušky. Zkouška je finančně i časově náročná, skládá se z písemné, praktické a ústní části. Praxe musí být vykonávána v akreditovaném českém zdravotnickém zařízení a její délka se liší pro lékařská (6 měsíců) a nelékařská povolání (14–60 dní). Kromě absolvování aprobační zkoušky musí migrant ještě zažádat o uznání odborné způsobilosti.</p> <p>Uznávání nepodléhá odborné a rekvalifikační kurzy (např. masér, kosmetička) získané v zahraničí, jelikož nedeklarují stupeň dosaženého vzdělání. Mohou však být uznány v rámci profesního uznávání pro účely založení živnosti. Žádosti o uznání řeší Ministerstvo průmyslu a obchodu a žadatel musí dokládat obsah a rozsah absolvovaného vzdělání v rámci kurzu.</p>

APOSTILA – zjednodušená legalizační doložka, která prokazuje ověření pravosti podpisu a otisku razítka na listině za účelem jejího užití v zahraničí. Ověření provádí tzv. apostilní úřad v zemi, kde byla listina vystavena. Odpadá tedy další ověřování listiny, např. zastupitelským úřadem státu, kde má být listina použita. Ověření formou apostily se týká dokumentů pocházejících ze **smluvních států Úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin** (tzv. Haagská úmluva). Tato úmluva ukládá, že státy si budou vzájemně uznávat veřejné listiny, které budou opatřeny apostilní doložkou.

LEGALIZACE – ověření pravosti úředních listin dle podpisů a razítek (nikoliv pravdivosti jejich obsahu). Tato povinnost vyplývá z § 12 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Pokud stát, kde migrant studoval, nemá uzavřenou bilaterální smlouvu o právní pomoci s Českou republikou, bude migrant potřebovat legalizaci formou **apostily** (v případě členských států tzv. Haagské úmluvy) nebo ověření příslušným zahraničním orgánem, ministerstvem zahraničních věcí příslušného státu a zastupitelským úřadem ČR (tzv. **superlegalizace**).

NOSTRIFIKACE – rozhodovací proces, kterým příslušná instituce (krajský úřad, veřejná vysoká škola, MŠMT, MV, Ministerstvo obrany) zjišťuje obsah a rozsah vzdělání nabytého v zahraničí a rozhoduje, zda je srovnatelný se vzděláním získaným v ČR. Nostrifikací je uznáván pouze dokončený stupeň vzdělání. Na závěr řízení vydá příslušná instituce **rozhodnutí**. Je-li kladné, jde o **osvědčení o uznání rovnocennosti zahraničního vysvědčení**, popř. **osvědčení o uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace** s časově neomezenou platností pro celé území ČR. Pokud příslušná instituce zjistí, že se obsah a rozsah vzdělání v zahraniční škole odlišuje zčásti nebo žadatel nepředloží úplné podklady, ze kterých je patrný obsah a rozsah vyučovaných předmětů,

nařídí tzv. **nostrifikační zkoušku**, jejíž úspěšné složení je předpokladem pro vydání rozhodnutí o uznání platnosti zahraničního vysvědčení v ČR (= **nostrifikační doložka**).

REGULOVANÉ POVOLÁNÍ – povolání, pro jehož výkon jsou právními předpisy předepsány určité požadavky, bez jejichž splnění není možné povolání vykonávat (např. stupeň a obor vzdělání, praxe, bezúhonnost, zdravotní způsobilost, pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem předmětné činnosti atp.).

SUPERLEGALIZACE – vyšší ověření listin, jehož cílem je prokázat, že daná veřejná listina je v zemi svého původu relevantním dokumentem, aby mohla být použita v zahraničí. Probíhá tak, že jednotlivé úřady potvrzují pravost podpisů a razítek (pečetí) z předchozích úřadů. Superlegalizace postupuje podle působnosti jednotlivých úřadů (např. místní matrika – krajský úřad – ministerstvo zahraničních věcí – zastupitelský úřad státu, pro který je dokument určen). Proces ověřování pro různé státy může být odlišný, rozdíl se objevují mj. v požadavcích na překlad i míře ověření překladu. Superlegalizace se netýká států, s nimiž má ČR uzavřeny smlouvy o právní pomoci, a členských států tzv. Haagské úmluvy.

VIDIMACE – úřední ověření kopie originálu (notářsky, v ČR CzechPoint, zastupitelský úřad v zahraničí atd.), které je podmínkou pro mnohá správní řízení. Vidimací ani legalizací se nepotvrzuje správnost, ani pravdivost údajů uvedených na listině ani jejich soulad s právními předpisy. Úřad, který vidimaci a legalizaci provádí, také za obsah listin neodpovídá. Řadu listin ale podle zákona nelze ověřit. Vidimaci tak např. není možné provést, pokud jde o listinu, jejíž jedinečnost nelze vidimovanou listinou nahradit, např. občanský průkaz, cestovní doklad, řidičský průkaz, průkaz o povolení k pobytu cizince).

Ostatní pojmy ➤ 13.1 Slovník

- **Portál Multikulturního centra Praha nostrifikace.mkc.cz** nabízí návod, jak postupovat při uznávání vzdělání či kvalifikace.
- **Magistrát hlavního města Prahy** poskytuje na portálu **metropolevsech.eu** v sekci *Potřebuji řešit / Vzdělávání a nostrifikace diplomů* informace o nostrifikaci v ukrajinském, ruském, vietnamském, anglickém a českém jazyce.
- **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy** poskytuje na svých stránkách v sekci *Vzdělávání / Školství* **[základní informace o uznání zahraničního vzdělání](#)** (ZŠ a SŠ) a v sekci *Vzdělávání / Vysoké školství / Uznání zahraničního vzdělávání* **[základní informace o uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání](#)**. Spravuje také **[databázi regulovaných povolání a činností](#)**.
- **Evropská síť národních informačních středisek** (ENIC) zabývající se akademickou mobilitou a uznáváním vysokoškolského vzdělání a kvalifikací a **Národní informační středisko pro ekvivalenci zahraničních dokladů o vzdělání a kvalifikacích** (NARIC) poskytují na **[svých stránkách](#)** v sekci *Czech Republic* informace v anglickém jazyce o uznávání zahraniční kvalifikace.
- **Ministerstvo průmyslu a obchodu** zveřejňuje na **[svých stránkách](#)** v sekci *Průmysl / Autorizace profesních kvalifikací* informace o podání žádosti o autorizaci profesní kvalifikace.
- **Ministerstvo spravedlnosti** zveřejňuje **[na svých stránkách](#)** databázi soudních znalců a tlumočnicků.

6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

7.2 Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na základních školách

7.3 Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na středních školách

13.2 Adresář organizací pracujících s migranty

8 ZAMĚSTNANOST

8.1 ZAMĚSTNÁVÁNÍ MIGRANTŮ

8.1.1 PŘEHLED NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ VZTAHUJÍCÍCH SE K ZAMĚSTNÁVÁNÍ MIGRANTŮ

8.1.2 PŘEHLED VZTAHU POBYTOVÉHO OPRÁVNĚNÍ A MOŽNOSTI VSTUPU NA TRH PRÁCE

8.2 OBLASTI S VELKÝM POČTEM PRACOVNÍCH MIGRANTŮ A PRŮMYSLOVÉ ZÓNY

8.2.1 PŘÍPADOVÁ STUDIE: PRŮMYSLOVÁ ZÓNA KOLÍN-OVČÁRY

8.3 NEZAMĚSTNANÍ MIGRANTI A POMOC S HLEDÁNÍM ZAMĚSTNÁNÍ

8.4 MIGRANTI JAKO PODNIKATELÉ

ZDROJE FINANCOVÁNÍ

1. Dotační tituly (administrované) MV:

- **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**
- **Azylový a migrační fond (AMIF)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.mvcr.cz sekci *EU / Fondy EU v oblasti vnitřních věcí*.
- **Dotační systém prevence kriminality**

2. Dotační tituly (administrované) MPSV:

- **Rozvoj a obnova materiálně technické základny sociálních služeb (2016–2022)**
- **Evropský sociální fond plus (ESF+)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.esfcr.cz sekci *Programy / OPŽ+ 2021–2027*. Zkušenosti z minulého období ukazují, že jde o jeden z nejdůležitějších zdrojů možné finanční podpory integračních aktivit.
- V rámci aktivní politiky zaměstnanosti realizované **Úřadem práce ČR** je možné **financování asistentů prevence kriminality**.
- **Úřad práce ČR** dále může, kromě vyhledávání vhodných pracovních pozic, poskytovat zaměstnavatelům i uchazečům finanční podporu (např. příspěvek na společensky účelné pracovní místo, na zapracování nového zaměstnance, který byl předtím v evidenci ÚP, na rekvalifikaci zaměstnanců a další). Na tyto příspěvky není právní nárok, posuzují se podle míry a charakteru nezaměstnanosti v regionu a podle míry zranitelnosti dotčených pracovníků. Migranti mohou být adresáty této podpory, splňují-li podmínky evidence na ÚP. Některé ÚP financují jako rekvalifikační kurz i kurz češtiny.

3. Dotační tituly (administrované) MMR:

- **Integrovaný regionální operační program (IROP)**
- **Integrované plány rozvoje území** – pro větší územně správní celky, jedním z hlavních témat je i trh práce.
- **Národní dotace** (Podpora a rozvoj regionů, Podpora bydlení, Cestovní ruch, Podpora územního plánování a architektonických/urbanistických soutěží, Dotace pro nestátní neziskové organizace)

4. Dotační tituly (administrované) MPO:

- **Program podpory průmyslových zón** (aktuálně **Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury**, administruje Agentura pro podporu podnikání a investic (Czechinvest))
- **Dotace a podpora podnikání**

8.1 ZAMĚSTNÁVÁNÍ MIGRANTŮ

Vyšší ekonomický růst v kombinaci s nedostatkem domácích pracovních sil přinesl v posledních letech zvýšený **zájem českých zaměstnavatelů o zahraniční pracovníky**. Dle údajů MPSV bylo v říjnu 2019 na trhu práce evidováno 694 652 migrantů, z toho 386 379 ze zemí EU/EHP a Švýcarska (dále jen „EU“), dále 139 280 migrantů, kteří nepotřebují pracovní povolení, cca 60 tisíc osob s pracovním povolením (na krátkodobá víza) a stejný počet osob se zaměstnaneckými kartami. Migranti se tak v roce 2018–2019 podíleli 13,2 % na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství ČR. A přestože se v roce 2020 kvůli předpokládanému zpomalení ekonomiky v souvislosti s protikoronavirovými opatřeními jejich počet zřejmě sníží, integrace těchto osob se dlouhodobě stává důležitým tématem jak na národní, tak především na regionální a lokální úrovni.

S touto oblastí je spojena celá řada výzev, které se týkají **možností, rizik, práv a povinností** – od migrantů přes jejich zaměstnavatele, zprostředkovatele práce a další subjekty, mezi něž patří zejména **místní samosprávy**. Zásadní roli hraje **celkové nastavení integrační politiky**, která na jedné straně od migrantů očekává soběstačnost, na straně druhé však nebere ohledy na špatné ohodnocení nejisté práce a nereflextuje způsoby vytváření poptávky po zahraničních pracovnících ze strany zaměstnavatelů. Sice se zpříšňují požadavky na zaměstnavatele, kteří migranty zaměstnávají, např. v podobě institutu tzv. nespolehlivého zaměstnavatele, ale zároveň dochází k omezení mobility migrantů na trhu práce a posílení jejich závislosti na zaměstnavateli.

Kromě nesporných **přínosů** pracovní migrace pro migranty i pro místní obyvatele, jako je ekonomický prospěch, s diverzitou související rozvoj inovací i příležitostí (včetně pracovních) a rozšiřování sociokulturních dovedností, se často na lokální či regionální úrovni hovoří o případných **negativních jevech, které oblast zahraniční pracovní migrace provázejí či mohou provázet**. Mezi ně patří např. protiprávní

jednání zaměstnavatelů či zprostředkovatelů práce, diskriminace zahraničních pracovníků takřka ve všech segmentech trhu práce, nárůst xenofobních projevů většinového obyvatelstva vůči nově příchozím na straně jedné či na straně druhé nedodržování platných krajských či obecních vyhlášek migranty nebo jejich z pohledu místních zvyklostí problémové chování v obcích, případně nedorozumění vycházející z kulturních odlišností.

Ačkoliv problémy, jimž v souvislosti s trhem práce čelí řada migrantů, nelze zobecnit a vztáhnout na všechny zahraniční zaměstnance v ČR, faktem je, že hlavní skutečností hodnou zřetele je každopádně riziko jejich větší zranitelnosti ve srovnání s českými zaměstnanci.

Mnohé samosprávy si však v této souvislosti začínají uvědomovat, že **aby byla integrace zahraničních zaměstnanců v dlouhodobém horizontu úspěšná**, je třeba vzít v úvahu, že je **nelze redukovat pouze na pracovní sílu bez jakýchkoliv nároků**, která je státu k dispozici podle jeho momentálních ekonomických zájmů. Zahraniční zaměstnanci přicházejí do místních komunit, měst a obcí, a kromě samotného výkonu zaměstnání mají také své potřeby, které na daném území realizují. Často s nimi přicházejí i jejich rodiny, což na místní úrovni zvyšuje poptávku po službách, jako je přístup ke zdravotní péči, vzdělání, bydlení či další požadavky na rozvoj infrastruktury obce z důvodu nárůstu obyvatel.

Zaměstnavatelé, stát, místní samosprávy, NNO, odbory a další aktéři se tudíž musejí podílet na opatřeních směřujících k posílení integrace pracovních migrantů (tak, aby byli schopni plně využívat svých práv, včetně práv sociálních a hospodářských) a soudržnosti společnosti. **Z pohledu samosprávy** je proto třeba v předstihu uvažovat o vhodném nastavení podmínek a dobrém podchycení situace a **k otázkám zahraniční zaměstnanosti přistupovat proaktivně a s vědomím všech okolností a souvislostí**.

Právo migrantů působit na českém trhu práce se odvíjí od typu pobytového statusu či země původu. Jeho **mantinely jsou vymezeny v zákoně o zaměstnanosti a zákoně o pobytu cizinců**. Občané EU a jejich rodinní příslušníci mají volný vstup na trh práce. U migrantů ze zemí mimo EU je **zpravidla** vstup na trh práce podmíněn příslušným pobytovým oprávněním či povolením k zaměstnání. Zákon o zaměstnanosti však obsahuje řadu výjimek (viz tabulka 8.1.2). Vstup osob ze zemí mimo EU na trh práce je regulován udělením: a) povolení k pobytu a zaměstnání (např. zaměstnanecké karta) či b) povolením k zaměstnání. Ve většině případů je povolení k zaměstnání vydáváno na základě posouzení situace na trhu práce.

Kromě zákona o zaměstnanosti a zákona o pobytu cizinců je pro samotný výkon zaměstnání a pro práva a povinnosti s tím související stěžejní zejména **zákoník práce**.

Šedá ekonomika, švarc systém, organizovaný zločin a další projevy trestné činnosti spojené se zneužíváním nevýhodného postavení migrantů mohou mít velmi negativní dopad na celkovou místní bezpečnostní a sociální situaci. Nejen tyto, ale i jiné **právní předpisy se proto cíleně věnují i potírání protiprávních činností a negativních jevů v souvislosti se zahraniční zaměstnaností**, a v tomto smyslu upravují i aktivní účast samospráv. Součinnost obce při kontrole je tak např. zakotvena v § 147b zákona č. 435/2004, o zaměstnanosti, věcná příslušnost obecního úřadu obce s rozšířenou působností k řízení o přestupcích je pak dána § 60 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, apod.

S ohledem na komplikovanost situace a množství právních předpisů, které oblast zahraniční zaměstnanosti bezprostředně ovlivňují, je jejich přehled uveden v samostatné příloze. Stejně tak je zvlášť upraven přehled vztahu pobytového oprávnění a možnosti vstupu na trh práce.

- » 8.1.1 Přehled nejdůležitějších právních předpisů vztahujících se k zaměstnávání migrantů
- » 8.1.2 Přehled vztahu pobytového oprávnění a možnosti vstupu na trh práce

Programy ekonomické migrace

Tyto programy slouží k podpoře přímých zaměstnavatelů (agentury práce do nich nemohou vstoupit) při zaměstnávání zahraničních pracovníků. Jsou realizovány na základě usnesení vlády, vyhlášovány pro konkrétní země původu a stanovují minimální kvalifikaci zaměstnanců. Základními kritérii pro vstup zaměstnavatele do těchto programů je jeho minimálně dvouletá existence a vypořádané závazky vůči státu (např. daně, sociální zabezpečení; zaměstnavatel také nesmí být pokutován za umožnění výkonu nelegální práce). V případě, že zaměstnavatel hodlá zaměstnat 50 a více zahraničních zaměstnanců, musí pro zařazení do programu předložit **souhlasné vyjádření starosty či primátora obce, kde budou zaměstnanci hromadně ubytováni**. Zaměstnavatelé se do programu přihlašují přes jednotlivé garanty (Hospodářská komora, CzechInvest, Svaz průmyslu a dopravy aj.). MPO může zaměstnavatele z programu vyloučit, pokud přestane podmínky splňovat. Seznam zaměstnavatelů zařazených do programů není veřejně dostupný.

Kvóty na ekonomickou migraci

ČR stanovuje pro vybrané země roční kvóty k podávání žádostí o zaměstnanecké karty a dlouhodobá víza za účelem podnikání. Jsou určovány nařízením vlády a jejich aktuální využití je uveřejněno na konkrétních zastupitelských úřadech ČR.

V oblasti zahraniční zaměstnanosti se samosprávám nabízí pestrá škála možností. Mohou přijmout řadu již jinde osvědčených opatření pro zajištění úspěšné integrace těch zahraničních zaměstnanců v obci, u nichž lze očekávat delší pobyt. Mohou také přistoupit k alespoň dílčím integračním krokům směrem k těm zahraničním zaměstnancům, u nichž je předpoklad pouze krátkodobého setrvání.

Neměly by podceňovat problémy migrantů s volným vstupem do ČR i na trh práce, protože i oni se často nacházejí ve zranitelném postavení. Důležitá je pak pochopitelně práce s veřejností a v neposlední řadě je dobré věnovat se i prevenci negativních jevů, které oblast zahraniční zaměstnanosti provázejí. Ve všech těchto oblastech mohou samosprávy využívat **finančních dotací a poradenství ze strany státních orgánů, stejně tak jako spolupracovat s NNO zaměřenými na integraci** nebo s profesními a dalšími zájmovými organizacemi.

V praxi se osvědčily tyto kroky:

1. Zajistit informovanost zahraničních zaměstnanců o pracovních i jiných právech a povinnostech

Jejich informovanost je dlouhodobě nízká a nedostatečná. Mnohdy mají omezený přístup k objektivním informacím, získávají je zkreslené či nepravdivé jen od zprostředkovatele/zaměstnavatele. Zároveň jsou na trhu práce ve zranitelném postavení i z jiných důvodů a ze zákona nezdravě závislí na konkrétním zaměstnavateli/zprostředkovateli. Pracovní smlouva či jiné zásadní (např. pobytové) dokumenty jsou jim prezentovány jen v češtině, což posiluje jejich nerovnou pozici. Je důležité, aby měli přístup k těmto informacím v jazyce, kterému rozumí. Obce mohou připravit vlastní materiály či využít už existující (letáky SUIP, NNO, CPIC, MPSV) a pro distribuci zvolit různorodé kanály – terénní a ambulantní sociální služby, obecní noviny, nástěnky, ordinace lékařů, zastávky autobusu a další místa, která migranti v obci navštěvují. Obce mohou spolupracovat i při realizaci integračních a sociokulturních kurzů, organizovat obdobné kurzy nebo kurzy češtiny.

» 4.3 Adaptačně-integrační a sociokulturní kurzy » 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty

2. Zajistit dostupnost poradenských a asistenčních služeb za účelem vymahatelnosti práv migrantů

Zásadním problémem je ztížená vymahatelnost práv zahraničních zaměstnanců. Už před příjezdem by ideálně měli mít informace např. o tom, kdy lze využít tlumočnicka, jak vymáhat mzdu (soudní spor, mimosoudní vyrovnání aj.) či o možnostech právní pomoci. Často nemají povědomí o možnostech sociálního zabezpečení (podpora v nezaměstnanosti, evidence jako zájemce/uchazeče o zaměstnání, právo na převod nároků na dávky ze/do země původu dle mezinárodních smluv, možnost využít mimořádné okamžité pomoci či jiných dávek hmotné nouze aj). Neznalost jazyka i sociokulturního prostředí je pro ně bariérou při úvahách o domáhání se plnění, na něž mají či mohou mít nárok. Dostupné poradenství (nabízené i online) může být zdrojem podpory při řešení závažných situací. Je proto důležité podporovat služby pro tuto skupinu a zařadit je do komunitních plánů sociálních služeb (samostatně či ve formě podpory vzdělávání pracovníků už existujících služeb).

» 2.3 Národní dotační titul MV ČR: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni

» 13.2 Adresář organizací pracujících s migranty

3. Informovat migranty i zaměstnavatele o službách interkulturních pracovníků a komunitních tlumočnicků

Obzvláště u velkých zaměstnavatelů, kteří nabírají zahraniční pracovníky ve skupinách, je důležité, aby obec působila aktivně a nabídla jim služby interkulturních pracovníků a komunitních tlumočnicků (jsou-li zaměstnanci samosprávy), či je propojila s relevantními NNO. Mohou pomoci při kontaktu migrantů s novým prostředím i při zaměstnaneckých školeních.

» 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

4. Proškolení zaměstnance veřejné správy a samosprávy v oblasti interkulturní komunikace

Vzájemné porozumění si (nejen po stránce jazykové) může předejít komplikacím v soužití. V těchto záležitostech se lze obrátit např. na CPIC, NNO a jiné subjekty zaměřené na poradenství v oblasti integrace, či oslovit další odborníky (z oblasti antropologie, sociologie, psychologie aj.) a objednat u nich školení odpovídající potřebám úřadu.

5. Mapovat životní podmínky migrantů a v případě potřeby podniknout kroky k jejich zlepšení

Migranti často vykonávají překérní práci, jsou závislí na zaměstnavateli a omezení jazykovou bariérou i minimálními sociálními kontakty, což je činí zranitelnými ve vztahu k pracovnímu vykořisťování či jiným formám porušování práv. Je tak důležité průběžně mapovat jejich situaci i kontinuálně podporovat terénní sociální služby a služby interkulturních pracovníků, které mohou přispět ke zmírnění zranitelnosti migrantů. Zásadní pro prevenci sociálněpatologických jevů v této souvislosti je důvěryhodné prostředí, ve kterém se tolik nebojí sdělovat informace, žádat o ně či říct si o pomoc.

6. Cíleně se zaměřit na vytváření strategických partnerství

Osvědčilo se vytváření pravidelných pracovních skupin/platforem aktérů integrace, kterých se účastní i relevantní subjekty z oblasti trhu práce – zástupci Úřadu práce, inspekce práce, zaměstnavatelů, odborů. Jednotliví aktéři mají možnost se poznat a vyměnit si informace. Pro kraj/obec tato setkání představují i další ze způsobů mapování situace. Klíčové, pro obě strany výhodné je navázání spolupráce obce se zaměstnavateli migrantů v otázkách zahraniční zaměstnanosti (počty zahraničních pracovníků, jejich rodinných příslušníků, zajištění odpovídajících podmínek ubytování, plánované náborů či propouštění a související dopady do života v lokalitě).

7. Rozložit náklady na integraci mezi stát, region, obec i zaměstnavatele

S účastí zaměstnavatelů ve vytvořených platformách úzce souvisí i jejich možný podíl na faktických nákladech na integraci. Měli a mohli by je přímo podpořit (např. ve formě darů místní MŠ/ZŠ, účelově vázaných na začlenění dětí s OMJ).

8. Podporovat rovné pracovní podmínky nejen migrantů, ale všech osob na trhu práce

Nutným předpokladem toho, aby uplatnění se na trhu práce pozitivně souviselo se začleněním příchozích do struktur nové společnosti (což je nepochybně cíl, jehož chce každá obec či kraj dosáhnout), je důstojná mzda a férové pracovní podmínky pro všechny bez rozdílu. Pokřivený trh práce, kde se za práci migrantů platí méně, jinak ve svém důsledku negativně zasáhne i české občany.

Zahraniční zaměstnanci na českém trhu práce netvoří homogenní skupinu. Jiná situace se týká vysoce kvalifikovaných migrantů a jiná těch, kteří jsou nízkokvalifikovaní, lépe řečeno těch, kteří u nás nacházejí zaměstnání na nízkokvalifikovaných pozicích, a to bez ohledu na úroveň jejich dosaženého vzdělání. A zejména ti jsou vystaveni podmínkám a situacím, o nichž by samospráva měla být informována především.

Narůstá počet zahraničních pracovníků, kteří pracují v režimu tzv. krátkých víz na maximální dobu 3 měsíců s vydaným povolením k zaměstnání, nově jsou zavedena i tzv. mimořádná pracovní víza na jeden rok – oběma režimům je společné, že migrantům přiznávají jen omezená práva a integrační opatření k nim až na výjimky nejsou směřována. Legislativní i ekonomický vývoj tak jasně akcentuje nástroje, které upřednostňují dočasnou (cirkulární) migraci oproti migraci dlouhodobé, která směřuje k trvalému usazení a příchodu celých rodin.

Zahraniční pracovníci jsou však zranitelní nejen při vstupu na trh práce. Často jim nejsou zprostředkovány ani základní informace o trvání pracovní doby, povinných přestávkách v práci, nároku na dovolenou či nemocenskou. Zároveň mají omezený přístup k právní pomoci, a především ti, kteří přijíždějí v rámci dočasné pracovní migrace, nemají k dispozici téměř žádné nástroje, jak se proti porušování zákoníku práce zaměstnavatelem bránit. Potýkají se s jazykovou, kulturní a informační bariérou, kdy jim jsou mnohdy i cíleně sdělovány nepravdivé či zavádějící informace jak o jejich právech v oblasti zaměstnanosti, tak o jejich pobytovém statusu v ČR. **Státem zakotvená závislost na zaměstnavateli přitom posiluje ztíženou, v mnoha případech takřka nemožnou vymahatelnost jejich práv,** což se nepochybně negativně odráží na jejich celkovém postavení na trhu práce.

Jedním z hlavních problémů je už zmíněná a legislativou daná závislost na zaměstnavateli. Povolení k zaměstnání i zaměstnanecká karta jsou, a to za poměrně striktních podmínek, vydávány na **konkrétní pracovní místo u konkrétního zaměstnavatele.** Bez souhlasu MV, resp. bez nového povolení k zaměstnání tak migranti **změnit zaměstnavatele nemohou,** což je **jednou z hlavních příčin jejich vyšší zranitelnosti – ztráta zaměstnání je tak v zásadě spojena se ztrátou pobytu,** a to i přes zákonem zakotvenou tzv. ochrannou lhůtu, během níž si migranti hledají zaměstnání nové. Její úprava v zákoně je ale problematická, a to zejména kvůli nedostatečnému rozsahu 3 měsíců, a především pak proto, že se vztahuje jen na omezené důvody ukončení pracovního poměru a zdaleka tak nepostihuje všechny situace, do kterých se migranti mohou i bez vlastního zavinění dostat. **Závislosti na zaměstnavateli a obavy o ztrátu pobytu společně se ztrátou zaměstnání se migranti zbavují až v souvislosti se získáním trvalého pobytu.** Je tedy zřejmé, že mezi nejvíce ohrožené patří migranti ze zemí mimo EU s přechodným pobytem.

Ač nelze zobecnit, že by toho každý zaměstnavatel zneužíval, praxe ukazuje, že v mnoha případech tito zaměstnanci z obavy ze ztráty zaměstnání (a tím pádem i pobytového oprávnění vydaného za stejným účelem) snášejí takové

protiprávní jednání zaměstnavatelů či zprostředkovatelů práce, které by za normálních okolností bylo kvalifikováno nejen jako pouhé porušení zákoníku práce, ale bezpochyby i v trestněprávní rovině.

Zkušenosti z praxe dlouhodobě ukazují na pracovní vykoisťování. Mezi nejčastější příklady, které je zahraniční zaměstnanec nucen a ochoten akceptovat, patří práce v rozporu s pracovní smlouvou, včetně neplacené práce přesčas, protiprávní absence dovolené, nevyplacení dohodnuté mzdy, srážky ze mzdy, které nemají oporu v zákoně ani ve smlouvě, případně tlak na zaměstnance, aby část mzdy odváděl zpět zaměstnavateli, nezajištění základních bezpečnostních standardů, záměrné klamání zaměstnance, pokud jde o obsah pracovní smlouvy, a zejména pak s tím související legalitu jeho pobytu včetně nenahlášení zaměstnavatelem k úhradě sociálního a zdravotního pojištění. A jsou to pak ti stejní zaměstnavatelé, kteří odmítají svým zaměstnancům vyplácet odměnu za odvedenou práci, když mylně spoléhají na to, že za nelegální práci nejsou povinni mzdu vyplatit. Bohužel není výjimečné ani zneužívání těchto zaměstnanců k trestné činnosti, nucená práce a závislost na zaměstnavateli až otrockého typu.

Častým **problémem je i fungování agenturního zaměstnávání a klientského systému** (jejich popis viz sekce *Ze slovníku*) – mají poměrně významný vliv na oblast rovných práv zahraničních zaměstnanců v ČR, ovlivňují kvalitu jejich života a nezřídka stojí i za pádem těchto osob do neregulérního postavení. Kromě všech dalších negativních souvislostí, které se k neregulérnímu postavení vážou, je jedním z nich také nemožnost fungovat na legálním trhu práce. Problematické je i řetězení subdodavatelských smluv, kdy migranti nevědí, pro jakého zaměstnavatele pracují. Koncový uživatel (často respektovaná společnost) nezřídka přehlídí porušování zákoníku práce ze strany subdodavatele a odmítá nést odpovědnost za porušování právních předpisů.

Řada osob, a to zejména migrantek, pak například vykonává placenou **práci v cizích domácnostech.** Pracují jako uklízečky, pečovatelky, chůvy či hospodyně, a to zpravidla v rozporu s platnou legislativou, což také může být jedním z důvodů jejich vyšší zranitelnosti. Snáze se mohou stát oběťmi pracovního vykoisťování, specifických forem genderově podmíněného násilí a rasové diskriminace, a to zejména kvůli tomu, že výkon jejich práce se odehrává většinou v domácnostech zaměstnavatelů, a tedy v soukromé sféře, která je v podstatě z vnějšího pohledu neviditelná, a tudíž i rizikovější.

S oblastí zahraniční zaměstnanosti souvisí i řada dalších **problematických momentů, které ve výsledku ovlivňují postavení migrantů na trhu práce,** ať už jde o obtíže při uznávání kvalifikace získané v zemi původu, ztížené možnosti sladování rodinného a pracovního života či to, že jsou mnohdy terčem rasistických a xenofobních projevů. Do roviny další závažné trestné činnosti se pak dostáváme u otázek obchodu s lidmi, nucené práce či organizovaného zločinu, kde jsou migranti snadnými cíli a častými oběťmi protiprávního jednání, a to nezřídka i z řad svých krajanů.

AGENTURNÍ ZAMĚSTNÁVÁNÍ – princip, založený na trojstranném právním vztahu. Agenturní zaměstnanci sice uzavírají pracovněprávní vztah s agenturou práce, ale práci provádějí ve prospěch a dle pokynů jiného subjektu, tzv. uživatele. Ač je agenturní zaměstnávání jednou ze zákonem povolených forem zprostředkování zaměstnávání (se zaručenými stejnými podmínkami pro agenturní zaměstnance), řada šetření prokázala jasné znevýhodňování a vykořisťování zahraniční pracovní síly působící v jeho rámci. Situaci komplikuje mj. obtížná identifikace zprostředkovatelských agentur zapojených do procesu zaměstnání (často není zřejmé, který subjekt je vlastně druhou smluvní stranou pracovněprávního poměru agenturního zaměstnance), chybějící smluvní základ či obecně důkazní nouze, která brání postihu diskriminujících zaměstnavatelů.

DOČASNÁ PRACOVNÍ MIGRACE – česká právní úprava obsahuje několik typů víz, která umožňují přijímání pracovních migrantů jen na určitou, předem danou dobu, bez možnosti prodloužení. Jde se o snahu státu donutit či motivovat migranty, aby se v ČR neusadili a odcestovali zpět. Tento přístup přitom omezuje určitá práva migrantů, minimálně právo na prodloužení povolení k pobytu, popř. na získání povolení k trvalému pobytu. Často je spojen i s dalším omezením práv, např. přivést si rodinu, změnit zaměstnavatele aj. V ČR jde o krátkodobá víza spojená s povolením k zaměstnání, roční mimořádná pracovní víza a víza za účelem sezonního zaměstnání. Vzhledem k závislosti na zaměstnavatelích tito zahraniční zaměstnanci často vykonávají práci bez ohledu na úroveň dodržování svých práv. To snižuje i standardy zaměstnaneckých práv jiných pracovníků a porušuje ve svém důsledku i pravidla souměrnosti mezi jednotlivými zaměstnavateli.

KLIENŤSKÝ SYSTÉM – ač odborníci označují termín za nepřesný, ve své podstatě vyjadřuje síť vztahů a služeb, jejíž funkcí je zprostředkování volných pracovních míst i jiných služeb (ubytování, povolení k pobytu a související věci) migrantům. Jeho nebezpečí spočívá mj. v takřka absolutní závislosti zahraničních zaměstnanců na službách tohoto systému, a také na nebezpečné propojenosti s organizovaným zločinem. Do klientského systému byly v průběhu minulých let na území ČR zapojeny pravděpodobně tisíce migrantů ze zemí bývalého Sovětského svazu.

POVOLENÍ K ZAMĚSTNÁNÍ – zákon stanoví, kteří migranti potřebují povolení k zaměstnání. Žádají o něj písemně příslušnou krajskou pobočku ÚP zpravidla před příchodem na území ČR. Musí jít o volné pracovní místo (**výjimka** je např. u žadatelů o mezinárodní ochranu po 6 měsících v řízení o udělení mezinárodní ochrany, u migrantů, kteří pobývají na území ČR na základě víza za účelem strpění, sezónních pracovníků atd.) a **je platné pouze pro konkrétního zaměstnavatele** (uvedeného v rozhodnutí) **a pro konkrétní druh a místo výkonu pracovního místa. Je nepřenosné, ale lze ho prodloužit.**

PREKÉRNÍ PRÁCE – pojem se objevuje v posledních letech zejména v souvislosti s postavením nízkokvalifikovaných zahraničních zaměstnanců na trhu práce. Je

chápan jako specifická forma nejisté, neplnohodnotné, krátkodobé a nízko ohodnocené práce, charakterizované negativní flexibilitou, s čímž souvisí i nedostatek společenského uznání a ztížený dosah ochrany ze strany pracovněprávní legislativy. Právě u zahraničních zaměstnanců se ukazuje, že postoj zaměřený na zvyšování jejich flexibility vede k omezování jejich sociálních práv. Mezi prekérní práci je často řazena i **nájemná práce v cizích domácnostech**. V těchto segmentech pracovního trhu zpravidla převládá prostředí stínové ekonomiky.

VSTUP NA TRH PRÁCE – podmínky, za kterých je možné být zaměstnán. Rozlišuje se volný (bez dalších podmínek; migrant nemusí získávat pro výkon své práce pracovní povolení) a podmíněný vstup na trh práce (nutnost splnění dalších podmínek) » 8.1.2 Přehled vztahu pobytového oprávnění a možnosti vstupu na trh práce

VYSLÁNÍ MIGRANTŮ ZAHRANIČNÍM ZAMĚSTNAVATELEM – vyslání za účelem poskytování služby, vnitropodnikový převod do jiné složky podniku zaměstnavatele, dočasné přidělení zaměstnavatelem usazeným buď jinde v EU, či v tzv. třetí zemi – regulace vyslání/zaměstnání se podle toho liší. Tento institut je často zneužíván – na základě předstíraného vyslání k poskytování služeb zahraničním zaměstnavatelem usazeným jinde v EU vykonávají migranti ze třetích zemí na území ČR závislou práci (např. Ukrajinci s polskými vízy za účelem zaměstnání).

ZAMĚSTNANECKÁ KARTA – druh povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR za účelem zaměstnání. V Pro občany EU a jejich rodinné příslušníky není určena. Váže se až na výjimky ke konkrétní pracovní pozici a zaměstnavateli. Migrant, který tuto kartu získá, může na našem území pobývat i pracovat (za podmínek daných zákonem). Karta je nejčastěji vydávána na dobu trvání pracovněprávního vztahu, platnosti rozhodnutí uznávacího orgánu o povolení k výkonu povolání nebo odborné práce, nejdéle však na dva roky, s možností opakovaného prodloužení. Je určena pro všechny druhy zaměstnání bez ohledu na požadovanou odbornou způsobilost. Volné pracovní místo, na které lze podat žádost o zaměstnaneckou kartu, ale musí být zařazeno do **centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty**.

ZAMĚSTNÁNÍ – právní vztah mezi dvěma stranami, při kterém jedna z nich (zaměstnanec) vykonává pravidelně práci stanoveného druhu pro druhou (zaměstnavatele) a za to od ní dostává odměnu založenou obvykle na odpracovaném čase. Zákoník práce takový vztah definuje jako tzv. **závislou práci** a řadí sem jak pracovní poměr, tak práce na základě dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti. V případě, že jde o fakticky závislou práci, která ale není vykonávána v rámci některé z popsaných forem pracovněprávního vztahu, se jedná o **nelegální práci** (práci na černo, nedeklarovanou práci apod.). Tou je u migrantů i výkon práce bez pobytového a/nebo pracovního oprávnění, je-li zákonem vyžadováno. O nelegální práci jde i v případě najímání migrantů s vízem/pobytem za účelem podnikání na zjevně zaměstnanecké pozici.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

Plzeňský kraj a Krajská hospodářská komora Plzeňského kraje se rozhodly řešit problémy spojené s nedostatkem pracovních sil a nekoordinovanou činností personálních agentur společným projektem. V roce 2019 bylo založeno **Centrum lidských zdrojů Plzeňského kraje**, které nabízí služby pro organizace zřizované Plzeňským krajem i privátní firmy, např. **vyhledávání vhodných uchazečů, poradenství uchazečům a jejich rodinám a další podpůrné služby v právní, sociální i vzdělávací oblasti**. Centrum mapuje i potřeby pracovního trhu, koordinuje projekty zaměřené na rozvoj a popularizaci regionu, podílí se na zvyšování osvěty, komunikuje s orgány státní správy a samosprávy a spolupracuje s orgány EU při rozvoji regionu.

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) založila v roce 2018 v Plzni specializovanou **Pracovněprávní poradnu**, určenou zejména pro migranty ze třetích zemí. Zaměřuje se především na pomoc při nevyplácení mezd, neodvádění

sociálního a zdravotního pojištění, neoprávněném ukončení pracovních poměrů ze strany zaměstnavatelů, případně při výskytu diskriminace nebo nepřiměřeného zacházení na pracovišti i při přijímání nových zaměstnanců. Poradnu v roce 2018 **financoval přímo Úřad městského obvodu Plzeň 3**.

Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) vzbudilo v roce 2013 velký ohlas s projektem **Rovné šance na prahu českých domácností** (ESF, OPLZZ), kdy se ve spolupráci s organizací Člověk v tísni, reklamní agenturou Ogilvy & Mather a Národohospodářským ústavem AV ČR zaměřilo na **problémy spojené s výkonem domácí práce**. Do povědomí veřejnosti se dostala zejména provokativní projektová kampaň Cizinky na úklid, nabízející služby fiktivní agentury. Upozornila tak na nedodržování práv těchto žen a podmínky jejich zaměstnávání. Součástí projektu byly i další aktivity, včetně přímé pomoci domácím pracovnícím nebo instruktážního videa o tom, jak se stát „Férovým zaměstnavatelem“.

- **MPSV na [svém webu](#)** v sekci *Průvodce / Práce a zaměstnání / Práce cizinců* zveřejňuje aktuální **informace o zaměstnávání migrantů a databázi volných pracovních míst** dostupných pro migranty ze třetích zemí. V sekci *Působnost MPSV / Zahraniční zaměstnanost / Projekty ekonomické migrace* naleznete **informace o projektech ekonomické migrace** zaměřených na zjednodušení a zrychlení procedury udělení pobytového oprávnění některým skupinám zahraničních podnikatelů a zaměstnanců.
- **SÚIP** poskytuje na svých **stránkách** po zvolení jazykové mutace ke stažení **informační materiály z oblasti pracovněprávních vztahů a bezpečnosti práce pro migranty**. V sekci *Informační materiály / Pracovněprávní vztahy* jsou k dispozici **informační materiály** orientované na oblast bezpečnosti práce, pracovních vztahů a podmínek a zákona o zaměstnanosti – např. leták ***Základní informace pro cizince o pracovněprávních předpisech v ČR***.
- **MV** v rámci prevence kriminality realizuje a dotuje aktivity zaměřené na **boj s obchodováním s lidmi a s pracovním vykořisťováním**. Na **svých stránkách** (v sekci *O nás / Prevence kriminality / Obchodování s lidmi / Kontakty*) uveřejnilo přehled kontaktů, kam se mohou veřejnost i oběti obrátit o pomoc, radu nebo s žádostí o poskytnutí školení.
- **SOS linka organizace La Strada** (+420 222 71 71 71, +420 800 07 77 77) je určena především obchodovaným a vykořisťovaným osobám. Jsou jim zde poskytovány informace o jejich právech a možnostech řešení jejich situace.
- **MPSV** popisuje na **svých stránkách** v sekci *Ministerstvo / Zahraniční vztahy a EU / Mezinárodní vztahy / Mezinárodní smlouvy / Sociální zabezpečení cizinců v ČR* **podmínky sociálního zabezpečení cizinců**.
- **Portál [praceceskerepublice.cz](#)**, který realizoval dnes již zaniklý Fond dalšího vzdělávání zpřístupňuje v sekci *Průvodce / Průvodce regionálními službami* **interaktivní adresář regionálních služeb** NNO a dalších subjektů pomáhajících migrantům (též v angličtině), s aktualizací k roku 2018.
- **Centrum pro integraci cizinců (CIC)** zveřejňuje na svých stránkách v sekci *Sociální poradenství / Pracovní poradenství* **materiály k zaměstnávání migrantů v různých jazykových mutacích**. Provozuje také **portál [www.jobmanual.cz](#)**, který obsahuje základní informace k zaměstnávání, aplikaci k tvorbě CV (v českém a anglickém jazyce) a evidenci volných pracovních pozic.

- 1.2 Migrantí podle právního statusu
- 4.3 Adaptačně-integrační a sociokulturní kurzy
- 6 Komunikace s migranty
- 8.1.1 Přehled nejdůležitějších právních předpisů vztahujících se k zaměstnávání migrantů
- 8.1.2 Přehled vztahu pobytového oprávnění a možnosti vstupu na trh práce
- 8.2 Oblasti s velkým počtem pracovních migrantů a průmyslové zóny
- 8.3 Nezaměstnaní migranti a pomoc s hledáním zaměstnání
- 9 Sociální oblast
- 13.2 Adresář organizací pracujících s migranty

8.1.1 PŘEHLED NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ VZTAHUJÍCÍCH SE K ZAMĚSTNÁVÁNÍ MIGRANTŮ

HLAVNÍ ZÁKONY:

➔ **Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR** (tzv. cizinecký zákon): **regulace vstupu migrantů do ČR.** Zákon zejména stanovuje podmínky vstupu, pobytu i některé podmínky výkonu závislé práce cizinců na území ČR, upravuje situace ztráty zaměstnání cizince, ochranné lhůty, vyhoštění a další související instituty.

➔ **Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti: regulace vstupu migrantů na trh práce ČR** a jejich působení zde. Zákon rozlišuje mezi migranty, kteří mají volný vstup na trh práce, a těmi, jejichž vstup na trh práce je podmíněn udělením příslušného oprávnění. ➤ 8.1.2 Přehled vztahu pobytového oprávnění a možnosti vstupu na trh práce

- § 3 – **účastníci právních vztahů** (odst. 2 – vstup občanů EU a jejich rodinných příslušníků na trh práce, odst. 3 – vstup rodinných příslušníků občanů ČR na trh práce)
- § 5 – vymezení některých pojmů (zde konkrétně písm. e), **definice nelegální práce** týkající se cizince)
- § 14 – **definice subjektů oprávněných ke zprostředkování zaměstnání** (tj. krajské pobočky Úřadu práce ČR + agentury práce); 3 typy zprostředkování zaměstnání
- § 18 až 33 – **zprostředkování Úřadem práce ČR** zájemcům o zaměstnání (poradenství, rekvalifikace za určitých podmínek) + uchazečům o zaměstnání (cizincům ze třetích zemí jen s trvalým pobytem)
- § 39 až 57 – **podpora v nezaměstnanosti**
- § 58 až 66 – **zprostředkování agenturami práce**
- § 85 až 103 – **podmínky vstupu zahraničních pracovníků na trh práce ČR a jejich působení zde** (neuplatňuje se v případech uvedených v § 98 a § 98a zákona o zaměstnanosti, tj. u migrantů z tzv. třetích zemí, jimž je umožněn volný vstup na trh práce ČR, jako jsou migranti s trvalým pobytem v ČR, migranti vyslaní na území ČR zaměstnavatelem usazeným v jiném státě EU za účelem poskytování služeb, osoby pracující v mezinárodní přepravě ad.)
- § 89 odst. 3 – **regulace výkonu úkonů** vyplývajících z předmětu činnosti podnikání v případě **členů obchodních korporací**
- § 86 až 88, 102, 132, 136, 147b – **povinnosti zaměstnavatelů** (včetně informačních povinností o migra-tech, jejichž vstup na trh práce není regulován)
- § 139 až 141b – **přestupky, sankce a povinné úhrady kontrolovaných osob**, včetně tzv. ručitelů (dodavatelů a objednatelů v případě řetězce smluv), mj. umožnění výkonu nelegální práce, neplnění oznamovacích povinností, zprostředkování zaměstnání bez povolení, zastřené zprostředkování
- § 147b – **povinnost pro samosprávy poskytnout součinnost mj. při kontrole.** Kontrolu dodržování zákona o zaměstnanosti provádějí orgány inspekce práce a celní úřady.

➔ **Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce:** jedná se zejména o pracovněprávní vztahy (včetně jejich forem a možností ukončení vztahu), pracovní podmínky, odměňování, pracovní dobu, bezpečnost práce, agenturní zaměstnávání a další oblasti. V případech, kdy je cizinec vyslán zahraničním zaměstnavatelem, však může platit zahraniční právní úprava.

➔ **Nařízení vlády č. 64/2009 Sb.,** o stanovení druhu prací, které agentura práce nemůže formou přidělení k výkonu práce u uživatele zprostředkovávat, ve znění nařízení vlády č. 374/2017 Sb.

➔ **Vyhláška č. 322/2017 Sb.,** o stanovení seznamu odvětví zaměstnání, která zahrnují činnosti závislé na ročním období (relevantní pro sezonní zaměstnance).

➔ **Usnesení vlády ze dne 26. srpna 2019 č. 581,** o programech schválených vládou za účelem dosažení ekonomického přínosu pro Českou republiku.

➔ **Nařízení vlády č. 220/2019 Sb.,** o maximálním počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování a žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze podat na zastupitelském úřadu (tzv. kvóty na ekonomickou migraci).

1. Kontrolní a správní oblast:

- Zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon
- Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
- Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

2. Sociální oblast:

- Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek fyzickým osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi (pro nelegálně pobývající je možné žádat jen o mimořádnou okamžitou pomoc, a to jen v určitých případech).
- Zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů
- Nařízení (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Jeho prostřednictvím jsou v rámci EU koordinovány systémy sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění; týká se i občanů ze zemí mimo EU pracujících v EU.

3. Zdravotní oblast:

- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
- Zákon ČNR č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

4. Bezpečnostní oblast:

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Zákon ČNR č. 553/1991 Sb., o obecní policii
- Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích
- Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Některé druhy protiprávního jednání při zaměstnávání migrantů mohou být klasifikovány i jako **trestné činy**,

zejména: - podvod (§ 209 trestního zákoníku),
- neoprávněné zaměstnávání cizinců (§ 342 trestního zákoníku),
- obchodování s lidmi (§ 168 odst. 1 písm. e) nebo 2 písm. e) trestního zákoníku),
- trestné činy na úseku pobytové legislativy.

- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

5. Různé:

- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
- Zákon ČNR č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích
- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

Zvláštní úprava zaměstnávání zahraničních pracovníků se týká některých případů sjednaných **mezinárodními smlouvami** (mezinárodní smlouvy v oblasti zaměstnanosti). Oblast nově uzavíraných bilaterálních smluv je zaměřena na usnadňování dočasných pracovních pobytů mladých lidí na území druhého smluvního státu.

Zaměstnavatelé a některé další osoby mají též při zaměstnávání migrantů **další povinnosti**, jako je placení povinných odvodů a poplatků, plnění oznamovacích povinností, dodržení předepsaného administrativního postupu ad. (např. odvody na pojistné, daně, oznamovací povinnost vůči ČSSZ o nástupu cizince do zaměstnání).

Samostatnou problematikou je dočasné a příležitostné **poskytování služeb** na území ČR, k této činnosti většinou existuje speciální právní úprava (viz: web **Ministerstva průmyslu a obchodu** v sekci *Podnikání / Živnostenské podnikání / Povinnosti osob dočasně poskytujících služby na území České republiky*).

➔ Oficiální **překlady některých zákonů** jsou k dispozici na portálu **obcanskyzakonik.justice.cz** v sekci *Zákony a stanoviska / Překlady*.

8.1.2 PŘEHLED VZTAHU POBYTOVÉHO OPRAVNĚNÍ A MOŽNOSTI VSTUPU NA TRH PRÁCE

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, reguluje vstup migrantů na trh práce ČR a jejich působení zde. Zákon rozlišuje mezi migranty, kteří mají **volný vstup na trh práce**, a těmi, jejichž vstup na trh práce **je podmíněn** udělením příslušného oprávnění. Jedná se o:

- 1. duální povolení k pobytu + zaměstnání** (zaměstnanecká karta tzv. duálního typu, dále modrá karta nebo karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance). Vydává je MV na základě zvláštních evidencí volných pracovních míst spravovaných MPSV,
- 2. povolení k zaměstnání.** Vydává jej Úřad práce ČR. V některých případech je povolení k zaměstnání vydáváno na základě posouzení situace na trhu práce (posouzení nabídky uchazečů o zaměstnání, predikce vývoje trhu práce atd.), v určitých případech je povolení vydáváno i pro účely vyslání pracovníka zahraničním zaměstnavatelem do ČR.

DRUH POBYTU	VSTUP NA TRH PRÁCE	
	volný vstup	podmíněný vstup
krátkodobé vízum a bezvízový pobyt	Podmínkou výkonu zaměstnání je až na výjimky dle § 98 a 98a (vyslání na území ČR zaměstnavatelem usazeným v jiném státě EU za účelem poskytování služeb, mezinárodní přeprava apod.) vydání krátkodobého víza za účelem zaměstnání nebo sezónního zaměstnání.	Podmínkou výkonu zaměstnání je řádné pracovní povolení vydané Úřadem práce ČR a zároveň krátkodobé vízum za účelem zaměstnání nebo sezónního zaměstnání.
dlouhodobé vízum a dlouhodobý pobyt	Kategorie osob uvedených v ustanovení § 98 a § 98a zákona o zaměstnanosti, například: <ul style="list-style-type: none"> • studenti denního studia akreditovaných studijních programů a absolventi těchto programů; • vědečtí, pedagogičtí a výzkumní pracovníci vysokých škol nebo veřejných výzkumných ústavů; • držitelé dlouhodobého pobytu (ne však dlouhodobého víza) za účelem společného soužití rodiny atd. 	Týká se všech, kteří nespádají pod výjimky dle ustanovení § 98 a § 98a zákona o zaměstnanosti.
trvalý pobyt	ano	
žadatelé o mezinárodní ochranu a osoby, jimž bylo vydáno potvrzení o strpění pobytu (§ 97 písm. e)	ne	Po 6 měsících od podání žádosti je možné požádat Úřad práce ČR o vydání povolení k zaměstnání.
držitelé mezinárodní ochrany	ano	
občané EU a jejich rodinní příslušníci (včetně rodinných příslušníků občanů ČR)	Občané EU mají volný vstup. Rodinní příslušníci občanů EU mají volný vstup ode dne, kdy se stali rodinnými příslušníky (např. den uzavření manželství), případně ode dne, kdy podali žádost o přechodný pobyt, pokud dosud žádný pobyt v ČR neměli.	

8.2 OBLASTI S VELKÝM POČTEM PRACOVNÍCH MIGRANTŮ A PRŮMYSLOVÉ ZÓNY

Příchod většího počtu zahraničních zaměstnanců může přinést nejen řadu **výhod pro migranty a lokální obyvatele**, ale též **specifické nároky na místní samosprávy** – na infrastrukturu, rozpočet, služby i adaptaci na nové sociální situace. Ty se týkají řady oblastí, jako je bydlení, doprava, sociální práce, školství, zdravotnictví, bezpečnost, životní prostředí a další.

Některá specifika jsou typická pro rezidenční lokality v blízkosti tzv. průmyslových zón či developperských projektů zahrnujících skladové haly a výrobní prostory, jejichž přítomnost může bezkonfliktní soužití s majoritním obyvatelstvem ztížit. Přestože **průmyslové zóny** nejsou právně definovány a není k dispozici ani jejich přesná statistika, právě ony **představují místa s největší koncentrací migrantů, zaměstnaných na nekvalifikovaných či málo kvalifikovaných pozicích.**

Obce mohou v rámci předcházení možných negativních jevů přijmout různá preventivní opatření jak ve fázi výstavby průmyslové zóny, tak i během jejího fungování. Rovněž mohou žádat o **dotace** např. na prevenci sociálně-patologických jevů, na opatření pro rozvoj průmyslových zón či pro oblast integrace migrantů. Mohou také spolupracovat s **NNO zaměřenými na integraci**, mj. v monitorování situace v lokalitě prostřednictvím terénní sociální práce.

Pro zaměstnávání většího počtu migrantů platí standardní postup podle platné legislativy.

» 8.1 A *Přehled nejdůležitějších právních předpisů vztahujících se k zaměstnávání migrantů*

Specifická situace v průmyslových zónách je řešena v **usneseních vlády:**

- **č. 162 ze dne 27. února 2017** k *Opatřením k řešení bezpečnosti a veřejného pořádku v průmyslových zónách a jejich okolí v souvislosti se zvýšeným zaměstnáváním cizinců,*
- **č. 388 ze dne 22. května 2017** k *Plnění opatření k řešení bezpečnosti a veřejného pořádku v průmyslových zónách a jejich okolí v souvislosti se zvýšeným zaměstnáváním cizinců.*

Všechna doporučení z listu 8.1 Zaměstnávání migrantů se vztahují i na oblasti s velkým počtem pracovních migrantů. K minimalizaci problematických jevů dále přispívají následující postupy a opatření:

1. Při jednání s potenciálním investorem v průmyslové zóně dobře nastavit smluvní podmínky

Při tvorbě územně plánovací dokumentace průmyslových zón koordinuje činnost krajský úřad. Obec může jasně stanovit podmínky využití určitého území. Ty by měly zahrnovat potřebnou veřejnou infrastrukturu a usilovat o soulad veřejných a soukromých zájmů v daných lokalitách. Při vyjednávání o uzavření smlouvy o rozvoji území s investorem je vhodné, aby obec domluvila jeho finanční účast na výstavbě nezbytné infrastruktury, posílení služeb a zajištění integračních opatření. Měla by také požadovat konkrétní záruky, jednoznačně určené závazky a vyčíslitelné kompenzace případných negativních vlivů průmyslových zón na život v obci či dopadů nároků nově přichozích na služby obce. Náhlé zvýšení počtu zahraničních pracovníků v lokalitě může mít totiž negativní dopad na fungování místních služeb (zajištění lékařské péče, vzdělání pro děti migrantů ad.) a infrastruktury.

Obce mohou se soukromými firmami vyjednat také uzavření **memoranda o zásadách společenské odpovědnosti firem.** Ty se tak mohou zavázat ke spolupráci při najímání migrantů, podpoře obecních služeb či integrace zahraničních pracovníků. Dohody založené na tomto principu však nejsou právně závazné a jejich dodržování nemožnou obce vymocí u soudu.

2. Navázat spolupráci s NNO pohybujícími se v terénu za účelem monitorování situace

Neziskové organizace specializované na práci s migranty disponují dobrou znalostí místní situace, hloubkovou znalostí cizinecké problematiky i užitečnými kontakty v rámci migrantských komunit i mimo ně. Mohou tak být efektivními partnery obcí a krajů při realizaci integračních projektů a opatření.

Zapojením vhodně jazykově vybavených terénních pracovníků lze efektivněji zjišťovat potřeby migrantů v průmyslových zónách, rozšiřovat informace o veřejných službách jim určených, stejně jako odhalovat zranitelné skupiny a osoby ohrožené sociálně-patologickými jevy. Terénní práci je proto vhodné zajistit a provádět nejen na úrovni krajů, ale také větších měst a obcí, ideálně alespoň na úrovni okresního města nebo obce s rozšířenou působností (ORP).

3. Spolupracovat se zaměstnavateli migrantů i s poskytovateli služeb migrantům v regionu

Spolupráce samosprávy s ubytovateli, poskytovateli zdravotní péče či vzdělávacími institucemi např. pro děti migrantů může přispět k bezproblémovému provozu těchto zařízení, jejichž fungování se zkomplikovalo v důsledku zvýšeného počtu zahraničních pracovníků v lokalitě. Zaměstnavatelům zase mohou samosprávy doporučit kontakty na poradenské či asistenční služby či orgány státní správy.

4. Aktivně realizovat preventivní opatření zamezující protiprávním jednáním či jiným společensky nežádoucím jevům

Opatření mohou např. zahrnovat zřizování nástrojů usnadňujících kontrolu nad dodržováním veřejného pořádku a bezpečnosti (např. kamerového systému či osvětlení), asistenci spolehlivým zaměstnavatelům či spolupracujícím poskytovatelům služeb využívaných migranty, aktivní podporu nekonfliktního kontaktu majority s komunitami migrantů a integraci migrantů na lokální úrovni. Účinnou formu prevence představuje také sociální práce, např. zřizování specializovaných místností pro sociální komunitní činnosti, asistenčních služeb bezpečnostních dobrovolníků a asistentů prevence kriminality či jiné formy komunitní terénní práce. Mezi osvědčené opatření patří i závazek zaměstnavatele, že umožní terénním sociálním pracovníkům vstup do areálů či na ubytovny zahraničních zaměstnanců. » 12.1 Místní strategie a projekty prevence kriminality

5. V případě výskytu problémů v oblasti dodržování veřejného pořádku či narušování společného soužití realizovat odpovídající opatření

Obec má možnost přijímat opatření v příslušných dílčích oblastech (přestupky proti pořádku v územní samosprávě, proti veřejnému pořádku, proti občanskému soužití, proti majetku a další). Spadá sem mj. i vydávání obecně závazných právních předpisů či posílení místní policie. V některých případech mohou mít i přiměřené sankce preventivní charakter.

6. Posilovat kompetence samosprávy v oblasti zahraniční zaměstnanosti a integrace

Samosprávy mají mnohdy jen omezené informace a zároveň i kompetence týkající se zahraniční zaměstnanosti. Přestože objektivně vzato není z legislativního pohledu jejich pozice silná, existují tzv. měkké nástroje, které může kraj či obec využít. Lze např. vypracovat strategii a vizi v oblasti zahraniční zaměstnanosti, pracovat se zaměstnavateli a motivovat je k integračním opatřením, a to včetně spolupráce na posilování lokální infrastruktury. Jednotlivé kraje jsou připomínkovými místy v legislativním procesu, lze tedy i skrz ně uplatňovat připomínky ke vznikající legislativě v oblasti ekonomické migrace. Je důležité, aby kontinuálně docházelo k posilování postavení samospráv v této oblasti.

7. Ve spolupráci s ostatními aktéry se zasadit o zajištění důstojných pracovních podmínek pro zahraniční pracovníky a usnadnění procesu zaměstnávání migrantů

I dobrá informovanost migrantů o jejich právech bude mít jen minimální dopad bez zajištění důstojných pracovních podmínek a adekvátní finanční odměny za odvedenou práci.

8. Strukturálně nastavit takové podmínky zaměstnávání migrantů, aby došlo k přímému převzetí zodpovědnosti velkých firem za své zaměstnance bez intervence zprostředkovatelů

Nadnárodní korporace a zahraniční závody umístěné v průmyslových zónách často využívají outsourcingových služeb agentur práce, aby vyloučily pro ně možné negativní dopady a rizika spojená se zaměstnáváním a zvýšily svou konkurenceschopnost (díky snížení nákladů na daňové odvody, sociální zabezpečení či zdravotní pojištění, které by jinak za své vlastní zaměstnance byli nuceny hradit). Tento způsob sice zvyšuje jejich příjmy, ovšem na straně druhé vede k podpoře prekarizace práce zahraničních zaměstnanců a v dlouhodobém horizontu i snižuje standardy zaměstnaneckých práv obecně.

AGENTURY PRÁCE – právnické nebo fyzické osoby, které mají povolení k příslušné formě zprostředkování zaměstnání (§ 14 odst. 3 písm. b) zákona o zaměstnanosti). Jejich činností je uspokojení poptávky zaměstnavatelů po zaměstnancích a výběr uchazečů o zaměstnání dle kritérií zadaných klienty. Je zásadní rozlišovat mezi těmito oficiálními agenturami práce a neoficiálními subjekty, které jsou založeny na platformě společnosti s ručením omezeným a jejichž předmětem činnosti je podnikání v režimu tzv. volné živnosti (viz příloha 1 až 3 zákona č. 455/1991 Sb., živnostenského zákona).

PROGRAMY EKONOMICKÉ MIGRACE – vládní programy, které u vybraných skupin zahraničních zaměstnanců (na základě země původu a kvalifikace) usnadňují zaměstnavatelům vyřizování pobytových oprávnění.

ŠVARCSYSTÉM – nelegální druh ekonomické činnosti, při které osoby vykonávající pro zaměstnavatele běžné činnosti v závislém vztahu nejsou jeho zaměstnanci a formálně vystupují jako samostatní podnikatelé (OSVČ, zpravidla živnostníci). Zdánlivě tak nejde o vztah pracovněprávní, ale o vztah obchodní.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

Z debat o integraci na lokální úrovni dlouhodobě vyplývá **nespokojenost obcí s tím, že nemají možnost samy rozhodovat o příchodu a počtu**

migrantů na svém území, a že výjimkou nejsou ani situace, kdy se o existenci větší koncentrace migrantů na území obce dozvídají zprostředkovaně, např. od terénních pracovníků či v souvislosti s problémy, které v běžné interakci nastanou (přeplněné odpady, nedostačující dopravní infrastruktura apod.). Jedinou **výjimku, kdy obec může ovlivnit rozsah příchozích na své území, představuje rozhodování o migračních v rámci vládních programů ekonomické migrace**, kdy zaměstnavatel plánuje přivést na území obce větší počet migrantů. Větším množstvím, které podléhá povinnosti zaměstnavatele podat tzv. hromadnou žádost, je 50 a více budoucích zaměstnanců. Zaměstnavatel v takovém případě musí doložit mj. i čestné prohlášení o budoucí spolupráci s Centrem v daném kraji, a zároveň i vyjádření starosty či primátora obce, na jejímž území budou migranti po příjezdu do ČR ubytováni, což poskytuje obcím určitý manipulační prostor, i s vědomím různých možností obcházení hromadných žádostí či dalších procesních nejasností tohoto opatření, a otevírá možnosti spolupráce samosprávy a zaměstnavatelů nad konkrétními podmínkami a dopady příchodu nových migrantů.

Praxe ukazuje, že velkým problémem je také už výše popsané nabírání a zaměstnávání migrantů nikoliv koncovými zaměstnavateli, ale formou nábory agenturních zaměstnanců. **Agenturní zaměstnávání v průmyslových zónách je přitom mnohdy směsicí pracovně právních vztahů na pomezí švarc systému či dohod o práci mimo pracovní poměr**, s negativními dopady do práv agenturních **zahraničních zaměstnanců**, netýkají se jich ani případné **benefity** poskytované některými zaměstnavateli nad rámec zákoníku práce (vzdělávání, zaškolení, služby závodního lékaře, jazykové kurzy ad.).

Samostatnou kapitolou jsou pak i **vztahy těchto zprostředkovatelů se zahraničními zaměstnanci**, kteří jsou zpravidla zprostředkovateli udržováni v závislých pozicích, a v souvislosti s tím i nikoliv výjimečně nuceni k akceptaci protiprávního (nucení k práci přesčas, tlak na vyšší výkony, vyplácení mezd v hotovosti bez výplatních pásek, strhávání peněz za ubytování bez dohody o srážkách ze mzdy a vyhrožování vyhoštěním či zabavením potřebných dokumentů (pracovní smlouva, povolení k zaměstnání). Na straně druhé i samotní zahraniční zaměstnanci za účelem vyššího zisku nedodržují pracovněprávní předpisy, kdy se například snaží pracovat co nejvíce bez ohledu na riziko pracovních úrazů či porušení pravidel bezpečnosti práce.

Je potřeba mít také na paměti, že řada migrantů se ocitá v situaci, kdy se u nich **vlivem narušení rodinného a sociálního života a znevýhodněným postavením zahraničního pracovníka** objevuje **frustrace**, mnohdy násobená dalšími faktory. Zmírňování těchto pocitů frustrace může výrazně přispět k eliminaci nevhodných způsobů její kompenzace (nadužívání alkoholu, konfliktní chování, neudržování pořádku v okolí ubytoven atd.). V praxi se osvědčila **podpora intenzivní terénní práce**, funkčním nástrojem se ukázalo být i **založení sociálních komunitních center v lokalitách se zvýšeným počtem migrantů**, kde se rezidenti mohou sdružovat, využívat počítače a wifi připojení zdarma, sdílet volný čas atd. Může se jednat o knihovnu, kavárnu či místnost na ubytovně po dohodě s ubytovatelem.

V oblastech se zvýšeným počtem zahraničních zaměstnanců mohou kolovat názory, že migranti páchají ve zvýšené míře trestnou činnost, zejména pak drobné přestupky (krádeže, dopravní přestupky, přestupky proti veřejnému pořádku). Podle **zjištění Českého statistického úřadu z roku 2018** je ale výskyt trestné činnosti u migrantů v ČR na stejné úrovni jako u domácí populace. **Vztah mezi migrací a kriminalitou je tudíž často přeceňovaný a důležitá je v této souvislosti otevřená a aktivní komunikace ze strany obce jak směrem k většinové společnosti, tak k migrantům.**

Kvůli průmyslovým zónám byla roku 2017 uzavřena **memoranda o spolupráci MV s kraji nejvíce řešícími situacemi zaměstnávání migrantů** (Plzeňský, Královohradecký, v roce 2019 došlo i k uzavření spolupráce se Středočeským krajem), na jejichž základech byla ustanovena *Pracovní skupina pro řešení problémů spojených se zaměstnáváním cizinců v průmyslových zónách a s ní spojené proměny bezpečnostní situace v okolí Plzně a Kvasin*. Jejím úkolem bylo řešit legislativní a metodické návrhy s odpovědnými aktéry a jinými zainteresovanými institucemi. Úspěšnost přijatých opatření v průmyslové zóně Kvasiny je přímým důsledkem státního financování přijatých opatření (mj. preventivního charakteru) a přítomností jednoho velkého partnera a zaměstnavatele (Škoda auto), se kterým bylo možné navázat spolupráci. Praxe však ukazuje, že **absence systémového státního financování často nutí samosprávy k restriktivnímu, spíše než preventivnímu přístupu**. Možným řešením je důsledná spolupráce měst a neziskových organizací pracujících s migranty na úrovni prevence. To však vyžaduje zvýšené financování těchto organizací z rozpočtů samospráv pro zajištění dostatečného počtu sociálních pracovníků nezbytných ke zmapování situace a realizaci integračních projektů a opatření. Bod č. 79 **Akcího plánu prevence kriminality na léta 2016 až 2020** umožňuje dalším krajům zasaženým bezpečnostními problémy spojenými se zvýšením zaměstnáváním migrantů uzavřít s MV memoranda o spolupráci a zapojit se tak do činnosti expertní pracovní skupiny. **Pracovní skupina ovšem není v současné době funkčním nástrojem a priority resortu se upínají k jiným tematickým oblastem**

V **průmyslové zóně Kvasiny** vzrostl v letech 2016-2017 počet zahraničních zaměstnanců cca o 4000, což vedlo ke zhoršení situace v této lokalitě. Na základě usnesení vlády ČR č. 388 ze dne 22. května 2017 bylo jako jedno z přijatých opatření založeno **Koordináční centrum pro cizince v průmyslové zóně Kvasiny**, které je provozováno Správou uprchlických zařízení MV. Za účelem informování migrantů pracujících v průmyslové zóně byly zřízeny webové stránky koordinacnicentrum.cz a vydány letáky v sedmi jazykových mutacích. Ty byly předány subjektům, na které se zahraniční pracovníci se svými požadavky obracejí. K aktivitám centra patří **monitoring aktuální situace v regionu, zlepšení koordinace činnosti hlavních aktérů** (místní samosprávy, největšího zaměstnavatele v regionu Škoda Auto, a.s., Úřadu práce ČR, Policie ČR atd.), **zprostředkování asistenční a poradenské činnosti pro migranty, zaměstnavatele, ubytovatele a další subjekty a terénní práce**. V rámci spolupráce se zaměstnavateli byla realizována mj. setkání pro nové zahraniční zaměstnance, výuka českého jazyka v prostorech zaměstnavatele, poskytnuta podpora při zavedení zkušebního sobotního

provozu MŠ Solnice pro děti zaměstnanců a uskutečněna šetření v oblasti ubytování pracovníků. Centrum též zmapovalo vlivy průmyslové zóny Kvasiny na obce v oblasti dojezdové vzdálenosti a navázalo kontakt se starosty obcí dotčených blízkostí průmyslové zóny Kvasiny, jimž též poskytovalo **informační služby**.

Koordináční středisko integračních aktivit pro region Tachovska vzniklo v roce 2020 na základě aktivit katedry blízkovýchodních studií filozofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni v rámci mezinárodního projektu **Arrival Regions**. Středisko **mapuje současnou situaci**, kapacity ubytování, škol a lékařů, dopravní zatížení a pocitovou bezpečnost občanů a **propojuje místní aktéry s nadregionálními organizacemi a institucemi**. V projektu jsou také **organizována integrační školení** a kurzy usnadňující orientaci migrantů ve společnosti a součástí aktivit je i **propojení se sociální prací v terénu**. Projekt, který je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj, poběží do roku 2022.

- MPO poskytuje **informace k tématu podpory podnikání, včetně podnikání v průmyslových zónách** na webu www.mpo.cz v sekci *Podnikání / Dotace a podpora podnikání / Investiční pobídky a průmyslové zóny / Průmyslové zóny*.
- MV zveřejňuje na svých stránkách v sekci *O nás / Prevence kriminality / Práce policie ve vztahu k menšinám* **Kontaktní osoby pro řešení problematiky policejní práce ve vztahu k menšinám (včetně cizinců) v rámci MV ČR a Policie ČR**. Zveřejňuje také **Zápisy z jednání pracovní skupiny**, která řeší problematiku zaměstnávání cizinců v průmyslových zónách.
- MV v roce 2017 zpracovalo **Metodickou příručku pro města a obce sousedící s průmyslovými zónami**. Samotné integraci se věnuje spíše okrajově, když se přednostně týká bezpečnostních aspektů v souvislosti s těmito specifickými podobami zahraniční zaměstnanosti.

- 2.3 Národní dotační titul MV ČR: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni
- 8.1 Zaměstnávání migrantů
 - 8.1.1 Přehled právních předpisů vztahujících se k zaměstnávání migrantů
 - 8.1.2 Přehled vztahu pobytového oprávnění a možnosti vstupu na trh práce
 - 8.2.1 Případová studie: Průmyslová zóna Kolín-Ovčáry
- 8.3 Nezaměstnaní migranti a pomoc s hledáním zaměstnání
- 12.1 Místní strategie a projekty prevence kriminality

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

8.2.1 PŘÍPADOVÁ STUDIE: PRŮMYSLOVÁ ZÓNA KOLÍN-OVČÁRY

Průmyslové zóny představují zcela specifická místa s vysokou koncentrací zahraničních zaměstnanců, a to většinou na pozicích s nižší kvalifikací. Přestože je jejich existence v mnohém přínosná jak pro ekonomiku státu, regionu či obce, tak i pro konkrétní osoby z řad zaměstnavatelů i zaměstnanců, rezidenční zóny v jejich okolí jsou mnohdy v souvislosti s příchodem většího množství migrantů vystaveny zatěžkávacím zkouškám.

Zejména v případech, kdy se do obce přistěhují dočasní zaměstnanci velkých podniků, kteří v místě nemají své rodiny, mají omezené možnosti trávení volného času a nemají důvod zde „zapouštět kořeny“, může docházet k problémům ve vzájemné komunikaci a interakci mezi nově přichozími migranty a stálými obyvateli obce. *Podobná situace nastala v Kolíně v souvislosti s výstavbou sousedící průmyslové zóny.*

ZÁKLADNÍ INFORMACE O PRŮMYSLOVÉ ZÓNĚ

Průmyslová zóna Kolín-Ovčáry s celkovou plochou více než 370 ha se nachází cca 4 km severně od centra města Kolín. Počátek rozvoje průmyslové zóny je datován do roku 2002 a je spojen s příchodem **strategického zahraničního investora TPCA (Toyota Peugeot Citroën Automobile) na základě investiční pobídky**. Vlastní komerční výroba v TPCA započala rokem 2005. Za zaměstnáním v průmyslové zóně dorazila řada zájemců z ČR i ze zahraničí. V Kolíně se tak podle dostupných dat ČSÚ **zvýšil mezi lety 2004 a 2009 celkový počet obyvatel o 2 125 osob** (z původních 29 542 na 31 667), ze kterých **1 613 mělo cizí státní občanství** (převážně Ukrajina a Slovensko).

NÁKLADNÁ VÝSTAVBA SOUVISEJÍCÍ INFRASTRUKTURY

Vzhledem k tomu, že výstavba průmyslové zóny vznikla v důsledku státního rozhodnutí tzv. na zelené louce, **lokality nebyla připravena na změny, které s tím souvisely**. V Kolíně se vzápětí výrazně projevil hlavně **nedostatek ubytovacích kapacit** přednostně určených pro zaměstnance TPCA, které se město smluvně zavázalo vystavět. Celkem se jednalo o 851 bytů – 291 bytů v areálu bývalých kasáren (z toho 150 vzniklých rekonstrukcí stávajících objektů) a dalších 560 bytů na novém sídlišti **U Vodárny**. Obě lokality jsou na opačné straně Kolína, než je průmyslová zóna, což pro město v odpoledních hodinách představuje nemalé dopravní zatížení dané zvýšenou intenzitou automobilové dopravy. **Na výstavbu bytů obdrželo město státní dotaci, která však oproti původním očekáváním nepokrývala její celkové náklady** – to ve výsledku vedlo k extrémnímu zadlužení města. Jeho celkový dluh činil v roce 2005 **1,1 miliardy Kč**, čímž se Kolín stal nejzadluženějším městem v ČR v poměru zadluženosti k počtu obyvatel.

REZIDENČNÍ SEGREGACE A JEJÍ ŘEŠENÍ

Koncentrace zaměstnanců TPCA v jedné oblasti vedla k jejich rezidenční segregaci způsobující návazné problémy v dané lokalitě (hluk, špatná údržba nově vystavěných

bytů). Tyto problémy jsou přitom často dávány do souvislosti s absencí vztahu k místu bydlení (nejen v důsledku migrace ze zahraničí nebo z jiných částí ČR, ale zejména pak kvůli dočasnosti pobytu v dané lokalitě). Kolínský deník tak např. v roce 2008 informoval o **obavách ze vzrůstající kriminality ve městě**, kterou místní spojují s příchodem „cizích“ dělníků. Trojstranná smlouva mezi městem Kolín, TPCA a Státním fondem rozvoje bydlení původně neumožňovala pronajímat byty jiným nájemníkům nežli zaměstnancům TPCA. Vzhledem k personálnímu vývoji v automobilce však v pozdějších letech nedocházelo k naplnění kapacity bytů a městu neplynuly z nájmu potřebné finance na postupné umořování dluhů z výstavby. Proto usilovalo o **uvolnění bytů pro běžné žadatele z řad občanů města**, což se roku 2012 povedlo. Toto opatření vedlo k **lepší údržbě bytů, zlepšení stavu na sídlišti a prospělo také lepšímu soužití všech obyvatel** – došlo totiž k přirozenému „promíchání“ starousedlíků a nově přichozích včetně migrantů.

V roce 2017 bylo uvolňování nových bytů pro jiné nájemníky než zaměstnance TPCA **pozastaveno** v souvislosti s další vlnou nábory nových pracovníků (od r. 2017 je TPCA zapojeno např. do **režimu Ukrajina**, vládního programu určeného vybraným zaměstnavatelům pro zrychlené nabírání zahraničních zaměstnanců). Zejména v posledních letech se tak situace v lokalitách **Kasárna** a **U Vodárny** opětovně proměňuje. Ze zkušenosti neziskové organizace Centrum pro integraci cizinců (CIC) vyplývá, že v obou lokalitách opět narůstá fluktuace obyvatel a s tím spojené negativní jevy. Je proto prioritou města situaci stále monitorovat a s TPCA udržovat pravidelnou komunikaci, což Kolín také aktivně činí. Velká část bytového fondu určeného pro TPCA je však ve špatném stavu a město nemá dostatečné finanční prostředky na příslušné opravy. Souvisí to s nemožností zvýšení nájemného v těchto bytech, a to až do r. 2025 (po dobu 20 let lze zvýšit nájemné v bytech přednostně určených pro pracovníky TPCA pouze o inflaci). Zástupci města se proto od začátku roku 2020 snaží o **změnu v nařízení vlády**.

SPOLUPRÁCE MĚSTA SE ZAMĚSTNAVATELI

Zástupci města dále navázali **dlouhodobou spoluprací s firmou TPCA a dalšími významnými zaměstnavateli**. Problematiku zahraniční zaměstnanosti aktivně řeší, získávají informace o budoucích nábořích a plánované náboře diskutují se zaměstnavateli. Preferováni jsou spíše dlouhodobí zahraniční zaměstnanci, což může přispět k sociální soudržnosti v lokalitě. V roce 2005 vznikl v TPCA **grantový program s názvem TPCA pro Kolínsko**, jehož cílem je přispívat k rozvoji kolínského regionu. Firma doposud podpořila téměř tisíc projektů zaměřených na bezpečnou a ekologickou dopravu, společenské akce, vzdělávání atd.

V červenci roku 2019 byla také zřízena pozice **koordinátora a správce průmyslové zóny**, což lze pokládat za posun správným směrem. Správu a komunikaci se zaměstnavateli v průmyslové zóně měl do té doby na starosti dnes již zrušený Odbor regionálního rozvoje a územního plánování MÚ

Kolín, a to jen navíc ke své další práci. Nová pozice byla obsazena bývalým vedoucím tohoto odboru, který disponuje dobrou znalostí problematiky této konkrétní průmyslové zóny.

Ke zlepšení komunikace by měl také přispět systém pravidelných kulatých stolů se zástupci všech firem, které už v průmyslové zóně působí, s cílem rozvoje vzájemné spolupráce (oprava silnic, umístění kontejnerů, doprava, odstavování kamionů v zóně, větší participace firem na akcích v Kolíně aj.).

PREVENCE KRIMINALITY A PROJEKT BEZPEČNÝ KOLÍN

V souvislosti s nárůstem kriminality město přijalo opatření ve formě posílení kapacit a koordinace městské a státní policie a v roce 2013 zahájilo projekt **Bezpečný Kolín**. O rok později, v roce 2014, byla dále vytvořena **platforma Bezpečný Kolín**, která každý měsíc přivádí ke společnému stolu zástupce města, Policie ČR, Městské policie Kolín, Probační a mediační služby a dalších subjektů, kteří si vyměňují relevantní informace týkající se aktuální bezpečnostní situace ve městě. Tyto souhrnné informace dále analyzují a na jejich základě se plánují jak operativní, tak i dlouhodobá opatření. **Veřejnost je o plánovaných opatřeních i současně bezpečnostní situaci ve městě informována pomocí stejnojmenného webového portálu.**

UKOTVENÍ INTEGRACE VE STRUKTUŘE ÚŘADU A STRATEGICKÝCH DOKUMENTECH

Na MÚ Kolín **není zřízena speciální pozice koordinátora integrace migrantů**. Spíše než vyčleňování integrační problematiky je cílem města, dle slov bývalého starosty Víta Rakušana, její mainstreaming do všech oblastí městského působení. **Ve strategických dokumentech je však tématu integrace migrantů věnována jen minimální pozornost.** Nejvíce řešeno je téma vzdělávání a začleňování dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem (např. v rámci **Místního akčního plánu Vzdělávání**) a lze počítat i s jeho brzkým začleněním do strategických dokumentů.

SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO MIGRANTY

Specializovaným poskytovatelem sociálních služeb určených migrantů, zahrnutým zároveň do *Komunitního plánu rozvoje sociálních služeb města Kolína na období 2015–2019*, je **nezisková organizace CIC**, která v Kolíně provozuje svou pobočku již více než 10 let. Pobočka sídlí v centru města, a je tedy dobře dostupná většině zahraničních zaměstnanců TPCA, kteří žijí přímo v Kolíně. Její **konzultační hodiny jsou navíc uzpůsobeny směnnému provozu TPCA**. V minulosti realizovalo CIC kurzy češtiny i poradenství přímo v Ovčárech na ubytovně, ale ukázalo se jako efektivnější, resp. více využívané nabízet poradenství na „nezávislém“ místě v centru města. CIC poskytuje odborné sociální poradenství, kurzy češtiny pro dospělé i děti či volnočasové aktivity umožňující společenský kontakt migrantů s Čechy. V Kolíně působí i **další poskytovatelé odborného sociálního poradenství** (např. organizace MELA a Diakonie ČCE – středisko Střední Čechy), **kteří se však na cílovou skupinu migrantů primárně nezaměřují**. Od listopadu 2018 působí v sousední Kutné Hoře také **centrum na podporu integrace cizinců (CPIC)**, provozované Správou uprchlických zařízení MV, které má působnost i v okrese Kolín. Cílem činnosti CPIC je podpora integrace migrantů ze třetích zemí. Mezi hlavní aktivity CPIC patří sociální a právní poradenství, sociokulturní kurzy a kurzy českého jazyka.

INFORMOVANOST MIGRANTŮ

Základní přehled informací na webových stránkách města Kolín je přeložen do anglického jazyka. Většina rubrik a odkazů na dokumenty je však prozatím k dispozici pouze v češtině. MÚ Kolín již dlouhou dobu **připravuje nové webové stránky města**, jejichž součástí budou i další jazykové mutace, ale i návody na řešení širšího spektra životních situací souvisejících s pobytem migrantů. Obec Ovčáry nemá anglickou mutaci svých webových stránek a ani v české verzi nezveřejňuje žádné informace, které by se explicitně týkaly problematiky vzájemného soužití migrantů a ostatních obyvatel obce.

ZÁVĚREČNÉ SHRNTÍ

Ačkoliv byla průmyslová zóna vybudována v důsledku vládního rozhodnutí, konkrétní dopady tohoto kroku (například nutný rozvoj infrastruktury, otázky související s rostoucím počtem zahraničních zaměstnanců a s jejich integrací) byla samospráva, pod níž tato oblast spadá, nucena řešit v zásadě bez výraznější podpory státu.

Systematickým přístupem k integraci zahraničních pracovníků, rozvíjením spolupráce se zaměstnavateli a prosazováním zájmů města ve vztahu ke všem zapojeným aktérům se však zástupcům města podařilo náročnou situaci zvládnout, přispět k lepšímu vzájemnému soužití ve městě a zároveň výrazně snížit výši zadlužení města (začátkem roku 2020 dluh města představoval pouze **369 milionů Kč).**

Do budoucna lze městu či městům v podobných situacích **doporučit pevné ukotvení integrační agendy do struktury samosprávy** (např. prostřednictvím specializovaného odboru/pozice koordinátora) **a strategických dokumentů**. Dalším krokem může být **(spolu)organizace integračních kurzů pro nově příchozí** (vč. jazykových kurzů), **podpora soužití prostřednictvím cílených kulturních aktivit a zlepšení informovanosti migrantů** za pomoci přehledných internetových stránek v příslušných jazykových mutacích a sociálních médií.

Samostatná pozice koordinátora pro průmyslovou zónu, je-li navíc obsazena kompetentní osobou se znalostí problematiky zahraniční zaměstnanosti a se zkušeností s vyjednáváním mezi investory a městem, **pak může k bezproblémovému soužití za současného zajištění udržitelného rozvoje celé oblasti přispět zásadním způsobem.**

Podle statistických údajů je **většina migrantů, kteří pobývají v ČR, v produktivním věku a ekonomicky činná. Poměr migrantů na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání je stabilně nízký**, a to jak občanů členských zemí EU/EHP a Švýcarska (dále „EU“), tak tzv. třetích zemí.

Stejně jako ve většinové populaci i mezi migranty jsou jednotlivci, kteří z nejrůznějších důvodů nejsou do pracovního procesu zapojeni (např. z osobních, rodinných či zdravotních důvodů), ale svou roli u migrantů navíc hraje i případný pobytový status neslučitelný s výkonem zaměstnání.

Hlavním problémem je ovšem jejich **vyšší zranitelnost**, která vyplývá z mnoha faktorů, mimo jiné i ze zákonem dané závislosti na konkrétním zaměstnavateli. Zahraniční zaměstnanci také ve valné většině případů nemohou změnit zaměstnavatele do 6 měsíců od svého příjezdu, stejně tak jako platí, že mohou být zaměstnání jen na pracovních pozicích obsaditelných cizinci, což komplikuje i případné hledání nové práce. Ztráta zaměstnání je pro mnohé migranty (na rozdíl od českých občanů) spojena s neplněním účelu pobytu, a tudíž i se ztrátou pobytového oprávnění.

V případě nezaměstnanosti jsou tak migranti v nesrovnatelně horším postavení ve srovnání s českými občany. S ohledem na již zmíněnou provázanost zaměstnání a legality pobytu se většina z nich podle platné legislativy ani nemůže stát uchazeči o zaměstnání a pobírat tak podporu v nezaměstnanosti. Toho zneužívají někteří zaměstnavatelé, vzhledem k obtížné vymahatelnosti

práva migranty i nedostatečných kontrol, které se spíše než na jejich protiprávní jednání zaměřují na postihy zahraničních zaměstnanců bez zkoumání souvisejících okolností.

S náhlou ztrátou zaměstnání (a z hlediska vazby povolení k pobytu na povolení k zaměstnání) jsou migranti donuceni buď odjet, nebo jsou **vytlačeni do prostředí neformální ekonomiky** a fakticky odsouzeni k neregulárnímu pobytu či k rizikům zastřených pracovníprávních vztahů, a to včetně podnikání naplňujícího znaky závislé práce, resp. skrytého zaměstnání na principu tzv. švarcsystému. Rozšiřuje se tak sféra sekundárního trhu práce, kde pracovní příležitosti sice i nadále existují, ale neprobíhají podle platných předpisů, se všemi negativními důsledky, které z toho vyplývají.

Obce v současnosti nemají přímý vliv na oblast zaměstnanosti, ale mohou svými nástroji alespoň částečně situaci ovlivnit, ať už jde o podmínky vzniku nových pracovních míst, monitorování pracovních podmínek migrantů, či dozor nad tím, zda jednání zaměstnavatelů vůči zahraničním zaměstnancům neporušuje platné právní předpisy.

S řešením či prevencí nežádoucích situací spojených s rizikem nezaměstnanosti migrantů či jejich neregulárním pobytem v důsledku ztráty zaměstnání mohou obce pomoci různými opatřeními. Prevence v této oblasti má často celospolečenský dopad, když nezřídkda přesahuje místní úroveň. Prospěch z ní tak mohou mít nejen samotní migranti, ale i samospráva a stát samotný.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců:

- pracovníci ze zemí mimo EU jsou povinni dodržovat účel pobytu, a pokud je tímto účelem zaměstnání, musejí při ztrátě zaměstnání v případě krátkodobých pobytů odjet z ČR, nebo v případě dlouhodobých pobytů si v době tzv. ochranné lhůty (60 dnů) najít zaměstnání jiné, jinak mají též povinnost vycestovat z ČR;
- občané EU po ztrátě zaměstnání v ČR zůstat mohou.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který upravuje podmínky zejména:

- **zprostředkování zaměstnání** Úřadem práce ČR a agenturami práce, včetně pronájmu pracovní síly: § 14 až 66
Jako uchazeči o zaměstnání se na Úřadu práce ČR mohou evidovat pouze někteří migranti, zejména občané EU, jejich rodinní příslušníci či občané třetích zemí s trvalým pobytem, dlouhodobým pobytem a účelem sloučení rodiny, přiznaným azylem nebo doplňkovou ochranou.
- **výkonu závislé práce zahraničních pracovníků v ČR** a stanovení souvisejících povinností: § 85 až 103

Pro detailnější informace » 8.1.1 Přehled nejdůležitějších právních předpisů vztahujících se k zaměstnávání migrantů

ÚČEL POBYTU – důvod pobytu na území ČR, který je potřeba uvést k žádosti o povolení k pobytu a o vízum, a to i krátkodobé. V případě dlouhodobých víz/pobytů je přísně sledováno, zda migrant účel pobytu stanovený zákonem dodržuje, tedy průběžně splňuje podmínky,

jež dané pobytové oprávnění ze zákona stanovuje. Účel pobytu uvádí i občan členských zemí EU/EHP, chce-li se registrovat k přechodnému pobytu.

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. Poskytnout asistenci těm, kdo utrpěli újmu v důsledku ztráty zaměstnání/ubytování

Ocitnou-li se zahraniční zaměstnanci bez zaměstnání, s čímž často souvisí i ztráta ubytování a hlavně legality pobytu, je důležité jim zajistit přístup k dočasnému ubytování, zprostředkovat nabídku k dobrovolnému návratu, kontakt se zastupitelským úřadem, poradit se získáním dávek mimořádné okamžité pomoci či fakticky zajistit dostatek základních potravin a hygienických prostředků. Pracovníci sociálních odborů mohou doporučit ubytování dle místních podmínek a kontaktovat NNO či spolehlivé/ověřené agentury práce, aby poskytly migrantům poradenství a v případě agentur práce jim zaměstnání přímo zprostředkovaly.

2. Spolupracovat s místními aktéry integrace

NNO nebo CPIC nabízejí migrantům služby v oblasti zaměstnanosti (kurzy češtiny, příspěvek na rekvalifikaci, poradenství, nácviky soft skills) a dokážou přispět ke zmírnění dopadů nepříznivé životní situace migrantů. Podle typu pobytového oprávnění také vědí, zda má migrant volný vstup na trh práce i zda může dále pobývat v ČR. Mohou identifikovat i další důležité okolnosti související s konkrétním pobytovým statutem.

3. Podporovat dodržování pracovněprávních předpisů

Vznikne-li podezření na porušení právních nároků zahraničních zaměstnanců, může obec kontaktovat Státní úřad inspekce práce (SÚIP) či NNO poskytující poradenství migrantům. Např. v případě tzv. nadbytečnosti mají obvykle zaměstnanci při okamžitém zrušení pracovního poměru nárok na odstupné či náhradu mzdy a při dodržení výpovědní doby by se neměli ocitnout ze dne na den bez zdroje příjmů, neobcházejí-li zaměstnavatelé právní předpisy. O to důležitější je kontrola zaměstnavatelů a není výjimkou, že k podpoře dodržování platné legislativy vede i zájem obce. Mnohdy stačí, aby zaměstnavatele s dotazem ohledně zahraničního pracovníka kontaktoval pověřený pracovník samosprávy, a zaměstnavatel začne z obavy z důsledků svého protiprávního jednání plnit své povinnosti.

Při shledání nedostatků nebo při podezření na porušení právních předpisů či veřejného pořádku je důležité:

1. Důsledně prošetřit a objektivně zhodnotit situaci

Aby samospráva mohla včas a efektivně zasáhnout, musí mít dobrý přehled o dění na svém území. Dobrou znalost terénu mohou zajistit pracovníci sociálních odborů či NNO, s nimiž samospráva navázala/naváže dlouhodobou spolupráci.

Ze zkušeností vyplývá, že limity toho, co si mohou zaměstnavatelé v praxi fakticky dovolit k zahraničním zaměstnancům, jsou na hony vzdálené jejich formálnímu vymezení v legislativě. I proto je důležité věnovat úsilí prošetření všech souvislostí a zároveň se snažit vyhnout stereotypním hodnocením a předsudkům. Podrobné mapování však není možné bez současného posílení terénní sociální práce.

» 3.2 Mapování lokální situace

2. Posilovat informovanost migrantů o jejich právech a povinnostech

V oblasti zahraniční zaměstnanosti zaznamenávají NNO dlouhodobě nízkou úroveň povědomí o zaměstnaneckých právech a povinnostech migrantů, která v důsledku vede nejen k jejich diskriminaci při výkonu práce (nedostatečné zajištění bezpečnostních standardů, absence férové mzdy, práce v rozporu s pracovní smlouvou vč. odpírání odměny za její vykonání či proplácení dovolené), ale má za následek i další závažné okolnosti, vč. těch, které souvisejí s pádem migrantů do neregulárního pobytu v návaznosti na ztrátu zaměstnání (a tudíž neplnění účelu pobytu).

3. Zajistit dostupnost poradenských a asistenčních služeb

Zahraniční zaměstnanci by krom znalosti svých práv a povinností měli být i informováni, kam se mohou přijít poradit. Asistence zaměstnanců samosprávy při jednání se zaměstnavatelem (např. odmítne-li protiprávně vydat migrantovi jeho pracovní dokumentaci) by mohla situaci ulehčit, přestože je z pohledu obce obtížné vstupovat do soukromoprávních vztahů.

4. Oslovit aktéry, kterých se situace týká a pokusit se o vyřešení problémů smířčí cestou

Jedná se především o migranty, ale i např. o koordinátora integrace, NNO, ubytovatele, zaměstnavatele a další subjekty, které v konkrétním případě mohou hrát důležitou roli.

5. Dát podněty či přednést stížnost relevantním institucím podle jejich kompetencí

Podáním včasného podnětu relevantním institucím lze zabránit sociálnímu vyloučení migrantů, pomoci jim udržet si zaměstnání a související legalitu pobytu i zajistit důstojné a rovné pracovní podmínky a ochranu před diskriminací. Mezi tyto instituce patří např. stavební odbor/úřad u objektu nezakladovaného k bydlení, SÚIP, okresní správa sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovny u neodvádění záloh za zaměstnance na sociální/zdravotní pojištění, MPSV při absentským povolení zprostředkovatelského subjektu, sociální odbor/úřad při ochraně proti porušování pracovněprávních a jiných předpisů, hledání zaměstnání, možnosti čerpání sociálních dávek a služeb. Lze zvažovat i podnět policii, zejména při podezření na závažnou trestnou činnost, jako např. obchodování s lidmi či nucenou práci.

Zkušenosti ukazují, že **řada zahraničních zaměstnanců je v souvislosti s trhem práce podvedena zaměstnavateli či nejrůznějšími zprostředkovateli**. Jedná se například o nedodržení přísliby pracovní smlouvy za předem vybranou provizi, zaměstnání jakoby na zkoušku či mylnou informaci o vzniku legálního pracovněprávního vztahu – že se o takový vztah nejedná, zjistí migranti mnohdy až s odstupem řady měsíců v okamžiku, kdy se dožadují ochrany zákoníku práce, zdravotního ošetření či prodloužení pobytového oprávnění.

Nikoliv výjimečně jsou nuceni k podepsání dohody o ukončení pracovního poměru, se všemi důsledky, které s tím souvisejí, v jejich případě i znemožnění využití institutu tzv. ochranné lhůty. **V oblasti zaměstnávání migrantů zaznamenávají nevládní organizace dlouhodobě nízkou úroveň povědomí o zaměstnaneckých právech, ale i povinnostech**. Mezi nejčastější problémy zahraničních zaměstnanců patří nevyplacená mzda nebo její část, nulová náhrada mzdy za dovolenou, překážky v práci na straně zaměstnavatele jako důvod k okamžitému skončení pracovního poměru, skončení pracovního poměru ústně apod. Hledání zaměstnání migrantům ztěžují i zdánlivě „drobná pochybení“ zaměstnavatele, například to, že jim nevydá zápočtový list. **Zranitelné postavení migrantů jim přitom typicky neumožňuje hájit svá práva, s čímž souvisí i jejich vesměs nízké povědomí o platné legislativě**.

Co se týče **zprostředkování zaměstnání soukromými subjekty, mnohdy migranti nemají dostatečné povědomí o právním rámci těchto služeb**, nevědí ani, jak a kde si mohou vybrat spolehlivý zprostředkovatelský subjekt (tj. agenturu práce). Často si již v zemi původu nevědomě pořízují „balíček“ zahrnující mnohdy i nelegální či pololegální aktivity zprostředkovatelského subjektu, jako je obstarání neadekvátního pobytového oprávnění, na jehož základě je

jim na území ČR pouze umožněn vstup, ale nikoliv pak už slíbený výkon zaměstnání. Faktickým výkonem zaměstnání se pak ocitají v pasti neregulérního pobytu a porušování řady právních předpisů.

» 8.1.2 Přehled vztahu pobytového oprávnění a trhu práce

Jen někteří migranti mohou uplatnit nároky plynoucí z titulu jejich evidence jako nezaměstnaných. Praxe i statistiky ukazují, že ani ti z migrantů, kteří toto právo mají, ho ne vždy využijí nebo ani nevědí o této možnosti, konkrétním postupu a důsledcích (nutnost plnit podmínky evidence, nárok na podporu v nezaměstnanosti, zdravotní pojištění apod.). Například ke konci roku 2019 bylo mezi uchazeči o zaměstnání zaevidováno celkem 3 298 občanů z třetích zemí a z toho jen 1 216 (37 %) s nárokem na podporu v nezaměstnanosti.

Jazyková bariéra často komplikuje spolupráci migrantů s veřejnou správou při zprostředkování zaměstnání či rekvalifikaci a limituje možnosti jejich pracovního uplatnění. U migrantů žijících v ČR se otázka rekvalifikace stává aktuální, pokud svou původní kvalifikaci ze zahraničí v ČR nemohou z nějakého důvodu využít, nepodaří se jim úspěšně projít procesem uznání kvalifikace, nebo jim kvalifikace zcela chybí. **Vybrat vhodnou oblast rekvalifikace a následně tomu odpovídající rekvalifikační kurz je však poměrně obtížné**, zvláště pro migranty s jazykovou bariérou a bez znalosti českého prostředí. Výběru rekvalifikačního kurzu by mělo proto předcházet či ho doprovázet **kariérové poradenství**. Toto poradenství bezplatně poskytují některé neziskové organizace pracující s migranty. Následně lze oslovit Úřad práce ČR (ÚP) ohledně možnosti vybraný kurz financovat.

V mnoha městech a obcích ČR **chybí vhodné ubytovací kapacity a služby pro případ, že migrant ztratí práci**.

Městský úřad Hořovice se před časem rozhodl aktivně se postavit ke skutečnosti, že pětina zde pobývajících osob má jiné než české občanství.

Na základě provedeného šetření si úřad vyžádal akreditované školení úředníků v tématu integrace migrantů u neziskové organizace Centrum pro integraci cizinců (CIC), jejichž cílová skupina zahrnuje i občany EU. Díky absolvovanému školení pak byli pracovníci úřadu, kteří se ho zúčastnili, schopni a motivováni nastalé situace řešit (např. náhlé skončení pracovního poměru migrantů s nulovou znalostí češtiny zprostředkovatelem práce). S ohledem na tuto pozitivní zkušenost vytvořil MÚ Hořovice **podmínky pro poradenské místo CIC přímo v prostorech úřadu**. **Na internetových stránkách úřadu** jsou rovněž k dispozici srozumitelné informace pro migranty i další zainteresované subjekty.

MČ Praha 3 mnoho let podporuje integrační projekty, včetně **výuky češtiny** a dalších aktivit komunitního, resp. sociálního rázu, mezi něž patří např. i činnosti **zaměřené na prevenci nezaměstnanosti (Job kluby, kariérní poradenství pro mladé migranty aj.)**. MČ také **zveřejňuje na svých stránkách užitečné informace pro migranty**, které se týkají ověřování dokladů, živnostenského oprávnění, **sociálních záležitostí** nebo českého občanství.

Nezisková organizace Centrum pro integraci cizinců (CIC) má za sebou deset let zkušeností s realizací projektů zaměřených na podporu nezaměstnaných migrantů při vstupu na trh práce, jejichž součástí bylo i zajišťování rekvalifikačních kurzů. Těchto projektů bylo (díky podpoře z Evropského sociálního fondu) realizováno celkem 8 a prošlo jimi 470 migrantů. Pracovníci CIC zajistili svým klientům desítky rekvalifikačních kurzů v nejrůznějších oborech a asistovali jim od fáze volby profesní dráhy v ČR přes výběr rekvalifikace a podporu v jejím průběhu až do fáze hledání a nalezení zaměstnání.

- **Úřad práce ČR** uvádí na **svých stránkách** v sekci *Zaměstnanost / Pro občany / Agentury práce* seznam subjektů s platným povolením ke zprostředkování zaměstnání (agentur práce).
- **Evropský portál pracovní mobility EURES** eviduje databázi volných pracovních míst vhodných pro migranty z jiných států EU dostupnou na stránkách EURES v rámci Úřadu práce ČR (*www.uradprace.cz / EURES / EURES – Kdo jsme / Evropský portál pracovní mobility*) a nabízí uchazečům o zaměstnání možnost vytvořit si online CV.
- **Portál EURAXESS** nabízí v češtině a angličtině praktické informace pro vyjíždějící a přijíždějící výzkumné pracovníky, které jsou využitelné i dalšími zájemci.

- 3.2 Mapování lokální situace
- 5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci
- 6 Komunikace s migranty
- 7.5 Uznání zahraničního vzdělání a kvalifikace
- 8.1 Zaměstnávání migrantů
 - 8.1.1 Přehled nejdůležitějších právních předpisů vztahujících se k zaměstnávání migrantů
 - 8.1.2 Přehled vztahu pobytového oprávnění a možnosti vstupu na trh práce
- 8.2 Oblasti s velkým počtem pracovních migrantů a průmyslové zóny
- 9 Sociální oblast

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8.4 MIGRANTI JAKO PODNIKATELÉ

Podnikání představuje (nejen) pro migranty důležitou možností zajistit si potřebnou ekonomickou i sociální soběstačnost, a případně se i vymanit z pasti marginalizovaného postavení. Postupem času se k tomuto účelu pobytu na našem území přiklání čím dál více migrantů.

Na konci roku 2019 tak mělo v ČR celkem 93 781 podnikatelů z řad migrantů registrováno 124 568 živnostenských oprávnění. Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Ukrajiny, Vietnamu a Slovenska.

Podnikatelé z řad migrantů se však často setkávají s překážkami, které jdou vysoce nad rámec těch, kterým čelí podnikatelé – občané ČR. V první řadě je podnikání pro migranty ve srovnání s českými občany riskantnější v tom, že při neúspěchu mohou nejenom přijít o veškerý investovaný kapitál, ale mohou ztratit i svá pobytová oprávnění.

Jejich postavení a konkurenceschopnost mezi ostatními podnikateli ovšem mohou snižovat i jiné faktory, ať už jde o často zmiňovanou jazykovou bariéru, nedostatek kontaktů či neznalost prostředí.

Otázkou také je, nakolik se u řady z nich jedná o skutečné, vlastní a dobrovolné podnikání, a nakolik při jeho realizaci hrají roli faktory související s rozšířenou existencí zastřešených pracovněprávních vztahů a ve skutečnosti závislé práce.

Navzdory těmto úskalím a rizikům jsou to často právě migranti, kteří jsou k možnosti podnikat otevřenější a mají větší chuť k inovacím ve srovnání s místními obyvateli, což ve výsledku může mít pozitivní lokální, regionální, ale i celostátní dopady. Mělo by tak být **v zájmu samospráv podnikání migrantů v rámci možností podpořit.**

Obchodní závazkové právo:

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Podnikání:

- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů (§ 42 až 45 – povinnost zápisu do obchodního rejstříku mj. pro určité zahraniční subjekty)
- Regulace vstupu zahraničních podnikatelů do ČR:
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky (tzv. pobytový zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Regulace výkonu úkonů vyplývajících z předmětu činnosti podnikání v případě členů obchodních korporací:
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (§ 89 odst. 3)

Pro provozování podnikání migranti platí **stejná pravidla** jako pro občany ČR – s výjimkou podmínky pobytového oprávnění u migrantů z tzv. třetích zemí:

1. pro založení **živnosti** je podmínkou **pobytové oprávnění přesahující 90 dnů**, tj. dlouhodobé vízum, dlouhodobý pobyt, trvalý pobyt (viz stránky **MPO** v sekci *Podnikání / Živnostenské podnikání*),
2. pro založení **obchodní korporace** nemusejí mít migranti ani pobytové oprávnění, avšak fakticky vykonávat podnikatelskou činnost na území mohou pouze se všemi těmito dokumenty:
 - **příslušným pobytovým oprávněním:** pro zástupce korporací, kteří do ČR přijíždějí na krátkodobé pobyty za účelem podnikání, je určeno krátkodobé podnikatelské vízum, může být uděleno pro vícero vstupů (tzn. jeho držitel se může do ČR vracet opakovaně),
 - **povolením k zaměstnání** (§ 89 odst. 3 zákona o zaměstnanosti),
 - **odpovídajícím oprávněním k výkonu příslušné činnosti.**
Z povinnosti mít uděleno oprávnění k pobytu a práci existují **zákonné výjimky.**

Samostatnou problematikou je **dočasné a příležitostné poskytování služeb** na území ČR – k této činnosti většinou existuje speciální právní úprava (např.: stránky **MPO** v sekci *Podnikání / Živnostenské podnikání / Povinnosti osob dočasně poskytujících služby na území České republiky*).

Aby podnikání migrantů bylo lépe realizovatelné a zároveň výhodnější pro místní majoritní společnost, osvědčilo se:

1. Poskytnout migrantům online i offline formou dostatečné informace o pravidlech a podmínkách podnikání v ČR v odpovídajících jazykových mutacích

Většina webových stránek orgánů státní správy a samosprávy je sice dostupná i v jiné než české verzi (zpravidla v anglickém jazyce), oproti českému originálu je však obsah cizojazyčných stránek často odlišný a informace jsou neúplné či neaktuální. Na webových stránkách státní správy navíc vesměs chybí překlady zásadních právních předpisů, což významně ztěžuje orientaci migrantů jak při podnikání, tak obecně při vzájemném soužití ve společnosti. Jsou to přitom hlavně platné právní předpisy, ať už ve formě zákonů, či vyhlášek, které by měly být dostupné migrantům v jazycích, jež jsou pro ně srozumitelné.

» 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty

2. Pro ústní komunikaci využívat služeb komunitních tlumočnicků či interkulturních pracovníků

Osvědčilo se i proškolení správních úředníků v oblasti interkulturní komunikace. V těchto záležitostech je možné obrátit se mj. na centra na podporu integrace cizinců (CPIC), neziskové organizace a další subjekty zaměřené na poradenství v oblasti integrace migrantů.

» 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

3. Podpořit podnikající migranty specifickými opatřeními

Podnikání lze podpořit například specializovanými finančními pobídkami nebo nabídkou rekvalifikačních či jiných kurzů.

4. Propojovat podnikající migranty s poradenskými, tlumočnickými a dalšími jim určenými službami

Samospráva může migrantům poskytnout odkazy na poradenské, tlumočnické a další služby poskytované CPIC, neziskovými organizacemi a dalšími subjekty. Poradenství, případně i asistence se mj. může týkat právních záležitostí, administrativních postupů, jednání s úřady, interkulturní komunikace. Samospráva také může sama iniciovat či se podílet na realizaci takovýchto služeb, včetně jejich financování.

» 2.2 Finanční zdroje pro samosprávy a školská zařízení

5. Podpořit místní podnikatelské záměry zahraničních studentů a absolventů českých vysokých škol

Vhodnou formou podpory je např. budování a financování podnikatelských inkubátorů, start-upů, co-workingu, pomoc v oblasti sociálních služeb, bydlení aj. Migranti, kteří na území ČR úspěšně ukončili vysokoškolské studium, mohou požádat o dlouhodobý pobyt za účelem hledání zaměstnání či zahájení podnikání na dobu 9 měsíců.

6. Zjednodušit administrativní postupy související s podnikáním v rámci možností daných zákony

Patří sem možnost elektronické komunikace se správními úřady, zaslání podání e-mailem, nikoliv jen datovou schránkou, nebo zaslání připomenutí formou SMS či e-mailu v případě potřeby dodržení lhůt.

Projekt **Ethnocatering** vychází z koncepce **sociálního podnikání neziskové organizace InBáze**.

Kuchařky pracující v Ethnocateringu jsou **migrantky**, které z různých důvodů (politických, sociálních, ekonomických) přišly hledat nový domov do ČR a umějí perfektně vařit své pokrmy ze svých domácích zemí. Toho projekt Ethnocatering využívá, a zároveň jim poskytuje férovou práci, která je jim blízká. Tyto ženy mají navíc možnost dále se vzdělávat a rozšiřovat si svoji kvalifikaci. Za více než 12 let své existence Ethnocatering uspořádal více než 1 500 akcí pro 500 zákazníků z řad firem, neziskových organizací, jednotlivců i státních institucí.

ŽIVNOSTENSKÉ A JINÉ PODNIKATELSKÉ OPRÁVNĚNÍ – oprávnění umožňující legálně

vykonávat konkrétní podnikatelskou činnost vydané příslušným orgánem státní správy.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

Přestože podnikání opravdu může pro migranty představovat jedinečnou příležitost k zajištění vlastní soběstačnosti, nelze zároveň přehlížet i úskalí a rizika, se kterými jsou někteří z nich konfrontováni.

Ze strany státu **chybějí jasná opatření na podporu vytváření pracovních míst, podnikatelské prostředí ČR je migrantům zpravidla neznámé, stejně tak jako příslušné právní předpisy.** Obecně je problematická i administrativní náročnost s tím spojená. I zde čelí stejným rizikům v souvislosti s případnou neznalostí jazyka či omezenými sociálními vazbami. Jen zřídka kdy dosáhnou na finanční podporu za účelem podnikání ze strany státu a omezená je i jejich možnost získat úvěry či půjčky, a to s ohledem na nedostatek kredibility či možnosti jištění, což ve výsledku snižuje jejich konkurenceschopnost. Jsou nuceni vybírat si podnikání v riskantních oblastech, kde není tak výrazná konkurence, a zároveň se musejí zpravidla spokojit s podnikáním v malém měřítku. Zdokumentováno je i tzv. etnické podnikání, kdy podnikající i jeho zákazníci tvoří osoby ze stejné etnické menšiny.

Neziskové organizace dlouhodobě monitorují stížnosti migrantů na zaměstnavatele, kteří obcházejí platné právní předpisy a nabízejí jim práci jen na základě živnostenského listu. Uzavírají s nimi dohody a smlouvy, které nahrazují ve skutečnosti existující pracovní právní vztah a závislou práci, se

všemi negativními důsledky, které z toho vyplývají. V takových případech se hovoří o zastřených pracovních vztazích a hrozí situace, kdy nejenže se marginalizace migrantů nezmírní, ale naopak dojde ještě k jejímu vysoce nežádoucímu prohloubení.

V zastřeném pracovním poměru pracuje i řada migrantů, kteří jsou formálně členy či statutárními zástupci obchodních společností a družstev, ve skutečnosti jsou však zaměstnanci v podřízeném postavení, závislí na svém zaměstnavateli.

Za nejzásadnější riziko lze ovšem pokládat skutečnost, že **v případě podnikatelského neúspěchu migranti riskují nejenom ztrátou investovaného kapitálu, ale i pobytového oprávnění,** které je na plnění účelu pobytu (v tomto případě podnikání) bezprostředně navázáno.

Praxe však ukazuje, že migranti mají větší chuť k inovacím, jsou podnikavější než místní obyvatelé a schopni zajistit potřebné lokální služby pro všechny. **Podnikání nepochybně může znamenat alternativní strategii k integraci na trh práce** skrz zaměstnání a může být odpovědí na těžkosti, kterým migranti na trhu práce museli čelit (nízká mzda, nevyhovující podmínky, nerovné zacházení) či na změny ve společnosti (např. ekonomická krize). Nelze však v této souvislosti zároveň podceňovat rizika nelegální práce a šedé ekonomiky.

- Na portálu www.justice.cz, spravovaném Ministerstvem spravedlnosti, jsou zveřejňovány **informace z obchodního a insolvenčního rejstříku**. Lze si zde ověřit např. údaje o případném dodavateli, rizikovém subjektu v lokalitě aj.
- Na portálu www.rzp.cz, spravovaném Ministerstvem průmyslu a obchodu, jsou zveřejňovány **informace z rejstříku živnostenského podnikání** (živnostenský rejstřík). Lze si zde ověřit např. údaje o případném dodavateli, rizikovém subjektu v lokalitě aj.
- Ministerstvo spravedlnosti zveřejňuje na speciálním webu k občanskému zákoníku obcanskyzakonik.justice.cz **oficiální překlady některých zákonů**.
- CzechInvest spravuje **oficiální web o české startupové scéně** www.czechstartups.org, kam se samosprávy mohou obrátit např. s žádostí o konzultaci. Užitečné také mohou být internetové stránky Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků ČR amsp.cz.
- **Sdružení pro integraci a migraci zpracovalo *Manuál pro migrantky nad 40 let***. Kapitoly *Zaměstnání a Podnikání* předkládají základní informace o živnostech a podnikání ve firmách, o právech a povinnostech zaměstnanců a OSVČ ve třech jazykových verzích.
- **Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) vydala v roce 2013 užitečnou příručku *Začátek ve svém: Publikace pro cizinky – začínající podnikatelky***.

**Zdroje financování
na úvodním listu kapitoly**

- 2.2 Finanční zdroje pro samosprávy a školská zařízení
- 2.3 Národní dotační titul MV: Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni
- 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty
- 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení
- 8.1 Zaměstnávání migrantů
- 8.3 Nezaměstnaní migranti a pomoc s hledáním zaměstnání

A series of horizontal dotted lines for writing, starting from the top right of the icon and extending across the page.

9 SOCIÁLNÍ OBLAST

9.1 SOCIÁLNÍ SLUŽBY A PORADENSTVÍ PRO MIGRANTY

9.1.1 NÁROK NA SOCIÁLNÍ SLUŽBY PODLE POBYTOVÉHO STATUSU MIGRANTA

9.2 MIGRANTI A BYDLENÍ

9.3 RODINY S MIGRAČNÍM PRVKEM

ZDROJE FINANCOVÁNÍ

Migranty ve složité sociální situaci lze podpořit z následujících dotačních titulů. Mezi podporované aktivity spadají např. sociální služby a poradenství, terénní práce či materiální asistence.

1. Dotační tituly (administrované) MV:

- [Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni](#)
- [Azylový a migrační fond \(AMIF\)](#), programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.mvcr.cz, sekci *EU / Fondy EU v oblasti vnitřních věcí*.
- [Integrace cizinců](#) pro daný kalendářní rok (např. **2021**)
- [Státní integrační program](#) (pouze pro držitele mezinárodní ochrany zařazené do tohoto programu). Slouží např. na zajištění pobytu zdravotně postižených držitelů mezinárodní ochrany nebo migrantů v důchodovém věku v zařízeních sociálních služeb. (V praxi cca 10–12 osob ročně.) Detailní informace jsou na portálu integracniprogram.cz.

2. Dotační tituly (administrované) MPSV:

- [Dotace na poskytování sociálních služeb](#)
- [Dotace na sociální práci](#)
- [Rozvoj a obnova materiálně technické základny sociálních služeb \(2016–2022\)](#)
- [Evropský sociální fond plus \(ESF+\)](#), zejména [Operační program zaměstnanost plus \(OPZ+\)](#), programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.esfcr.cz, sekci *Programy / OPZ+ 2021–2027*. Zkušenosti z minulého období ukazují, že jde o jeden z nejdůležitějších zdrojů možné finanční podpory integračních aktivit.

3. Ostatní:

- [Fondy EHP a Norska](#)

Většina migrantů přichází do ČR v produktivním věku. I je však potkávají **stejně životní a sociální události jako zbytek společnosti** (nemoc, ztráta zaměstnání, mateřství, invalidita, stárnutí) a stávají se tak uživateli některých sociálních služeb. Z pohledu obce či kraje je třeba s tím výhledově počítat, i přesto, že dlouhodobě je podíl migrantů z třetích zemí na čerpání sociálních dávek minimální.

Je nutné si uvědomit, že migranti často pocházejí ze zemí, kde má sociální systém zcela jinou podobu. Neznají tedy typy poskytovaných služeb a dávek ani svá sociální práva. **Přestože v ČR dává nastavení systému sociálních dávek dobrý smysl, není bezchybné. Někdy tak může ponechat**

migranta bez pomoci v neřešitelné životní situaci. Vzhledem k tomu, že služby sociální péče bývají zařazeny v základní síti sociálních služeb každého kraje, může být i **kraj, potažmo obec, iniciátorem či facilitátorem situace.**

Obce i kraje se často problémům spojeným s migrací a integrací začínají věnovat až tehdy, když se objeví naléhavé problémy k řešení. Pokud jim ale záleží na kvalitě života všech obyvatel, musejí být ve svých politikách proaktivní a **hledat praktická řešení integrace migrantů i v oblasti přístupu k sociálním službám.** Rostoucí počty migrantů a jejich stoupající podíl na celkovém počtu obyvatel si dříve či později nevyhnutelně vyžádají reakci lokálních samospráv.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále ZSS)

Ať už se jedná o služby sociálního poradenství (§ 37 ZSS), sociální péče (§ 38 až 52 ZSS), nebo služby sociální prevence (§ 53 až 70 ZSS), v případě migrantů se jejich nárok na čerpání odvíjí od pobytového statusu.

» 9.1.1 Nárok na sociální služby podle pobytového statusu migranta

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi

Samospráva může přístup migrantů k sociálním službám usnadnit následujícími způsoby:

1. Mít dostatek ověřených informací o situaci migrantů v obci/kraji

Kraje až na obecné údaje zpravidla nemají přehled o přesném počtu a už vůbec ne o charakteristikách migrantů skutečně žijících na jejich území. Jednotlivé instituce přitom částečně migranty evidují, ale informace nejsou spojené. Situaci lze zmapovat pomocí dostupných dat i zjištění od NNO pracujících s migranty a jejich klientů. Důležité je zjistit, zda jsou sociální služby využívány i migranty, zda o ně mají zájem a zda jsou pro ně přístupné (jazyková dostupnost, informovanost pracovníků aj.), aby se předešlo sociálnímu vyloučení migrantů či z toho vyplývajícím problémům. » 3.2 Mapování lokální situace

2. Nezaměňovat a neslučovat orgány/služby pro migranty a pro národnostní menšiny

Zatímco národnostní menšiny jsou v ČR historicky ukotvené, jejich příslušníci mají oporu v poměrně rozsáhlé komunitě a znají systém českých institucí, migrantům tyto jistoty chybí. Obě skupiny mají odlišné potřeby a možnosti v přístupu k institucím a službám. Je tedy důležité vyčlenit samostatného pracovníka zvláště také na depistáž a poradenskou práci s migranty a oddělit agendu migrantů od agendy národnostních menšin, ať už půjde o koordinátora/poradce na obecní či krajské úrovni.

3. Ukotvit sociální služby pro migranty do strategických dokumentů obce i kraje

Situace migrantů, resp. migranti jako průřezové téma by měli být zohledněni v klíčových dokumentech kraje (např. ve *Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb* a jeho každoročně aktualizovaném *Akčním plánu*) i obce (v *Komunitním plánu*, v *Plánu financování sociálních služeb*). Dosavadní dokumenty tohoto typu se jim věnují jen sporadicky, přitom počet nově příchozích narůstá a také se zvyšuje počet těch z nich, kteří se rozhodli v ČR zůstat natrvalo.

4. Zajistit kvalitní a dostupné odborné sociální a právní poradenství pro migranty

Migranty limituje v přístupu k sociálním službám zejména pobytový status, neznalost českého jazyka, nedostatek informací a odlišné kulturní zvyklosti a stereotypy. Sociální a právní poradenství, spojené s doprovody interkulturních pracovníků na úřady, může mnoho z těchto bariér odstranit. Klíčové je také zajistit dostupnost služeb, které nejsou zaměřeny primárně na migranty (např. dluhové poradenství, azylové domy aj.), ale které pro ně mohou být velmi důležité. V rámci sítě sociálních služeb lze za tímto účelem školit pracovníky nemigračních organizací o situaci migrantů a informovat je o možnosti využití interkulturních pracovníků.

5. Zapojovat migranty do komunitního plánování sociálních služeb

Zástupci migrantů by měli v případě zájmu být zapojeni jako znalci potřeb cílové skupiny i jakožto potenciální uživatelé služeb. Mohou snáz identifikovat problémy této skupiny a také na základě znalostí doporučit vhodné postupy do budoucna. S ohledem na to, že cílová skupina není jednotná, je vhodné zapojit víc migrantů z různých zemí nebo s různými druhy pobytů.

6. Pružně reagovat na poptávku klientů migrantů

Základem je dostatek informací (viz bod 1). Pokud mají kraje nebo obce aktuální a souhrnné údaje k dispozici, mohou přizpůsobit případné integrační nástroje na míru situaci a potřebám cílových skupin integrace. Např. pokud se zjistí, že se migranti setkávají s diskriminací, lze vytvořit krátký leták v různých jazykových mutacích, který popíše kroky, jak mají v této situaci postupovat. Leták jim lze preventivně rozdávat během poradenství a k jeho distribuci využít i síť NNO či integračních center. Jde o to jim aktivně pomoci s řešením situací a co nejrychleji je nasměrovat k poskytovatelům služeb. Nečekat, až problémy eskalují.

7. Zajistit školení pro zaměstnance sociálního odboru o cizinecké legislativě a o kulturních specifikách jednotlivých komunit

Školení pro úředníky nabízejí Centra na podporu integrace cizinců (CPIC) i NNO pracující s migranty. Školení je vhodné zajistit i jiným organizacím či pracovníkům jiných pomáhajících profesí (azylové domy, občanské poradny, NNO zaměřené na prevenci drogových závislostí aj.). Specifické otázky související s pobytem a integrací migrantů na území se totiž mohou týkat i těch, kteří cíleně s touto skupinou nepracují. Díky proškolení budou moci rychle a adekvátně řešit i neočekávané situace.

8. Zaměstnávat interkulturní pracovníky pro asistenci různým odborům obecních a městských úřadů

Interkulturní pracovník je profesionál, který může usnadnit překonávání jazykových a sociokulturních bariér a stereotypů při jednání mezi majoritou a migranty. Interkulturní pracovník asistuje převážně v komunikaci mezi jednotlivci a institucemi a přispívá tak k posilování přátelského soužití ve společnosti. Z jeho působení mohou profitovat všichni. » 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

9. Spolupracovat s dalšími aktéry integrace a zapojit se do existujících sítí

Mezi aktéry integrace patří NNO, školy, nemocnice, sdružení migrantů či aktivní migranti jednotlivci. Samosprávy mohou efektivně využívat síť integračních center, která koordinují práci regionálních poradních platforem. Dále mohou využívat např. krajská centra podpory, která spadají pod Národní pedagogický institut ČR (dříve pod Národní institut dalšího vzdělávání). Dostatek relevantních informací je základem pro kvalifikované, zodpovědné a efektivní řešení problémů vzájemného soužití, a to zejména na lokální a regionální úrovni.

Městská část Praha 14 realizuje vzhledem k vysokému počtu migrantů na svém území (cca 17 %) od roku 2009 **komplexní integrační opatření**

ve spolupráci s partnery (ZŠ a NNO). Projekt integrace cizinců na MČ Praha 14 (2019) proběhl za finanční podpory MV z dotačního titulu **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**. Krom vzdělávacích a osvětových akcí se zaměřil na **podporu odborného sociálního poradenství v terénu**, které realizuje partnerská Organizace pro pomoc uprchlíků (OPU). Po celý rok vyráželi každý týden do ulic MČ **sociální pracovník OPU a interkulturní pracovník MČ** (vietnamský a ruský jazyk). **Vyhledávali migranty, informovali je o dostupných službách** (bezplatné sociální a právní poradenství, kurzy češtiny, volnočasové aktivity aj.) a **nabízeli jim odbornou pomoc, vč. nabídky doprovodu na úřady nebo k lékařům**.

Nevládní organizace **La Strada** poskytuje komplexní služby obětem obchodu s lidmi a pracovního vykořisťování, včetně SOS linky a azylového bydlení. **Diakonie Českobratrské**

církev evangelické pak provozuje **Azylový dům** určený obětem obchodu s lidmi a pracovního vykořisťování. V případě potřeby tlumočení po telefonu lze využít **telefonickou infolinku v mongolském, vietnamském a ukrajinském jazyce**, kterou provozuje **Charita Česká republika** (nejedná o sociální službu, ale o praktický nástroj usnadňující komunikaci mezi migranty a institucemi).

Nevládní organizace Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) a Acorus realizovaly společně projekt **Nebudu obětí!** (2015–2016), ve kterém navázaly blízkou spoluprací a spojily své znalosti a zkušenosti z oblasti migrace a domácího násilí. V rámci projektu obě sociální služby společně poskytovaly právní a sociální poradenství osobám ohroženým domácím násilím. Z těchto zkušeností vznikl seminář pro pomáhající profese, jak s tématem domácího násilí u migrantek pracovat, a především **Manuál pro pracovníky pomáhajících profesí Nebudu obětí!**

Zákon o sociálních službách rozlišuje 33 typů služeb, které mají potenciálním klientům poskytnout podporu a pomoc v nejrůznějších životních situacích. **Orientace v nabídce sociálních služeb tak není jednoduchá** pro rodilého občana, natož pak pro nově přichozícího migranta.

Specializované sociální služby pro migranty (obvykle cílová skupina „imigranti a azylanti“) jsou nejčastěji poskytovány ve formě **odborného sociálního poradenství**, které zahrnuje i právní poradenství. Kromě pobytové agendy se zakázky nejčastěji týkají pracovníprávních problémů, přístupu ke vzdělání a zdravotní péči apod. Některé služby cílí pouze na určitou skupinu migrantů, např. krajská integrační centra (CPIC) poskytovala do července 2020 služby pouze migrantům ze zemí mimo EU. Některé NNO poskytují **sociálně-aktivizační služby pro rodiny s dětmi s migračním prvkem**. Tyto specializované služby vznikají v místech, kde žije vyšší počet migrantů. Odborné sociální poradenství může být poskytováno i distančně, nebo může specializovaná služba podpořit místní sociální službu, která s prací s migranty nemá zkušenosti (s organizacemi poskytujícími odborné sociální poradenství se lze domluvit na konzultacích a dalších formách spolupráce).

PROBLÉMY MIGRANTŮ V PŘÍSTUPU K SOCIÁLNÍM SLUŽBÁM

Neznalost systému

- Migranti často pocházejí ze zemí, kde má sociální systém zcela jinou podobu. Neznají tedy typy poskytovaných služeb a dávek ani svá sociální práva.

Vyšší zranitelnost

- Vyšší zranitelnost migrantů pramení z neznalosti jazyka a sociokulturních reálií, nedostatku vazeb širší rodiny a podpory okolí nebo z absentujícího nároku na sociální dávky.

Nemožnost využívat mnohé existující podpůrné sociální služby

- Některé skupiny migrantů nemohou být příjemci sociálních služeb.
- Mnohdy ale migranti **sociální služby nevyužívají spíše kvůli jazykové bariéře a tomu, že se informace o sociálních službách nedostanou buď k nim, nebo k odpovědným pracovníkům jednotlivých institucí.**
- Často se stává, že zaměstnanci státní správy na lokální úrovni jsou ovlivněni řadou **předsudků a stereotypů**.

Nedostatek podpůrných služeb pro migranty

- Migranti často čelí problémům, které běžná populace neřeší, neboť souvisejí s jazykovou či kulturní bariérou nebo vycházejí z jejich pobytového statusu. Podpůrné služby by jim ulehčily situaci a usnadnily ve výsledku celý integrační proces.

Nedostatečná koordinace sociálních služeb

SÍŤ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB – souhrn služeb, které v dostatečné kapacitě, kvalitě a s náležitou místní dostupností **napomáhají řešit nepříznivou sociální situaci všech osob na území kraje, a tedy i migrantů**. Tyto služby musejí být v souladu se zjištěnými potřebami osob na území kraje a s dostupnými finančními a jinými zdroji. Principy jejich fungování jsou součástí střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje.

SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ (EXKLUZE) – proces vyloučení jedinců i skupin ze společnosti, v jehož rámci je jim zamezován nebo znesnadňován přístup ke zdrojům (jako je zdravotní péče, bydlení, vzdělání, sociální ochrana apod.) i příležitostem, jež jsou běžně dostupné ostatním členům společnosti. Proces sociálního vyloučení se vždy dotýká celé společnosti a významně a trvale narušuje společenskou soudržnost.

SOCIÁLNÍ SLUŽBY – činnosti, které zabezpečují jen registrovaní poskytovatelé sociálních služeb podle zákona. Jejich hlavním posláním je pomoc osobám, které nejsou schopny samostatně řešit svou sociální situaci. Jsou poskytovány **ambulantní, pobytovou nebo terénní formou (terénní programy, terénní sociální práce)**. Terénní programy patří mezi nejčastěji poskytovanou službu v sociálně vyloučených lokalitách.

TERÉNNÍ ŠETŘENÍ (DEPISTÁŽ) – aktivita, jejímž cílem je mj. mapovat přirozené prostředí, kde se vyskytují migranti (např. ambasády, modlitebny, školy, etnické obchody, restaurace, nemocnice, tržnice, večerky, továrny, ubytovny) a zvyšovat informovanost migrantů o službách neziskových organizací (NNO) v jejich okolí.

Ostatní pojmy »»» 13.1 Slovník

- Na stránkách MPSV je dostupný **Registr poskytovatelů sociálních služeb** (iregistr.mpsv.cz), který umožňuje vyhledat dostupné sociální služby dle kraje či obce v kombinaci s cílovou skupinou (v tomto případě „imigranti a azylanti“, případně „etnické menšiny“ či „rodiny s dětmi“).
- MPSV zveřejňuje **mezinárodní smlouvy z oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení**, tj. (a) mezinárodní smlouvy v oblasti zaměstnanosti, (b) dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení, (c) mezinárodní smlouvy o spolupráci v oblasti zneužívání dávek a nelegálního zaměstnávání, na webu MPSV: www.mpsv.cz v sekci *Ministerstvo / Zahraniční vztahy a EU / Mezinárodní vztahy / Mezinárodní smlouvy*.
- Na stránkách MPSV jsou v sekci Působnost MPSV k dispozici **detailní informace o nárocích na různé typy sociálních dávek**.
- Sdružení pro integraci a migraci vydalo ***Manuál pro pracovníky pomáhajících profesí Nebudu obětí!***
- ***Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území HMP pro období 2019–2021***, aktualizovaný pro rok 2020, přehledně zpracovává strategii v oblasti podpory sociálních služeb pro obyvatele hlavního města.

3.2 Mapování lokální situace

6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

9.1.1 Nárok na sociální služby podle bytového statusu migranta

9.2 Migranti a bydlení

9.3 Rodiny s migračním prvkem

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

9.1.1 NÁROK NA SOCIÁLNÍ SLUŽBY PODLE POBYTOVÉHO STATUSU MIGRANTA

Nárok na poskytnutí základního sociálního poradenství má každá osoba bez ohledu na bytový status (§ 2 zákona o sociálních službách, ZSS).

POBYTOVÝ STATUS	PRÁVNÍ NÁROK NA SOCIÁLNÍ SLUŽBY NA ZÁKLADĚ ZÁKONA O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH
migranti s trvalým pobytem a azylanti	<p>Tyto skupiny migrantů mají nárok na všechny sociální služby na základě individuálních potřeb (§ 37 až 70).</p>
občané EU pobývající na území ČR déle než 3 měsíce a jejich rodinní příslušníci	<p>Mezi sociální služby, jejichž cílovou skupinou jsou migranti nejčastěji, patří:</p>
migranti s dlouhodobým pobytem (kromě účelu podnikání, vnitropodnikově převedených zaměstnanců a účelu investování)	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství (§ 37) • centra denních služeb (§ 45) • telefonická krizová pomoc (§ 55)
migranti bez trvalého pobytu na území České republiky, kterým tento nárok zaručuje mezinárodní smlouva , která je součástí právního řádu České republiky – např. Evropská sociální charta (14/2000 Sb. m. s.), Úmluva o právech dítěte (104/1991 Sb.), Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (10/2010 Sb. m. s.)	<ul style="list-style-type: none"> • azylové domy (§ 57) • sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (§ 65) • terapeutické komunity (§ 68) • terénní programy (§ 69) • sociální rehabilitace (§ 70)
držitelé doplňkové ochrany	
všichni legálně pobývající migranti na území ČR	<ul style="list-style-type: none"> • azylové domy (§ 57) • kontaktní centra (§ 59) • krizová pomoc (§ 60) • intervenční centra (§ 60a) • nízkoprahová denní centra (§ 61) • nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (§ 62) • noclehárny (§ 63) • terénní programy (§ 69)
žadatelé o mezinárodní ochranu	<p>NNO monitorují časté případy odmítání klientů migrantů na základě jazykové bariéry či jejich státní příslušnosti. Např. u nocleháren či azylových domů pro osoby bez přístřeší mohou migranti čelit určité formě diskriminace, kdy jim služby nejsou poskytovány ve stejném rozsahu a za stejných podmínek jako občanům ČR. To se týká i občanů EU, což je však v rozporu se ZSS. Je proto nutné vždy ověřit, zda konkrétní uchazeč skutečně nemá na poskytnutí této služby nárok!</p>
neregulérní migranti (bez pobytového oprávnění)	<p>§ 2 (1) – nárok na základní sociální poradenství</p> <p>§ 4 (3) – V případě, že se stali obětí obchodu s lidmi či zavlčení, mají nárok na služby: krizová pomoc, azylové domy, odborné sociální poradenství a terénní programy.</p>

A series of horizontal dotted lines for writing, starting from the top right of the icon and extending across the page.

Zajištění **dlouhodobého bydlení ve vyhovujících podmínkách** patří spolu se získáním zaměstnání a znalostí češtiny ke **klíčovým podmínkám úspěšné integrace migrantů**. Pro migranty z třetích zemí je pak důležité i z důvodu pobytového oprávnění. Doklad o zajištění ubytování, resp. místě hlášeného pobytu, je totiž podmínkou pro udělení i prodloužení skoro všech druhů pobytových oprávnění.

Ubytování migrantů je zároveň jednou z **oblastí, kde může často vznikat napětí** mezi migranty, poskytovateli ubytování i státními institucemi – ať již z hlediska nedostatečné infrastruktury a kapacity služeb či z hlediska vzájemného soužití. Samosprávy by proto měly tématu věnovat zvýšenou **pozornost již ve fázi prostorového plánování**. Pokud samospráva nastaví pravidla pro hospodaření s vlastním bytovým fondem **vstřícně k migrantům, zabrání tak nežádoucímu sociálnímu vyloučení a z něj pramenícím konfliktům**.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
příspěvek na bydlení (§ 24 až 28)

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
neodůvodnitelná zátěž pro sociální systém (§ 16), doplatek na bydlení (§ 33 až 35a)

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
nájem bytu zvláštního určení (§ 2300)

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců
definice ubytování pro cizince (§ 31 odst. 5 a § 100 písm. d)

Veřejná ochránkyně práv ve [Zprávě ve věci rovného přístupu k bydlení dlouhodobých rezidentů z třetích zemí z roku 2017](#) doporučuje samosprávám, aby zpřístupnily obecní byty i dlouhodobě pobývajícím rezidentům z třetích zemí. Doporučuje také, aby pro účely ověření délky pobytu na svém území samosprávy vyzývaly žadatele, kteří jsou cizími státními příslušníky a nejsou vedeni v informačním systému evidence obyvatel, k doložení potvrzení MV.

Následující kroky ze strany samosprávy usnadní migrantům přístup k adekvátnímu bydlení:

1. Mít dostatek ověřených informací o situaci migrantů v obci a o ubytovnách, kde bydlí migranti

Situaci je vhodné zmapovat prostřednictvím dostupných statistických dat i zjištění od organizací pracujících s migranty a jejich klientů. Získané informace poslouží k odhalení potenciálních rizik, ke stanovování cílů a opatření a umožní rychle a vhodně reagovat na situaci v obci. V případě potřeby detailnějšího mapování lze podat samostatný projekt na zpracování analýzy cizinců na území obce či městské části.

» 3.2 Mapování lokální situace » 3.3 Zdroje dat o migrantech

2. Při územním plánování města/obce dbát na omezení sociálně-prostorové segregace

Územní plánování obcí, včetně charakteru výstavby a dostupnosti veřejné dopravy, zásadně ovlivňuje vznik segregovaných komunit. Cílené prostorové plánování v sobě zahrnuje systém veřejné dopravy, sociální bydlení, spolupráci s nejrůznějšími investory nové výstavby i podporu migrantů při získávání ubytování (asistence, dávky aj.). Při prostorovém plánování je potřeba brát v úvahu, že migranti některých národností (např. vietnamské) někdy vyhledávají sousedství svých krajanů, u jiných (např. německé) jsou tyto tendence méně zřetelné.

3. Spolupracovat s provozovateli ubytoven

Velká část (převážně méně kvalifikovaných) pracovních migrantů bývá zejména v prvních měsících pobytu v ČR ubytována na ubytovnách. Nabídka ubytování je totiž často provázána s pracovní nabídkou (vykořisťování na trhu práce souvisí s vykořisťováním na trhu s bydlením). Tato skutečnost může mít za následek vznik znevýhodněných lokalit a prostorovou a sociální segregaci, což je v přímém rozporu s úspěšnou integrací. Obce by proto měly usilovat o spolupráci s provozovateli ubytoven a umožnit distribuci informací pro migranty v různých jazykových mutacích a pravidelné návštěvy poskytovatelů sociálních služeb, terénních a interkulturních pracovníků v prostorech ubytoven. Je také podstatné budovat dobré sousedské vztahy v okolí ubytoven.

4. Vytvořit multidisciplinární pracovní skupinu, která by podchytila konfliktní situace mezi majoritou a migranty a nabízela jejich řešení

Do pracovní skupiny je klíčové zapojit představitele samosprávy, zástupce organizací pracujících s migranty, učitele, zaměstnavatele i obyvatele obce.

5. Vytvořit přehled charitativních organizací v regionu, které v krizových situacích poskytují krátkodobé ubytování v azylových domech

Mezi takovéto organizace patří Charita Česká republika, Diakonie Českobratrské církve evangelické, Armáda spásy či organizace Naděje. Některé neziskové organizace také spolupracují s obcemi při realizaci projektů sociálního bydlení a pomáhají například vytipovat nájemníky do sociálních bytů.

ČASTÉ PROBLÉMY MIGRANTŮ V SOUVISLOSTI S BYDLENÍM

- Mnozí migranti se setkávají s **diskriminací už při samotném hledání bydlení** (z důvodu jazykové bariéry, národnosti či barvy pleti) a bojují od počátku s předsudky či stereotypy.
- Migranti mají v oblasti bydlení **povinnost registrovat se na policii do tří dnů od příjezdu na území**. Změnu adresy pak musí oznámit na pracovišti MV do 30 dnů, při nesplnění těchto lhůt jim hrozí sankce.
- Migranti **za bydlení často platí více než ostatní populace**. Majitelé tak zneužívají jejich obtížné situace a profitují z obav migrantů ze ztráty bydlení. Pro udělení pobytu a po celou dobu pobytu na území musí migranti předkládat doklad o zajištění ubytování. Zákon stanoví parametry takového bydlení, mimo jiné to musí být prostory zkolaudované pro bydlení, jsou stanoveny i minimální rozměry na počet osob. Ztráta bydlení může vést až ke ztrátě pobytu.
- Majitelé pronajatých bytů/domů migrantům zakazují, aby si adresu pronájmu nahlásili jako tzv. „trvalou adresu“** (tj. adresu místa hlášeného pobytu na území). Takové jednání je protiprávní a může negativně ovlivnit pobytové oprávnění migranta, přesto k němu dochází. Majitelé si pletou místo hlášeného pobytu s trvalým pobytem a obávají se případných následků neplacení daní, např. formou exekucí. Tyto obavy jsou však liché, postupuje-li exekutor podle zákona.
- Není výjimkou, že migrantům **jsou pronajímány nevyhovující byty** či jejich části s hygienickými omezeními a nedostatkem soukromí, které nesplňují ani základní nároky na důstojné bydlení.
- Migranti se zpravidla neobracejí na soudy**, které by mohly postihnout nezákonné jednání pronajímatelů. Důvodem je neznalost práv, omezené finanční prostředky, nedostatek důkazních materiálů v rukou migrantů či jejich strach z jednání před úřady přijímací země.
- Při náhlé ztrátě bydlení mají migranti mnohdy málo možností, jak situaci vyřešit**. Pokud mají omezené finanční možnosti, mohou čelit bezdomovectví nebo jim hrozí zrušení povolení k pobytu.
- Získání hypotéky a vlastnictví bytu je pro ně obvykle obtížněji dostupné** (obzvláště pro občany zemí mimo EU a migranty bez trvalého pobytu).
- Zařízení pobytových sociálních služeb**, kam se mohou uchýlit lidé v těžké životní situaci, **nejsou vybavena pro příjem migrantů**. Odmítají je, především z důvodu jazykové či kulturní bariéry, a upřednostňují české občany.
- Podmínka českého státního občanství nebo trvalého pobytu u bezbariérových a upravitelných bytů a bytů s pečovatelskou službou** znemožňuje některým migrantům řešit životní situaci spojenou se zdravotním hendikepem.

POBYTOVÝ STATUS	NÁROK NA PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ (Dávka státní sociální podpory)	DOPLATEK NA BYDLENÍ (Dávka pomoci v hmotné nouzi)
migranti s trvalým pobytem a azylanti	Mají stejný nárok jako občané ČR.	Mají stejný nárok jako občané ČR.
občané EU pobývající na území ČR déle než 3 měsíce a jejich rodinní příslušníci	Mají povinnost prokázat trvalé bydliště na území ČR (např. pracovní smlouvou).	Mají nárok po splnění podmínky: hlášení k pobytu po dobu delší 3 měsíců. Tato podmínka se neuplatňuje v případě pracujících.
migranti bez trvalého pobytu na území ČR, kterým to zaručuje mezinárodní smlouva , jež je součástí právního řádu ČR – např. Evropská sociální charta držitelé doplňkové ochrany	Mohou o dávky na bydlení žádat hned po získání povolení k dlouhodobému pobytu.	Mají nárok.
migranti s dlouhodobým pobytem (kromě účelu podnikání, vnitropodnikově převedených zaměstnanců a účelu investování)	Mohou o dávky na bydlení žádat hned po získání povolení k dlouhodobému pobytu.	Nemají nárok.
všichni legálně pobývajícím migranti na území ČR a žadatelé o mezinárodní ochranu	Mají nárok po dodržení podmínky oprávněného pobytu nepřerušeno po dobu jednoho roku (365 dnů).	Mají nárok po získání trvalého pobytu. Nárok může být založen také mezinárodní smlouvou.

V praxi žádá o dávky na bydlení pouze zlomek migrantů, kteří na ně mají nárok.

Mezi hlavní důvody patří:

neznalost či nedostatečné povědomí o příslušné legislativě

strach komunikovat s úřady (obava z neochoty zaměstnanců úřadu či vzájemného nepochopení)

obava, že budou kvůli čerpání dávek, na které mají nárok, označeni za **neodůvodnitelnou zátěž sociálního systému**, a tím pádem že nebudou moci svůj pobyt prodloužit či dosáhnout na vyšší pobytové oprávnění nebo občanství. Nejasný právní pojem „neodůvodnitelná zátěž sociálního systému“ vykládá MV poměrně široce a restriktivně, což vyplývá i z dostupné **judikatury**.

Město Kolín v rámci projektu **Nákup a rekonstrukce ubytovny Legerova** mezi lety 2016 a 2018 vybudovalo **sociální byty pro osoby**

v bytové nouzi (zejména pro osoby z veřejných komerčních ubytoven, které nemají jinou možnost bydlení). Za tímto účelem došlo k nákupu nevyužívané nemovitosti, ve které bylo rekonstruováno **8 bytových jednotek** na sociální byty.

Odbor životního prostředí **Magistrátu města Jihlavy** s ohledem na příchod většího počtu především pracovních migrantů vytvořil **informační leták o nakládání s odpady**. Leták byl přeložen do různých jazyků dle jazykové vybavenosti migrantů. Magistrát leták distribuoval do lokalit s nejproblémovějším tříděním odpadu, do lokalit černých skládek a ve spolupráci s CPIC pro Kraj Vysočina také do jednotlivých cizineckých komunit.

V rámci projektu **Střecha nad hlavou** zorganizovala **Poradna pro integraci** v roce 2015 **Kampaň za rovné podmínky bydlení pro cizince**. Jejím cílem bylo vytvoření funkčního komunikačního mostu mezi poskytovateli pobytových sociálních služeb a jiných pobytových zařízení, zástupci měst, městských částí a úřadů, majiteli bytů a migranty.

Jihomoravský kraj a město Brno využily jako jeden z podkladů při tvorbě ucelené lokální Strategie integrace cizinců unikátní **analýzu vybraných sociálních sítí cizinců z tzv. třetích zemí ve městě Brně**, která se zaměřovala i na otázky bydlení. Z výzkumu vznikla také publikace **Cizinci v Brně: vztaby, vazby a sítě podpory**. Otázkou bydlení migrantů se zabývá např. i **Analýza potřebnosti sociálních služeb v Jihomoravském kraji**.

Významná část migrantů pobývá v ČR společně se svou rodinou. Podle *Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2020* sice došlo ve srovnání s minulými lety k mírnému poklesu podílu pobytu za účelem sloučení rodiny, ale i tak se jedná o nezanedbatelné počty – k 31. 8. 2019 tvořily osoby ze třetích zemí, které zde pobývaly za tímto účelem, 24,2 % z celkového počtu legálně pobývajících migrantů na našem území.

Je zřejmé, a řada výzkumů to potvrzuje, že z pohledu integrace hraje rodinná situace migrantů klíčovou roli. Rodina

má u migrantů důležitý integrační potenciál, který by veřejné instituce mohly prostřednictvím vhodných opatření podpořit a využít ku prospěchu všech. Právě přítomnost rodiny, nebo naopak odloučení od nejbližších příbuzných, může být pro migranta rozhodujícím faktorem při zvažování, zda v ČR zůstat trvale, nebo jen přechodně. Rodina může migrantům v cílové zemi poskytovat oporu a lepší sociální zázemí. Její absence trápí zejména migranty s nestabilním statutem a nízkými výdělky, kteří si k nám zpravidla nemohou dovolit přivést své příbuzné.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Mezinárodní úmluvy o lidských právech, evropské směrnice (př. směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny)

Je jasné, že kraje ani obce nemohou komplexně vyřešit všechny problémy rodin s migračním prvkem. V některých oblastech však potřebné kompetence mají a jejich využití může být ku prospěchu všech obyvatel daného regionu či oblasti. » 1.4 Proč integrovat migranty

DOPORUČENÍ PRO KRAJE

1. Věnovat pozornost migrantům v krajských strategických plánech rodinné politiky

Rodinná politika krajů by měla zohledňovat i rodiny s migračním prvkem. Tomu nutně předchází i mapování a analyzování situace. Jen tak je možné koncepčně reagovat na problematické oblasti, které komplikují společné soužití v regionu. Tématu se věnoval např. strategický dokument *Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje na období 2015–2019*.

2. Cíleně podporovat obce při vytváření a realizaci prarodinných opatření, jejichž aktéry jsou i migranti

Rodinná politika se v praxi realizuje zejména na lokální úrovni. Osvědčilo se proto podporovat obce skrze následující kroky:

- **Vhodně nastavit dotační programy na podporu rodin určené NNO, obcím či zaměstnavatelům.**

Důsledky nezvládnuté integrace se nejprve projeví na lokální úrovni. Správně nastavené dotační programy by proto měly umožnit aktérům integrace adresně reagovat na aktuální problémy v dané lokalitě, pokud možno bez nadměrné administrativní zátěže.

- **Podpořit interdisciplinární platformy na téma domácí násilí či práce s rodinou.**

Intervenční centrum zastoupené v každém kraji zajišťuje ze zákona spolupráci a vzájemnou informovanost mezi dalšími aktéry. Toho je možné využít pro řešení specifických problematických oblastí, které se uspokojivě nedají řešit odděleně jednotlivými subjekty. Sdílené informace a znalost situace jsou pak prospěšné všem.

DOPORUČENÍ PRO OBCE

Obecní úřady obce (s rozšířenou působností) či úřady městské části mohou přispět k integraci rodin migrantů následujícími kroky:

1. Dbát na dostatečně jasnou komunikaci s migranty a jejich zapojenými rodinnými příslušníky

Faktické problémy, které plynou ze vzájemné jazykové bariéry, mohou být jedny z nejzávažnějších a přitom mohou být poměrně snadno odstranitelné. » 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty

2. Zaměstnávat či si externě nasmlouvat interkulturní pracovníky či komunitní tlumočnický

Ukázalo se, že investice do takové osoby jednoduše předejde nedorozuměním a omezí případné konfliktní situace. Zajistit tlumočení interkulturním pracovníkem, komunitním tlumočnickem či běžně dostupným profesionálním tlumočnickem je vhodnější než využívat k tlumočení dítě či jednoho z rodičů.

» 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

3. Proškoloval v interkulturních dovednostech a specifických znalostech pracovníky obce nebo příspěvkových a spolupracujících organizací

Školení jsou přínosná hlavně pro osoby, které jsou v každodenním kontaktu s migranty (sociální pracovníky či kurátory, příslušníky obecní policie, školní psychology, pracovníky prevence aj.). Ukázalo se, že mají-li potřebné interkulturní dovednosti, mohou snáze a efektivněji vyřešit případné problémy nebo jim ideálně předejít.

4. Posilovat kapacitu a provozní dobu mateřských škol a školních družin

Je prokázáno, že umístění dítěte do MŠ či družiny ZŠ je v zájmu usnadnění sladování rodinného a pracovního života zvláště důležité pro migranty, kteří v ČR nemají širší rodinu, jež by zajistila hlídání dítěte, a pro rodiče samoživitele. Výsledkem nepřijetí dítěte do MŠ či družiny ZŠ může být sociální vyloučení a neschopnost včas odstranit jazykovou bariéru.

5. Podporovat mateřská centra, soukromé mateřské školy a volnočasová zařízení, která přirozeně poskytují prostor pro setkávání migrantů a majority

Praxe ukazuje, že tyto aktivity mají velký přínos nejen pro nezletilé, ale např. pro seniory, kteří tak mají příležitost vybudovat si sociální život i vně rodiny a domova a získat informace o dění ve společnosti. Podpora center (finanční či formou bezplatného poskytnutí prostoru) může být podmíněna jejich otevřeností vůči migrantům. Osvědčilo se také dotovat kroužky a kurzy češtiny pro děti i dospělé a pořádat je ve vhodných časech (víkendy, podvečery apod.).

Při poskytování sociálních služeb a při práci se zranitelnými cílovými skupinami migrantů je třeba mít na paměti problémy, s nimiž se potýkají:

Administrativní a časová náročnost procesu slučování (nabízí se velký prostor pro pomoc a asistenci ze strany státní správy/samosprávy; odbornou asistenci migrantům rovněž nabízí CPIC a NNO)

Překážky v realizaci práva na rodinný život (bariéry v případě požadavků kladených na tzv. sponzora, nepřiměřené dlouhé lhůty pro vyřízení žádosti o pobyt za účelem sloučení rodiny – ze zákona 270 dnů – a dokonce i jejich prodlužování)

Další specifika daná pobytovými podmínkami migrantů (vč. např. omezené dostupnosti veřejného zdravotního pojištění pro slučované osoby)

Sociálně-kulturní odlišnosti (např. jiné postavení ženy ve společnosti, tabuizace některých témat aj.)

Jazyková bariéra (při komunikaci s úřady, policií a dalšími institucemi, ale i se sousedy a místními komunitami)

Související obecně **větší zranitelnost migrantů** oproti tzv. většinové populaci:

- ▶ **Snadná zneužitelnost pobytové závislosti na sponzorovi** (př. manželovi, partnerovi) **může vyústit v různé formy domácího násilí či vydírání**. Oběti se obávají v případě opuštění agresora ztráty pobytového oprávnění. Jsou si vědomy **obtížného získávání samostatného pobytu sloučených členů rodiny**, kdy změna účelu pobytu je možná až po 3 letech.
- ▶ Migranti z ekonomicky slabších zemí a migranti, kteří přicestují do ČR v pozdějším věku, **často nesplňují podmínky pro výplatu starobního důchodu**.
- ▶ **Bariéry v oblasti sladování rodinného a pracovního života** (absence podpory ze strany širší rodiny, nedostupnost flexibilních úvazků, limitované možnosti dalšího vzdělávání – např. skloubení účasti na nezbytném kurzu českého jazyka s péčí o dítě). Státní zařízení péče o děti předškolního věku jsou kapacitně nedostatečná a migranti se setkávají s **problémy při umísťování dětí (např. v důsledku nesprávné interpretace pojmu „trvalý pobyt“)**. Problém se častěji týká žen. Ještě obtížněji se pak sladuje práce a rodina v případě, že se starají o zdravotně postižené děti či dospělé, popř. o seniory.
- ▶ **Rodinné krize, problémové chování dětí zejména v teenagerovském věku** apod. jsou mnohdy zapříčiněny dlouhým odloučením členů rodiny a nejistotou pobytu.

Často je zmiňována **administrativní náročnost celého procesu slučování**, kde se **nabízí velký prostor pro pomoc a asistenci ze strany státní správy a samosprávy**. Osvědčila se např. **pomoc matrik, které mohou migrantům výrazně usnadnit získání matričních dokumentů**.

Pro zápis sňatku s migrantem nebo v případě narození dítěte migrantovi jsou vyžadovány **specifické dokumenty**.

Pracovníci matrik dají migrantovi **písemný seznam**, ideálně v jeho jazyce, který **shrne specifické dokumenty potřebné k matričnímu úkonu a vysvětlí, jaké údaje musí dokumenty obsahovat**.

Inspirací mohou být **informační materiály Centra pro integraci cizinců** dostupné online na stránce www.cicpraha.org v sekci *Sociální poradenství / Manželství, narození dítěte, rodina*.

Předejde se tak tomu, že by dokumenty nebyly kompletní a migrant by tento finančně i časově často velmi náročný proces obstarávání dokumentů od úřadů své země původu či ambasády, ověřování listin a pořizování soudních překladů absolvoval zbytečně ve více kolech.

Ušetří se tím mnoho času a stresu pracovníkům matrik i migrantům.

CPIC Plzeň spolupracuje se sociálním odborem městských úřadů a následně asistuje při řešení složitých situací s občany třetích zemí žijícími ve městě. Centrum se například podílelo na řešení situace dlouhodobě nemocné Moldavanky v obci Stod a jejím následném umístění do odlehčovací služby. Podílelo se také na řešení situace občana Ukrajiny po propuštění z výkonu trestu v Rokycanech, který nedisponoval potřebnými doklady.

Sdružení pro integraci a migraci zprostředkovává v projektu **Praha integruje** služby interkulturních pracovníků (IKP) institucím i jednotlivcům. Jedna z pražských ZŠ oslovila interkulturní pracovníci, aby jim pomohla s **komplexním řešením případu žáka z vietnamské komunity, který se projevoval agresivně a ohrožoval spolužáky i učitele**. Ta nejprve **pracovala se zástupci školy, kterým vysvětlila, jaké jsou možnosti, pomohla s formulací písemných výzev rodičům** (tak, aby vyzněly dost důrazně, ne však urážlivě) a **popsala, jak se agresivní chování chápe na vietnamských školách**, kam dítě dříve docházelo. Výzvy zafungovaly a na další setkání s IKP se do školy dostavila i matka dítěte. Vyšlo najevo, že pracuje do pozdních večerních hodin, dítě si po dobu její nepřítomnosti zvyklo v nezdravé míře hrát počítačové hry, s učivem mu doma nikdo nepomáhá a hry mají devastující vliv na jeho spánkový režim. Ukázalo se také, že dítě není registrováno u praktického lékaře, který by tyto potíže mohl odhalit. IKP rodině **pomohla najít pediatra**

a objednat dítě k neurologovi, matce vysvětlila, že škola nabízí program i po vyučování, je možné navštěvovat družinu i zájmové kroužky, **a zprostředkovala kontakt se Zařízením pro děti – cizince, střediskem výchovné péče**.

Organizace pro pomoc uprchlíkům provozuje tzv. **dům na půli cesty** jakožto **službu sociální prevence**. Služba je určena pro migranty ve věku od 18 do 26 let, kteří před dosažením zletilosti byli zařazeni do kategorie „nezletilý bez doprovodu“ a v minulosti byli uživateli Zařízení pro děti – cizince MŠMT nebo přicházejí z jiných pobytových či integračních středisek provozovaných státem (MV) a jsou bez rodinného zázemí či pocházejí z nefunkčních rodin.

InBáze poskytuje **sociálně-aktivizační službu pro rodiny s dětmi s migračním prvkem**. Služba je určena **rodinám migrantů s dětmi všech pobytových statusů, které se nacházejí v obtížné životní situaci**. Zahrnuje sociálně-terapeutické činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. V návaznosti na sociální poradenství pro rodiny jsou v rámci poskytované služby realizovány i specifické programy pro děti a mládež druhé generace migrantů. Služba je poskytována jak v ambulantní, tak v terénní formě. InBáze dále provozuje **komunitní centrum**, se kterým je tato služba úzce provázána.

POBYTOVÝ OPATROVNÍK – osoba či instituce (např. orgán sociálně-právní ochrany dětí – OSPOD, [Zařízení pro děti – cizince](#) MŠMT a další), která chrání zájmy a naplňuje práva **opatrovance** (zde nezletilého migranta bez doprovodu na území ČR). Opatrovník se účastní všech právních úkonů vedených s nezletilým v rámci pobytového řízení, včetně pohovoru, osobního předávání rozhodnutí a případné pomoci při podávání opravných prostředků. OSPOD (hlavně obecní a krajské úřady, ale i jiné orgány a subjekty dané zákonem) pracuje se všemi migranty bez ohledu na jejich právní status (buť v různém rozsahu). Nesmí tedy mj. informovat cizineckou policii o neregulárním pobytu dítěte či jeho rodiny. OSPOD řeší např. i hrozící či uskutečněné únosy dětí, a to ve spolupráci s [Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí](#).

RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI – příbuzní legálně pobývajících migranta, kteří při splnění dalších podmínek u nás mají možnost získat pobyt. (Jedná se o manžela/manželku, partnera/partnerku, nezletilé děti / zletilé nezaopatřené děti,

rodiče nebo osamělé migranty starší 65 let a další, pokud jsou k tomu oprávněni). Ti jsou jak fakticky, tak právně závislí svým pobytem na migrantovi, se kterým se slučují, tedy na manželovi/manželce, synovi/dceři či rodiči, který má jiný účel pobytu než sloučení rodiny. Taková osoba bývá pro přehlednost nazývána jako **sponzor**, i když tento termín platná legislativa neobsahuje. Sponzor často přijíždí na naše území za účelem zaměstnání nebo práce, a teprve později (může se jednat o měsíce i roky) za ním přijíždí jeho rodina.

SLOUČENÍ RODINY – podle statistik dlouhodobě jeden z nejčastějších způsobů legální migrace. Slučovaná rodina je tvořena migrantem, který je nositelem oprávnění k pobytu na našem území, a jeho rodinným příslušníkem, který se s ním slučuje. **Sloučení rodiny představuje naplnění práva na rodinný život**. Pravidla získání a udržení si pobytu za účelem sloučení rodiny jsou dána zákonem.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

- **Organizace Spondea**, která poskytuje pomoc ohroženým dětem, vydala [Metodiku pro práci s cizinci žijícími v České republice, kteří jsou ohroženi domácím násilím](#).
- **Sdružení pro integraci a migraci a organizace Acorus** vydaly [Manuál pro pracovníky pomáhajících profesí Nebudu obětí!](#), který se věnuje ochraně migrantů a migrantek, jež se stali obětí domácího násilí.
- Publikace [Úvod do práce s rodinami migrantů s udělenou mezinárodní ochranou](#) (J. M. Bejček, UJAK, 2016) poskytuje základní a využitelný přehled aktuálních aspektů problematiky života držitelů mezinárodní ochrany.

- 1.4 Proč integrovat migranty
- 6 Komunikace s migranty
- 9.1 Sociální služby a poradenství pro migranty
- 9.2 Migranti a bydlení
- 10 Zdravotnictví

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

10 ZDRAVOTNICTVÍ

10.1 MIGRANTI, ZDRAVÍ A ZDRAVOTNÍ PÉČE

10.2 MIGRANTI A ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

10.2.1 PŘEHLED ROZDÍLŮ MEZI VEŘEJNÝM A KOMERČNÍM/SMLUVNÍM ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍM

Výzkumy ukazují, že **migranti jsou v prvních letech pobytu** v porovnání se zbytkem společnosti o něco **zdravější** a mají tendenci **využívat zdravotní péči jen v případech, kdy je to nezbytně nutné**. To nezdědka vede k **zanedbání preventivní péče nebo podcenění příznaků vážnějších chorob**. Přístup migrantů ke zdravotní péči komplikuje skutečnost, že některé skupiny migrantů nemají nárok na veřejné zdravotní pojištění a jsou odkázány na zdravotní pojištění soukromé, které funguje na zcela odlišných principech

a na rozdíl od veřejného pojištění negarantuje celý rozsah péče. Migranti se potýkají s nedostatkem znalostí o fungování systému zdravotní péče v ČR, komunikačními a kulturními bariérami či obtížnější dostupností zdravotní péče, což u některých nemocí může znamenat určité riziko nejenom pro ně samotné, ale i pro jejich okolí. **V zájmu zachování zdraví místní společnosti by tedy měly samosprávy cíleně usnadňovat přístup migrantů k prevenci a včasné zdravotní péči.**

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách upravuje práva a povinnosti pacientů a poskytovatelů zdravotních služeb.

§ 28 – Univerzální práva pacientů uvedená v zákoně (např. právo na úctu, právo být podrobně informován o svém zdravotním stavu aj.) se vztahují na všechny osoby nezávisle na bytovém statusu nebo druhu zdravotního pojištění.

§ 48 – Každý člověk nacházející se na území ČR má nárok na neodkladnou (a v případě občanů EU, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska i na nezbytnou) zdravotní péči, a to bez ohledu na pobytový status.

§ 51 a Etický kodex České lékařské komory, § 2 odst. 9 – Lékaři a zdravotnická zařízení mají **povinnost vždy zachovávat mlčenlivost o poskytování péče, a to i migrantům** (včetně migrantů pobývajících v ČR bez povolení k pobytu).

Právo každého člověka na ochranu vlastního zdraví a zdravotní péči je v českém právním řádu zakotveno v Lis-tině základních práv a svobod, která je součástí Ústavy ČR. Způsob, jakým je toto ústavní právo v praxi naplňováno, určuje **zákon o veřejném zdravotním pojištění č. 48/1997 Sb.**, který stanovuje rozsah a dostupnost garantované zdravotní péče.

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. Mít dostatek ověřených informací o situaci migrantů v obci

Situaci je vhodné zmapovat prostřednictvím dostupných statistických dat i zjištění od organizací pracujících s migranty a jejich klientů. Získané informace poslouží k odhalení potenciálních rizik, ke stanovování cílů a opatření a umožní rychle a vhodně reagovat na situaci v obci. » 3.2 Mapování lokální situace

2. Zamezit šíření případných fám, že migranti představují zdravotní riziko pro zbytek populace

Velká část českých občanů se domnívá, že migranti představují zdravotní riziko. Pohled do zdravotních statistik Ústavu zdravotních informací a statistik ČR však ukazuje, že migranti jsou zdravější než majoritní populace a zdravotní riziko nepředstavují. Setkáváme se u nich ale s několika specifiky. Zejména z důvodů jejich situace a pracovního uplatnění se u migrantů častěji vyskytují některé typy (pracovních) úrazů, posttraumatických stresových poruch a chorob souvisejících se zvýšenou tělesnou i adaptační zátěží. Vzhledem k situaci v některých zdrojových zemích migrantů je třeba věnovat zvýšenou pozornost některým infekčním chorobám – zejména tuberkulóze (případně spalničkám, černému kašli a dalším). Nicméně např. u tuberkulózy počet nových onemocnění v ČR trvale klesá i přes výrazně narůstající počet migrantů na území. Zdá se tedy, že zvýšené riziko nákazy tímto onemocněním v souvislosti s migrací nehrozí. V případě infekčních chorob a ochrany před nimi je pak možné odeprít migrantům vstup na území (§ 9 zákona č. 326/1999 Sb.). » 5.2 Jak čelit panice a poplašným zprávám

3. Ve spolupráci se zdravotnickými zařízeními zavést cizojazyčné piktogramy se základními termíny týkající se zdravotních problémů do nemocnic v obci/kraji

Ministerstvo zdravotnictví vydalo **pět typů karet** podle tematického zaměření, které jsou přeloženy do devíti jazykových mutací (angličtina, arabština, bulharština, němčina, rumunština, ruština, španělština, ukrajinština a vietnamština). Každá karta obsahuje soubor otázek v českém jazyce, jejich překlad do cizího jazyka a také fonetický přepis výslovnosti v tomto jazyce. Karty napomůžou lékařům zejména při základním ošetření.

4. Zajistit tlumočníky a interkulturní pracovníky pro doprovody migrantů k lékařům a překlady důležitých obecných dokumentů pro účely čerpání zdravotní péče

V otázkách zdraví pomáhají interkulturní pracovníci migrantům zorientovat se v českém zdravotnickém systému, doprovázejí migranty k lékaři, pomáhají jim s vyplňováním formulářů a poskytují tlumočení a překlad.

» 6.2 *Interkulturní práce a komunitní tlumočení*

5. Vzdělávat zdravotnický personál v interkulturní komunikaci a právech migrantů

Genderově a kulturně citlivé chování je důležité zejména při ošetření žen některých vyznání (např. muslimek). Po domluvě se zdravotnickými zařízeními lze krátké kurzy zorganizovat přímo v jejich prostorech. S přípravou programu a zajištěním lektorů je možné se obrátit na neziskové organizace pracující s migranty, které pomohou takovýto seminář bezplatně zajistit či alespoň doporučit vhodného lektora.

6. Spolupracovat s ostatními aktéry integrace migrantů v rámci vytvořené platformy k ochraně zdraví migrantů

Hledání efektivního řešení často vyžaduje odborníky z oblasti zdravotnictví, veřejné správy, soukromého i neziskového sektoru. Samospráva může spolupráci aktérů napomoci svoláváním pravidelných setkání ke zdraví migrantů, kde bude prostor jak pro řešení akutních problémů, tak i pro vzdělávání všech zúčastněných.

7. Informovat a vzdělávat migranty o zdravotnickém systému v ČR

Migranty lze vzdělávat ihned po jejich příjezdu prostřednictvím adaptačně-integračních kurzů, ve kterých by měla být věnována dostatečná pozornost zdravotnické problematice. Pokud v obci či kraji sídlí firma zaměstnávající migranty, je důležité, aby se do těchto kurzů co nejvíce zapojila. Informovat lze také prostřednictvím letáků, které terénní sociální pracovníci distribuují např. na ubytovnách.

» 6.1 *Zásady písemné a ústní komunikace s migranty*

8. Zajistit dostupnost kvalitního sociálního a zdravotního poradenství

Migrantům pomůže např. asistence s hledáním praktického lékaře, který spolupracuje s jejich pojišťovnou, nebo lékařů, kteří hovoří cizími jazyky.

9. Ve spolupráci se zaměstnavateli zajistit dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a srozumitelná proškolení

Pohled na statistiky udávající počet smrtelných pracovních úrazů ukazuje, že k úmrtí migrantů dochází v důsledku pracovních úrazů častěji než u většinové populace. Je tomu kvůli charakteru práce (tj. migranti častěji pracují v odvětvích, kde k vážným úrazům dochází – stavebnictví, výškové práce, doprava), ale i z důvodu nedostatečného dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP). Může to být tím, že migranti jsou nedostatečně seznámeni s riziky dané práce, nedodržují povinnost používat ochranné prostředky či nebyli srozumitelně proškoleni v oblasti bezpečnosti práce v daném odvětví. To je mnohdy způsobeno jazykovou bariérou, která fakticky znamená, že povinná školení sice formálně proběhnou, ale na migranty nemají požadovaný efekt.

10. Zapojit migranty do komunitního života, včetně organizovaných pohybových aktivit a akcí pro rodiny

Sport je jednou z nejpřístupnějších aktivit, jak zapojit migranty do komunitního života, a zároveň je jeho pozitivní vliv na zdraví nezpochybnitelný.

EFEKT ZDRAVÉHO MIGRANTA – jev, který ukazuje, že příjíždějící migranti (muži i ženy) jsou v porovnání se srovnatelnou majoritní populací přijímající země zdravější a méně často vyhledávají lékařskou péči. To je vysvětlováno skutečností, že ekonomickou/dobrovolnou migraci podstupují častěji lidé, kteří jsou zdraví, zdatnější a kteří netrpí chronickým onemocněním. Efekt zdravého migranta se týká migrantů, kteří odjíždějí do cizí země za prací (dobrovolná ekonomická migrace), tedy většiny migrantů v ČR. Ti tak dlouhou dobu po příjezdu zpravidla nepředstavují významnou zátěž pro český zdravotnický systém.

NEODKLADNÁ PÉČE – péče, jejímž účelem je zamezit či omezit vznik náhlých stavů, které:

- bezprostředně ohrožují život,
- mohly by vést k náhlé smrti nebo vážnému ohrožení zdraví,
- způsobují náhlou nebo intenzivní bolest či náhlé změny chování pacienta, který ohrožuje sebe nebo své okolí.

NEZBYTNÁ PÉČE – péče, kterou z lékařského hlediska vyžaduje zdravotní stav pacienta, jenž je zahraničním pojištěncem. V ČR musí být nezbytná zdravotní péče poskytnuta občanům členských států EU, EHP a Švýcarska, a to v takovém rozsahu, aby tito občané nemuseli vycestovat do země pojištění dříve, než původně zamýšleli.

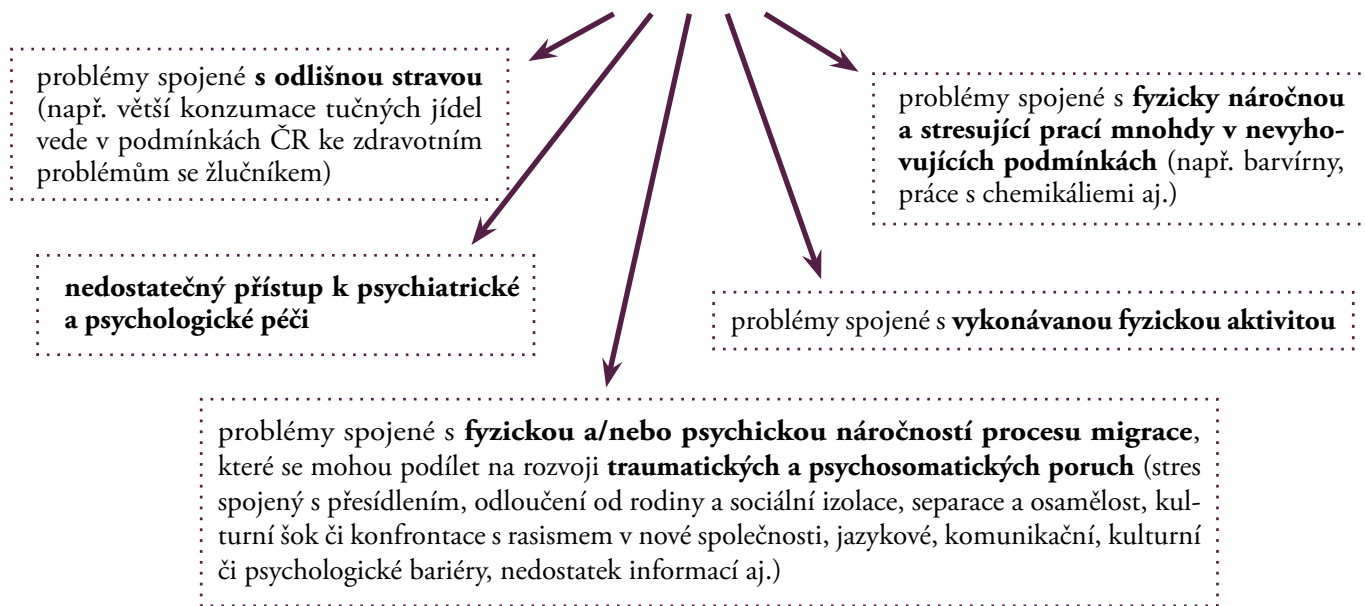
Ostatní pojmy » 13.1 *Slovník*

- Migranti si často stěžují na **obtížnou komunikaci** a **nedůstojné jednání ze strany zdravotnického personálu**. Poukazují na opakující se diskriminaci a stereotypy spojené s etnicitou, rasou či genderem, kterým musejí čelit při komunikaci s lékaři.

- Problémy způsobuje i **jazyková bariéra nebo různá očekávání lékaře a pacienta migranta**. Přitom se mnohdy jedná o situace, které lze snadno řešit, jen si to žádný z dotčených subjektů neuvědomuje.
- Pokud jde o popsaný **efekt zdravého migranta**, je dobré si uvědomit, že **s délkou pobytu se situace mění**. Pokud migranti jsou nebo byli nuceni vykonávat fyzicky náročnou práci, mnohdy v nevyhovujících podmínkách, jejich zdravotní stav se často zhoršuje a přechází do trvalých zdravotních problémů.
- Migranti mohou mít řadu **specifických zdravotních problémů** daných právě povahou práce, kterou vykonávají, přestože se oficiálně podílejí na úrazovosti v celkových statistikách malými procenty. Na základě různých šetření se lze domnívat, že skutečných úrazů je výrazně více, stejně tak jako nemocí z povolání, které však jsou u této skupiny snad ještě hůře statisticky zachytitelné.

ŘADA MIGRANTŮ SE BĚHEM ŽIVOTA V ČR SETKÁVÁ SE SPECIFICKÝMI ZDRAVOTNÍMI PROBLÉMY

➔ **V DŮSLEDKU NEVYHLEDÁNÍ LÉKAŘSKÉ PÉČE U MIGRANTŮ ČASTO DOCHÁZÍ KE ZHORŠENÍ ZDRAVOTNÍHO STAVU ČI DOKONCE K TRVALÝM ZDRAVOTNÍM PROBLÉMŮM.**

➔ **JE PRŮTO DŮLEŽITÉ NEPODCEŇOVAT PŘÍSTUP MIGRANTŮ KE ZDRAVOTNÍ PÉČI A VÝZNAM PREVENCE!**

V průmyslové zóně Kvasiny vzrostl v letech 2016–2017 počet zahraničních zaměstnanců cca o 4 000. Zaměstnavatelé jim zajistili povinné vstupní lékařské prohlídky, ale **kapacity praktických lékařů i nemocnice v Rychnově nad Kněžnou nedostačovaly zvýšené poptávce**. **Koordinační centrum pro cizince (KCPC)**, které zde bylo otevřeno, **zmapovalo situaci** zejména formou rozhovorů s jednotlivými aktéry a následně **svolalo setkání se zástupci místních lékařů, nemocnice a hygienické stanice**. Ukázalo se, že ošetření zahraničních zaměstnanců je kapacitně náročné také proto, že zdravotnický personál musí trávit mnoho času stanovením anamnézy pacienta, řešit nenahlášenou pracovní neschopnost z minulosti či se vypořádat s absencí průkazu zdravotního pojištění, který se zaměstnancům teprve vyřizoval. V návaznosti na setkání **KCPC vytvořilo pro zahraniční pracovníky srozumitelný formulář o zdravotním stavu i cizojazyčně**

informační letáky o tom, jak se chovat u lékaře, co je třeba mít s sebou, co je to pracovní neschopnost a jaká pravidla dodržovat. Zaměstnavatelé pak tyto materiály distribuovali svým zaměstnancům s tím, že v případě potřeby zdravotního ošetření s sebou mají vzít vyplněný formulář a řídit se pokyny na letáku. Někteří zaměstnavatelé oslovili místního praktického lékaře, se kterým sjednali podmínky poskytování zdravotní péče svým zahraničním pracovníkům. Ty na něj následně mohli odkazovat. Praxe ukázala, že nastavený systém pomohl všem situaci lépe zvládat.

Centrum pro integraci cizinců v Plzni zajišťuje doprovody k lékařům u osob, které neovládají český jazyk na komunikační úrovni, a usnadňuje jim tak zajištění lékařské péče. Tyto doprovody probíhají buď **prostřednictvím interkulturního pracovníka**, nebo **sociálního pracovníka s tlumočnickem**. Migranti mohou této služby využívat opakovaně.

- **Ministerstvo zdravotnictví** zveřejnilo [na svých stránkách](#) v sekci *Odborník/Zdravotník* **komunikační karty** pro pacienty cizince a zdravotníky.
- **Český statistický úřad** vydává každoročně publikaci *Cizinci v ČR*, kde kapitola č. 6 *Zdravotní péče o cizince* poskytuje údaje o čerpání zdravotní péče migranty a některé další statistiky.
- **Česká lékařská komora** zveřejňuje [na svých stránkách](#) v sekci *Aktuality* stručné informace pro migranty o pravidlech poskytování zdravotních služeb v ČR, a to v 11 jazycích.
- **Institut zdravotní politiky a ekonomiky** vydal informační příručku pro migranty *Průvodce systémem zdravotní péče České republiky*. Příručka je k dispozici na stránkách MPSV v sekci *Knihovna / Informační materiály pro cizince / Průvodce systémem zdravotní péče ČR*.
- **Centrum pro integraci cizinců** vydalo informační letáky *Máma ví aneb informovaná matka* a *Máma ví II. aneb příprava k porodu* v osmi jazykových mutacích. Letáky obsahují informace pro migrantky o pobytu v českých porodnicích a náležitostech souvisejících s porodem.
- **Národní pedagogický institut České republiky** zveřejňuje na [svých stránkách](#) v sekci *Tlumočení a překlady* například názvy povinně zveřejňovaných alergenů či potvrzení lékaře pro vstup dítěte do mateřské školy v šestnácti jazykových mutacích.

- 1.2 Migranti podle právního statusu
- 3.2 Mapování lokální situace
- 5.2 Jak čelit panice a poplašným zprávám
- 6 Komunikace s migranty
- 9 Sociální oblast
- 10.2 Migranti a zdravotní pojištění

Včasná zdravotní péče a přístup k prevenci jsou nezbytnou podmínkou pro **zachování zdraví nejen migrantů samotných, ale také celé místní společnosti. Každý migrant, který pobývá v ČR, proto musí být zdravotně pojištěn a hradit si zdravotní pojištění.** Pro migranty v ČR existují dva systémy zdravotní péče, které se liší především

v rozsahu hrazené zdravotní péče a podmínkami vzniku, zániku a trvání pojištění. Jedná se o **veřejné zdravotní pojištění a komerční (smluvní) zdravotní pojištění.** Za nastavení zdravotního pojištění pro migranty bývá ČR opakovaně kritizována, a to zejména kvůli nerovnému přístupu a diskriminaci v přístupu ke službám.

Na obecné úrovni upravují oblast zdravotního pojištění migrantů následující zákony:

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách – Upravuje práva a povinnosti pacientů a poskytovatelů zdravotních služeb.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců – Stanovuje povinnost migranta být pojištěn a povinnost předložit při pobytové kontrole doklad o uzavření pojistné smlouvy; dále stanovuje rozsah povinného zdravotního pojištění. Zákon (§ 180j) oproti minulosti jasně stanoví, že komplexní komerční pojištění/péče nesmí vylučovat preventivní ani dispenzární zdravotní péči ani zdravotní péči související s těhotenstvím pojištěné matky a porodem jejího dítěte.

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu – Stanovuje právo azylantů, osob s doplňkovou ochranou, migrantů, kteří jsou na našem území jako tzv. strpitelé, a žadatelů o mezinárodní ochranu na zdravotní péči hrazenou z veřejného zdravotního pojištění (§ 88) a upravuje i její rozsah. Stejná práva mají také děti těchto osob narozené na našem území, a to po dobu 60 dnů od jejich narození (ty se pro účely zdravotního pojištění považují po tuto danou dobu za migranty s trvalým pobytem).

1. Zvyšovat informovanost migrantů i zdravotnických zařízení o právech migrantů na zdravotní péči a povinnostech v závislosti na jejich pobytovém statusu a zdravotním pojištění

Informovat lze skrze překlady, letáky, vícejazyčná upozornění, ale i organizaci informativních kulatých stolů s poskytovateli zdravotní péče atp. Důležité je vysvětlit rozdíly mezi veřejným zdravotním pojištěním a komerčním pojištěním migrantů a poukazovat na znevýhodnění migrantů s komerčním pojištěním.

2. Informovat zaměstnavatele migrantů o možnosti vystavit provizorní potvrzení o registraci u veřejné zdravotní pojišťovny a jeho významu pro migranty bezprostředně po příjezdu do ČR

Nezřídkou trvá poměrně dlouho po příjezdu (týdny či měsíce), než zahraniční zaměstnanci obdrží průkaz zdravotního pojištěnce. Během doby, kdy se jim tento průkaz vyřizuje, mohou obdržet skrze svého zaměstnavatele provizorní potvrzení o registraci. To obsahuje číslo pojištěnce a mělo by sloužit jako potvrzení o tom, že daná osoba je v ČR řádně pojištěna. Zaměstnavatel pak může předjednat se zdravotnickými zařízeními, aby provizorní potvrzení akceptovaly. Zejména v případě vyššího počtu zahraničních zaměstnanců u stejných zaměstnavatelů se vyplácí tato jednání iniciovat.

3. Zajistit migrantům sociální poradenství, kde jim informovaný poradce pomůže zjistit, na jaký typ zdravotního pojištění mají nárok a zda tomu odpovídá zdravotní pojištění, které mají uzavřené

V praxi se stává, že někteří migranti si z neznalosti pořídí komerční zdravotní pojištění, i když mají nárok na pojištění veřejné, například při získání trvalého pobytu v ČR. Často také zvolí nespolehlivou soukromou pojišťovnu nebo si špatně proctou smluvní podmínky. Při pochybnostech, o jaký typ pojištění se v konkrétním případě jedná, či dotazech týkajících se smluvních podmínek se lze obrátit na klientskou službu kterékoliv veřejné zdravotní pojišťovny nebo na neziskové organizace pracující s migranty.

Jestliže má sociální pracovník podezření, že zaměstnavatel (firma, agentura) neplatí za zaměstnance migranta správně zdravotní pojištění, poradí mu, aby si vyžádal potvrzení příslušné zdravotní pojišťovny o zaplaceném pojistném.

Úskalí zdravotního pojištění u migrantů:

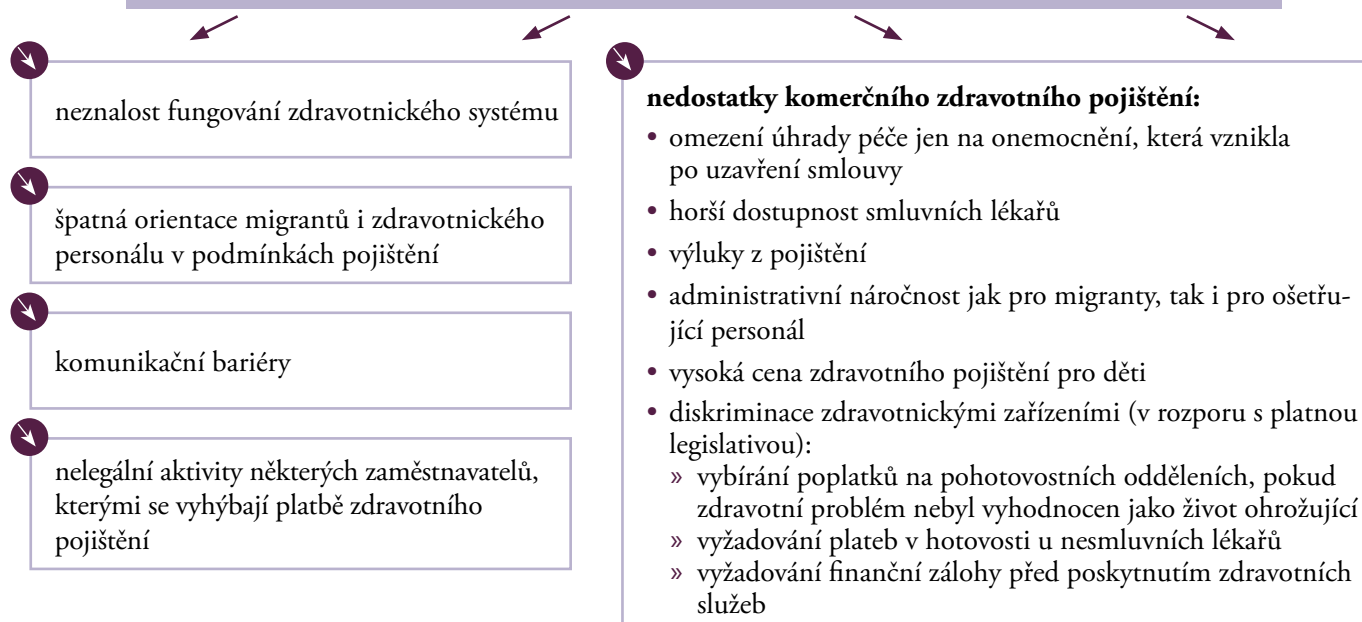
- I přes řadu dílčích zlepšení bývá zejména komerční zdravotní pojištění označováno za problematické. Poukazuje se na to, že je na něj odkázána **široká skupina migrantů bez možnosti volby.** Zejména **cena zdravotního pojištění pro děti** může představovat jednu z bariér pro společné soužití rodiny v ČR.
- Stejně tak mohou být některé soukromé zdravotní pojišťovny nespolehlivé, u jiných **je třeba věnovat velkou pozornost smluvním podmínkám pojištění.** Velkou pomocí tak může být, když sociální pracovníci vysvětlí migrantům mnohdy obtížně srozumitelné smluvní podmínky nebo když přesně zjistí, na jakou kategorii zdravotního pojištění má migrant nárok.

- Komerční pojištění v ČR bývá i přes zlepšení po roce 2016 opakovaně kritizováno za **velké množství pojistných výluk**. Zákroky vyjmuté ze smluvních podmínek si migranti musejí hradit sami.
- Výlučka některých zákroků, povinné poskytování neodkladné nezbytné péče a existence nepojištěných (a často i nepojistitelných) migrantů vede k vytváření podstatného **dělu** migrantů vůči nemocnicím, někdy i v řádech milionů korun.
- Praxe bohužel ukazuje rozsáhlé **nelegální aktivity některých zaměstnavatelů**, kterými se **vyhýbají platbě zdravotního pojištění** za své zaměstnance migranty:
 - nenahlásí je pojišťovně,
 - podhodnocují oficiálně proplácenou mzdu a počty hodin tak, aby částka nepřesáhla 10 000 Kč měsíčně u DPP a nebylo z ní povinně odváděno pojistné,
 - zaměstnávají migranta prostřednictvím tzv. švarcsystému,
 - volí jiné formy nelegálního zaměstnávání.

Migrant se pak **mylně domnívá, že má sjednáno zdravotní pojištění**.

- **Málokterý migrant ví, že za určitých podmínek je plátcem jeho pojistného stát** (např. nezaopatřené děti, poživatelé důchodu přiznaného podle předpisů ČR, osoby pobírající dávky sociální pomoci v hmotné nouzi, některé osoby, které jsou závislé na péči jiné osoby, a jejich pečovatelé, některé osoby invalidní aj.).
- Opomenout nelze ani **administrativní náročnost** a nezájdek značnou **nepřehlednost ve zdravotnické administrativě**, která se ke zdravotnímu pojištění migrantů váže. Dostupnost smluvních lékařů u komerčního zdravotního pojištění se značně liší. Řada lékařských zařízení pak preferuje **platbu předem** i u pojištěných migrantů, což je pro mnohé v praxi problematické.

HLAVNÍ BARIÉRY V PŘÍSTUPU MIGRANTŮ KE ZDRAVOTNÍ PÉČI

- **Sdružení pro integraci a migraci** zveřejňuje na [svých stránkách](#) v sekci *Praktické informace pro cizince / Cizinci ze zemí mimo EU / Zdravotní pojištění* stručné shrnutí systému zdravotního pojištění a přístupu migrantů k němu.
- **Centrum pro integraci cizinců** vydalo informační leták o zdravotním pojištění u nově narozených dětí [Jste cizinka a narodilo se Vám dítě?](#) v šesti jazykových mutacích.
- **Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky** nabízí na [svých stránkách](#) v sekci *Úvod / Poskytovatelé / Informace pro praxi / Poradna* informace pro orientaci v typech průkazů pojištěných migrantů.

1.2 Migranti podle právního statusu

9 Sociální oblast

10.1 Migranti, zdraví a zdravotní péče

10.2.1 Přehled rozdílů mezi veřejným a komerčním/smluvním zdravotním pojištěním

10.2.1 PŘEHLED ROZDÍLŮ MEZI VEŘEJNÝM A KOMERČNÍM/SMLUVNÍM ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍM

	VEŘEJNÉ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	KOMERČNÍ/SMLUVNÍ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ
legislativní ukotvení	<p>Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění</p> <p>Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění</p> <p>Zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně</p> <p>Zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách</p> <p>Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu</p> <p>Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců</p>	<p>Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví</p> <p>Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě</p> <p>Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu</p> <p>Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců</p>
cílová skupina	<p>většina migrantů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • migranti s trvalým pobytem, • migranti s dlouhodobým pobytem v zaměstnaneckém poměru, • žadatelé o mezinárodní ochranu (po celou dobu řízení, včetně řízení o kasační stížnosti), • děti migrantů s trvalým pobytem, žadatelů o mezinárodní ochranu a migrantů, kteří jsou na našem území strpěni (§ 88 zákona o azylu, § 88 zákona o pobytu cizinců), pokud se narodily na našem území, a to po dobu 60 dnů od narození, • držitelé mezinárodní ochrany, • občané EU, kteří jsou v ČR zaměstnáni, vykonávají zde samostatně výdělečnou činnost, mají v ČR bydliště nebo jsou rodinnými příslušníky někoho, kdo splňuje výše zmíněné podmínky, • občané zemí, s nimiž má ČR uzavřenou dvoustrannou dohodu o spolupráci v oblasti zdravotnictví (Kuba, Jemen) nebo dvoustrannou smlouvu o sociálním zabezpečení (USA, Japonsko, Černá Hora, Makedonie, Srbsko, Turecko a Izrael), • držitelé víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění, kterým ve vycestování z území brání překážka nezávislá na jejich vůli nebo kteří jsou svědky či poškozenými v trestním řízení a jejichž účast na řízení je nezbytná (§ 48 písm. a), b) zákona o pobytu cizinců) 	<p>dlouhodobě pobývajícím migrantům ze třetích zemí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osoby samostatně výdělečně činné (živnostníci, podnikatelé), • studenti ze třetích zemí s dlouhodobým pobytem, • nevýdělečně činní rodinní příslušníci migrantů ze třetích zemí s dlouhodobým pobytem, • další menší skupiny migrantů (např. s vízem za účelem strpění)
specifický režim v rámci pojištění	<p>Občané EU, kteří jsou v ČR přechodně, mají nárok na nezbytnou zdravotní péči s přihlédnutím k povaze nemoci a očekávané délce pobytu. Jedná se tedy o menší rozsah péče než v případě plného přístupu do veřejného zdravotního pojištění. Platbu v hotovosti je od nich možné vyžadovat pouze v případech, kdy by ji bylo možné vyžadovat i od českého pojištěnce.</p>	<p>V některých zdravotních pojišťovnách si mohou pojištění sjednat i migranti bez oprávnění k pobytu.</p>

	VEŘEJNÉ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	KOMERČNÍ/SMLUVNÍ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ
rozsah	Pokrývá náklady na potřebnou léčebnou péči.	Poskytuje migrantům podstatně horší podmínky , a to zejména z hlediska dostupné sítě poskytovatelů, rozsahu hrazených zdravotních služeb a administrativních bariér. Jeho přesný rozsah závisí na typu pojištění: <ul style="list-style-type: none"> • základní zdravotní pojištění cizinců bývá levnější a kryje menší část pojistných událostí, • komplexní zdravotní pojištění cizinců bývá dražší a kryje větší část pojistných událostí. U některých komerčních pojišťoven (např. ERGO a UNIQUA) se však nevztahuje na vyšetření a léčení duševních poruch.
cena	Za zaměstnance odvádí zdravotní pojištění každý měsíc zaměstnavatel. Sazba veřejného pojistného zaměstnanců je stanovena na 13,5 % z vyměřovacího základu měsíční hrubé mzdy (4,5 % hradí zaměstnanec a 9 % doplatí zaměstnavatel na svých vlastních odvodech).	Je finančně náročné , protože pojistné se musí uhradit předem na celou dobu platnosti příslušného povolení k pobytu, někdy až na dva roky. Výše pojistného se odvíjí od míry „rizikovosti“ klienta (komerční komplexní pojištění pro zdravotního mladého muže stojí cca 16 000 Kč/rok, ale cca 70 000 Kč/rok pro těhotnou ženu).
ostatní		Migranti, kteří musí volit variantu smluvního pojištění, musí předkládat potvrzení o uzavření pojištění k žádosti o povolení či prodloužení pobytu. Tito migranti často volí jiné, rizikové způsoby řešení svých zdravotních potíží , jako je samoléčba, odkládání léčby do návštěvy země původu, nebo až dokud nezískají v ČR trvalý pobyt, a nezařadí se tak do systému veřejného zdravotního pojištění.

KOMPLEXNÍ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ CIZINCŮ – nazývané také **Zdravotní pojištění pro případ komplexní péče**. Je typem komerčního zdravotního pojištění, které má zajišťovat zdravotní péči v širším rozsahu. Toto pojištění je určeno pro delší pobyty v ČR. Cena je stanovována na základě věku, zdravotního stavu a dalších skutečností. Nejčastěji se pohybuje mezi 13 000 až 30 000 Kč/rok. Přestože by se mělo jednat o produkt srovnatelný s veřejným zdravotním pojištěním, obsahuje řadu podstatných výluk. Toto pojištění například nekryje události, jejichž příčina nebo příznaky nastaly mimo dobu trvání pojištění.

NEPOJISTITELNÍ MIGRANTI – migranti, kteří z důvodu typu pobytu nebo země původu nemají nárok na účast ve veřejném zdravotním pojištění a komerční pojišťovny je přitom odmítají pojistit z důvodu chronické nebo těžké nemoci. Pojistné podmínky se přitom mezi jednotlivými pojišťovnami liší.

ZÁKLADNÍ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ CIZINCŮ – nazývané také **Zdravotní pojištění pro případ neodkladné péče**. Je typem komerčního zdravotního pojištění, které pokrývá pouze nutnou a neodkladnou péči. Tomu odpovídá i jeho nižší cena (6 000 až 8 000 Kč/rok). Toto pojištění je určeno zejména pro krátkodobý pobyt v ČR (tj. do 90 dnů).

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

11 „UPRCHLÍCI“

SPECIFICKÝ REŽIM MEZINÁRODNÍ OCHRANY

11.1 ŽADATELÉ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU

11.2 DRŽITELÉ MEZINÁRODNÍ OCHRANY

11.3 SHRNUTÍ HLAVNÍCH ROZDÍLŮ MEZI ŽADATELI O MEZINÁRODNÍ OCHRANU, AZYLANTY A OSOBAMI S UDĚLENOU DOPLŇKOVOU OCHRANOU

ZDROJE FINANCOVÁNÍ

Služby pro žadatele o mezinárodní ochranu a její držitele lze financovat z následujících dotačních titulů. Spadají sem např. služby kontaktních pracovníků, komunitní akce, kurzy českého jazyka či tematicky zaměřené kurzy.

1. Dotační tituly (administrované) MV:

- **Azylový a migrační fond (AMIF)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.mvcr.cz, sekci *EU / Fondy EU v oblasti vnitřních věcí*.
- **Státní integrační program** (pouze pro držitele mezinárodní ochrany zařazené do tohoto programu). V rámci SIP mohou obce žádat o příspěvek na úhradu čistého nájemného nebo jeho části pro držitele MO. Detailní informace jsou na stránkách MV v sekci *Nabídky a zakázky / Cizinci*.

11.1 ŽADATELÉ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU

Mezi migranty v České republice tvoří žadatelé o mezinárodní ochranu a její držitelé jen **velmi malou část. Šance na získání mezinárodní ochrany (MO) v ČR je totiž velmi malá.** Dle statistik MV byla v roce 2019 MO udělena 147 žadatelům z celkového počtu 1 922 žádostí. Přesto ve společnosti koluje o „uprchlictví“ mnoho **zkreslených představ.** Zaměstnanci samospráv a lokální politici se proto často mohou dostat do situace, kdy **je vhodné mít o řízení o mezinárodní ochraně informace,** aby mohli **uvádět nepodložené zprávy na pravou míru.**

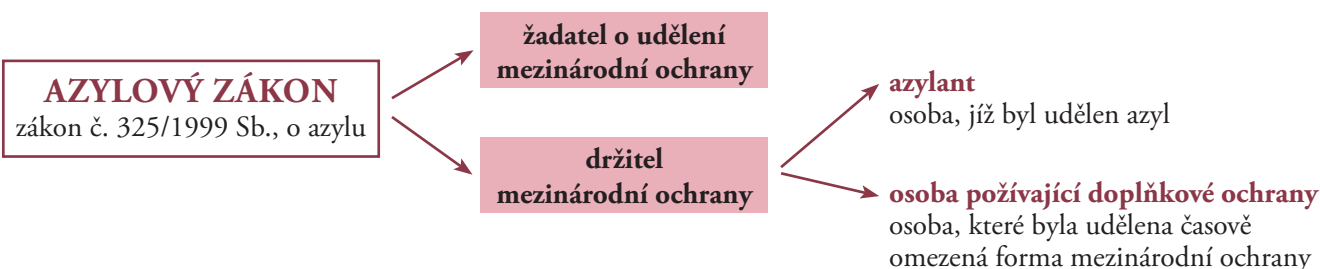
Žadatelé o MO i její držitelé jsou velmi **různorodá skupina.** Do České republiky přicházejí nejčastěji z Ukrajiny a také z Gruzie, Vietnamu či Ázerbájdžánu. Větší počet Syřanů a Iráčanů přišel pouze v roce 2015. Žadatelé jsou často ve velmi **komplikované situaci a čelí specifickým problémům,** jako například následkům různých traumat, nemožnosti získat potřebné dokumenty, velkým kulturním a jazykovým bariérám, rizikům stigmatizace ve vzdělávání, zaměstnávání a na trhu s bydlením. Nacházejí se ve velmi **nejistém postavení** a mají **omezenou podporu ze strany státu.**

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu (nikoliv zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců!)

Zejména § 12 až 14 (azylanti, doplňková ochrana), § 8 a násl. (řízení o MO), § 68-70 (SIP) a § 79 až 84 (činnost jednotlivých azylových zařízení).

Právo na ochranu před pronásledováním je zakotveno ve **Všeobecné deklaraci lidských práv, Listině základních práv a svobod** či **Úmluvě o právním postavení uprchlíků (nazývané též Ženevská úmluva o uprchlících).**

Žádost o mezinárodní ochranu v ČR může podat každý migrant bez ohledu na pobytový status. Právo azylu je jedním ze základních práv daných Listinou základních práv a svobod.

Za žádných okolností nekontaktovat úřady v zemi původu žadatelů o MO kvůli získání základních dokumentů ani nevyzývat žadatele, aby tyto orgány sami kontaktovali!

Žadatelé o MO mnohdy nedisponují základními dokumenty (doklady totožnosti, rodný list, oddací list, doklad o vzdělání apod.). Protože utíkají ze státu původu z důvodu pronásledování státními orgány, hrozby vykonání trestu smrti nebo mučení, nemohou jednoduše oslovit zastupitelský úřad své země v ČR. **Mohli by tak ohrozit sebe, své rodinné příslušníky a celé řízení o mezinárodní ochraně.** V mnoha případech je možné chybějící doklady **nahradit čestným prohlášením,** které vzhledem ke specifické situaci žadatelů o MO není důvod odmítnout.

MEZINÁRODNÍ OCHRANA (MO) – pojem užívaný jako střešní označení pro azyl a doplňkovou ochranu. Je udělována MV – Odborem azylové a migrační politiky (OAMP). Uděluje se migrantům ze třetích zemí (tj. mimo EU a EHP), kteří se nacházejí na území ČR a ze závažných důvodů (např. pronásledování za uplatňování politických práv a svobod, nebezpečí trestu smrti, mučení, ponižující zacházení a další) se nemohou vrátit do země svého původu či země svého posledního trvalého bydliště.

PRŮKAZ ŽADATELE O MEZINÁRODNÍ OCHRANU

– dokument, který slouží žadateli o MO jako doklad totožnosti. Je vydáván MV ve formě papírové skládací karty s příslušnými osobními informacemi žadatele. Forma průkazu vyvolává často jistou míru nedůvěry. Aktuální podobu

dokladu lze ověřit v příloze zákona o azylu, na stránkách MV či [MPSV](#).

UPRCHLÍK – fyzická osoba, která splňuje definiční znaky uprchlíka ve smyslu *Úmluvy o právním postavení uprchlíků* (1951). Jedná se tedy o osobu, která se nachází mimo zemi svého původu z důvodu obávaného pronásledování, konfliktu, všeobecného násilí nebo jiných okolností, jež vážně narušily veřejný pořádek, a která v důsledku toho vyžaduje mezinárodní ochranu. V době rozhodování o této ochraně je v ČR označována termínem **žadatel o mezinárodní ochranu** a následně, pokud jí bylo přiznáno postavení uprchlíka, jako **azylant**. Pojem **osoba s udělenou doplňkovou ochranou** pak určuje osobu, které byla udělena nižší, časově omezená forma mezinárodní ochrany.

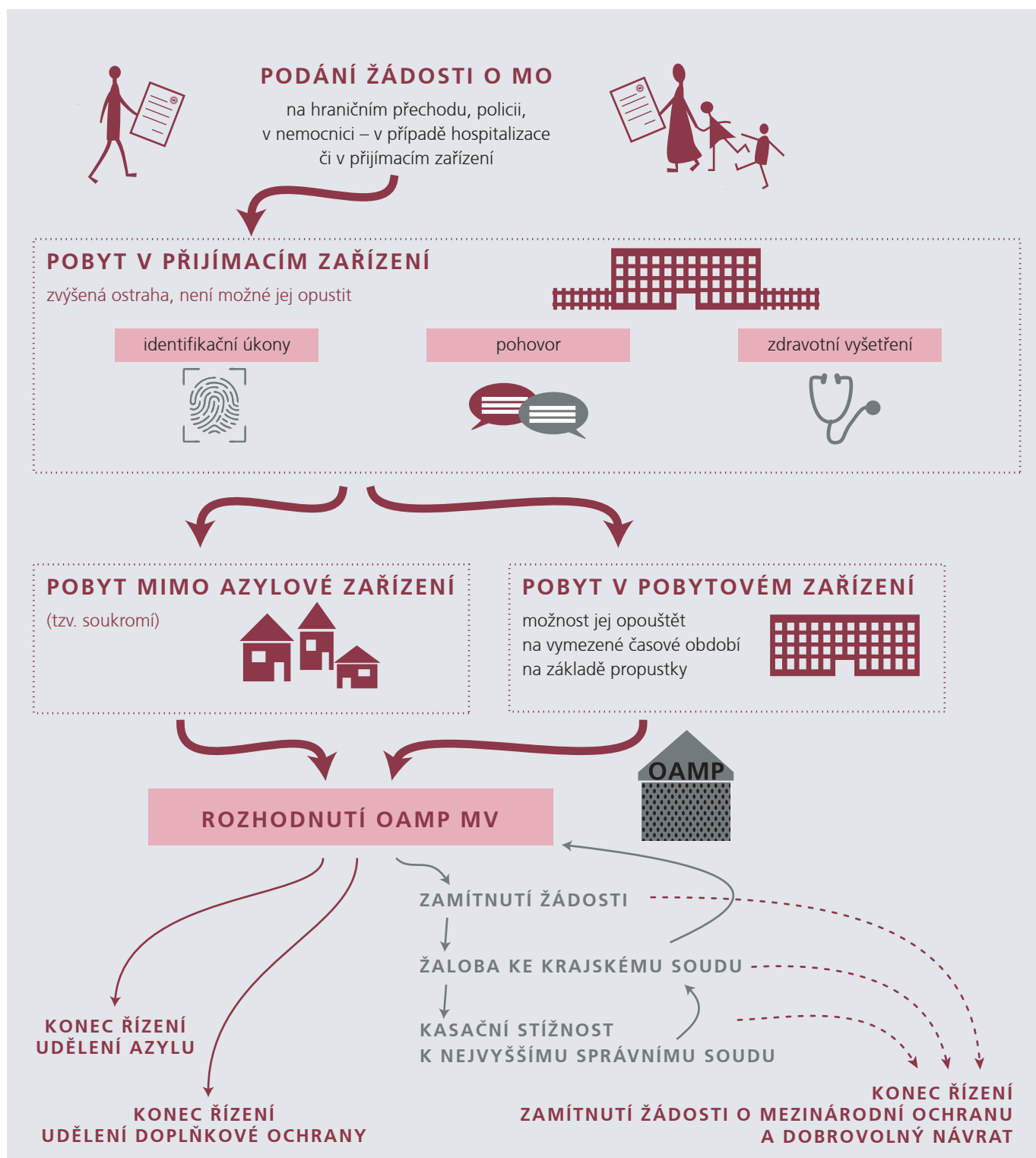

Vztah mezi žadatelem o MO a státem se realizuje především prostřednictvím **MV**, které vede řízení o MO a také zřizuje a provozuje azylová zařízení.

Žadatelé o MO pobývají v ČR na základě probíhajícího řízení o udělení mezinárodní ochrany. Jedná se o dlouhý

a náročný proces. Začíná podáním žádosti a končí dnem, kdy rozhodnutí nabude právní moci. Postavení žadatelů je tedy **dočasné**, délka řízení je však velmi různorodá (od několika dnů či týdnů až po několik let). **Do vydání pravomocného rozhodnutí ve věci řízení o udělení mezinárodní ochrany pobývají žadatelé o MO na území ČR legálně.**

ZJEDNODUŠENÉ SCHÉMA ŘÍZENÍ O MEZINÁRODNÍ OCHRANĚ

Samospráva do vztahu mezi žadatelem a státem vstupuje zejména v souvislosti:

- se zřízením azylového zařízení na území samosprávy,
- s poskytováním vzdělání prostřednictvím zařízení provozovaných samosprávami,
- s matričními událostmi (zejména narození dětí žadatelům o MO),
- s poskytováním sociálních služeb na území samosprávy.

Školství

- Dle školského zákona mají k **základnímu vzdělání** v ČR přístup **všechny děti bez rozdílu postavení a druhu pobytu**, povinná školní docházka se vztahuje i na účastníky řízení o udělení MO. Žadatelé o MO mají rovněž **nárok na úlevu ze zkoušky z českého jazyka při přijímacích zkouškách na střední školy**, kdy lze upustit od testu a znalost jazyka ověřit pouze ústním pohovorem.
- U předškolního a středního vzdělávání musejí žadatelé o MO pro získání statusu žáka nejpозději v den nástupu doložit **průkaz žadatele o mezinárodní ochranu**.

Sociální služby

- Dle zákona o sociálních službách mají žadatelé o mezinárodní ochranu nárok na poskytnutí následujících sociálních služeb:
 - azylový dům (§ 57),
 - kontaktní centra (§ 59),
 - krizová pomoc (§ 60),
 - intervenční centra (§ 60a),
 - nízkoprahová denní centra (§ 61),
 - nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (§ 62),
 - noclehárny (§ 63),
 - terénní programy (§ 69).
- **Žadatelům o MO mohou být poskytnuty i jiné než výše vyjmenované sociální služby.** Jejich poskytnutí však nebude zpravidla spadat pod financování sociálních služeb.
- V rámci svého **pobytu v azylových zařízeních** mají žadatelé možnost **podpory ze strany sociálních pracovníků a spolupracujících organizací**. Probíhají zde také volnočasové aktivity pro děti i dospělé či kurzy českého jazyka.

Diakonie ČCE – Středisko celostátních programů a služeb prostřednictvím **projektu DOMA – Diakonie otevírá možnosti azylantům** pomohla 120 azylantům, žadatelům o MO a migrantům ze třetích zemí zapojit se do života v české společnosti a v místní komunitě. V rámci projektu byly nabízeny **služby kontaktních pracovníků** a byla pořádána **komunitní setkání a akce**. Účastníkům se také dostalo **vzdělávání v oblasti finanční a právní gramotnosti a předcházení pracovnímu vykořisťování**. Do projektu probíhajícího v šesti krajích se zapojilo třicet dobrovolníků.

Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty společně s Poradnou pro uprchlíky (jejímž nástupcem je dnešní SIMI), OPU a SOZE realizovalo mezi lety 2005 a 2008 projekt **Proč mají zůstat stranou? – komplexní posílení a využití pracovního potenciálu žadatelů o azyl**. Cílem projektu bylo pomoci žadatelům o azyl **v orientaci na českém trhu práce** a poskytnout jim šanci získat nové vědomosti a dovednosti **v kurzech i prostřednictvím poradenských služeb**. Díky **skills auditu**, který byl vypracován ve spolupráci se sociálními pracovníky, projekt pomohl žadatelům o azyl najít novou cestu v profesním životě v ČR.

- MV poskytuje na svých [stránkách](#) přehledné informace týkající se procesu a kritérií řízení o udělení MO. Informace jsou k dispozici v sekci *O nás / Azyl, migrace a integrace / Naše hlavní témata / Mezinárodní ochrana*.
- **Správa uprchlických zařízení** poskytuje na svých [stránkách](#) v sekci *Co děláme / Provoz zařízení* přehlednou mapu přijímacích a pobytových zařízení.
- MPSV zveřejňuje na svých stránkách [informace pro zaměstnavatele](#), kteří by chtěli zaměstnat žadatele o MO a azylanty. Informace jsou k dispozici v sekci *Působnost MPSV / Zabraněná zaměstnanost / Zaměstnávání uprchlíků*.
- **Sdružení pro integraci a migraci** poskytuje na svých internetových stránkách v sekci *Ke Stažení* [vícejazyčné informace pro migranty o řízení o udělení MO](#).
- Organizace **Člověk v tísni** vydala přehlednou infografickou zprávu [Žadatelé o azyl a držitelé mezinárodní ochrany v Česku](#), která je k dispozici na stránkách organizace v sekci *Co děláme / Publikace*.
- Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty vydalo v rámci projektu **Proč mají zůstat stranou? – komplexní posílení a využití pracovního potenciálu žadatelů o azyl** publikaci [Žadatelé o mezinárodní ochranu na trhu práce](#).

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 1 Rámec a aktéři integrace migrantů v ČR
- 11.2 Držitelé mezinárodní ochrany
- 11.3 Shrnutí hlavních rozdílů mezi žadateli o mezinárodní ochranu, azylanty a osobami požívajícími doplňkové ochrany

11.2 DRŽITELÉ MEZINÁRODNÍ OCHRANY

Držitelé mezinárodní ochrany (MO) – tedy azylanté a osoby s udělenou doplňkovou ochranou – tvoří v ČR jen **velmi malou skupinu**. Dle statistik MV žilo k prosinci 2019 na území ČR celkem **2 058 držitelů mezinárodní ochrany**,

kterí tvořili **0,02 % populace**. Většina těchto „uprchlíků“ začíná v ČR svůj život v podstatě nanovo. Často se setkávají s bariérou v podobě **neznalosti českého jazyka a socio-kulturních odlišností**.

V praxi se osvědčily následující kroky:

1. Při komunikaci s „uprchlíky“ a migranty obecně být trpěliví

Držitelé MO mohou mít potíže při osvojování si českého jazyka či při orientaci v našem systému (pravidla, zákony, způsoby komunikace apod.). Pro zaměstnance úřadů je proto užitečné si osvojit základní komunikační pravidla.

» 6.1 Zásady písemné a ústní komunikace s migranty

2. Využít služeb tlumočnicků a interkulturních pracovníků

Interkulturní pracovník je profesionál, který podporuje migranty, majoritní společnost a veřejné instituce při vzájemné komunikaci. Jeho služby jsou často bezplatně poskytovány neziskovými organizacemi.

» 6.2 Interkulturní práce a komunitní tlumočení

3. Umět rozeznávat rozdíly mezi „uprchlíky“

Pobyťový status držitelů MO v obecné rovině odpovídá povolení k trvalému pobytu. Nejsou tedy omezeni ve výkonu závislé či samostatné výdělečné činnosti, vzdělávání, přístupu k veřejnému zdravotnímu pojištění, přístupu k sociálnímu zabezpečení atd. Určité rozdíly v právech a povinnostech ale mezi jednotlivými skupinami držitelů mezinárodní ochrany přeci jen jsou.

» 11.3 Shrnutí hlavních rozdílů mezi žadateli o mezinárodní ochranu, azylanty a osobami požívajícími doplňkové ochrany

4. Mít přehled o dostupných službách v obci/městě/kraji

Většina neziskových organizací vedle poradenství či asistence a doprovodů nabízí i řadu dalších programů a aktivit pro děti i dospělé. Vedle NNO se lze obrátit na [centra na podporu integrace cizinců](#), či na církve.

5. Aktivně zprostředkovat kontakt na konkrétní poskytovatele sociálních služeb, případně na organizace, které by jim mohly pomoci při řešení otázek, souvisejících s jejich integrací v ČR.

V praxi držitelům MO nestačí pouze předat kontakt, je lepší do organizace osobně zavolat a vysvětlit situaci, kterou je potřeba řešit.

6. Řešit situaci společně se sociálním pracovníkem, na kterého mají držitelé MO nárok v rámci Státního integračního programu (SIP)

Prvních 12 měsíců od udělení MO mají držitelé MO podporu v rámci SIP včetně sociálního pracovníka.

7. Poskytovat základní informace o činnosti úřadu na webových stránkách a nástěnkách v různých jazykových mutacích

Zejména sekce *Potřebuji vyřídit* by měla být dostupná přinejmenším v angličtině, ruštině a ukrajinštině, optimálně ale i např. ve vietnamštině či arabštině – dle poptávky. Toto opatření je dobře využitelné nejen pro držitele MO, ale i pro ostatní migranty.

8. Propojit držitele MO s komunitními organizacemi a spolky v rámci obce

Držitelé MO mohou být často velmi osamělí a může jim chybět sociální kontakt.

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu (nikoliv zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců!) zejména § 12 až 14 (azylanté, doplňková ochrana), § 8 a násl. (řízení o MO), § 68 až 70 (SIP) a § 79 až 84 (činnost jednotlivých azylových zařízení).

Navazující právní předpisy:

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, § 3 (rodičovský příspěvek, přídavek na dítě, porodné, příspěvek na bydlení, pohřebné)

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, § 2, § 4 a § 7 (účast na veřejném zdravotním pojištění)

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, § 97 až 98 (vstup na trh práce a výkon závislé činnosti)

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 36 (zejm. povinná školní docházka)

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 4 (příspěvek na péči, sociální služby)

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, § 5 (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc)

Integrační proces v rámci Státního integračního programu probíhá ve dvou fázích:

1

Pobyt v integračních azylových střediscích MV

V průběhu první fáze, tj. už při pobytu v integračním středisku (pokud se tam držitel MO nachází), vytvoří Správa uprchlických zařízení ve spolupráci se samotným držitelem MO a dalšími subjekty tzv. **individuální integrační plán**. Je předem stanoveno, že integrační služby budou poskytovány maximálně **v délce jednoho roku**.

2

Usídlení v konkrétních obcích

Během druhé fáze integračního procesu je **integrační plán aktualizován v závislosti na vývoji integrace osoby v konkrétní obci**. **Obce by měly aktivně spolupracovat s MV při začleňování držitelů MO**, a to především při zajišťování trvalého bydlení, zaměstnání a v sociální oblasti.

KLÍČOVÉ OBLASTI STÁTNÍHO INTEGRAČNÍHO PROGRAMU

BYDLENÍ

- možnost ubytování v integračních azylových střediscích (IAS)
- asistence při hledání bydlení, stěhování a zařízení bytu
- uhrazení vstupních nákladů na zajištění bydlení a vybavení bytu
- právní poradenství v oblasti (pod)nájemních smluv
- doprovody na prohlídky bytů

ZAMĚŠTNÁNÍ

- asistence při hledání zaměstnání a registraci na Úřadu práce ČR
- kariérní poradenství

VZDĚLÁVÁNÍ

- výuka českého jazyka – základní bezplatný jazykový kurz s dotací 400 hodin výuky (6–12 měsíců)
- ověřování platnosti certifikátů o dosaženém vzdělání
- doučování
- volnočasové aktivity nebo kroužky
- asistence s registrací dětí do mateřských, základních nebo středních škol

SOCIÁLNÍ OBLAST

- asistence a doprovody kontaktních pracovníků na Úřad práce ČR (vyřízení dávek státní sociální podpory a dávek pomoci v hmotné nouzi) a další instituce
- příprava na jednání s institucemi

TLUMOČNICKÉ SLUŽBY

- tlumočení při jednání na úřadech a s dalšími subjekty (v prezenční formě či po telefonu)

ZDRAVOTNÍ OBLAST

- komunikace se zdravotní pojišťovnou
- vyhledávání všeobecného anebo specializovaného lékaře
- doprovody k lékařům

AZYL – pobytové oprávnění, které představuje časově neomezenou formu MO. Uděluje se migrantům, kteří se nemohou do země svého původu či posledního trvalého bydliště vrátit kvůli obavám z pronásledování (za uplatňování politických práv a svobod nebo z důvodu rasy, pohlaví, náboženství aj.). Azyl lze udělit také rodinným příslušníkům azylanta – jedná se o tzv. „azyl za účelem sloučení rodiny“.

DOPLŇKOVÁ OCHRANA – pobytové oprávnění, které představuje časově omezenou formu MO (zpravidla 1–3 roky). Doplnková ochrana může být prodloužena, pokud stále trvají důvody jejího poskytnutí. Uděluje se migrantům, kteří nesplňují podmínky pro udělení azylu, avšak kteří mají důvodné obavy, že by jim v zemi jejich původu či posledního trvalého pobytu hrozila závažná újma na životě či zdraví (např. probíhající válečný konflikt, hrozba uložení nebo vykonání trestu smrti, mučení nebo nelidské zacházení). Doplnkovou ochranu lze udělit také rodinným příslušníkům – tzv. „doplnková ochrana za účelem sloučení rodiny“.

INDIVIDUÁLNÍ INTEGRAČNÍ PLÁN – základní dokument, který popisuje integrační cíle u konkrétní osoby a průběh integrace v klíčových oblastech (bydlení, trh práce, vzdělávání, sociální oblast, zdravotní péče, výuka jazyka).

INTEGRAČNÍ AZYLOVÉ STŘEDISKO (IAS) – startovací bydlení pro držitele MO, kteří byli po celou dobu řízení ubytováni v přijímacím či pobytovém středisku. Ubytovaní je ve formě bytových domů, v nichž jednotlivci nebo rodiny žijí v samostatných bytových jednotkách. K dispozici jim zde jsou služby sociálních pracovníků SUZ.

STÁTNÍ INTEGRAČNÍ PROGRAM (SIP) – program komplexní podpory držitelů MO žijících v ČR při jejich začlenění do společnosti, který trvá maximálně 12 měsíců. Program je pod správou MV, jeho koordinaci zajišťuje Správa uprchlických zařízení (SUZ). Na účast v SIP mají nárok všichni držitelé MO, kteří se přihlásí nejpozději do jednoho roku od jejího udělení. SIP má oporu v platné legislativě (zákon o azylu, § 68 až 70) a vychází z *Koncepce integrace cizinců*. Je realizován ve spolupráci s vybranými resorty, krajskými úřady, městy, obcemi, NNO a majiteli bytů.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

Organizace pro pomoc uprchlíkům v rámci projektu **Zvýšení šancí uprchlíků na získání zaměstnání v ČR** nabídla žadatelům o MO a osobám s udělenou MO **komplexní asistenci při získávání**

zaměstnání. Asistence zahrnovala pracovněprávní poradenství, kurzy českého jazyka, asistenci při procesu uznání zahraničního vzdělávání či rekvalifikační kurzy.

- Na stránkách MPSV je dostupný **Registr poskytovatelů sociálních služeb**, který umožňuje vyhledat dostupné sociální služby dle kraje či obce v kombinaci s cílovou skupinou (v tomto případě „imigranti a azylanti“, případně „etnické menšiny“ či „rodiny s dětmi“).
- Na internetových stránkách **Státního integračního programu** jsou k dispozici informace pro zájemce a **interaktivní mapa kontaktních míst**, kde jsou nabízeny poskytované služby.
- **Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)** zveřejňuje na **stránce www.unhcr.org/cz** v sekci *Informační portál / Pro žadatele a držitele mezinárodní ochrany* praktické informace pro žadatele a držitele MO.
- **MV** poskytuje na **sých stránkách** v sekci *Úvodní strana / Naše hlavní témata / Mezinárodní ochrana* informace o pobytu v azylových zařízeních a v sekci *Úvodní strana / Naše hlavní témata / Integrace držitelů mezinárodní ochrany* informace o SIP a dokumenty pro držitele mezinárodní ochrany.

11.3 SHRnutí HLAVNíCH ROZDílŮ MEZI ŹADATELI O MEZINÁRODNí OCHRANu, AZYLANTY A OSOBAMI POŹíVAJíCíMI DOPLŇKOVÉ OCHRANY

	ŹADATEL O MO	AZYLANT Pobytový status azylantů odpovídá v obecné rovině povolení k trvalému pobytu.	OSOBA POŹíVAJíCí DOPLŇKOVÉ OCHRANY Pobytový status osob poŹívajících doplŇkové ochrany odpovídá v obecné rovině povolení k trvalému pobytu.
délka pobytu	do doby vydání rozhodnutí o MO, případně do doby rozhodnutí o opravných prostředcích (žaloba proti rozhodnutí správního orgánu a/nebo kasační stížnost)	bez časového omezení, lze odejmout z důvodů uvedených v § 17 zákona o azylu	časově omezená, (zpravidla 1–3 roky), lze odejmout z důvodů uvedených v § 17a zákona o azylu
průkaz povolení k pobytu	průkaz žadatele o MO	biometrický průkaz povolení k pobytu s dobou platnosti 10 let	biometrický průkaz povolení k pobytu s dobou platnosti trvání doplŇkové ochrany
možnost vycestování	ne, po celou dobu řízení o MO	ano, v rámci schengenského prostoru bez víza, jinak s platným vízem (Vycestování do země státní příslušnosti azylanta však může být důvodem pro zahájení řízení o odnětí uděleného azylu.)	ano, v rámci schengenského prostoru bez víza, jinak s platným vízem (Vycestování do země státní příslušnosti držitele doplŇkové ochrany však může být důvodem pro zahájení řízení o odnětí udělené doplŇkové ochrany.)
účast ve Státním integračním programu	ne	ano	ano
účast v systému veřejného zdravotního pojištění	ano	ano	ano
volný vstup na trh práce	ne, po 6 měsících od podání žádosti o MO lze žádat Úřad práce ČR o vydání pracovního povolení	ano	ano
samostatná výdělečná činnost	ano*	ano	ano

	ŽADATEL O MO	AZYLANT Pobytový status azylantů odpovídá v obecné rovině povolení k trvalému pobytu.	OSOBA POŽÍVAJÍCÍ DOPLŇKOVÉ OCHRANY Pobytový status osob požívajících doplňkové ochrany odpovídá v obecné rovině povolení k trvalému pobytu.
přístup ke vzdělávání	ano	ano	ano
dávky pomoci v hmotné nouzi	ano**	ano	ano
dávky státní sociální podpory	ano, pokud: a) jsou na území hlášení k pobytu po dobu delší než 365 dnů a zároveň b) nejsou ubytováni v přijímacím nebo pobytové středisku	ano	ano
příspěvek na péči	ne	ano	ano
přístup k sociálním službám	ano	ano	ano
získání státního občanství ČR	ne	ano, je možno žádat po 5 letech trvání azylu	ne, nejdříve je nutné získat povolení k trvalému pobytu

* Samostatná výdělečná činnost žadatelů o MO není explicitně zakázána zákonem. Často se odvíjí od praxe a metodiky příslušných úřadů.

** Zákon 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, žadatele o MO explicitně nevyklučuje, a dokonce uvádí, že za určitých podmínek lze přiznat některé dávky i osobám přímo zákonem neuvedeným, pokud to situace odůvodňuje.

12 BEZPEČNOST

12.1 MÍSTNÍ STRATEGIE A PROJEKTY PREVENCE KRIMINALITY

12.2 SPOLUPRÁCE S POLICIÍ PŘI NENÁVISTNÝCH AKCÍCH
A VYHROCENÉM NAPĚTÍ

ZDROJE FINANCOVÁNÍ

Projekty na posílení bezpečnosti lze financovat z následujících dotačních titulů. Spadají sem např. projekty prevence kriminality či projekty na posílení vzájemné komunikace a interakce mezi nově příchozími migranty a stálými obyvateli obce.

1. Dotační tituly (administrované) MV:

- **Projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni**
- **Azylový a migrační fond (AMIF)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.mvcr.cz, sekci *EU / Fondy EU v oblasti vnitřních věcí*.
- **Dotační systém prevence kriminality**

Tyto dotace pokrývají náklady do výše 90 %, u pobytových akcí jen do výše 70 % z celkového rozpočtu projektu. V minulosti byly v rámci dotačního řízení otevřeny např. tyto programy:

- **Program prevence kriminality na rok 2019 a 2020**
- **Program Podpora bezpečnosti v obcích v souvislosti s migrací na léta 2017 až 2020**
Program byl zaměřen na poskytování podpory pro opatření a projekty v obcích, kde jsou umístěna zařízení Správy uprchlických služeb MV.
- **Program Podpora bezpečnosti v obcích v souvislosti s rozšířením strategické průmyslové zóny Solnice–Kvasiny–Rychnov nad Kněžnou**
Dotace byly určeny na pořízení kamerových systémů a systémů osvětlení rizikových míst.
- Program prevence sociálněpatologických jevů – domácí násilí

2. Dotační tituly (administrované) MPSV:

- **Evropský sociální fond plus (ESF+)**, programové období 2021–2027. Bude upřesněno, doporučujeme sledovat stránky www.esfcr.cz, sekci *Programy / OPZ+ 2021–2027*. Zkušenosti z minulého období ukazují, že jde o jeden z nejdůležitějších zdrojů možné finanční podpory integračních aktivit.

3. Ostatní:

- **Fondy EHP a Norska**
- **Nadace ČEZ**

Pocit bezpečí tvoří důležitou součást kvalitního a spokojeného života obyvatel každé lokality. Na jeho narušení reagují velmi citlivě a toto narušení se může rychle stát zdrojem nespokojenosti, napětí, či dokonce paniky a protestů. **Na vytváření pocitu bezpečí se podílí mnoho faktorů.** Kromě samotné bezpečnosti (měřené např. počtem trestných činů či přestupků), to může být často strach z neznámého, nepochopení mezi různými skupinami obyvatel, předsudky či sociálně-ekonomická situace obce. Narušení veřejného pořádku může být v důsledku těchto faktorů způsobeno jak migranty, tak i tzv. většinovou společností.

Z praxe se ukazuje, že úspěšná integrace migrantů zásadním způsobem přispívá k budování pocitu bezpečí v lokalitě. Samosprávy mohou integrační proces podpořit vhodně zacílenými projekty prevence kriminality na místní úrovni a dobrým nastavením komunikačních kanálů ke všem obyvatelům, včetně nově příchozích. Výrazně tak napomohou budování vzájemné důvěry a odstraňování případných bariér v poklidném soužití.

Při budování pocitu bezpečí v obci se v praxi osvědčilo:

1. **Nepřeceňovat vztah mezi migrací a kriminalitou**

Podle [zjištění Českého statistického úřadu z roku 2018](#) je sklon k trestné činnosti u migrantů v ČR na stejné úrovni jako u domácí populace.

2. **Před přípravou projektů prevence kriminality mít dostatek ověřených informací o situaci v obci**

Situaci je vhodné zmapovat prostřednictvím dostupných statistických dat i zjištění od organizací pracujících s migranty. Obzvláště důležité je zjistit, zda sociální služby poskytované dle zákona o sociálních službách (např. volnočasové aktivity nízkoprahových zařízení pro děti a mládež či terénní práce) jsou využívány migranty a zda o ně mají zájem. Získané informace poslouží k odhalení potenciálních rizik, ke stanovování cílů a opatření a umožní rychle a vhodně reagovat na situaci v obci. V případě potřeby detailnějšího mapování lze podat samostatný projekt na zpracování analýzy pocitu bezpečí. » 3.2 Mapování lokální situace

3. **Vytvořit platformu komunitního plánování zaměřenou na migranty**

V rámci platformy se setkávají zaměstnanci krajského či obecního úřadu s neziskovými organizacemi, sociálními a interkulturními pracovníky, učiteli doučujícími žáky s odlišným mateřským jazykem či aktivními migranty, kteří mají informace z terénu. Je možno zapojit také [centra na podporu integrace cizinců](#), která mají na starosti koordinaci regionální poradní platformy. Důležitým aktérem je i Policie ČR, která může v rámci prevence kriminality spolupracovat na plánovaných opatřeních.

» 3.1 Síťování a mnohostranná spolupráce na lokální úrovni » 3.4 Strategické plánování

4. **Zajistit financování**

Řada opatření prevence kriminality se dá realizovat s minimálním rozpočtem. Je-li potřeba zajistit dodatečné financování, lze požádat o vhodnou krajskou, státní či evropskou dotaci.

5. **Připravit projektový záměr**

Projektový záměr by měl být efektivní, měřitelný, s přímým dopadem na cílovou skupinu. V projektech prevence kriminality je obzvláště důležité získat zájem migrantů i většinové společnosti.

6. **Spolupracovat s partnery při přípravě projektového záměru i po celou dobu realizace projektu**

Zásadní je sdílet informace mezi obcí a jejími partnery nad rámec pravidelných setkání a prohlubovat tak kontakt mezi všemi aktéry integrace migrantů.

7. **Komunikovat se všemi obyvateli obce o realizaci preventivních programů a opatření**

Jasná a pravidelná komunikace hraje rozhodující úlohu při zvyšování pocitu bezpečí. Užitečným nástrojem jsou např. neformální kulturní a společenské akce, při nichž se propojí všichni obyvatelé obce. Důležité je také posilovat vzájemnou komunikaci prostřednictvím terénních, sociálních a interkulturních pracovníků působících v rámci NNO a sdílet výsledky jejich práce.

» Kapitola 5 Komunikace s většinovou společností » Kapitola 6 Komunikace s migranty

8. **Konzultovat případné dotazy s odborníky**

Dotazy lze konzultovat se zaměstnancem obecního úřadu, který má na starosti koncepci prevence kriminality a konkrétní dílčí aktivity, s manažerem prevence kriminality příslušného krajského úřadu či přímo s [Odborem prevence kriminality MV](#).

9. **Pravidelně vyhodnocovat výsledky projektů a naplánovat další kroky**

Výsledky by se měly vyhodnocovat nejméně jednou ročně, optimálně každých 6 měsíců.

NÁSTROJE PREVENCE KRIMINALITY, KTERÉ MŮŽE VYUŽÍVAT OBEC VE SPOLUPRÁCI S POLICIÍ ČR

1. STYČNÍ DŮSTOJNÍCI PRO MENŠINY

Základním nástrojem pro činnost Policie ČR ve vztahu k menšinám (včetně některých skupin migrantů) jsou tzv. styční důstojníci pro menšiny. Působí na všech krajských ředitelstvích Policie ČR, kde jsou přímo zaměstnáni. Jejich kontaktní údaje jsou k dispozici [na stránkách MV](#).

Mezi hlavní úkoly styčných důstojníků pro menšiny patří:

- monitoring výskytu příslušníků menšin v daném teritoriu a případně i jejich problémů,
- budování oboustranné důvěry mezi policií a příslušníky menšin,
- aktivní zapojení do komunitního plánování,
- řízení a koordinace činnosti pracovní skupiny pro menšiny sestavené z policejních specialistů i z policistů zařazených na příslušných obvodních odděleních,
- spolupráce s orgány státní správy, územní samosprávy a nevládními organizacemi zabývajícími se problematikou menšin,
- poskytnutí potřebné součinnosti útvarům a organizačním článkům policie při řešení závažných případů souvisejících s menšinami.

2. ASISTENTI PŘI JEDNÁNÍ S POLICIÍ A DALŠÍMI ÚŘADY

Dalším z velmi účinných nástrojů prevence a řešení kriminality v prostředí sociální exkluze jsou asistenti při jednání s policií a dalšími úřady. Asistenta zaměstnává buď samospráva, nebo nevládní organizace, a projekt je tedy vždy postaven na partnerství a úzké spolupráci Policie ČR s dalšími subjekty.

Mezi hlavní úkoly asistentů při jednání s policií a dalšími úřady patří:

- monitoring situace obyvatel sociálně vyloučené lokality,
- usnadnění kontaktu, komunikace a navázání důvěry mezi obyvateli, Policií ČR a dalšími institucemi,
- asistence příslušníkům Policie ČR, kteří mají v důsledku toho lepší orientaci v dané lokalitě a získávají možnost navázání kontaktů „zevnitř“ komunity.

3. ASISTENTI PREVENCE KRIMINALITY

Odbor prevence kriminality MV od září 2009 realizuje projekt [Asistent prevence kriminality](#), který má za cíl zvýšit pocit bezpečí v obcích a sociálně vyloučených lokalitách, působit preventivně proti extremismu a motivovat samosprávy i občany k hledání pozitivních řešení. Vybraný asistent je po základní profesní přípravě zařazen k obecní policii, je však zaměstnancem samosprávy (není strážníkem ani čekatelem).

Mezi hlavní úkoly asistentů prevence kriminality patří:

- provádění dohledu v součinnosti s obecní policií při zajišťování bezpečnosti a veřejného pořádku v obci,
- předcházení společensky nežádoucímu jednání a řešení vzniklých sporů,
- oslovování osob porušujících základní společenské normy, pravidla a veřejný pořádek,
- dohled nad dodržováním čistoty veřejných prostranství,
- komunikace s občany, preventivní působení v oblasti výskytu sociálněpatologických jevů mezi mládeží,
- asistence a poskytování základního doporučení osobám se sníženou pracovní a sociální kompetencí včetně odkazování na instituce základního poradenství.

Ke konci roku 2019 v ČR působilo odhadem přes 500 asistentů prevence kriminality ve více než 250 lokalitách.

Asistenti prevence kriminality jsou financováni jak z prostředků MV, tak z prostředků MPSV (prostřednictvím Úřadu práce ČR), z vlastních rozpočtů obcí či z evropských projektů v rámci Evropského sociálního fondu.

SOCIÁLNÍ PREVENCE

- sportovní aktivity
- zájmové aktivity
 - » nízkoprahová zařízení
 - » streetwork
 - » poznávací akce
 - akce zaměřené na budování dobrých sousedských vztahů
 - podpora sousedské výpomoci
- osvětově-vzdělávací aktivity
- sociální služby a poradenství
- pozice asistenta prevence kriminality

SITUAČNÍ PREVENCE

- městské kamerové systémy
- pulty centralizované ochrany
- osvětlení
- oplocení
- prvky dopravní prevence

INFORMOVANOST A KOMUNIKACE S OBYVATELI OBCE

- přednášky
- kurzy nácviku sebeobrany
- poradenská centra
- mobilní poradny
- sousedská výpomoc
- evidence jízdních kol
- schránky důvěry
- informační tištěné materiály

Městská část Praha-Libuš začala s integračními aktivitami již v roce 2009 vzhledem k vysokému počtu migrantů vietnamského původu na svém území. Nejprve zastupitelstvo MČ vytvořilo **Výbor pro multikulturní soužití**, ve kterém byli zastoupeni obyvatelé (Vietnamci i etničtí Češi) a představitelé místní samosprávy. MČ poté realizovala **projekty financované z dotací MV**: Podpora sociální a kulturní integrace dětí, mládeže a dospělých na území MČ Praha-Libuš a **Podpora multikulturního soužití celé občanské společnosti na území MČ Praha-Libuš**. Na projektech se významně podílela i **místní občanská sdružení, nevládní organizace a základní školy**. Úřad MČ Praha-Libuš využívá k podpoře vzájemného soužití také místní časopis *U nás*. Tyto aktivity přispěly k tomu, že v posledních letech se **soužití rezidentů vietnamského původu a většinové populace v Libuši obešlo bez zásadních konfliktů**.

Městská část Praha 5 realizovala v roce 2016 projekt **Podpora integrace cizinců na území MČ Praha 5**. Projekt byl realizován ve spolupráci s neziskovými organizacemi Slovo 21 a Integrační centrum Praha. Součástí projektu byly kurzy českého jazyka a sociokulturní orientace na téma podnikání, zaměstnání a občanství ČR pro dospělé migranty. V rámci projektu byly také zorganizovány společenské multikulturní akce (V 6 před domem, Dětský den, Den migrantů – Kulatý stůl k integraci cizinců na lokální úrovni, Sejdeme se na pětce). V rámci prevence kriminality MČ navíc organizuje např. **Senior akademii**, která nabízí seniorům přednášky na různá témata (ochrana života, zdraví a majetku, základy právního vědomí, zvládání řešení mimořádných a krizových situací aj.). Ve spolupráci s Městskou policií hl. m. Prahy MČ také organizuje **Dny s městskou policií** v MŠ a ZŠ na Praze 5. I tyto aktivity přispívají ke klidnému soužití všech obyvatel městské části.

Prevence kriminality není v ČR samostatně legislativně řešena.

Velmi úzce však souvisí s dalšími zákony:

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

ANALÝZA POCITU BEZPEČÍ – zpráva přinářející výsledky z výzkumu, jehož cílem bylo testovat vnímání pocitu bezpečí mezi lidmi žijícími či se vyskytujícími na daném územním celku. Cílem výzkumu může být např. zjistit, jak se změnilo postoje obyvatel či turistů v oblasti kriminality a bezpečí v čase. Analýza je často zpracována ve spolupráci s výzkumnou agenturou či univerzitou.

ASISTENT PREVENCE KRIMINALITY – zaměstnanec samosprávy, zpravidla pod obecní policií, který přispívá k ochraně osob a majetku, napomáhá předcházení protiprávního jednání, vystupuje jako mediátor sousedských sporů, dohlíží na dodržování čistoty veřejných prostranství a pomáhá rezidentům sociálně vyloučených lokalit. Jedná se o nejčastěji podporovanou pozici v rámci programů prevence kriminality MV.

BEZPEČNOSTNÍ DOBROVOLNÍK – dobrovolník z řad veřejnosti, který vykonává činnosti doplňující práci Policie ČR či obecní policie (nejsou přesně definovány, kupř. může asistovat při řízení plynulosti silničního provozu nebo mapování poškození obecního majetku). Výkon činnosti bezpečnostních dobrovolníků je dotován z rozpočtu MV.

PREVENCE KRIMINALITY – soubor aktivit státních, veřejných i soukromých subjektů směřující k předcházení páchaní kriminality, snižování obav z ní a zmenšování rozsahu a závažnosti jejích následků. Prevence kriminality úzce souvisí s prevencí dalších sociálněpatologických jevů, z nichž k nejzávažnějším patří nejrůznější formy závislostí.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

- MV vydalo [Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016–2020](#), která představuje rámcový dokument pro preventivní aktivity obcí a krajů. Je k dispozici na stránkách MV v sekci *O nás / Prevence kriminality / Dokumenty / Strategie prevence kriminality 2016–2020*.
- MV zveřejňuje na svých stránkách v sekci *O nás / Prevence kriminality / Prevence kriminality na lokální a regionální úrovni* [Metodiku pro tvorbu strategických dokumentů prevence kriminality a víceletých bezpečnostních analýz](#) a [krajské koncepce prevence kriminality](#).
- Agentura pro sociální začleňování vydala [Manuál dobrých praxí Bezpečnost, prevence a krizová intervence](#), který obsahuje přehled opatření při boji proti kriminalitě a zlepšování bezpečnostní situace zejména ve městech a obcích, kde se nacházejí sociálně vyloučené lokality.
- Kontaktní seznam styčných důstojníků pro menšiny je k dispozici [na stránkách MV](#) v sekci *O nás / Prevence kriminality / Práce policie ve vztahu k menšinám*.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

- 2 Samospráva jako poskytovatel a příjemce dotací
- 3 Strategické řízení integrace v samosprávě
- 5 Komunikace s většinovou společností
- 6 Komunikace s migranty
- 12.2 Spolupráce s policií při nenávistných akcích a vyhořelém napětí

K vyhrocení napětí v obci může dojít navzdory kvalitní prevenci, dobré komunikaci i přijatým opatřením proti šíření poplašných zpráv. Může se stát, že některé provozovny budou bránit migrantům v přístupu, některé služby pro ně budou nedostupné či se migranti stanou obětí verbálních a fyzických útoků. **Vystupňované napětí nejenže ohrožuje bezpečí a klidný život v obci, ale také zpochybňuje autoritu místní samosprávy a dalších demokratických institucí.** Proto je v případě, že taková situace nastane, nutné **spolupracovat s Policií ČR**, v jejíž plné kompetenci je zajištění fyzické bezpečnosti všech. Bez spolupráce s orgány státní správy a samosprávy Policie ČR nemůže účinně komunikovat se všemi občany a čelit projevům nenávisti. **Na samosprávě pak leží zejména úkol předcházet podobným akcím a odstraňovat následky nenávistných projevů ze vztahů v obci.**

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, § 35

Ze samostatné působnosti obce vyplývá její primární odpovědnost za zabezpečování místního veřejného pořádku.

Na řešení nenávistných a extremistických akcí však musí v co největší míře spolupracovat všechny zainteresované subjekty!

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 16

Spolupráce mezi obcí a příslušným policejním útvarem může být formalizována prostřednictvím **koordinační dohody**.

V praxi se v případě vzniku nenávistné akce a v jejím průběhu osvědčilo:

1. **Koordinovat postup s Policií ČR**

Policie ČR může samosprávě poskytnout informace o oznamovateli veřejného protestu či o shromážděních pořádaných v souladu se shromažďovacím právem. V případě jakýchkoliv nejasností se lze také spojit s kontaktními úředníky pro agendu shromažďovacího práva na příslušném krajském úřadu. Problematikou rasistických a nenávistných akcí se zabývají specialisté na extremismus zařazení na Národní centrále proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování a na jednotlivých krajských ředitelstvích Policie ČR. Dlouhodobý vztah s Policií ČR je dobré budovat prostřednictvím společných projektů prevence kriminality.

» 12.1 Místní strategie a projekty prevence kriminality

2. **Včas a účinně reagovat na případná porušení zákona**

K tomu je zapotřebí dobře znát situaci v obci a správně ji vyhodnotit. » 3.2 Mapování lokální situace

3. **Průběžně komunikovat o podniknutých krocích**

Informace a podporu samosprávy potřebují zejména ti, proti kterým nenávistná akce míří. Je tedy efektivní spolupracovat s NNO či sociálními pracovníky, kteří mají k této skupině přístup. Důležité je také správné mediální pokrytí, které předpokládá předchozí analýzu sociálních sítí a jejich efektivní využití.

» 5.1 Jak komunikovat s většinou společnosti o integraci

4. **Jasně vyjádřit zájem na dobrém soužití a předcházení násilí a konfliktů**

U závažných situací je důležité, aby se politické zastoupení města k tématu postavilo čelem, informovalo obyvatele a sdílelo s nimi informace o návazných krocích. K tomu lze využít vlastní komunikační kanály, jejichž obsah má samospráva pod kontrolou (webové stránky, sociální sítě, oběžníky, radniční noviny, nástěnky) či veřejná slyšení a další veřejné akce. Důležité je také systematicky spolupracovat s novináři, kteří mohou svými články přispět k uklidnění napětí stejně tak jako k šíření paniky. » 5.2 Jak čelit panice a poplašným zprávám

5. **Podpořit aktivity ostatních aktérů, kteří se snaží uklidnit situaci**

Mezi nejdůležitější aktéry mohou podle situace patřit školy, zaměstnavatelé, NNO, církve či poskytovatelé sociálních služeb.

6. **Po skončení nenávistné akce vyhodnotit dosavadní postup a dle potřeby upravit koordinační dohodu**

Obci to umožní lépe se připravit na podobný incident v budoucnosti a uvážit další návazné kroky.

CIZINECKÁ POLICIE – specializovaná složka Policie ČR, která se zabývá ochranou hranic a bezpečnostními otázkami spojenými s pobytem migrantů. Odbory cizinecké policie (OCP) jsou zařazeny do organizační struktury krajských ředitelství Policie ČR.

KOORDINAČNÍ DOHODA – dohoda mezi Policií ČR a samosprávou, která stanovuje společný postup při zajišťování veřejného pořádku. Umožňuje dobře se připravit na nenávistné akce a pružně na ně reagovat. Obsahuje zejména konkrétní úkoly jednotlivých aktérů a způsoby vzájemné koordinace, komunikace, informování obyvatelstva a spolupráce s médii.

Ostatní pojmy » 13.1 Slovník

KLÍČOVÉ OBDOBÍ

AKUTNÍ FÁZE

PREVENCE A PŘÍPRAVA

- znalost rizik a situace v obci
- preventivní komunikace s občany
- informovanost občanů o sankcích spojených s porušením zákona
- opatření proti šíření poplašných zpráv
- koordinační dohoda s Policií ČR

VYPUKNUTÍ NENÁVISTNÉ AKCE

- rychlá reakce
- pochopení závažnosti situace
- otevřenost, důvěryhodnost
- profesionalita
- průběžné informování veřejnosti
- vyjádření zájmu na dobrém soužití

DOŘEŠENÍ A POUČENÍ

- podpora aktivit na uklidnění situace
- vyhodnocení postupu
- úprava koordinační dohody

Zástupci města Přerov, Policie ČR a dalších institucí vytvořili před extremistickým pochodem ve městě v roce 2009 **koordinační platformu**. Ta připravila koordinační dohodu rozdělující kompetence. V ohrožené lokalitě proběhlo několik **schůzek s místními obyvateli** za účasti městské a státní policie, městského úřadu a nevládních organizací. Obyvatelé obdrželi doporučení týkající se ochrany zdraví a bezpečnosti, mj. prostřednictvím **letáků**. Zástupci nevládních organizací i městského úřadu se **aktivně zapojovali do komunikace na internetu a sociálních sítích** a snažili se tak zabránit šíření poplašných zpráv a paniky. Během pochodu byli na místě přítomni sociální pracovníci a zástupci nevládních organizací, kteří rozptýlovali obavy obyvatel lokality a zabráňovali případným snahám o odvetu. Nevládní organizace za podpory města zorganizovaly v době konání pochodu **konkurenční akci na podporu vzájemného soužití**. Po skončení akce členové platformy **vyhodnotili přijatou strategii** a pokračovali s návaznými

osvětově-vzdělávacími akcemi. Vznikla také **pracovní skupina**, která se tématem začala dlouhodobě zabývat.

Cizinecká policie ČR zavedla od května do července 2019 **společné hlídky**, ve kterých sloužili vedle českých policistů i jejich kolegové z Polska, Slovenska, Bulharska a Rumunska. Tato společná hlídková činnost se zaměřila na oblasti průmyslových zón v Plzeňském, Středočeském a Pardubickém kraji s větším výskytem zahraničních zaměstnanců. Předcházela jim úspěšný pilotní projekt společných hlídek na Mladoboleslavsku v roce 2018.

Centrum na podporu integrace cizinců v Ostravě pořádá **sociokulturní kurzy zaměřené na tzv. „emergency“ (krizové) situace** – např. poskytování první pomoci. Migranti žijící ve městě vznesli požadavek na to, aby kurzy probíhaly i v jiných jazycích než v češtině.

- **MV** zveřejňuje [na svých stránkách](#) v sekci *O nás / Bezpečnostní politika / Dokumenty – Bezpečnostní hrozby / Extremismus* **Manuál pro obce k zákonu o právu shromažďovacím** a **vzorovou koordinační dohodu**.
- **Agentura pro sociální začleňování** vydala **Manuál dobrých praxí Bezpečnost, prevence a krizová intervence**, který popisuje příklady z praxe a vhodné postupy v případě nenávistných extremistických akcí.

Zdroje financování na úvodním listu kapitoly

3.2 Mapování lokální situace

5.1 Jak komunikovat s většinovou společností o integraci

5.2 Jak čelit panice a poplašným zprávám

12.1 Místní strategie a projekty prevence kriminality

13 SLOVNÍK A ADRESÁŘ

13.1 SLOVNÍK

13.2 ADRESÁŘ ORGANIZACÍ PRACUJÍCÍCH S MIGRANTY

13.1 SLOVNÍK

ADAPTAČNÍ KOORDINÁTOR – forma podpory pro žáky-cizince po jejich nástupu do základního vzdělávání v ČR financovaná Národním pedagogickým institutem ČR (NPI ČR). Adaptační koordinátor působí přímo ve škole a poskytuje žákům-cizincům podporu při adaptaci na nové kulturní prostředí po dobu prvních týdnů po nástupu do školy (pomoc při začleňování do třídního kolektivu, seznámení se školními právy a povinnostmi, s režimem vyučovacího dne aj). Koordinátor je také nápomocen při zajišťování a realizaci kurzu českého jazyka a následně jazykové podpory žáka-cizince. Adaptačním koordinátorem je přednostně pedagogický pracovník dané školy, v případě potřeby může škola zaměstnat externího pedagogického pracovníka s ukončeným středoškolským vzděláním. Zájemci o adaptačního koordinátora mohou kontaktovat příslušného krajského koordinátora NPI ČR.

AGENTURNÍ ZAMĚSTNÁVÁNÍ – jeho princip je založen na trojstranném právním vztahu. Agenturní zaměstnanci sice uzavírají pracovněprávní vztah s agenturou práce, ale práci provádějí ve prospěch, a především i podle pokynů jiného subjektu, tedy tzv. uživatele. Ačkoliv je agenturní zaměstnávání jednou ze zákonem povolených forem zprostředkování zaměstnávání (se zaručenými stejnými pracovními i mzdovými podmínkami pro agenturní zaměstnance), řada šetření, která se tomuto tématu věnovala, prokázala jasné znevýhodňování a vykořisťování zahraniční pracovní síly působící v jeho rámci, když situaci komplikuje mj. obtížná identifikace samotných zprostředkovatelských agentur zapojených do procesu zaměstnání konkrétních osob (kdy často není zřejmé, který subjekt je vlastně druhou smluvní stranou pracovněprávního poměru agenturního zaměstnance), chybějící smluvní základ či obecně důkazní nouze, která brání postihu diskriminujících zaměstnavatelů.

AGENTURNÍ ZAMĚSTNÁVÁNÍ – dočasné umístění zaměstnance agentury práce k výkonu práce u zaměstnavatele (uživatele). V tomto případě uživatel „nebere“ dočasně umístěné zaměstnance od agentury do pracovního poměru, ale pouze si je „pronajímá“ na nějakou dobu. Jejich formálním zaměstnavatelem tak zůstává agentura práce. Agenturní zaměstnávání se realizuje na základě právních vztahů, které vznikají mezi agenturou práce a uživatelem (dohoda o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce) a mezi agenturou práce a příslušným zaměstnancem (pracovní smlouva nebo dohoda o pracovní činnosti).

AGENTURY PRÁCE – právnické nebo fyzické osoby, které mají povolení k příslušné formě zprostředkování zaměstnání (§ 14 odst. 3 písm. b) zákona o zaměstnanosti). Jejich činností je uspokojení poptávky zaměstnavatelů po zaměstnancích a výběr uchazečů o zaměstnání dle kritérií zadaných klienty. Je zásadní rozlišovat mezi těmito oficiálními agenturami práce a neoficiálními subjekty, které jsou založeny na platformě společnosti s ručením omezeným a jejichž předmětem činnosti je podnikání v režimu tzv. volné živnosti (viz příloha 1 až 3 zákona č. 455/1991 Sb., živnostenského zákona).

AKTÉR ČI STAKEHOLDER (slovo anglického původu: ten, kdo při sázkách „něco“ vsadil) – někdo, kdo „má něco ve hře“, tedy má nějaký zájem, resp. je na daném procesu/projektu či jeho výsledku jakkoliv zainteresován, má aktivní či pasivní vliv na rozhodování v rámci daných procesů.

ANALÝZA POCITU BEZPEČÍ – zpráva přinášející výsledky z výzkumu, jehož cílem bylo testovat vnímání pocitu bezpečí mezi lidmi žijícími či se vyskytujícími na daném územním celku. Cílem výzkumu může být např. zjistit, jak se změnilo postoj obyvatel či turistů v oblasti kriminality a bezpečí v čase. Analýza je často zpracována ve spolupráci s výzkumnou agenturou či univerzitou.

APOSTILA – zjednodušená legalizační doložka, která prokazuje ověření pravosti podpisu a otisku razítka na listině za účelem jejího užití v zahraničí. Ověření provádí tzv. apostilní úřad v zemi, kde byla listina vystavena. Odpadá tedy další ověřování listiny, např. zastupitelským úřadem státu, kde má být listina použita. Ověření formou apostily se týká dokumentů pocházejících ze **smluvních států Úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin** (tzv. Haagská úmluva). Tato úmluva ukládá, že státy si budou vzájemně uznávat veřejné listiny, které budou opatřeny apostilní doložkou.

ASISTENT PEDAGOGA (AP) – podpůrné opatření, které slouží k narovnání podmínek dětí a žáků v oblasti jejich speciálních vzdělávacích potřeb a umožňuje jim tak vzdělávání na běžných mateřských a základních školách. AP asistuje učitelům přímo při výuce ve třídě, individuálně se věnuje dětem a žákům, kteří mají speciální vzdělávací potřeby, může na sebe také přebírat některé povinnosti učitele. Obzvláště efektivní podporu pro děti a žáky s OMJ, kteří mají velmi omezenou znalost českého jazyka, představují dvojazyční asistenti pedagoga, kteří ovládají další jazyk – v ideálním případě stejný jako děti a žáci s OMJ ve třídě. Zapojení dvojazyčných asistentů se osvědčilo nejen při samotné pedagogické činnosti, ale i při podpoře dětí a žáků (a potažmo i jejich rodičů) v integračním procesu.

ASISTENT PREVENCE KRIMINALITY – zaměstnanec samosprávy, zpravidla pod obecní policií, který přispívá k ochraně osob a majetku, napomáhá předcházení protiprávního jednání, vystupuje jako mediátor sousedských sporů, dohlíží na dodržování čistoty veřejných prostranství a pomáhá v sociálně vyloučených lokalitách. Jedná se o nejčastěji podporovanou pozici v rámci programů prevence kriminality MV.

AZYL – pobytové oprávnění, které představuje časově neomezenou formu MO. Uděluje se migrantům, kteří se nemohou do země svého původu či posledního trvalého bydliště vrátit kvůli obavám z pronásledování (za uplatňování politických práv a svobod, nebo z důvodu rasy, pohlaví, náboženství aj.). Azyl lze udělit také rodinným příslušníkům azylanta – jedná se o tzv. „azyl za účelem sloučení rodiny“.

CIZINEC – status osoby ve vztahu ke státu, z něhož originálně nepochází. Na osobu jako na cizince je nahlíženo perspektivou státu, jehož občanství nemá. V evropském kontextu se jedná o osobu, která není státním příslušníkem členského státu EU. V České republice se cizincem podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (§ 1 odst. 2) rozumí „fyzická osoba, která není státním občanem ČR, včetně občana Evropské unie“. V důsledku toho lze z pohledu České republiky rozdělit cizince na dvě skupiny podle země jejich původu. Do první skupiny patří občané Evropské unie/Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci. Druhou skupinou jsou cizinci ze třetích zemí, kteří přicházejí z jiných nežli výše uvedených států.

CIZINECKÁ POLICIE – specializovaná složka Policie ČR, která se zabývá ochranou hranic a bezpečnostními otázkami spojenými s pobytem migrantů. Odbory cizinecké policie (OCP) jsou zařazeny do organizační struktury krajských ředitelství Policie ČR.

CO-WORKING – jedná se o sdílený pracovní prostor, většinou využíván osobami pracujícími tzv. na volné noze. Zpravidla má dostupné kancelářské vybavení využitelné pro všechny, přístupnou internetovou síť, případně další služby. Některé poskytují možnost zapsání sídla.

ČEŠTINA JAKO DRUHÝ JAZYK (ČDJ) – jazyk, kterým se dítě či žák s odlišným mateřským jazykem vzdělává v prostředí české školy. Výuka ČDJ probíhá naprosto odlišně od běžných hodin češtiny. Vyučuje se jako cizí jazyk a výuku si organizuje každá MŠ či ZŠ sama.

DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ – dodatečné zvyšování kvalifikace pedagogických pracovníků nejen v oboru, ale i v metodice, didaktice, pedagogice, psychologii a dalších oblastech. Trvá po celou dobu profesní dráhy pedagogického pracovníka, který má současně právo i povinnost se ho účastnit. DVPP tak zajišťuje udržení kvality a úroveň vzdělávacího systému a zároveň slouží jako nástroj, jenž podporuje jeho rozvoj a inovace.

DEZINFORMACE – fáma, mystifikace, poplašná a klamavá zpráva, která má za cíl ovlivnit úsudek a názor jedince či celé společnosti tak, aby vyvolala zdání důvěryhodnosti a pravdivosti.

DĚTI A ŽÁCI S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM – děti a žáci s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka. Mohou přicházet ze zahraničí či vyrůstat v ČR, ale s rodiči hovořit jiným jazykem než češtinou. V některých případech do této skupiny řadíme i děti a žáky s českým občanstvím, kteří sice doma česky hovoří, ale studovali v zahraničí a česky se ve škole neučili.

DOČASNÁ PRACOVNÍ MIGRACE – česká právní úprava obsahuje několik typů víz, které umožňují přijímání pracovních migrantů jen na určitou, předem danou dobu a bez možnosti jejího prodloužení. Jedná se o snahu státu donutit (popř. silně motivovat) migranty, aby se v ČR neusadili a odcestovali

zpět do země původu. Tento přístup přitom omezuje určitá práva migrantů, minimálně právo na prodloužení povolení k pobytu, popř. na získání povolení k trvalému pobytu. Často je spojen i s dalším omezením práv, např. přivést si rodinu, změnit zaměstnavatele aj. V programech řízené dočasné pracovní migrace má být migrant vždy povinen odcestovat a nemá svobodnou volbu, zda v budoucnu zůstane či odjede. V českém kontextu se jedná o krátkodobá víza spojená s povolením k zaměstnání, roční mimořádná pracovní víza a víza za účelem sezonního zaměstnání. Vzhledem k závislosti na zaměstnavatelích až otrockého typu často vykonávají práci bez ohledu na úroveň dodržování svých zaměstnaneckých práv. To zároveň snižuje i standardy zaměstnaneckých práv jiných pracovníků a porušuje ve svém důsledku i pravidla soutěže mezi jednotlivými zaměstnavateli.

DOPLATEK NA BYDLENÍ – je dávka pomoci v hmotné nouzi, která pomáhá uhradit odůvodněné náklady na bydlení. Doplatek na bydlení je možné poskytnout osobám užívajícím zkolaudovaný byt nebo jeho část, pobytovou sociální službu, ubytovnu, jiný než obytný prostor nebo vlastníkům užívajícím stavbu pro individuální či rodinnou rekreaci. Obce mají od června 2017 možnost vyhlásit tzv. bezdoplatkovou zónu, ve které o doplatky na bydlení není možné požádat.

DOPLŇKOVÁ OCHRANA – pobytové oprávnění, které představuje časově omezenou formu MO (zpravidla 1–3 roky). Doplnková ochrana může být prodloužena, pokud stále trvají důvody jejího poskytnutí. Uděluje se migrantům, kteří nesplňují podmínky pro udělení azylu, avšak kteří mají důvodné obavy, že by jim v zemi jejich původu či posledního trvalého pobytu hrozila závažná újma na životě či zdraví (např. probíhající válečný konflikt, hrozba uložení nebo vykonání trestu smrti, mučení nebo nelidské zacházení). Doplnkovou ochranu lze udělit také rodinným příslušníkům – tzv. „doplnková ochrana za účelem sloučení rodiny“.

EFEKT ZDRAVÉHO MIGRANTA – jev, který ukazuje, že přijíždějící migranti (muži i ženy) jsou v porovnání se srovnatelnou majoritní populací přijímající země zdravější a méně často vyhledávají lékařskou péči. To je vysvětlováno skutečností, že ekonomickou/dobrovolnou migraci podstupují častěji lidé, kteří jsou zdraví, zdatnější a kteří netrpí chronickým onemocněním. Efekt zdravého migranta se týká migrantů, kteří odjíždějí do cizí země za prací (dobrovolná ekonomická migrace), tedy většiny migrantů v ČR. Ti tak dlouhou dobu po příjezdu zpravidla nepředstavují významnou zátěž pro český zdravotnický systém.

EVALUACE – proces založený na sběru dat a na jejich odborném vyhodnocení. Součástí evaluace je i formulace závěrů a doporučení ke zlepšení. Před evaluací je nutné stanovit jasný účel hodnocení a způsob poskytování zpětné vazby. Hodnocení přispívá mimo jiné k hospodárnosti při nakládání s veřejnými prostředky. Existují různé metody a přístupy k evaluaci. Pro hodnocení grantových programů samospráv je nevhodnější využívat dopadové/výsledkové evaluace založené na posouzení, zda bylo skutečně dosaženo plánovaných výsledků. Při větších projektech je vhodné zajistit evaluaci prostřednictvím externích hodnotitelů.

HOAX – klamná zpráva, jejímž cílem je uvést v omyl co největší počet lidí. Obsah hoaxu často varuje před nějakým virem, prosí o pomoc, informuje o nebezpečí apod. Hoax většinou obsahuje i výzvu žádající o jeho další zoeslání na co největší množství adres. Proto se někdy označuje také jako řetězový e-mail.

INDIKÁTOR ČI UKAZATEL – druh informace, který slouží pro monitorování průběhu a vyhodnocení výsledku realizace projektu či programu. V případě jejich aplikace v grantovém řízení musí být indikátory kvantifikované, objektivní, snadno měřitelné/zjistitelné a musí mít vztah k cílům projektu/programu. Indikátory měří uskutečněný pokrok na různých úrovních (výstupy, výsledky, dopady). Zpravidla se u nich sledují následující parametry: výchozí hodnota, plánovaná hodnota, dosažená hodnota, datum dosažení cílové hodnoty.

INDIVIDUÁLNÍ INTEGRAČNÍ PLÁN – základní dokument, který popisuje integrační cíle u konkrétní osoby a průběh integrace v klíčových oblastech (bydlení, trh práce, vzdělávání, sociální oblast, zdravotní péče, výuka jazyka).

INFLUENCER – člověk či organizace, která má určitý vliv a dokáže tak působit na své okolí. Integrační influencer má síť kontaktů a propojení s migrantskou komunitou. Může působit jako zprostředkovatel informací na neformálních sociálních sítích (např. facebookové skupiny), pomoci s networkingem či osobním zapojením migrantů do akcí obce. Mezi nejdůležitější influencery patří migrantská sdružení, zaměstnanci CPIC, zaměstnanci lokálních neziskových organizací, terénní a sociální pracovníci nebo aktivní migranti a migrantky.

INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ / INKLUZE – proces, jehož snahou je nastavení takového systému vzdělávání, který umožňuje všem dětem bez rozdílu plnit povinnou školní docházku, resp. navštěvovat školu, ideálně v místě jejich bydliště. Cílem inkluze je podporovat rovné šance dětí na vzdělávání. Proces je chápán ku prospěchu jak znevýhodněným žákům (např. žákům s OMJ), tak i většinovému kolektivu, který se učí např. sociálními kompetencím.

INTEGRACE (V SOCIÁLNÍ OBLASTI) – proces postupného začleňování (příslušníka) minoritní skupiny do majoritní/většinové společnosti a jejího každodenního života, do struktur a vztahů společnosti domácího obyvatelstva. Tento proces je vícesměrný a vícestranný, dynamický a vyžaduje úsilí všech zúčastněných. V kontextu integrace migrantů do většinové společnosti vyžaduje na jedné straně jejich připravenost přizpůsobit se přijímací společnosti bez nutnosti opustit svou vlastní kulturní identitu, na druhé straně pak připravenost hostitelských komunit a veřejných institucí přijímat migranty, uspokojovat potřeby rozmanitého obyvatelstva a poskytovat migrantům efektivní podporu v překonávání bariér v různých oblastech jejich života. Předpokládá zohlednění práv a povinností všech, zajištění přístupu ke službám a trhu práce a identifikaci a respektování základního souboru hodnot, které spojují migranty a hostitelské komunity společným cílem. Integrační proces

začíná ještě před příchodem, nebo ihned po příchodu migrantů, kdy se setkávají s novým prostředím, lidmi a kulturou, a často pokračuje po většinu jejich života.

INTEGRAČNÍ AZYLOVÉ STŘEDISKO (IAS) – startovací bydlení v rámci SIP zejména pro držitele MO, kteří byli po celou dobu řízení ubytování v přijímacím či pobytovém středisku. Ubytování je ve formě bytových domů, v nichž jednotlivci nebo rodiny žijí v samostatných bytových jednotkách. K dispozici jim zde jsou služby sociálních pracovníků SUZ.

INTEGRAČNÍ POLITIKA – politika, jejímž cílem je podpořit proces integrace migrantů do hostitelské společnosti. Vyjadřuje, jakým způsobem stát nahlíží na proces začleňování migrantů do struktur a vztahů společnosti domácího obyvatelstva se všemi jeho aspekty (politické, právní, ekonomické, sociální, kulturní, psychologické a náboženské a další). Dle řady autorů spadá integrační politika pod migrační politiky, může také ale být chápána jako samostatná, na ně navazující politika. Je tvořena integračním rámcem, na jehož základě je i vytvářena. Ten sestává ze souboru právních a politických dokumentů, politických postojů a stanovisek. Nástroji integrační politiky jsou finanční toky, legislativní dokumenty, projekty, strategie, akční plány a další inovativní opatření vyvíjená za účelem implementace cílů integrační politiky.

INTERKULTURNÍ PRÁCE – pomáhající profese čerpající z mnoha oblastí – od etiky po psychologii. Jejím cílem je poskytnout podporu migrantům, majoritní společnosti a veřejným institucím při vzájemné komunikaci. Interkulturní pracovníci mohou migranty doprovodit např. na úřady či k lékaři. Kromě tlumočení vysvětlí oběma stranám i kulturní kontext nutný ke vzájemnému pochopení. Interkulturní práce je často bezplatně poskytovaná Centry na podporu integrace cizinců (CPIC) a neziskovými organizacemi.

INTERKULTURNÍ PRACOVNÍK – profesionál, který podporuje migranty, majoritní společnost a veřejné instituce při vzájemné komunikaci a při posilování přátelského soužití v interkulturní společnosti. Jeho vzdělání i působnost jsou širší než v případě komunitního tlumočnicka. Vzhledem k nedostatku profesionálů v praxi působí jako interkulturní pracovníci nejčastěji integrovaní migranti, kteří se v průběhu zaměstnání doškolují.

KLIENSKÝ SYSTÉM – byt odborníci označují tento termín za nepřesný, ve své podstatě vyjadřuje síť vztahů a služeb, jejíž hlavní funkcí je zprostředkování volných pracovních míst migrantům, ale i dalších služeb (od ubytování, zařizování povolení k pobytu a souvisejících věcí). Jeho nebezpečí spočívá mimo jiné v takřka absolutní závislosti zahraničních zaměstnanců na službách, které jim tento systém nabízí, a také na nebezpečné propojenosti s organizovaným zločinem. Do klientského systému byly v průběhu minulých let na území ČR zapojeny pravděpodobně tisíce migrantů ze zemí bývalého Sovětského svazu.

KOMPLEXNÍ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ CIZINCŮ – nazývané také **Zdravotní pojištění pro případ komplexní péče** je typem komerčního zdravotního pojištění, které má zajišťovat zdravotní péči v širším rozsahu. Toto pojištění je určeno pro delší pobyty v ČR. Cena je stanovována na základě věku, zdravotního stavu a dalších skutečností. Nejčastěji se pohybuje mezi 13 - 30.000 Kč/rok. Přestože by se mělo jednat o produkt srovnatelný s veřejným zdravotním pojištěním, obsahuje řadu podstatných výluk. Toto pojištění například nekryje události, jejichž příčina nebo příznaky nastaly mimo dobu trvání pojištění.

KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ – metoda, která umožňuje zpracovávat rozvojové materiály pro různé oblasti veřejného života na úrovni obce i kraje a která klade důraz na zapojování všech, kterých se zpracovávaná oblast týká. Cílem je dosažení výsledku, který je přijat a podporován většinou účastníků. Výstupem tohoto procesu je pak **komunitní plán**.

KOMUNITNÍ TLUMOČNÍK – tlumočnické se základní orientací v cizinecké problematice. Umožňuje efektivní oboustrannou komunikaci mezi jedincem, který není schopen se dorozumět v českém jazyce, a zástupcem instituce (škola, úřady, nemocnice apod.). Předchází tak vzniku konfliktů vyvolaných neznalostí kulturních rozdílů.

KOORDINAČNÍ DOHODA – dohoda mezi Policií ČR a samosprávou, která stanovuje společný postup při zajišťování veřejného pořádku. Umožňuje dobře se připravit na nenávislné akce a pružně na ně reagovat. Obsahuje zejména konkrétní úkoly jednotlivých aktérů a způsoby vzájemné koordinace, komunikace, informování obyvatelstva a spolupráce s médii.

KULATÝ STŮL – metoda/forma diskuze, která slouží k rovnoměrnému, demokratickému prezentování různých pohledů na řešené téma. Jejím cílem je zmapovat danou problematiku, případně dospět k dohodě o možných řešeních problémů, respektive krocích, které by měly následovat po konání kulatého stolu. Klíčovým principem je rovnost diskutujících jak ve smyslu prostorového uspořádání setkání, tak i ve smyslu rovnovážného vedení diskuze.

KVALITATIVNÍ VÝZKUM – typ výzkumu, který se zaměřuje na hlubší zkoumání specifického kontextu jednotlivých případů. Výzkumnými metodami jsou např. rozhovory nebo pozorování dané skupiny.

KVANTITATIVNÍ VÝZKUM – typ výzkumu, který využívá statistické metody a dokáže vyjádřit skutečnost v číselných údajích. Nejčastější metodou jsou dotazníky. Nehodí se pro zkoumání malých skupin nebo složitých a citlivých témat.

LEGALIZACE – ověření pravosti úředních listin dle podpisů a razítek (nikoliv pravdivosti jejich obsahu). Tato povinnost vyplývá z § 12 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Pokud stát, kde migrant studoval, nemá uzavřenou bilaterální smlouvu o právní pomoci s Českou republikou, bude migrant potřebovat legalizaci formou

apostily (v případě členských států tzv. Haagské úmluvy), nebo ověření příslušným zahraničním orgánem, ministerstvem zahraničních věcí příslušného státu a zastupitelským úřadem ČR (tzv. **superlegalizace**).

MAINSTREAMING – podpora průřezové/horizontální agendy (např. inkluze, vzdělávání, monitoring a evaluace nebo integrace migrantů) prostřednictvím jejího systematického zahrnutí do stávajících systémů, struktur, strategií, akčních plánů a procesů.

MAPOVÁNÍ – proces získávání znalostí a komplexního přehledu o vybraném problému či tématu. Cílem je získat přehled o situaci (zde v oblasti integrace), disponovat přesnými daty a informacemi, umět situace vyhodnocovat a správně identifikovat výzvy a témata, jimiž se bude obec spolu s místními aktéry dále zabývat v rámci plánování a realizace integračních opatření.

MEZINÁRODNÍ OCHRANA (MO) – pojem užívaný jako střešní označení pro azyl a doplňkovou ochranu. Je udělována MV – Odborem azylové a migrační politiky (OAMP). Uděluje se migrantům ze třetích zemí (tj. mimo EU a EHP), kteří se nacházejí na území ČR a ze závažných důvodů (např. pronásledování za uplatňování politických práv a svobod, nebezpečí trestu smrti, mučení, ponižující zacházení a další) se nemohou vrátit do země svého původu či země svého posledního trvalého bydliště.

MIGRACE – přesun jednotlivců i skupiny z jedné geografické oblasti do druhé, ať už jde o přesun v rámci jednoho státu (**vnitřní migrace**), či přesun, který se uskutečňuje mimo hranice země původu či posledního trvalého pobytu jedince (**vnější migrace**). Tento přesun je spolu s porodností a úmrtností klíčovými prvky v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. Kritériem ohledně začlenění do migračních pohybů je většinou doba pobytu nebo právní status.

MIGRAČNÍ KVÓTY – novelou zákona o pobytu cizinců z roku 2019 byly do praxe zavedeny roční kvóty ekonomické migrace, které u vybraných zastupitelských úřadů omezují počty nabíraných žádostí o zaměstnanecké karty, vízum za účelem podnikání, a dlouhodobý pobyt z důvodu významné investice. Kvóta je stanovena **nařízením vlády č. 220/2019 Sb.**

MIGRANT – osoba, která se přesouvá z jednoho místa na druhé. Může tak být označována každá fyzická osoba, která se pohybuje, nebo se přesunula přes mezinárodní hranici, nebo v rámci státu mimo obvyklé místo svého pobytu bez ohledu na (1) své právní postavení, (2) dobrovolnost či nedobrovolnost svého pohybu, (3) jeho důvody a (4) délku. Pokud tato osoba z daného území (zde bereme stát jako územní jednotku) odchází, je nazývána **emigrantem**. Naopak osoba, která na území přichází, je označována jako **imigrant**. Imigrant bývá definován jako osoba přicházející do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru. **Druhogeneračním migrantem** je občan státu, do kterého jeho rodiče

imigrovali. Od běžných turistů se dále odlišují tzv. **dočasní migranti**, kteří přijíždějí do země na krátkodobé pobyty či s plány na to, že ze země v krátkodobém či střednědobém horizontu zase odcestují, a často nemají zájem o intenzivní integrační opatření. Výjimkou však není, že v hostitelské zemi zůstávají déle, než zamýšleli, nebo i trvale. Pojem **neregulární migrant** označuje cizince, který vstupuje či pobývá na území ČR bez platného oprávnění.

MÍSTNÍ AGENDA 21 – agenda, která cílí na zefektivňování a otevřenější chod úřadu také prostřednictvím setkávání představitelů obce s občany. Přátelským znamením, ale i dobrým zdrojem informací pro migranty, může být vybídnout je k účasti na setkávání. Za asistence interkulturních pracovníků lze např. uspořádat kulatý stůl na téma dle přání migrantů, kde obec může čerpat inspiraci k doplnění svých služeb.

MODEL MNOHOSTRANNÉ SPOLUPRÁCE (tzv. multistakeholder approach) – organizační rámec, který zavádí spolurozhodování zúčastněných stran v procesu tvorby a řízení politik. Cílem je spojit klíčové aktéry (jako jsou orgány veřejné správy, subjekty občanské společnosti a soukromé sféry, výzkumné instituce aj.), aby spolupracovali a účastnili se dialogu, rozhodování a implementace řešení ve vztahu ke společným problémům nebo cílům. V tomto modelu se spojují prvky průřezového charakteru integrace v horizontální rovině s prvky víceúrovňového vládnutí ve vertikální rovině.

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA – soubor praktických aktivit, který seznamuje žáky s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami a vytváří tak příznivý postoj k migrantům, příslušníkům jiných národů a menšin. Žáci si jejím prostřednictvím lépe uvědomují svou vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty a zároveň se učí porozumět odlišným kulturám. Dalším přínosem MKV je rozvoj smyslu pro spravedlnost, solidaritu a toleranci a formování respektu vůči sociokulturní rozmanitosti.

NÁRODNOSTNÍ MENŠINA – společenství občanů ČR žijících na území ČR, kteří se odlišují od ostatních zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, jakož i vůli být považováni za národnostní menšinu. **Manuál není primárně určen po řešení situací této skupiny obyvatelstva a většinou se jí ani netýká.**

NEODKLADNÁ PÉČE – péče, jejímž účelem je zamezit či omezit vznik náhlých stavů, které bezprostředně ohrožují život / mohly by vést k náhlé smrti nebo vážnému ohrožení zdraví / způsobují náhlou nebo intenzivní bolest nebo náhlé změny chování pacienta, který ohrožuje sebe nebo své okolí.

NEPOJISTITELNÍ MIGRANTI – migranti, kteří z důvodu typu pobytu nebo země původu nemají nárok na účast ve veřejném zdravotním pojištění a komerční pojišťovny je přitom odmítají pojistit z důvodu chronické nebo těžké nemoci. Pojistné podmínky se přitom mezi jednotlivými pojišťovnami liší.

NEZBYTNÁ PÉČE – péče, kterou z lékařského hlediska vyžaduje zdravotní stav pacienta, který je zahraničním pojištěncem. V ČR musí být nezbytná zdravotní péče poskytnuta občanům členských států EU, EHP a Švýcarska, a to v takovém rozsahu, aby tito občané nemuseli vycestovat do země pojištění dříve, než původně zamýšleli.

NEZLETILÍ BEZ DOPROVODU – osoby cizí státní příslušnosti mladší osmnácti let, které se ocitly mimo svou zemi původu bez doprovodu rodičů či jiných zákonných zástupců, popřípadě svých obvyklých pečovatелů, bez ohledu na to, zda požádaly či nepožádaly o azyl na území České republiky. V právním kontextu je ovšem nutné striktně rozlišovat mezi dvěma skupinami nezletilých osob bez doprovodu, a to podle toho, zda se jedná o skupinu nezletilých žadatelů o azyl bez doprovodu (viz § 2 odst. 9 zákona o azylu) nebo skupinu ostatních nezletilých cizinců bez doprovodu, kteří o udělení azylu nežádali (viz § 180c zákona o pobytu cizinců).

NOSTRIFIKACE – rozhodovací proces, kterým příslušná instituce (krajský úřad, veřejná vysoká škola, MŠMT, MV, Ministerstvo obrany) zjišťuje obsah a rozsah vzdělání nabytého v zahraničí a rozhoduje, zda je srovnatelný se vzděláním získaným v ČR. Nostrifikací je uznáván pouze dokončený stupeň vzdělání. Na závěr řízení vydá příslušná instituce **rozhodnutí**. Je-li kladné, jde o **osvědčení o uznání rovnocennosti zahraničního vysvědčení**, popř. **osvědčení o uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace s časově neomezenou platností pro celé území ČR**. Pokud příslušná instituce zjistí, že se obsah a rozsah vzdělání v zahraniční škole odlišuje zčásti nebo žadatel nepředloží úplné podklady, ze kterých je patrný obsah a rozsah vyučovaných předmětů, nařídí tzv. **nostrifikační zkoušku**, jejíž úspěšné složení je předpokladem pro vydání rozhodnutí o uznání platnosti zahraničního vysvědčení v ČR (= **nostrifikační doložka**).

PARTICIPAČNÍ PLÁNOVÁNÍ – příprava strategických dokumentů obce za účasti různých skupin obyvatel. Účastí na plánování města lidé získávají nové dovednosti a budují mezi sebou vztahy, které jim umožní lépe se spolupodílet na rozvoji a správě míst, kde žijí.

PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA (PPP) – školské poradenské zařízení zřízené ve většině případů krajem. Podle vyhlášky č. 72/2005 Sb. poskytují PPP speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické poradenství při výchově a vzdělávání žáků. Provádí komplexní psychologickou, speciálně-pedagogickou a sociální diagnostiku zaměřenou na zjištění specifických poruch učení a chování, zjištění problémů ve vývoji osobnosti, případně jiných problémů ve výchově a vzdělávání. Poskytují také poradenství, konzultace a preventivní programy. Tyto služby poskytují osobám ve věku 3 až 19 let, dále i jejich rodičům a učitelům. Služby poraden jsou bezplatné.

POBYTOVÝ OPATROVNÍK – osoba či instituce (např. **orgán sociálně – právní ochrany dětí – OSPOD, Zařízení pro děti-cizince MŠMT** a další), která chrání zájmy a naplňuje práva **opatrovance** (zde nezletilého migranta bez

doprovodu na území ČR). Opatrovník se účastní všech právních úkonů vedených s nezletilým v rámci pobytového řízení, včetně pohovoru, osobního předávání rozhodnutí a případné pomoci při podávání opravných prostředků. OSPOD (hlavně obecní a krajské úřady, ale i jiné orgány a subjekty dané zákonem) pracuje se všemi migranty bez ohledu na jejich právní status (být v různém rozsahu). Nesmí tedy mj. informovat cizineckou policii o neregulárním pobytu dítěte či jeho rodiny. OSPOD řeší např. i hrozící či uskutečněné únosy dětí, a to ve spolupráci s **Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí**.

POLITIKA ZALOŽENÁ NA DATECH (EVIDENCE-BASED POLICY) – přístup, při němž jsou politická rozhodnutí založena na využití ověřených faktů. Nejen, že při něm nové politiky vycházejí ze zjištěných dat, ale navíc jsou sbírána data o výsledcích těchto nových politik, a je tak umožněno jejich vyhodnocování a změna / úprava.

POVOLENÍ K ZAMĚSTNÁNÍ – zákon stanoví, kteří migranti potřebují povolení k zaměstnání. O toto povolení žádají písemně příslušnou krajskou pobočku ÚP zpravidla před svým příchodem na území ČR. Musí jít o volné pracovní místo (**výjimka** je např. u žadatelů o mezinárodní ochranu po 6 měsících v řízení o udělení mezinárodní ochrany, u migrantů, kteří pobývají na území ČR na základě víza za účelem strpění, sezónních pracovníků atd.) a **je platné pouze pro konkrétního zaměstnavatele** (který je uveden v rozhodnutí) a **pro konkrétní druh a místo výkonu pracovního místa. Je nepřenosné, ale lze ho prodloužit.**

PRACOVNÍ SKUPINA – metoda/forma diskuse, která se využívá v mnoha podobách a kombinacích. Jedná se o ustálenou skupinu osob, které se opakovaně setkávají za účelem sdílení informací, znalostí a dovedností, nebo také za účelem řešení konkrétního problému (např. připomínkování dokumentu) či provádění analýz (např. metodou SWOT) apod. Nejdůležitějším prvkem pro fungování a výstupy pracovní skupiny je její složení, které by mělo odpovídat všem zájmovým skupinám, kterých se projednává téma týká.

PREKÉRNÍ PRÁCE – pojem se objevuje v posledních letech v souvislosti s postavením zahraničních zaměstnanců na trhu práce, zejména těch nízkokvalifikovaných. Prekérní práce je chápána jako specifická forma nejisté, neplnohodnotné, krátkodobé a nízkohodnocené práce, charakterizované negativní flexibilitou, s čímž souvisí i nedostatek společenského uznání a ztížený dosah ochrany ze strany pracovněprávní legislativy. Právě u zahraničních zaměstnanců se ukazuje, že postoj zaměřený na zvyšování jejich flexibility vede k omezování jejich sociálních práv, včetně pracovněprávní ochrany. Mezi prekérní práci je často řazena i **nájemná práce v cizích domácnostech**. V těchto segmentech pracovního trhu zpravidla převládá prostředí stínové ekonomiky.

PREVENCE KRIMINALITY – soubor aktivit státních, veřejných i soukromých subjektů směřující k předcházení páchaní kriminality, snižování obav z ní a zmenšování rozsahu a závažnosti jejích následků. Prevence kriminality úzce souvisí s prevencí dalších sociálněpatologických jevů, z nichž k nejzávažnějším patří nejrůznější formy závislostí.

PROGRAMY EKONOMICKÉ MIGRACE – vládní programy, které u vybraných skupin zahraničních zaměstnanců (na základě země původu a kvalifikace) usnadňují zaměstnavatelům vyřizování pobytových oprávnění.

PRŮKAZ ŽADATELE O MEZINÁRODNÍ OCHRANU – dokument, který slouží žadateli o MO jako doklad totožnosti. Je vydáván MV ve formě papírové skládací karty s příslušnými osobními informacemi žadatele. Forma průkazu vyvolává často jistou míru nedůvěry. Aktuální podobu dokladu lze ověřit v příloze zákona o azylu, na stránkách MV či MPSV.

PRŮMYSLOVÁ ZÓNA (obecná definice) – komplex průmyslu a služeb tvořený souborem objektů, které jsou vhodné pro průmyslovou výrobu, s hygienicky nezávadným charakterem, dostatečným podílem zeleně mezi jednotlivými objekty a funkční dopravní činností.

PRŮŘEZOVÝ CHARAKTER INTEGRACE (TZV. INTERSEKCIONALITA) – v horizontální rovině protíná integrační politika řadu dalších oblastí a politik, zejm. politiku zaměstnanosti a trhu práce, sociální soudržnosti, veřejného zdraví, vzdělávání, regionálního rozvoje, národní bezpečnosti, ochrany lidských práv a rovných příležitostí. Je proto klíčové, aby se na její tvorbě podíleli experti z těchto a dalších oblastí.

PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ – dávka státní sociální podpory, která je určena na pokrytí nákladů souvisejících s bydlením, jestliže celkové náklady na bydlení přesahují částku 30 % úhrnného čistého měsíčního příjmu žadatele (na území HMP 35 %). Žadatelem může být rodina i jednotlivec, který vlastní či je nájemcem bytu, ve kterém má hlášeno trvalé bydliště (v případě migrantů místo hlášeného pobytu). Zájemce musí splnit zákonné podmínky a také si musí o příspěvek požádat. Nárok na tuto dávku nevzniká automaticky. Výše příspěvku není pevně stanovena. Příspěvek se vyplácí zpětně a může být pobírán po neomezenou dobu.

REGIONÁLNÍ PLATFORMY – pracovní skupiny pravidelně organizované ve všech krajích CPIC. Slouží k výměně informací mezi integračními aktéry v regionu. Účastní se jich zástupci krajských a obecních úřadů, místního oddělení Odboru azylové a migrační politiky, cizinecké policie, místní pobočky Úřadu práce ČR, neziskových organizací atd. Je možné kontaktovat místní CPIC a platformou se účastnit.

REGULOVANÉ POVOLÁNÍ – povolání, pro jehož výkon jsou právními předpisy předepsány určité požadavky, bez jejichž splnění není možné povolání vykonávat (např. stupeň a obor vzdělání, praxe, bezúhonnost, zdravotní způsobilost, pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem předmětné činnosti atp.).

REŠERŠNÍ ČINNOST (DESK RESEARCH) – rešerše dostupných zdrojů (statistik, výzkumných zpráv a jiných veřejných zdrojů), nevyžaduje sbírání nových dat ani aktivity v terénu.

RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI – příbuzní legálně pobývajícího migranta, kteří při splnění dalších podmínek u nás mají možnost získat pobyt. (Jedná se o manžela/manželku, partnera/partnerku, nezletilé děti/zletilé nezaopatřené děti, rodiče nebo osamělé migranty starší 65 let a další, pokud jsou k tomu oprávněni). Ti jsou jak fakticky, tak právně závislí svým pobytem na migrantovi, se kterým se slučují, tedy na manželovi/manželce či rodiči, který má jiný účel pobytu než sloučení rodiny. Taková osoba bývá pro přehlednost nazývána jako **sponzor**, i když tento termín platná legislativa neobsahuje. Sponzor často přijíždí na naše území za účelem zaměstnání nebo práce, a teprve později (může se jednat o měsíce i roky) za ním přijíždí jeho rodina.

SEGREGACE – oddělení sociálních skupin, které nemají ve společnosti rovné postavení. Na vzniku a udržování sociálně-prostorové segregace se podílí nedostatečná nabídka kvalitního bydlení, nedostatečná vybavenost službami, špatná dostupnost či jiné prostorové oddělení. Případná prostorová segregace může být jak dobrovolná, tak i nedobrovolná. Její důsledky mohou mít pozitivní efekty (sociální sítě, rady a příležitosti získané prostřednictvím vlastní komunity, pocit sounáležitosti) i negativní efekty (omezenější příležitosti ke vzdělání a na pracovním trhu). Tam, kde skupina v nerovném postavení představuje podstatnou část obyvatel lokality, může docházet k jejímu sociálnímu vyloučení, které může být zdrojem napětí ve vzájemném soužití všech rezidentů.

SEKUNDÁRNÍ TRH PRÁCE – segment trhu práce, který je charakterizován pracovními místy s nižší prestiží a nižší mzdovou úrovní. Pracovní kariéra je málo výhodná, často narušovaná obdobími kratší či delší nezaměstnanosti. Na tomto trhu je méně stabilních pracovních příležitostí. Na druhé straně je však snazší získat nové zaměstnání. Existuje tu velká fluktuace pracovníku, malá možnost zvýšit si kvalifikaci. Úroveň nezaměstnanosti negativně ovlivňuje mzdovou hladinu v tomto sektoru.

SCHOOL DROP-OUT – předčasný odchod ze vzdělávacího systému školy před dosažením minimální kvalifikace nebo před dokončením střední školy z různých důvodů. V českém prostředí nejsou relevantní data o drop-outu žáků s OMJ na SŠ dostupná.

SÍŤ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB – souhrn služeb, které v dostatečné kapacitě, kvalitě a s náležitou místní dostupností **napomáhají řešit nepříznivou sociální situaci všech osob na území kraje, a tedy i migrantů**. Tyto služby musejí být v souladu se zjištěnými potřebami osob na území kraje a s dostupnými finančními a jinými zdroji. Principy jejich fungování jsou součástí střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje.

SÍŤOVÁNÍ (TZV. NETWORKING) – formální či neformální spojení lidí a organizací, které vzniká s cílem posílit výměnu osvědčených postupů. Umožňuje vzájemně provázat aktéry, kteří mají potřebné zkušenosti, kompetence a vůli se v oblasti integrace angažovat. Pro plánování a realizaci lokálních integračních opatření je pak záhodno vytvořit

vlastní lokální síť aktérů integrace, nebo začlenit tuto problematiku do jiné vhodné sítě místních aktérů.

SLOUČENÍ RODINY – podle statistik dlouhodobě jeden z nejčastějších způsobů legální migrace. Slučovaná rodina je tvořená migrantem, který je nositelem oprávnění k pobytu na našem území, a jeho rodinným příslušníkem, který se s ním slučuje. **Sloučení rodiny představuje naplnění práva na rodinný život**. Pravidla získání a udržení si pobytu za účelem sloučení rodiny jsou dána zákonem.

SOCIÁLNÍ SLUŽBY – činnosti, které zabezpečují jen registrovaní poskytovatelé sociálních služeb podle zákona. Jejich hlavním posláním je pomoc osobám, které nejsou schopny samostatně řešit svou sociální situaci. Jsou poskytovány **ambulantní, pobytovou nebo terénní formou (terénní programy, terénní sociální práce)**. Terénní programy patří mezi nejčastěji poskytovanou službu v sociálně vyloučených lokalitách.

SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ (EXKLUZE) – proces vydělování jedinců i skupin ze společnosti, v jehož rámci je jim zamezován nebo znesnadňován přístup ke zdrojům (jako je zdravotní péče, bydlení, vzdělání, sociální ochrana apod.) i příležitostí, jež jsou běžně dostupné ostatním členům společnosti. Proces sociálního vyloučení se vždy dotýká celé společnosti a významně a trvale narušuje společenskou soudržnost.

SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ (INKLUZE) – proces, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené dosáhnou příležitostí a možností, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný.

SPECIALISTÉ NA EXTREMISMUS – kriminalisté specializující se na problematiku rasistických a nenávistných akcí. Působí na Národní centrále proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování a na jednotlivých krajských ředitelstvích Policie ČR.

SPOLEČENSKÁ ODPOVĚDNOST FIREM – myšlenkový koncept zohlednění společenské odpovědnosti a snaha o jeho praktické naplnění. Firmy se hlásí například k dodržování principů trvale udržitelného rozvoje společnosti, transparentnosti rozhodování, dodržování lidských práv, rovného přístupu či začlenění etických norem chování nad rámec norem stanovených zákonem.

SPOLEČNÝ EVROPSKÝ RÁMEC PRO JAZYKY – dokument Rady Evropy poskytující obecný základ pro vypracovávání jazykových sylabů, směrnic pro vývoj kurikul, zkoušek a učebnic v celé Evropě. K dispozici je na stránkách MŠMT v sekci v sekci EU a zahraničí / Jazykové vzdělávání / Mezinárodní projekty.

STÁTNÍ INTEGRAČNÍ PROGRAM (SIP) – program komplexní podpory držitelů MO žijících v ČR při jejich začlenění do společnosti, který trvá maximálně 12 měsíců. Program

je pod správou MV, jeho koordinaci zajišťuje Správa uprchlických zařízení (SUZ). Na účast v SIP mají nárok všichni držitelé MO, kteří se přihlásí nejpozději do jednoho roku od jejího udělení. SIP má oporu v platné legislativě (zákon o azylu, § 68-70) a vychází z Koncepce integrace cizinců. Je realizován ve spolupráci s vybranými resorty, krajskými úřady, městy, obcemi, NNO a majiteli bytů.

STRATEGICKÝ PLÁN – dlouhodobý plán směrem k definovanému problému. Zahrnuje ucelený soubor opatření směřujících k určenému cíli a stanovujících metody jeho dosažení a kontrolu jejich efektivity. Používá se v soukromém i veřejném sektoru, je to nadřazený pojem veřejné strategie.

STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ – proces promyšleného, do budoucna hledícího a dlouhodobého usměrňování nějaké činnosti či oblasti; rozsáhlý proces rozhodování o tom, kam se chceme dostat a jakým způsobem, který zahrnuje různé aktéry a vede k tvorbě strategického plánu/veřejné strategie.

STRATEGICKÉ ŘÍZENÍ – oblast řízení zaměřující se na dlouhodobé plánování a směřování organizace (zde organizace veřejné správy) nebo oblasti (veřejné politiky), k čemuž je nutné stanovení jasných cílů a způsobů vedoucích k jejich dosažení.

STYČNÍ DŮSTOJNÍCI PRO MENŠINY – specialisté na problematiku menšin, kteří působí na všech 14 krajských ředitelstvích Policie ČR. Jejich hlavním úkolem je zprostředkování komunikace mezi příslušníky menšin a Policií ČR a zajištění spolupráce s dalšími subjekty, včetně obcí a krajů.

SUPERLEGALIZACE – vyšší ověření listin, jehož cílem je prokázat, že daná veřejná listina je v zemi svého původu relevantním dokumentem, aby mohla být použita v zahraničí. Probíhá tak, že jednotlivé úřady potvrzují pravost podpisů a razítek (pečetí) z předchozích úřadů. Superlegalizace postupuje podle působnosti jednotlivých úřadů (např. místní matrika – krajský úřad – ministerstvo zahraničních věcí – zastupitelský úřad státu, pro který je dokument určen). Proces ověřování pro různé státy může být odlišný, rozdíl se objevují mj. v požadavcích na překlad i míře ověření překladu. Superlegalizace se netýká států, s nimiž má ČR uzavřeny smlouvy o právní pomoci, a členských států tzv. Haagské úmluvy.

SWOT ANALÝZA – strategická metoda, která slouží ke komplexnímu a přehlednému zhodnocení silných a slabých stránek, možných příležitostí a hrozeb organizace či projektu, na základě kterého mohou být vytvářeny strategie dalšího rozvoje. Slovo SWOT je zkratkou anglických pojmů Strengths (silné stránky), Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (příležitosti) a Threats (hrozby), které metoda analyzuje.

ŠVARCSYSTÉM – nelegální druh ekonomické činnosti, při které osoby vykonávající pro zaměstnavatele běžné činnosti v závislém vztahu nejsou jeho zaměstnanci a formálně vystupují jako samostatní podnikatelé (OSVČ, zpravidla

živnostníci). Zdánlivě tak nejde o vztah pracovněprávní, ale o vztah obchodní.

TERÉNNÍ ŠETŘENÍ (DEPISTÁŽ) – aktivita, jejímž cílem je mj. také mapovat přirozené prostředí, kde se vyskytují migranti (např. ambasády, modlitebny, školy, etnické obchody, restaurace, nemocnice, tržnice, večerky, továrny, ubytovny) a zvyšovat informovanost migrantů o službách neziskových organizací (NNO) v jejich okolí.

ÚČEL POBYTU – důvod pobytu na území ČR, který je potřeba uvést k žádosti o povolení k pobytu a o vízum, a to i krátkodobé. V případě dlouhodobých víz/pobytů je přísně sledováno, zda migrant účel pobytu stanovený zákonem dodržuje, tedy průběžně splňuje podmínky, jež dané pobytové oprávnění ze zákona stanovuje. Účel pobytu uvádí i občan členských zemí EU/EHP, chce-li se registrovat k přechodnému pobytu.

UPRCHLÍK – fyzická osoba, která splňuje definiční znaky uprchlíka ve smyslu *Úmluvy o právním postavení uprchlíků* (1951). Jedná se tedy o osobu, která se nachází mimo zemi svého původu z důvodu obávaného pronásledování, konfliktu, všeobecného násilí nebo jiných okolností, které vážně narušily veřejný pořádek, a která v důsledku toho vyžaduje mezinárodní ochranu. V době rozhodování o této ochraně je v ČR označována termínem **žadatel o mezinárodní ochranu** a následně, pokud jí bylo přiznáno postavení uprchlíka, jako **azylant**. Pojem **osoba s udělenou doplňkovou ochranou** pak určuje osobu, které byla udělena nižší, časově omezená forma mezinárodní ochrany.

ÚROVEŇ A1 – nejnižší úroveň užívání cizího jazyka. Mluví na úrovni A1 se dokáží jednoduchým způsobem zapojit do rozhovoru, umí klást otázky týkající se jejich samotných, jejich zážitků a známých a odpovídat na ně.

ÚROVEŇ B1 – úroveň cizího jazyka, která umožňuje uživatelům rozumět běžným tématům z oblasti práce, školy či volného času.

VEŘEJNÁ STRATEGIE – střednědobý až dlouhodobý strategický dokument veřejné správy tvořící ucelený soubor opatření směřujících k dosažení cílů ve stanovené oblasti, má dostatečnou míru podrobnosti a vzájemně vyvážené a propojené tři části – analytickou, strategickou a implementační.

VEŘEJNÝ REJSTRÍKY PRÁVNICKÝCH A/NEBO FYZICKÝCH OSOB – informačním systémem veřejné správy. Veřejný rejstřík obsahuje údaje o právnických osobách, případně také o podnikajících fyzických osobách, jako je jejich název či jméno, sídlo, právní forma, předmět činnosti, statutární orgán apod. Tyto rejstříky jsou definovány zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Zápisem vzniká obchodní korporace.

VÍCEÚROVŇOVÉ VLÁDNUTÍ (TZV. MULTILEVEL GOVERNANCE) – ve vertikální rovině je integrační politika charakterizována spoluprací mezi lokální, regionální, národní

a mezinárodní úrovni. Jejimi tvůrci jsou lokální samosprávy (obce a kraje), státní správa, národní vlády a jejich zástupci, kteří se setkávají v rámci mezinárodních fór. Klíčovou roli také hrají subjekty neziskového sektoru, občanské společnosti a akademické obce.

VIDIMACE – úřední ověření kopie originálu (notářsky, v ČR Czechpoint, zastupitelský úřad v zahraničí atd.), podmínka pro mnohá správní řízení. Vidimací ani legalizací se nepotvrzuje správnost ani pravdivost údajů uvedených na listině ani jejich soulad s právními předpisy. Úřad, který vidimaci a legalizaci provádí, také za obsah listin neodpovídá. Řadu listin ale podle zákona nelze ověřit. Vidimaci tak např. nejde provést, pokud jde o listinu, jejíž jedinečnost nelze vidimovanou listinou nahradit, např. občanský průkaz, cestovní doklad, řidičský průkaz, průkaz o povolení k pobytu cizince).

VSTUP NA TRH PRÁCE – podmínky, za kterých je možné být zaměstnán. Rozlišuje se volný (bez dalších podmínek; migrant nemusí získávat pro výkon své práce pracovní povolení) a podmíněný vstup na trh práce (nutnost splnění dalších podmínek)>> 8.1.2 *Přehled vztahu pobytového oprávnění a možnosti vstupu na trh práce*

VYSLÁNÍ MIGRANTŮ ZAHRANIČNÍM ZAMĚSTNAVATELEM – vyslání za účelem poskytování služby, vnitropodnikový převod do jiné složky podniku zaměstnavatele, dočasné přidělení zaměstnavatelem usazeným buď jinde v EU či v tzv. třetí zemi – regulace vyslání/zaměstnání se podle toho liší. Tento institut je často zneužíván – na základě předstíraného vyslání k poskytování služeb zahraničním zaměstnavatelem usazeným jinde v EU vykonávají migranti ze třetích zemí na území ČR závislou práci (např. Ukrajinci s polskými vízy za účelem zaměstnání).

ZÁKLADNÍ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ CIZINCŮ – nazývané také **Zdravotní pojištění pro případ neodkladné péče** je typem komerčního zdravotního pojištění, které pokrývá pouze nutnou a neodkladnou péči. Tomu odpovídá i jeho nižší cena (do 6-8.000 Kč/rok). Toto pojištění je určeno zejména pro krátkodobý pobyt v ČR (tj. do 90 dnů).

ZAMĚSTNANECKÁ KARTA – druh povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR za účelem zaměstnání. V Pro občany EU a jejich rodinné příslušníky není určena. Váže se až na výjimky ke konkrétní pracovní pozici a zaměstnavateli. Migrant, který tuto kartu získá, může na našem území pobývat i pracovat (za podmínek daných zákonem). Zaměstnanecká karta je nejčastěji vydávána na dobu trvání pracovního vztahu, platnosti rozhodnutí uznávacího orgánu o povolení k výkonu povolání nebo odborné práce, nejdéle ale na 2 roky, s možností opakovaného prodloužení. Je určena pro všechny druhy zaměstnání bez ohledu na požadovanou odbornou způsobilost. Volné pracovní místo, na které lze podat žádost o zaměstnaneckou kartu, ale musí být zařazeno do **centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty**.

ZAMĚSTNÁNÍ – právní vztah mezi dvěma stranami, při kterém jedna strana (zaměstnanec) vykonává pravidelně práci stanoveného druhu pro druhou stranu (zaměstnavatele), a za to od něj dostává odměnu založenou obvykle na odpracovaném čase. Zákoník práce takový vztah definuje jako tzv. **závislou práci** a řadí sem jak pracovní poměr, tak výkon práce na základě dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti. V případě, že jde o fakticky závislou práci, která ale není vykonávána v rámci některé z forem pracovního vztahu, jde podle zákona o **nelegální práci** (práci na černo, nedeklarovanou práci apod.). Tou je u migrantů i výkon práce bez pobytového a/nebo pracovního oprávnění, je-li zákonem vyžadováno. O nelegální práci jde i v případě najímání migrantů za účelem podnikání na zjevně zaměstnanecké pozice.

ZRANITELNÁ SKUPINA – skupina vystavená sociální izolaci a různým formám diskriminace z důvodu zdravotního stavu, sociálního statutu či právního statusu. Přístup těchto osob k informacím, na pracovní trh, ke vzdělávání a ke zdravotní péči bývá nedostačující. Mezi migranty jsou obzvláště zranitelní nezletilí bez doprovodu, těhotné ženy, rodiče-samoživitelé, osoby se zdravotním postižením, osoby v před-seniorském věku, senioři, osoby, které jsou vystaveny sociálně-patologickým jevům (závislosti, násilí, obchodování s lidmi, nucená práce, vykořisťování...), ale i migranti bez oprávnění k pobytu.

13.2 ADRESÁŘ ORGANIZACÍ PRACUJÍCÍCH S MIGRANTY

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
HLAVNÍ MĚSTO PRAHA				
AMIGA – Agency for Migration and Adaptation, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> dobrovolnická činnost pro migranty organizace volnočasových aktivit a zájmových klubů medializace a vytváření materiálů o tématu migrace pořádání kurzů, workshopů, seminářů a dalších akcí konzultační služby, příprava komplexních programů sociální adaptace, integrace a osobního rozvoje výzkumné aktivity ve sféře sociální a zdravotní adaptace cizinců 	Záhřebská 539/15 120 00 Praha 2	=	asusenik@gmail.com tel.: 775 654 563
Amnesty international Česká republika, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> medializace tématu migrace advokační činnost programy pro školy 	Kodaňská 1441/46 101 00 Praha 10	www.amnesty.cz	sarka.antosova@amnesty.cz tel.: 607 023 305
Burma Center Prague, o. p. s.	<ul style="list-style-type: none"> zajištění pomocných služeb Barmáncům – poradenství o sociokulturních rozdílech a problematice přesídlování a integrace tlumočení, překladatelské služby osvětové a vzdělávací aktivity 	Dělnická 1020/54 170 00 Praha 7	www.burma-center.org/cs	bcp@burma-center.org tel.: 608 348 146
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. – Praha	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství pracovní poradenství aktivity a programy pro migranty zaměřené na jejich vstup na trh práce sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi kurzy českého jazyka vývoj metodiky k výuce českého jazyka sociální rehabilitace – pravidelné skupinové aktivity informační aktivity – pořádání seminářů, produkce informačních materiálů vzdělávání úředníků a lektorů češtiny pro cizince podpora nezaměstnaným migrantům a zaměstnavatelům 	Permerova 10/32 186 00 Praha 8	www.cicpraha.org	info@cicpraha.org tel.: 222 360 594
Česko-vietnamská společnost, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> podpora česko-vietnamského přátelství projekt Česko-vietnamská protidrogová liga 	K Zahradám 127 159 00 Praha 5	www.cvs-praha.cz	milos.kusy@centrum.cz tel.: 607 084 629
Člověk v tísni, o. p. s. centrála Praha	<ul style="list-style-type: none"> vzdělávací aktivity – veřejné akce, semináře, workshopy a kulaté stoly pro školy, veřejnost a veřejnou správu poskytování informačního servisu k tématu migrace a integrace pro veřejnost, média i státní správu analytická a výzkumná činnost v oblasti migrace a integrace advokační činnost sociální poradenství právní poradenství doučování dětí s odlišným mateřským jazykem (OMJ). předškolní kluby a doučování pro děti kariérní, dluhové a pracovní poradenství nízkoprahové kluby rodinné poradenství resocializační programy 	Šafaříkova 635/24 120 00 Praha 2	www.lovekvitsni.cz/co-delame/socialni-prace-v-cr/praha	mail@lovekvitsni.cz tel.: 226 200 400

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
Diakonie Českokobratrské církve evangelické – Středisko celostátních programů a služeb, církevní právnícká osoba	<ul style="list-style-type: none"> služba kontaktního pracovníka komunitní aktivity vzdělávání v oblasti finanční a právní gramotnosti a předcházení pracovnímu vykořisťování azylový dům pro oběti obchodu s lidmi 	Čajkovského 1640/8, 130 00 Praha 3	www.scps.diakonie.cz www.diakonie.cz/sluzby/vsechny-sluzby/prace-s-migranty/	alena.fendrychova@scps. diakonie.cz tel.: 739 244 668
Evropská kontaktní skupina, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> kurzy orientace na trhu práce pro migranty vzdělávací aktivity pro migranty – kurzy osobního rozvoje, integrační kurzy kurzy českého jazyka 	Bubenská 113/47 170 00 Praha 7	www.eksccr.cz/cs	info@ekskurzy.cz tel.: 774 454 559
In Báze, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství psychosociální poradenství mentoring – podpora dětí a mladistvých při orientaci v české kultuře zaměřená na rozvoj jejich potenciálu programy pro děti migrantů – akce pro děti, interkulturní klub, doučování češtiny komunitní centrum asistenční služby pro migranty služby pro rodiny migrantů s dětmi kurzy pro interkulturní a pedagogické pracovníky akce na podporu multikulturního soužití 	Legerova 357/50 120 00 Praha 2	www.inbaze.cz	info@inbaze.cz tel.: 739 037 353
Info-dráček, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> podpora česko-vietnamského soužití příprava vietnamských dětí na MŠ kurzy a workshopy českého jazyka volnočasové aktivity pro děti a mládež – integrační výlety 	Libušská 319/126 142 00 Praha 4	www.info-dracek.cz	info@info-dracek.cz tel.: 778 050 186
Integrační centrum Praha, o. p. s.	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství služby interkulturních pracovníků interkulturní práce – doprovody, pomoc při komunikaci s úřady, tlumočení kurzy českého jazyka pro děti i dospělé iniciace a koordinace setkávání aktérů na poli integrace migrantů na lokální úrovni aktivity pro veřejnost 	Žitná 157/51 110 00 Praha 1	www.icpraha.com	info@icpraha.com tel.: 252 583 846
Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> síťování – iniciace a koordinace setkávání aktérů na poli integrace migrantů advokační činnost aktivity pro veřejnost – debaty a semináře k aktuálním tématům, kulturní a vzdělávací akce školení novinářů a vytváření podkladů a vyjádření k aktuálním otázkám medializace případů migrantů, jejichž práva byla závažným způsobem porušena 	Baranova 1026/33 130 00 Praha 3	www.migracnikonsorcium.cz/cs	info@migracnikonsorcium.cz tel.: 235 301 344

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
La Strada Česká republika, o. p. s.	<ul style="list-style-type: none"> poskytování podpory a ochrany vykořisťovaným, obchodovaným a vykořisťovániím a obchodováním ohroženým osobám krizová pomoc – poskytování krizového ubytování, finanční a materiální pomoc, zprostředkování psychologické/psychiatrické péče, zajištění cesty do domovské země zajištění ubytování v azylových bytech telefonická krizová pomoc sociální poradenství advokační činnost – analýza a připomínkování opatření proti obchodování s lidmi, výzkumné a monitorovací aktivity práce v terénu a prevence – posilování informovanosti osob z cílové skupiny 	P. O. Box 305 111 21 Praha 1	www.strada.cz/cz	lastrada@strada.cz tel.: 222 721 810
META, o. p. s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů	<ul style="list-style-type: none"> kurzy českého jazyka pro děti i dospělé poradenství ve vzdělávání podpora pedagogických pracovníků v rozvoji kompetencí pro práci s dětmi a žáky s OMJ doučování a workshopy pro žáky základních a středních škol volnočasové aktivity pro mladé migranty komunitní tlumočení 	Ječná 2127/17 120 00 Praha 2	www.meta-ops.cz	info@meta-ops.cz tel.: 222 521 446
Mezinárodní organizace pro migraci	<ul style="list-style-type: none"> asistované dobrovolné návraty a reintegrace programy na přesídlení uprchlíků projekty budování kapacit migračního managementu prevence a potírání obchodu s lidmi advokační činnost 	Argentinská 268/38 170 00 Praha 7	www.iom.cz	prague@iom.int tel.: 233 370 160
Multikulturní centrum Praha, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> aktivity pro veřejnost – kulturní a vzdělávací akce výzkumná činnost působení na veřejnost a advokacie 	Náplavní 2013/1 120 00 Praha 2	www.mkc.cz	infocentrum@mkc.cz tel.: 296 325 345
My-aktivity, o. p. s.	<ul style="list-style-type: none"> výuka češtiny pro migranty podpora rovného přístupu dětí s OMJ k neformálnímu a předškolnímu vzdělávání, snížení mezikulturních bariér zlepšení společného soužití migrantů a většinové společnosti 	Nad Ohradou 2667/17 130 000 Praha 3	www.myaktivity.cz	info@myaktivity.cz tel.: 777 851 386
Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s. – centrála Praha	<ul style="list-style-type: none"> právní poradenství sociální poradenství sociální rehabilitace – podpora vyhledávání zaměstnání a orientace na trhu práce dům na půl cesty – poskytování přechodného bydlení mladým migrantům, nácvik sociálních dovedností, pomoc s hledáním zaměstnání, asistence při komunikaci s úřady a institucemi pomoc nezletilým migrantům bez doprovodu poskytování informací o jejich právech a povinnostech pomoc migrantům sociálně vyloučeným nebo sociálním vyloučením ohroženým 	Kovářská 4 190 00 Praha 9	www.opu.cz/cs/co-delame	opu@opu.cz tel.: 730 158 779
Pomáháme lidem na útluku, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> poskytování aktuálních informací k tématu pomoci uprchlíkům a situaci na migračních trasách pořádání fotografických výstav a besed pro veřejnost 	-	www.plnu.cz	info@plnu.cz tel.: 603 206 655

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
Poradna pro integraci, z. ú.	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • psychosociální pomoc • podpora ve vzdělávání • sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi • služby pro školy – poradenství k začleňování a vzdělávání žáků s OMJ, asistence při komunikaci s rodiči žáků s OMJ, semináře pro pedagogy, multikulturní programy • interkulturní práce – doprovody, pomoc při komunikaci s úřady, tlumočení • integrační aktivity pro migranty a veřejnost – dámské kluby, výtvarné dílny, jazykový tábor, workshopy, etnické večery • školení pro instituce 	Opletalova 291/6 110 00 Praha 1	www.p-p-i.cz	praha@p-p-i.cz tel.: 603 281 269
Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • asistence při kontaktu s úřady, informační služby • sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi 	U Kanálky 1559/5 120 00 Praha 2	www.poradna-prava.cz/cz	poradna@poradna-prava.cz tel.: 724 701 610
Sdružení pro integraci a migraci, o. p. s.	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • terapeutické konzultace – psychosociální poradenství • působení na veřejnost – mediální kampaně, akce pro širokou veřejnost • advokační činnost • síťování – iniciace a koordinace setkávání aktérů na poli integrace migrantů • informační projekty – programy pro školy, pořádání besed, kurzů a workshopů 	Baranova 1026/33 130 00 Praha 3	www.migrace.com	poradna@migrace.com tel.: 224 224 379
Slovo 21, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> • kurzy českého jazyka • školení pracovníků OAMP • vzdělávání dospělých • adaptačně-integrační kurzy • neformální setkávání českých a migrantských rodin • vydávání čtvrtletníku pro migranty 	Štěpánská 544/1 120 00 Praha 2	www.slovo21.cz	slovo21@centrum.cz tel.: 222 518 554
Poradna pro migranty a uprchlíky, Arcidiecézní charita Praha, církevní právnická osoba	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • interkulturní práce - doprovody, pomoc při komunikaci s úřady, tlumočení 	Londýnská 13/44 120 00 Praha 2	www.praha.charita.cz/sluzby/migrace	migrace@praha.charita.cz tel.: 224 813 418
Viet Up, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> • kurzy vietnamštiny • aktivity pro veřejnost – diskusní večery, multikulturní festivaly • podpora vzájemného pochopení mezi českou majoritou a vietnamskou diasporou 	Dům národnostních menšin Vocelova 602/3 120 00 Praha 2	www.vietup.cz	info@vietup.cz tel.: 778 876 876
JIHOČESKÝ KRAJ				
Asistenční služby cizincům, Diecézní charita České Budějovice, církevní právnická osoba	<ul style="list-style-type: none"> • asistenční služby migrantům • tlumočení • základní sociální poradenství 	Pražská třída 1257/23 370 01 České Budějovice	www.cizincib.charita.cz	cizinci@dchcb.charita.cz tel.: 732 250 873

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
Centrum na podporu integrace cizinců – Jihočeský kraj (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • online poradenství • kurzy českého jazyka • sociokulturní kurzy • aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	Kněžskodvorská 229/6/8A 370 04 České Budějovice	www.integracnicentra.cz/jihocesky-kraj	icceskebudejovice@suz.cz tel.: 387 202 508
Poradna pro cizince a migranty, Diecézní charita České Budějovice, církevní právnická osoba	<ul style="list-style-type: none"> • poskytování informací a odborné konzultace • interkulturní práce – doprovody, pomoc při komunikaci s úřady, tlumočení • kurzy českého jazyka • Překladařství a tlumočení • materiální a potravinová pomoc • aktivity pro veřejnost – vzdělávání a multikulturní akce 	Kanovnická 18 370 01 České Budějovice	www.cizincicb.charita.cz/kontakty	cizinci@dchcb.charita.cz tel.: 386 351 125
JIHOMORAVSKÝ KRAJ				
Celsuz – služby pro cizince, Diecézní charita Brno, církevní právnická osoba	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • interkulturní práce – doprovody, pomoc při komunikaci s úřady • doučování českého jazyka 	Třída Kpt. Jaroše 1928/9 602 00 Brno	www.celsuz.cz/sluzby-pro-cizince	celsuz@brno.charita.cz tel.: 538 700 950
Centrum pro cizince JMK (zřízeno Krajským úřadem Jihoomoravského kraje)	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • kariérové poradenství • kurzy práce na PC pro migranty • kurzy českého jazyka pro děti i dospělé • adaptačně-integrační a sociokulturní kurzy • aktivity pro veřejnost – přednášky, semináře, workshopy • interkulturní práce – doprovody, asistence, pomoc při komunikaci s úřady 	Mezírka 775/1 602 00 Brno	www.cizincijmk.cz	cizincijmk@jmk.cz tel.: 541 658 333
Nesehnutí, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> • podpora soužití migrantů a většinové společnosti • vedení kampaně za zdravotní pojištění migrantů • multikulturní ženské skupiny • kurzy českého jazyka • doučování českého jazyka • školení občanských iniciativ • organizování volnočasových aktivit pro děti migrantů 	Křížová 463/15 603 00 Brno	www.nesehnuti.cz www.spolecnekrozmanitosti.cz	brno@nesehnuti.cz tel.: 543 245 342
Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s. – pobočka Brno	<ul style="list-style-type: none"> • právní poradenství • sociální poradenství • sociální rehabilitace – podpora vyhledávání zaměstnání a orientace na trhu práce • pomoc nezletilým migrantům bez doprovodu • poskytování informací pro migranty o jejich právech a povinnostech • pomoc migrantům sociálně vyloučeným nebo sociálním vyloučením ohroženým 	Josefská 504/8 602 00 Brno	www.opu.cz/cs/kontakty/opu-centrala-brno	opu.brno@opu.cz tel.: 731 448 938
Poradna pro občanství / Občanská a lidská práva, z. s. – pobočka Výškov	<ul style="list-style-type: none"> • sociálně aktivizační služby 	Náměstí Čsl. armády 1/2a 682 01 Výškov-Město	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/pobočka-vyskov	nicol.homolkova@poradna-prava.cz tel.: 724 701 623

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
SOZE, z. s. – Kancelář Brno	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • rekvafikační a adaptačně-integrační kurzy pro migranty • kurzy českého jazyka • doučování českého jazyka pro děti • organizace osvětových a multikulturních akcí – přednášky, výstavy, semináře • advokacie a participace na legislativním procesu • výzkumná činnost • provoz azylového domu 	Mostecká 855/5 614 00 Brno	www.soze.cz	soze@soze.cz tel.: 545 213 643
KARLOVARSKÝ KRAJ				
Centrum na podporu integrace cizinců – Karlovarský kraj (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • online poradenství • kurzy českého jazyka • sociokulturní kurzy • aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	Závodu Míru 876/3a 360 17 Karlovy Vary	www.integracnicentra.cz/karlovarsky-kraj	ickarlovyvary@suz.cz tel.: 353 892 559
Člověk v tísni, o. p. s. – pobočka Karlovarský kraj	<ul style="list-style-type: none"> • předškolní kluby a doučování pro děti • kariérní, dlouhodobé a pracovní poradenství • nízkoprahové kluby • rodinné poradenství • resocializační programy • pomoc obětem trestných činů 	Blahoslavova 18/5 360 01 Karlovy Vary	www.clovekvtisni.cz/co-delame-socialni-prace-v-cr/karlovarsky-kraj	jan.nemecek@clovekvtisni.cz tel.: 353 892 261
KRAJ VYSOČINA				
Centrum na podporu integrace cizinců pro Kraj Vysočina (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • online poradenství • kurzy českého jazyka • sociokulturní kurzy • aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	Tolstého 1914/15 586 01 Jihlava	www.integracnicentra.cz/kraj-vysocina/	icjihlava@suz.cz tel.: 567 212 257
F point, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> • poradenství • asistence dětem a žákům s OMJ • tlumočení • interkulturní setkávání, sociokulturní aktivity • kurzy českého jazyka • konzultace pro pedagogy na téma integrace migrantů • vzdělávací programy 	Masarykovo náměstí 1099/34 586 01 Jihlava	www.fpoint.cz	fpoint@fpoint.cz tel.: 774 612 268

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ				
Integrační centrum pro cizince, Diecézní katolická charita Hradec Králové, církevní právnická osoba	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • interkulturní práce – doprovody, pomoc při komunikaci s úřady, tlumočení • kurzy českého jazyka, příprava na zkoušku z českého jazyka • doučování českého jazyka • aktivity pro veřejnost – multikulturní a vzdělávací akce 	Šafaříkova 666/9 500 02 Hradec Králové	www.cizincihradec.cz	poradna.cizinci@hk.caritas.cz tel.: 492 604 940
Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s. – pobočka Hradec Králové	<ul style="list-style-type: none"> • právní poradenství • sociální poradenství • job koučink • kurzy českého jazyka • poskytování informací pro migranty o jejich právech a povinnostech 	tř. Karla IV. 1222/25a 500 02 Hradec Králové	www.opu.cz/cs/kontakty/opu-hradec-kralove	yvona.hofmanova@opu.cz tel.: 733 121 186
LIBERECKÝ KRAJ				
Centrum na podporu integrace cizinců – Liberecký kraj (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • kurzy českého jazyka • sociokulturní kurzy • aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	Voroněžská 144/20 460 01 Liberec	www.integracnicentra.cz/liberecky-kraj/	iliberec@suz.cz tel.: 482 313 064
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. – pobočka Liberec	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi • kurzy českého jazyka • vzdělávání učedníků a lektorů češtiny pro cizince • podpora nezaměstnaným migrantům a zaměstnavatelům 	Moskevská 27/14 460 01 Liberec 1	www.cicpraha.org/	liberec1@cicpraha.org tel.: 735 752 467
Člověk v tísni, o. p. s. – pobočka Liberecký kraj	<ul style="list-style-type: none"> • předškolní kluby a doučování pro děti • kariérní, dluhové a pracovní poradenství • nízkoprahové kluby • rodinné poradenství • resocializační programy 	Tatranská 597/9c 460 07 Liberec	www.clovekvtisni.cz/co-delame/socialni-prace-v-cr/liberec	lukas.prucha@clovekvtisni.cz tel.: 731 690 480
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ				
Centrum na podporu integrace cizinců – Moravskoslezský kraj (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • kurzy českého jazyka • sociokulturní kurzy • aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	Českobratrská 2227/7 702 00 Ostrava	www.integracnicentra.cz/moravskoslezsky-kraj/	icostrava@suz.cz tel.: 596 112 626
Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s. – pobočka Ostrava	<ul style="list-style-type: none"> • právní poradenství • sociální poradenství • podpora cizinců při integraci na trh práce, (re)kvalifikační kurzy, job koučink • kurzy českého jazyka • návratové poradenství • poskytování informací pro migranty o jejich právech a povinnostech • aktivity pro veřejnost – semináře, přednášky 	Českobratrská 2227/7 702 00 Ostrava	www.opu.cz/cs/kontakty/opu-ostrava/	opu.ostrava@opu.cz tel.: 604 221 035

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
Poradna pro občanství/ Občanská a lidská práva, z. s. – pobočka Ostrava	<ul style="list-style-type: none"> terénní programy sociálně aktivizační služby 	Prokešovo náměstí 618/3 702 00 Ostrava	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/pobocka-ostava	petra.gniadkova@poradna-prava.cz tel.: 724 701 613
OLOMOUCKÝ KRAJ				
Centrum na podporu integrace cizinců – Olomoucký kraj (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství online poradenství kurzy českého jazyka sociokulturní kurzy aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	Hálkova 171/2 779 00 Olomouc	www.integracnicentra.cz/olomoucky-kraj/	icolomouc@suz.cz tel.: 585 204 686
Člověk v úsni, o. p. s. – pobočka Olomouc	<ul style="list-style-type: none"> předškolní kluby a doučování pro děti kariérní, dlouhodobé a pracovní poradenství nízkoprahové kluby rodinné poradenství resocializační programy 	Litovelská 131/14 779 00 Olomouc	www.clovekvtsni.cz/co-delame/socialni-prace-v-cr/olomoucky-kraj	michal.las@dovekvtsni.cz tel.: 608 732 386
Poradna pro občanství / Občanská a lidská práva, z. s. – pobočka Olomouc	<ul style="list-style-type: none"> terénní programy sociálně aktivizační služby 	Wellnerova 1215/1 779 00 Olomouc	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/pobocka-olomouc	nicol.homolkova@poradna-prava.cz tel.: 773 154 568
Poradna pro občanství / Občanská a lidská práva, z. s. – pobočka Šternberk	<ul style="list-style-type: none"> terénní programy sociálně aktivizační služby 	Vodní 133/10 785 01 Šternberk	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/pobocka-sternberk	nicol.homolkova@poradna-prava.cz tel.: 773 154 568
SOZE, z. s. – Kancelář Olomouc	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství rekvalifikační a adaptačně-integrační kurzy pro migranty kurzy českého jazyka doučování dětí aktivity pro veřejnost – osvětové a multikulturní akce, přednášky, výstavy, semináře 	Ostružnická 336/28 779 00 Olomouc	www.soze.cz/	soze.olomouc@soze.cz tel.: 585 242 535
Žebřík, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> provazování multikulturního centra kurzy českého jazyka podpora soužití na prostějovsku 	Raisova 1159 796 01 Prostějov	www.zebrik.org/	zebrik@zebrik-os.cz tel.: 776 347 021
PARDUBICKÝ KRAJ				
Centrum na podporu integrace cizinců – Pardubický kraj (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství online poradenství kurzy českého jazyka sociokulturní kurzy aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	Pernerova 444 530 02 Pardubice	www.integracnicentra.cz/pardubicky-kraj/	icpardubice@suz.cz tel.: 466 989 228

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
Most pro, o. p. s.	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • interkulturní práce – doprovody, pomoc při komunikaci s úřady, tlumočení • aktivity a služby pro děti migrantů – volnočasové aktivity, zprostředkování asistentů pedagogů, doučování českého jazyka • sociální služba pro rodiny migrantů • kurzy českého jazyka • aktivity pro veřejnost – multikulturní a vzdělávací aktivity 	17. listopadu 216 530 02 Pardubice	www.mostip.eu/	info@mostip.eu tel.: 467 771 170
South East Asia – liaison, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> • poskytování informací a odborné konzultace • česko-vietnamská a vietnamsko-česká interkulturní mediace • kulturně-vzdělávací centrum za účelem podpory integrace migrantů v ČR • výuka češtiny pro vietnamské mluvčí • interkulturní asistence 	učebny a kanceláře: Škrétova 475/8 (1. patro místnost 112) 301 00 Plzeň	www.sea-l.cz/cs/	sea-l@sea-l.cz tel.: 601 310 001
PLZEŇSKÝ KRAJ				
Centrum na podporu integrace cizinců – Plzeňský kraj (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • online poradenství • kurzy českého jazyka • sociokulturní kurzy • aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	Americká 8/39 301 00 Plzeň	www.integracnicentra.cz/ plzensky-kraj	icplzen@stuz.cz tel.: 377223157
Člověk v ústí, o. p. s. pobočka Plzeňský kraj	<ul style="list-style-type: none"> • předškolní kluby a doučování pro děti • kariérní, dluhové a pracovní poradenství • nízkoprahové kluby • rodinné poradenství • resocializační programy • pomoc obětem trestných činů 	Mikulášské náměstí 552/17 326 00 Plzeň	www.cllovekvtisni.cz/co-delame/ socialni-prace-v-cr/plzensky-kraj	ales.kavalir@cllovekvtisni.cz tel.: 377 240 090
Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s. – pobočka Plzeň	<ul style="list-style-type: none"> • právní poradenství • sociální poradenství • interkulturní práce – doprovody, asistence v terénu • podpora cizinců při integraci na trh práce, (re)kvalifikační kurzy • kurzy českého jazyka • poskytování informací pro migranty o jejich právech a povinnostech • aktivity pro veřejnost – semináře, přednášky 	Pětatřicátníků 48/33 301 00 Plzeň	www.opu.cz/cs/kontakty/opu- plzen	opu.plzen@opu.cz tel.: 604 809 165
Poradna pro cizince a uprchlíky Plzeň, Diecézní charita Plzeň, církevní právnická osoba	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • interkulturní práce – doprovody, asistence, pomoc při komunikaci s úřady 	Cukrovarská 327/16 301 00 Plzeň	www.dchp.cz/jak-pomahame/v- plzenskem-kraji/poradna-pro- cizince-a-uprchliky-plzen	poradna@dchp.charita.cz tel.: 377 441 736

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
South East Asia – liaison, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> poskytování informací a odborné konzultace česko-vietnamská a vietnamsko-česká interkulturní mediace kulturně-vzdělávací centrum za účelem podpory integrace migrantů v ČR výuka češtiny pro vietnamské mluvčí interkulturní asistence školení komunitních tlumočnicků a interkulturních pracovníků 	<p>poštovní adresa: Na Sídlišti III 411 252 43 Průhonice</p> <p>učebny a kanceláře: Václavské náměstí 57 (zvonek SANGU) 110 00 Praha 1</p> <p>OC Písnice (2. patro) Libušská 400/115 142 00 Praha 4</p>	www.sea-l.cz/cs	sea-l@sea-l.cz tel.: 601 310 001
STŘEDOČESKÝ KRAJ				
Centrum na podporu integrace cizinců pro Středočeský kraj – pracoviště Benešov (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství online poradenství kurzy českého jazyka sociokulturní kurzy aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	<p>Poštovní 2079 256 01 Benešov</p>	www.integracnicentra.cz/ stredocesky-kraj	icbenesov@suz.cz tel.: 326 905 279
Centrum na podporu integrace cizinců pro Středočeský kraj – pracoviště Kladno (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství online poradenství kurzy českého jazyka sociokulturní kurzy aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	<p>Cyrila Boudy 1444 272 01 Kladno- Kročehlav</p>	www.integracnicentra.cz/ stredocesky-kraj	ickladno@suz.cz tel.: 325 630 546
Centrum na podporu integrace cizinců pro Středočeský kraj – pracoviště Kutná Hora (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství online poradenství kurzy českého jazyka sociokulturní kurzy aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	<p>Benešova 97 284 01 Kutná Hora</p>	www.integracnicentra.cz/ stredocesky-kraj	ickutnahora@suz.cz tel.: 326 905 408
Centrum na podporu integrace cizinců pro Středočeský kraj – pracoviště Mladá Boleslav (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství online poradenství kurzy českého jazyka sociokulturní kurzy aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	<p>Dukelská 1093 293 01 Mladá Boleslav</p>	www.integracnicentra.cz/ stredocesky-kraj	icmladaboleslav@suz.cz tel.: 311 584 406
Centrum na podporu integrace cizinců pro Středočeský kraj – pracoviště Příbram (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství online poradenství kurzy českého jazyka sociokulturní kurzy aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	<p>Střelecká 26 261 01 Příbram II.</p>	www.integracnicentra.cz/ stredocesky-kraj	icpribram@suz.cz tel.: 326 905 249

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. – pobočka Hořovice	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • pracovní poradenství • kurzy českého jazyka 	Palackého náměstí 640/34 268 01 Hořovice	www.cicpraha.org	jana.rydlova@cicpraha.org tel.: 605 215 649
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. – pobočka Kladno	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • pracovní poradenství • kurzy českého jazyka 	Severní 2952 272 01 Kladno	www.cicpraha.org	vera.polo@cicpraha.org tel.: 735 173 719
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. – pobočka Kolín	<ul style="list-style-type: none"> • sociální a pracovní poradenství • sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi • kurzy českého jazyka • Klubové akce 	Zahradní 46 280 02 Kolín	www.cicpraha.org	kolin@cicpraha.org tel.: 312 310 322
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. – pobočka Kutná Hora	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • podpora začlenování mladých migrantů do českého vzdělávacího systému – poradenství a podpora rodičům • kurzy českého jazyka 	Dačického dům Komenského náměstí 41/23 284 01 Kutná Hora	www.cicpraha.org	kolin@cicpraha.org tel.: 774 866 838
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. – pobočka Mělník	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • pracovní poradenství • kurzy českého jazyka 	Náměstí Míru 51/18 276 01 Mělník	www.cicpraha.org	info@cicpraha.org tel.: 777 402 129
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. – pobočka Mladá Boleslav	<ul style="list-style-type: none"> • sociální a pracovní poradenství • sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi • kurzy českého jazyka • nízkoprahový kurz sociokulturní orientace 	Dukelská 1093 293 01 Mladá Boleslav	www.cicpraha.org	mboleslav@cicpraha.org tel.: 735 174 517
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. – pobočka Nymburk	<ul style="list-style-type: none"> • sociální a pracovní poradenství • kurzy českého jazyka • aktivity pro veřejnost – klubové akce 	Bedřicha Smetany 55/28 288 02 Nymburk	www.cicpraha.org/	kolin@cicpraha.org tel.: 774 866 838
Člověk v ústí, o. p. s. – pobočka Kladno a Beroun	<ul style="list-style-type: none"> • předškolní kluby a doučování pro děti • kariérní, dluhové a pracovní poradenství • nízkoprahové kluby • rodinné poradenství • resocializační programy • pomoc obětem trestných činů 	Kročehlavská 1311 272 01 Kladno	www.clovekvtisni.cz/co-delame/socialni-prace-v-cr/kladno-a-beroun	katerina.hulova@clovekvtisni.cz tel.: 774 321 724
Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, z. s. – pobočka Beroun	<ul style="list-style-type: none"> • terénní programy • sociálně aktivizační služby • sociální poradenství 	V Pražské bráně 71 266 01 Beroun	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/pobočka-beroun	ivana.carbochova@poradna-prava.cz tel.: 774 730 568
Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, z. s. – pobočka Mladá Boleslav	<ul style="list-style-type: none"> • terénní programy • sociálně aktivizační služby 	Klaudíánova 135/1 293 01 Mladá Boleslav	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/pobočka-mladá-boleslav	ivana.carbochova@poradna-prava.cz tel.: 724 701 629

název	aktivita/zaměření	adresa	web	kontakt
Poradna pro občanství/ Občanská a lidská práva, z. s. – pobočka Slaný	<ul style="list-style-type: none"> terénní programy sociálně aktivizační služby 	Wilsonova 599/6 274 01 Slaný	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/pobočka-slany	ivana.carbochova@poradna-prava.cz tel.: 774 058 568
ÚSTECKÝ KRAJ				
Centrum na podporu integrace cizinců v Ústeckém kraji (zřízeno Poradnou pro integraci, z. ú.)	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství poradenství a asistence pro školy k začleňování žáků s OMJ, semináře pro pedagogy, asistence při komunikaci s rodiči žáků kurzy českého jazyka pro děti i dospělé kurzy sociokulturní orientace integrační aktivity – dámské kluby, exkurze, kurzy české kuchyně, aktivity pro děti aktivity pro veřejnost – workshopy, etnické večery, besedy 	Velká Hradební 619/33 400 21 Ústí nad Labem	www.centrumcizincu.cz	usti@centrumcizincu.cz tel.: 475 216 536
Centrum na podporu integrace cizinců v Ústeckém kraji – detašované pracoviště Kadaň (zřízeno Poradnou pro integraci, z. ú.)	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství – konzultace, informační služby, vzdělávací činnost poradenství a asistence pro školy k začleňování žáků s OMJ, semináře pro pedagogy, asistence při komunikaci s rodiči žáků kurzy českého jazyka pro děti i dospělé kurzy sociokulturní orientace integrační aktivity – dámské kluby, exkurze, kurzy české kuchyně, aktivity pro děti aktivity pro veřejnost – workshopy, etnické večery, besedy 	Mírové náměstí 85 43 201 Kadaň	www.centrumcizincu.cz	usti@centrumcizincu.cz tel.: 475 216 536
Centrum na podporu integrace cizinců v Ústeckém kraji – detašované pracoviště Teplice (zřízeno Poradnou pro integraci, z. ú.)	<ul style="list-style-type: none"> sociální poradenství právní poradenství – konzultace, informační služby, vzdělávací činnost poradenství a asistence pro školy k začleňování žáků s OMJ, semináře pro pedagogy, asistence při komunikaci s rodiči žáků kurzy českého jazyka pro děti i dospělé kurzy sociokulturní orientace integrační aktivity – dámské kluby, exkurze, kurzy české kuchyně, aktivity pro děti aktivity pro veřejnost – workshopy, etnické večery, besedy 	Kapelní 914/1 415 01 Teplice	www.centrumcizincu.cz	usti@centrumcizincu.cz tel.: 475 216 536
Contact Line, o. p. s.	<ul style="list-style-type: none"> podpora nezaměstnaných migrantů – poradenství, komunitní práce pracovní poradenství tlumočení a překladatelské služby vzdělávací a rekvalifikační programy kulturní, sportovní a společenské aktivity 	Dlouhá 239/9 400 01 Ústí nad Labem	www.contactline.cz/	contactline@email.cz tel.: 774 909 018
Člověk v úsni, o. p. s. – pobočka Bílina	<ul style="list-style-type: none"> předškolní kluby a doučování pro děti kariérní, dlouhové a pracovní poradenství nizkoprahové kluby rodinné poradenství resocializační programy 	Teplická 918 418 01 Bílina	www.clovekvtsni.cz/co-delame/ socialni-prace-v-cr/bilina	petra.hauptmanova@ clovekvtsni.cz tel.: 778 402 398
Člověk v úsni, o. p. s. – pobočka Chomutov	<ul style="list-style-type: none"> předškolní kluby a doučování pro děti kariérní, dlouhové a pracovní poradenství nizkoprahové kluby rodinné poradenství 	Školní 1294 430 01 Chomutov	www.clovekvtsni.cz/co-delame/ socialni-prace-v-cr/chomutov	petra.hauptmanova@ clovekvtsni.cz tel.: 778 402 398

název	aktivity/zaměření	adresa	web	kontakt
Člověk v ústí, o. p. s. – pobočka Ústí nad Labem	<ul style="list-style-type: none"> • předškolní kluby a doučování pro děti • kariérní, dlouhodobé a pracovní poradenství • nízkoprahové kluby • rodinné poradenství • resocializační programy 	Prokopa Diviše 1605 400 01 Ústí nad Labem	www.clovektivisni.cz/co-delame/ www.socialni-prace-v-cr/usti-nad-labem	petra.hauptmanova@clovektivisni.cz tel.: 778 402 398
Poradna pro občanství / Občanská a lidská práva, z. s. – Děčín	<ul style="list-style-type: none"> • terénní programy • sociálně aktivizační služby • sociální poradenství 	Radniční 1/23 405 01 Děčín I	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/pobočka-decin	ivana.simankova@poradna-prava.cz tel.: 724 701 630
Poradna pro občanství / Občanská a lidská práva, z. s. – NZDM Krupka	<ul style="list-style-type: none"> • nízkoprahové zařízení pro děti a mládež 	Masarykova 461 417 41 Krupka	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-v-krupce	ivana.simankova@poradna-prava.cz tel.: 724 701 619
Poradna pro občanství / Občanská a lidská práva, z. s. – Třmice	<ul style="list-style-type: none"> • terénní programy • sociálně aktivizační služby • sociální poradenství 	Fignerova 59/20 400 04 Třmice	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/pobočka-trmice	ivana.simankova@poradna-prava.cz tel.: 724 701 626
Poradna pro občanství / Občanská a lidská práva, z. s. – pobočka Ústí nad Labem	<ul style="list-style-type: none"> • terénní programy • sociálně aktivizační služby • sociální poradenství 	Zolova 502/2 400 07 Ústí nad Labem	www.poradna-prava.cz/cz/kontakt/pobočka-usti-nad-labem	ivana.simankova@poradna-prava.cz tel.: 724 701 600
ZLÍNSKÝ KRAJ				
Centrum na podporu integrace cizinců – Zlínský kraj (zřízeno SUZ)	<ul style="list-style-type: none"> • sociální poradenství • právní poradenství • online poradenství • kurzy českého jazyka • sociokulturní kurzy • aktivity pro veřejnost – multikulturní akce 	Štefánikova 167 760 01 Zlín	www.integracnicentra.cz/zlinsky-kraj	iczlin@suz.cz tel.: 577 018 651

